



**T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI  
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI  
2009**

***THE MINISTRY of HEALTH of TURKEY  
HEALTH STATISTICS YEARBOOK  
2009***



## Telif Hakkı Sahibi:

© Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü, 2011

Tüm hakları Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğüne aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi: “editör/yazar adları, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü, Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı, basım yeri, basım yılı” belirtilmesi şeklinde olmalıdır. 5846 sayılı yasa gereği Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğünün onayı olmaksızın tamamen veya kısmen çoğaltılamaz.

## Copyright Owned By:

© Republic of Turkey, Ministry of Health, Refik Saydam Hygiene Center Presidency, School of Public Health, 2011

*All rights are vested in the Republic of Turkey, Ministry of Health, Refik Saydam Hygiene Center Presidency School of Public Health. No citations shall be allowed without the source of reference. In case of citing, the source of reference shall be indicated as: “editor/author names, School of Public Health, Refik Saydam Hygiene Center Presidency, Ministry of Health of Turkey, publishing place, publishing date”. Neither full nor partial reproduction shall be allowed without the written permission of the School of Public Health as ordered by the Law Numbered 5846.*

ISBN : 978-975-590-312-5

Sağlık Bakanlığı Yayın No : 824

HMM Yayın No : HMM-2011-28

Baskı : **Kalkan Matbaacılık Ltd.Şti.**  
Büyük Sanayi 1. Cadde Alibey İşhanı, 99/32  
İskitler /ANKARA  
Tel: 0 (312) 341 92 34 - Faks: 0 (312) 384 57 46  
E-Mail : [kalkanofset@kalkanofset.com](mailto:kalkanofset@kalkanofset.com)  
[www.kalkanofset.com](http://www.kalkanofset.com)

## ÇEVİRİ

TRANSLATED BY  
Atiye Arzu ÇAKIR

ANKARA 2011



**T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI**  
**SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI 2009**

*THE MINISTRY of HEALTH of TURKEY*  
*HEALTH STATISTICS YEARBOOK 2009*

**EDİTÖRLER**

*EDITORS*

Dr. Salih MOLLAHALİLOĞLU  
Dr. Berrak BORA BAŞARA  
Zehra ERYILMAZ

**DANIŞMA KURULU**

*ADVISORY BOARD*

Prof. Dr. Nihat TOSUN	Prof. Dr. A. Murat TUNCER
Dr. Yasin ERKOÇ	A. Celalettin TARHAN
Doç. Dr. Turan BUZGAN	Adnan YILDIRIM
Dr. Ekrem ATBAKAN	Abdulahap YILMAZ
Prof. Dr. Adnan ÇİNAL	Mehmet DEMİRCİOĞLU
Yalçın EKMEKÇİ	Yrd. Doç. Dr. Hakkı YEŞİLYURT
Ö. Faruk KOÇAK	Dr. Hanefi ÖZBEK
Muhammet GEDİK	Dr. Hakkı GÜRSÖZ
Adem KESKİN	Dr. Mustafa KOSDAK
Dr. Seraceddin ÇOM	Dr. Ahmet ÖZLÜ
Prof. Dr. İrfan ŞENCAN	Dr. Hasan Gökhun ÖNCÜL
Hikmet ÇOLAK	Doç. Dr. Yavuz SANİSOĞLU
Dr. Mehmet Rifat KÖSE	Dr. Fehmi AYDINLI
Memet ATASEVER	Dr. Sema ÖZBAŞ
Harun ÇELİK	Uzm. Dr. Orhan KOÇ
Prof. Dr. M. İ. Safa KAPICIOĞLU	Dr. M. Ertuğrul EĞİN
Dr. Saim KERMAN	Dr. Hakkı ÖZTÜRK
Kamuran ÖZDEN	Dr. Muzaffer YILMAZ
Dr. P. Elif BOR EKMEKÇİ	Dr. Bekir KESKİNKILIÇ
Doç. Dr. Mustafa ERTEK	Dr. Mehmet Ali TORUNOĞLU
Op. Dr. İbrahim ŞENTÜRK	Dr. Savaş AKBİYİK
Dr. Ünal HÜLÜR	Dr. Hayati BAYKAN
Uzm. Dr. Hamza BOZKURT	Dr. Bedri TURAN
Uzm. Bio. Saffet ES	Uzm. Dr. Mustafa H. TÜRKKANI
Emire Özen OLCAYTO	Dr. Seher TOPLUOĞLU

**YAYIN KURULU**

*PUBLISHING BOARD*

Erman PULGAT	Gülay ALTUNTAŞ
Deniz TUGAY	Dr. Rukiye GÜL
Hakan Oğuz ARI	Dr. Başak TEZEL
Cemil GÜLER	Dr. Sibel BİLGİN
Gökalp Kadri YENTÜR	Kenan POLAT
Cemalettin AK	Fikri YILDIRIM
Leyla BAYAZIT	Funda BAYKAL
Mustafa Kemal AKIN	Harun FİDANCI
Ramazan KOCAKAPLAN	Aysun KAVAK ERGÜN
Murat KAZANCI	



**İçindekiler**  
**Table of Contents**

ÖN SÖZ .....	VIII
<i>FOREWORD</i> .....	<i>IX</i>
SUNUŞ .....	X
<i>PREFACE</i> .....	<i>XI</i>
İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASI ve İLLERİ .....	XII
<i>NOMENCLATURE of TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS and PROVINCES</i> .....	<i>XII</i>
KISALTMALAR .....	XIII
<i>ACRONYMS</i> .....	<i>XIII</i>
Bölüm 1	
Genel Demografik Göstergeler .....	1
<i>Chapter 1</i>	
<i>General Demographic Indicators</i> .....	<i>1</i>
Bölüm 2	
Mortalite .....	7
<i>Chapter 2</i>	
<i>Mortality</i> .....	<i>7</i>
Bölüm 3	
Morbidite .....	17
<i>Chapter 3</i>	
<i>Morbidity</i> .....	<i>17</i>
Bölüm 4	
Risk Faktörleri .....	31
<i>Chapter 4</i>	
<i>Risk Factors</i> .....	<i>31</i>
Bölüm 5	
Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması .....	37
<i>Chapter 5</i>	
<i>Prevention of Diseases and Protection of Health</i> .....	<i>37</i>
Bölüm 6	
Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları .....	51
<i>Chapter 6</i>	
<i>Health Care Facilities and Infrastructures</i> .....	<i>51</i>
Bölüm 7	
Sağlıkta İnsan Kaynakları .....	77
<i>Chapter 7</i>	
<i>Human Resources for Health</i> .....	<i>77</i>
Bölüm 8	
Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı .....	97
<i>Chapter 8</i>	
<i>Utilization of Health Care Services</i> .....	<i>97</i>
Bölüm 9	
Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı .....	123
<i>Chapter 9</i>	
<i>Health Economics and Financing</i> .....	<i>123</i>
Bölüm 10	
Açıklamalar .....	133
<i>Chapter 10</i>	
<i>Explanations</i> .....	<i>133</i>

## ÖN SÖZ

Çağımızdaki politika yapıcı ve yöneticilerin başarılarının arkasında istatistiksel analiz ve değerlendirmelere dayanarak aldıkları kararların etkisi çok açık biçimde görülmektedir. Gelecekte başarılı işlere imza atmak isteyenler istatistiğin gücünün farkında olmak mecburiyetindedir. Her alanda baş döndürücü hızda değişim ve dönüşümlerin yaşandığı yüzyılımızda geleceğe yönelik doğru planlama yapabilmek için güçlü bir istatistik altyapısı oluşturmak ve güvenilir veriler sağlamak çok önemlidir.

Olumlu ve anlamlı ilerlemeler kaydetmek isteyen her ülke için istatistik; geçmişi daha iyi anlamının bugünü daha objektif ve doğru bir şekilde değerlendirmenin ve geleceği en iyi şekilde planlamanın en önemli sayısal anahtarlarını sunar. Küreselleşen dünyamızda muhtemel gerilemeler yaşamaktan kaçınmak, daha ileri atılımlar yapmak için günümüz ulusları ile entegre olmalı ve ulusal çıkarlarımızı en üst düzeye yükseltmeliyiz. İstatistiksel çalışmalarımızı gelişmeleri takip edecek şekilde, daha dışa açık ve modern bir biçimde örgütlemeliyiz. Katılımcı, paylaşımcı, iş birliğine dayalı ve planlı bir istatistik üretim süreci geliştirmeliyiz.

Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğüne hazırlanmış olan bu istatistik yıllığı; zamanlı, uluslararası sınıflamalara uygun ve gerektiğinde uluslararası sınıflamalara dönüştürülebilir biçimde tutulmuş idari kayıtlardan oluşmaktadır. Hıfzıssıhha Mektebi, ham veriler hâlindeki idari kayıtları değerlendirmede, istatistik bilimi ve uluslararası istatistik otoriteleri tarafından kabul görmüş sınıflama ve metodolojileri kullanmaktadır. İdari kayıtların bu şekilde değerlendirilmesi uluslararası karşılaştırılabilirliğin sağlanması için de son derece önemlidir. Diğer taraftan söz konusu değerlendirme biçimi, Türkiye'deki sağlığa ilişkin konuların ve politikaların etkinliğini ölçmek için olduğu kadar onların anlaşılmasını sağlamak için de gereklidir. Bu ise ancak, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de her düzeydeki karar alıcılara ve araştırmacılara güncel ve doğru bilgi sağlayarak yapılabilir. Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğüne hazırlanmış istatistik yıllığı tüm bu ihtiyaçlara cevap vermektedir.

2008 Sağlık İstatistikleri Yıllığı çalışmaları ile başlayan ve Bakanlığımız adına milat olarak nitelendirdiğimiz yıllık çalışmalarının, 2009 Sağlık İstatistikleri Yıllığı ile daha da gelişerek devam ettiğini görmek mutluluk vericidir. Bu yılının hazırlanmasında, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü ve Bakanlığımızın ilgili birimleri ile taşra teşkilatları başta olmak üzere emeği geçen ve katkı sağlayan herkese içtenlikle teşekkür ederim.

**Prof. Dr. Recep AKDAĞ**  
**Sağlık Bakanı**



## **FOREWORD**

*In today's world, it is apparently seen that policy-makers, who make successful and effective decisions in a variety of fields, owe their success and effectiveness to statistical analyses and evaluations which are the underlying factors of decision-making procedures. If one person wishes to put his signature under successful attempts in the future, then he has to recognize and respect the power of statistics. In the 21st century of dizzying innovations and transformations in almost all fields, it is crucial to build a strong statistical infrastructure and ensure reliable data in order to make proper planning for the future.*

*For any country that wishes to make positive and meaningful progress towards its goals, statistics serves as the most significant mathematical key for understanding the past better, assessing the day more objectively and properly, and planning the future in the possible best way. In today's world of globalization, we need to get integrated with other nations and maximize our national benefits so that we avoid from any likely tensions and take further steps. We need to organize our statistical studies in a more global and contemporary perspective which facilitates our familiarity with and follow-up of changing trends and needs. We need to create a participative, cooperative and well-planned process of statistics development.*

*This Statistical Yearbook, which is a product of the School of Public Health, is comprised of timely administrative records which are already with the international standards and classifications or eligible to be transformed into the international standards and classifications when necessary. The School of Public Health uses the classifications and methodologies, which are respected by the science of statistics and international authorities of statistics, in making evaluation of administrative records that are crude data form initially. Evaluating administrative records this way is also essential to ensure international comparability. On the other hand, the said evaluation method is necessitated not only to measure the effectiveness of health-specific subjects and policies in Turkey but also to facilitate better understanding of these subjects and policies. As in all other countries of the world, this could be achieved only by responding to the needs of decision-makers and researchers at all levels for up-to-date and accurate information, and the official Statistical Yearbooks developed by the School of Public Health just addresses and responds to this need.*

*We are very pleased to witness that the studies on statistical yearbook, which were first launched by the Health Statistical Yearbook 2008 that we regard as a milestone in Turkey, are getting improved and established with the Health Statistical Yearbook 2009. In this context, I would like to extend my most sincere thanks to all people and to the School of Public Health, relevant departments and the rural organization units of the Ministry of Health who made intense efforts and valuable contributions to this study.*

**Prof. Dr. Recep AKDAĞ**  
**Minister of Health**

## SUNUŞ

Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan tanıma göre “Sağlık; sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, ruhen, bedenen ve her türlü sosyal yönden tam bir iyilik hâlidir.” Ayrıca en yüksek standarttaki sağlık seviyesine ulaşmak; ırk, siyasi görüş, ekonomik ve sosyal konumu ne olursa olsun tüm bireylerin en temel hakkıdır. Sağlık istatistiklerinin ana hedefi de küresel bağlamda bu standardın neresinde olduğumuzun net bir biçimde görülebilmesidir.

Ülkemizde olduğu gibi tüm ülkelerin sağlık göstergelerinde, sağlık hizmeti sunum ve kalitesinin zamana ayak uydurması ile birlikte, genellikle daha iyiye gidiş görülmektedir. Ülkemizde de bu iyiye gidişin boyutları, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Sağlık İstatistik Yıllıkları”nda irdelenmektedir.

“Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2009” çalışması, ülkemizin sağlık sisteminin performansını yorumlamak için kullanılacak güvenilir kaynaklardan biridir. Bu çalışma, genel demografik göstergeler başta olmak üzere mortalite, morbidite, risk faktörleri, hastalıkların önlenmesi, sağlığın korunması, sağlık hizmeti verilen kurumların altyapıları, sağlıkta insan kaynakları, sağlık ekonomisi ve finansmanı alanlarındaki göstergeleri ile yol gösterici olmakta ve sağlık hizmetlerine farklı bir bakış açısı getirmektedir.

Hıfzıssıhha Mektebi, Bakanlığımız ilgili birimleri tarafından hazırlanan verilerin kalitesinin artırılması ve ulusal ihtiyaçları karşılayacak düzeye getirilmesi konularında çalışmaktadır. Ayrıca uluslararası standartlara uyumunun sağlanması konusuna da büyük önem vermektedir.

Yoğun ve titiz bir çabanın ürünü olan bu çalışmanın; sağlık alanında gerçekleştirilen değişim ve gelişimi ortaya koyduğu gibi, yapılacak olan faaliyetlere de ışık tutmasını diler; çalışmada emeği geçen herkese şükranlarımı sunarım.

**Dr. Salih MOLLAHALİOĞLU**  
**Hıfzıssıhha Mektebi Müdürü**

## **PREFACE**

*According to the description of the World Health Organization, “Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity.” In addition, reaching the highest level of good health standard is the most fundamental right of all people regardless of race, political view and economic and social status. For this reason, the primary goal of health statistics is to mirror and position the situation in our country in the global standards.*

*As delivery and quality of health care services keep up with the time, a promising progress is observed in health indicators of not only our country but also other countries. In Turkey case, the “Health Statistics Yearbooks”, which are produced and published by the School of Public Health, shed light on this progress.*

*“Health Statistics Yearbook 2009” is a reliable resource, which could be used for interpreting the performance of the national health care system in Turkey. Addressing general demographic indicators in first place, the Health Statistics Yearbook 2009 serves as a guideline with a number of indicators analyzed in a wide range of fields from mortality, morbidity, risk factors, prevention of diseases and protection of health to health care facilities and infrastructures, human resources for health, health economics and financing, and brings forward a different perspective to health care services.*

*The School of Public Health makes intense efforts and carries out valuable studies with the aim of improving the quality of data produced by the Turkish Ministry of Health and bringing up the national data to such a level that properly responds to the local needs. In addition to considering data quality and data responsiveness to the local needs, the School of Public Health also attaches utmost importance to having the national data conform to the international standards.*

*I hope this book, which is the end product of an intense and meticulous study, would not only set out the changes and improvements in the health sector but also put light on the subsequent studies and actions. On this occasion, I would like to express my gratitude to all persons who contributed to the development and publishing of the Health Statistics Yearbook 2009.*

**Mr. Salih MOLLAHALİOĞLU, M.D., Ph. D.**  
**School of Public Health Director**

**İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASI ve İLLERİ**  
**NOMENCLATURE of TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS and PROVINCES**

<b>Akdeniz</b> <i>Mediterranean</i>	Antalya Burdur Isparta Adana İçel Hatay Kahramanmaraş Osmaniye	<b>Ege</b> <i>Aegean</i>	İzmir Aydın Denizli Muğla Afyonkarahisar Kütahya Manisa Uşak
<b>Batı Anadolu</b> <i>Western Anatolia</i>	Ankara Karaman Konya	<b>Güneydoğu Anadolu</b> <i>Southeastern Anatolia</i>	Adıyaman Gaziantep Kilis Diyarbakır Şanlıurfa Batman Mardin Siirt Şırnak
<b>Batı Karadeniz</b> <i>Western Blacksea</i>	Bartın Karabük Zonguldak Çankırı Kastamonu Sinop Amasya Çorum Samsun Tokat	<b>İstanbul</b>	İstanbul
<b>Batı Marmara</b> <i>Western Marmara</i>	Edirne Kırklareli Tekirdağ Balıkesir Çanakkale	<b>Kuzeydoğu Anadolu</b> <i>Northeastern Anatolia</i>	Bayburt Erzincan Erzurum Ağrı Ardahan Iğdır Kars
<b>Doğu Karadeniz</b> <i>Eastern Blacksea</i>	Artvin Giresun Gümüşhane Ordu Rize Trabzon	<b>Ortadoğu Anadolu</b> <i>Mideastern Anatolia</i>	Bingöl Elazığ Malatya Tunceli Bitlis Hakkâri Muş Van
<b>Doğu Marmara</b> <i>Eastern Marmara</i>	Bilecik Bursa Eskişehir Bolu Düzce Kocaeli Sakarya Yalova	<b>Orta Anadolu</b> <i>Central Anatolia</i>	Aksaray Kırıkkale Kırşehir Nevşehir Niğde Kayseri Sivas Yozgat

## KISALTMALAR

<b>SB</b>	: Sağlık Bakanlığı
<b>TÜİK</b>	: Türkiye İstatistik Kurumu
<b>ADNKS</b>	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
<b>İBBS</b>	: İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflaması
<b>TNSA</b>	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
<b>AÇSAP</b>	: Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü
<b>MSB</b>	: Milli Savunma Bakanlığı
<b>SSK</b>	: Sosyal Sigortalar Kurumu
<b>KETEM</b>	: Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri
<b>MR</b>	: Manyetik Rezonans
<b>BT</b>	: Bilgisayarlı Tomografi
<b>ÖSYM</b>	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
<b>GSYİH</b>	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
<b>SGP</b>	: Satınalma Gücü Paritesi
<b>DaBT</b>	: Difteri Boğmaca Tetanoz Aşısı
<b>BCG</b>	: Verem Aşısı
<b>HBV</b>	: Hepatit B Aşısı
<b>Hib</b>	: Hemofilus Influenza Tip B Aşısı
<b>KKK</b>	: Kızamık Kızamıkçık Kabakulak Aşısı
<b>İPA</b>	: İnaktif Polio Aşısı
<b>TL</b>	: Türk Lirası
<b>TSİM</b>	: Temel Sağlık İstatistikleri Modülü
<b>ICD-10</b>	: Uluslararası Hastalık Sınıflandırması
<b>EKO</b>	: Ekokardiyografi

## ACRONYMS

<b>MoH</b>	: <i>Ministry of Health</i>
<b>TURKSTAT</b>	: <i>Turkish Statistical Institute</i>
<b>ABPRS</b>	: <i>Address Based Population Registration System</i>
<b>NUTS</b>	: <i>Nomenclature of Territorial Units for Statistics</i>
<b>TDHS</b>	: <i>Turkey Demographic and Health Survey</i>
<b>GD-MCHFP</b>	: <i>General Directorate of Mother-Child Health and Family Planning</i>
<b>MoD</b>	: <i>Ministry of Defense</i>
<b>SII</b>	: <i>Social Insurance Institution</i>
<b>KETEM</b>	: <i>Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centers</i>
<b>MRI</b>	: <i>Magnetic Resonance Imaging</i>
<b>CT</b>	: <i>Computerized Tomography</i>
<b>SSPC</b>	: <i>Student Selection and Placement Center</i>
<b>GDP</b>	: <i>Gross Domestic Product</i>
<b>PPP</b>	: <i>Purchasing Power Parity</i>
<b>DaPT</b>	: <i>Diphtheria Pertussis Tetanus Vaccination</i>
<b>BCG</b>	: <i>Bacillus Calmette-Guerin Vaccination</i>
<b>HBV</b>	: <i>Hepatitis B Vaccination</i>
<b>Hib</b>	: <i>Haemophilus Influenza Type B Vaccination</i>
<b>MMR</b>	: <i>Measles Mumps Rubella Vaccination</i>
<b>IPV</b>	: <i>Inactive Polio Vaccination</i>
<b>TL</b>	: <i>Turkish Lira</i>
<b>BHSM</b>	: <i>Basic Health Statistics Module</i>
<b>ICD-10</b>	: <i>International Classification of Diseases</i>
<b>ECO</b>	: <i>Echocardiography</i>



## Tablo Listesi

### Bölüm 1. Genel Demografik Göstergeler

Tablo 1.1. Genel Demografik Göstergeler, Türkiye .....	4
--------------------------------------------------------	---

### Bölüm 2. Mortalite

Tablo 2.1. Yıllara Göre Bazı Seçilmiş Enfeksiyon Hastalıklarının Mortalite Hızı, (1.000.000 Nüfusta), Türkiye .....	9
Tablo 2.2. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Hastane Ölümlerinin Dağılımı, (%), Türkiye, 2009 .....	16

### Bölüm 3. Morbidite

Tablo 3.1. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet, Yaş Grubu ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, 2008 .....	19
Tablo 3.2. Yıllara Göre Bazı Seçilmiş Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta), Türkiye .....	20
Tablo 3.3. Yıllara Göre Bazı Seçilmiş Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları, Türkiye .....	21
Tablo 3.4. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyetlere Göre Hastane Taburcularının Dağılımı, (%), Türkiye, 2009 .....	23
Tablo 3.5. Hastalık/Sağlık Sorunu Yaşadıklarını Belirten Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyet ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, (%), 2008 .....	24
Tablo 3.6. Hekim Tarafından Teşhis Edilen Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyet ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, (%), 2008 .....	25
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Yaşa Standardize Edilmiş İnsidans Hızı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2006 .....	26
Tablo 3.8. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri ve Diğer Kurumlarda Sürdürülen Serviks Kanseri Tarama Programı Kapsamında Alınan Pap Smear Sayıları, Türkiye .....	29
Tablo 3.9. Yıllara Göre Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri ve Diğer Kurumlarda Sürdürülen Meme Kanseri Tarama Programı Kapsamında Çekilen Mamografi Sayıları, Türkiye .....	30

### Bölüm 4. Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2008 .....	33
Tablo 4.2. Onbeş Yaş ve Üzeri Halen Çeşitli Tütün Mamulü Kullananların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2008 .....	34
Tablo 4.3. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tütün Kullanımının İnme, Felç veya Akciğer Kanseri Gibi Ciddi Hastalıklara Sebep Olduğunu Düşünenlerin Cinsiyet, Yaş Grubu ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, (%), 2008 .....	35
Tablo 4.4. Onbeş ve Daha Yukarı Yaşlarda Alkol Kullananların Cinsiyet ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, (%), 2008 .....	35
Tablo 4.5. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Günde En Az Bir Porsiyon Meyve (Meyve Suyu Hariç), Sebze ve Salata (Sebze Suyu ve Patates Hariç) Tüketme Sıklığı, (%), 2008 .....	36
Tablo 4.6. Onbeş ve Daha Yukarı Yaşlardaki Bireylerde Vücut Kitle İndeksinin Cinsiyet ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, (%), 2008 .....	36

### Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Oranları, (%), Türkiye .....	39
Tablo 5.2. Yıllara Göre Bazı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Göstergeleri, Türkiye .....	43
Tablo 5.3. Yıllara Göre Gebe, Bebek, Çocuk ve Lohusa İzlem Faaliyetleri, Türkiye .....	45

### Bölüm 6. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Tablo 6.1. Yıllara ve Dallara Göre Hastane Sayısı, Türkiye .....	55
Tablo 6.2. Yıllara ve Dallara Göre Hastane Yatağı Sayısı, Türkiye .....	56
Tablo 6.3. Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, 2009 .....	58
Tablo 6.4. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemodiyaliz Cihaz Sayısı, 2009 .....	61
Tablo 6.5. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiye Düşen MR Cihaz Sayısı, 2009 .....	62
Tablo 6.6. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiye Düşen BT Cihaz Sayısı, 2009 .....	63
Tablo 6.7. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiye Düşen Ultrason Cihaz Sayısı, 2009 .....	63

Tablo 6.8. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiyeye Düşen Doppler Ultrason Cihaz Sayısı, 2009.....	64
Tablo 6.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiyeye Düşen EKO Cihaz Sayısı, 2009 .....	64
Tablo 6.10. İBBS-1'e Göre Özel Tıp ve Dal Merkezleri ile Özel Poliklinik Sayıları, 2009.....	65
Tablo 6.11. Yıllara Göre Ağız Dış Sağlık Hizmeti Veren Sağlık Bakanlığı Kurum ve Kuruluşları, Türkiye.....	65
Tablo 6.12. Yıllara Göre Aktif Çalışan Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Kuruluşları, Türkiye .....	67
Tablo 6.13. İllere Göre Ambulans Helikopter Sayısı ve Taşınan Hasta Sayısı, 2009 .....	76

## Bölüm 7. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 7.1. Bazı Sağlık Personelinin Sektörlere ve Unvanlara Göre Dağılımı, 2009 .....	79
Tablo 7.2. Yıllara Göre Bazı Sağlık Personelinin Sayıları, Tüm Sektörler, Türkiye .....	80
Tablo 7.3. Yıllara Göre Bazı Sağlık Personelinin Sayıları, Sağlık Bakanlığı, Türkiye .....	81
Tablo 7.4. Bazı Sağlık Bakanlığı Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, 2009.....	89
Tablo 7.5. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültelerinde Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye .....	90
Tablo 7.6. Öğretim Yıllarına Göre Dış Hekimliği Fakültelerinde Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye .....	91
Tablo 7.7. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültelerinde Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye.....	92
Tablo 7.8. Öğretim Yıllarına Göre Hemşirelik Yüksek Okulları ile Hemşire Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye .....	93
Tablo 7.9. Öğretim Yıllarına Göre Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Ebelik Okullarında Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye.....	94
Tablo 7.10. Öğretim Yıllarına ve Bölümlerine Göre Sağlık Meslek Liseleri Mezun Sayıları, Türkiye .....	95
Tablo 7.11. Öğretim Yıllarına Göre Tıpta Uzmanlık Eğitimine İlişkin Veriler, Türkiye .....	95

## Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Tablo 8.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hastane Müracaat Sayısı, Türkiye .....	99
Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Kişi Başı Hastane Müracaat Sayısı, Türkiye .....	99
Tablo 8.3. İBBS-1'e Göre Özel Tıp ve Dal Merkezleri ile Özel Poliklinik Müracaat Sayıları, 2009 .....	101
Tablo 8.4. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatan Hasta Sayısı, Türkiye .....	102
Tablo 8.5. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yatan Hasta Sayıları ve Tüm Sektörlere Oranı, (%), 2009 .....	103
Tablo 8.6. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayısı, Türkiye.....	103
Tablo 8.7. Sektörlere Göre Ameliyat Sayılarının Ameliyat Gruplarına Dağılımı, 2009 .....	104
Tablo 8.8. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayısı, 2009.....	104
Tablo 8.9. İBBS-1'e ve Gruplarına Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayısı, 2009.....	105
Tablo 8.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2009 .....	106
Tablo 8.11. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Toplam Yatılan Gün Sayısı, Türkiye.....	112
Tablo 8.12. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Toplam Yatılan Gün Sayısı, 2009.....	112
Tablo 8.13. Yıllara Göre Organ Nakli Sayısı, Türkiye.....	113
Tablo 8.14. Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumları MR ve BT Görüntüleme Sayısı, 2009 .....	113
Tablo 8.15. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarına Müracaatlarda 10.000 Kişiyeye Düşen MR ve BT Görüntüleme Sayısı , 2009 .....	114
Tablo 8.16. Yıllara Göre Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Kuruluşları Toplam Müracaat Sayısı, Türkiye .....	114
Tablo 8.17. Yıllara Göre Bazı İlaçların Tüketim Miktarları, (Milyon Kutu), Türkiye .....	121

## Bölüm 9. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Tablo 9.1. Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Türkiye, 2008 .....	125
Tablo 9.2. Yıllara Göre İlaç ve Hammadde İhracat ve İthalatı, Milyon ABD \$, Türkiye.....	130

## Bölüm 10. Açıklamalar



# List of Tables

## Chapter 1. General Demographic Indicators

Table 1.1. General Demographic Indicators, Turkey.....	4
--------------------------------------------------------	---

## Chapter 2. Mortality

Table 2.1. Mortality Rates of Some Selected Infectious Diseases by Years, (per 1.000.000 Population), Turkey .....	9
Table 2.2. Distribution by Hospital Deaths by the ICD-10 Main Diagnosis Codes and Sex, (%), Turkey, 2009 .....	16

## Chapter 3. Morbidity

Table 3.1. Distribution of 15 and 15+ Aged Individuals' General Health Status by Sex, Age Groups and Residence, 2008 .....	19
Table 3.2. Incidence of Some Selected Infectious Diseases by Years, (per 100.000 Population), Turkey .....	20
Table 3.3. Number of Cases of Some Selected Infectious Diseases by Years, Turkey.....	21
Table 3.4. Distribution of Hospital Discharges by the ICD-10 Main Diagnosis Codes and Sex, (%), Turkey, 2009 .....	23
Table 3.5. Distribution of Diseases/Health Problems Declared by 15 and 15+ Aged Individuals by Sex and Residence , (%), 2008 .....	24
Table 3.6. Distribution of Diseases/Health Problems Diagnosed by a Medical Doctor by Sex and Residence, (%), 2008.....	25
Table 3.7. Age-Standardized Incidence Rate of the Most Common 10 Types of Cancer by Sex (in 100.000 Population the World Standard Population), 2006.....	26
Table 3.8. Pap Smear Examinations Performed in Scope of the Cervical Cancer Screening Program Implemented in Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centers and in Other Health Care Facilities by Years and NUTS-1, Turkey.....	29
Table 3.9. Mammography Examinations Performed in Scope of the Cervical Cancer Screening Program Implemented in Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centers and in Other Health Care Facilities by Years, Turkey.....	30

## Chapter 4. Risk Factors

Table 4.1. Distribution of Smoking of 15 and 15+ Aged Individuals by Sex, (%), 2008.....	33
Table 4.2. Percentage of 15 and 15+ Aged Current Smokers of Various Tobacco Products by Sex and Age Groups, (%), 2008.....	34
Table 4.3. Distribution of 15 and 15+ Aged Individuals Thinking Smoking A Cause of Severe Diseases such as Stroke, Heart Attack or Lung Cancer by Sex, Age Group and Residence, (%), 2008.....	35
Table 4.4. Distribution of 15 and 15+ Aged Alcoholic Drink Consumers by Sex and Residence, (%), 2008 .....	35
Table 4.5. Frequency of Fruits (Except for Fruit Juice), Vegetables and Salad (Except for Vegetable Juice and Potatoes) Consumption of 15 and 15+ Aged Individual, (at Least One Portion), (%), 2008 .....	36
Table 4.6. Distribution of Body Mass Index of 15 and 15+ Aged Individuals by Sex and Residence, (%), 2008 .....	36

## Chapter 5. Prevention of Diseases and Protection of Health

Table 5.1. Immunization Coverage by Years, (%), Turkey.....	39
Table 5.2. Some Indicators of Mother and Child Healthcare and Family Planning by Years, Turkey.....	43
Table 5.3. Pregnant, Infant, Child and Puerperant Follow-Ups Activities by Years, Turkey.....	45

## Chapter 6. Health Care Facilities and Infrastructures

Table 6.1. Number of Hospital by Years and Branches, Turkey.....	55
Table 6.2. Number of Hospital Beds by Years and Branches, Turkey .....	56
Table 6.3. Number of Intensive Care Beds by Sectors, 2009.....	58
Table 6.4. Number of Hemodialysis Devices per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009.....	61
Table 6.5. Number of MRI Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009 .....	62
Table 6.6. Number of CT Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009.....	63
Table 6.7. Number of Ultrasound Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009.....	63
Table 6.8. Number of Doppler Ultrasound Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009 .....	64
Table 6.9. Number of ECO Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009.....	64
Table 6.10. Number of Private Clinics, Specialty Branch Centers and Private Outpatient Clinics by NUTS-1, 2009.....	65

Table 6.11. Number of the MoH Institutions Providing Oral and Dental Health Care Services by Years, Turkey .....	65
Table 6.12. Ministry of Health-Affiliated Active Primary Health Care Facilities by Years, Turkey.....	67
Table 6.13. Number of Helicopter Ambulances and Patients Transferred, 2009 .....	76

## Chapter 7. Human Resources for Health

Table 7.1. Distribution of Some Health Professionals by Sectors and Titles, 2009 .....	79
Table 7.2. Number of Some Health Professionals by Years, All Sectors, Turkey .....	80
Table 7.3. Number of Some Health Professionals by Years, MoH, Turkey .....	81
Table 7.4. Distribution of Some MoH Personnel by Service Units, 2009.....	89
Table 7.5. Number of Students and Academic Staff in Faculties of Medicine by Education Terms, Turkey.....	90
Table 7.6. Number of Students and Academic Staff in Faculties of Dentistry by Education Terms, Turkey.....	91
Table 7.7. Number of Students and Academic Staff in Faculties of Pharmacy by Education Terms, Turkey .....	92
Table 7.8. Number of Students and Academic Staff in Bachelor Degree Nursing Schools by Education Terms, Turkey .....	93
Table 7.9. Number of Students and Academic Staff in Bachelor Degree Midwifery Schools by Years, Turkey.....	94
Table 7.10. Number of Graduates from Vocational High Schools for Health by Education Terms and Departments, Turkey .....	95
Table 7.11. Data on Medical Speciality Education by Education Terms, Turkey .....	95

## Chapter 8. Utilization of Health Care Services

Table 8.1. Total Hospital Visits by Years and Sectors, Turkey.....	99
Table 8.2. Per Capita Hospital Visits by Years and Sectors, Turkey.....	99
Table 8.3. Number of Visits to Private Clinics and Specialty Branch Centers and Private Outpatient Clinics by NUTS-1, 2009 .....	101
Table 8.4. Number of Inpatients by Years and Sectors, Turkey.....	102
Table 8.5. Number of Inpatients in MoH Hospitals and Proportion to All Sectors by NUTS-1, (%), 2009.....	103
Table 8.6. Number of Surgical Operation by Years and Sectors, Turkey .....	103
Table 8.7. Distribution of Surgical Operations by Surgical Operation Groups by Sectors, 2009 .....	104
Table 8.8. Number of Surgical Operation per 1.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009.....	104
Table 8.9. Number of Surgical Operation per 1.000 Population by NUTS-1 and Groups, 2009.....	105
Table 8.10. Proportion of Surgical Operations to the Number of Visits by NUTS-1 and Sectors, (%), 2009.....	106
Table 8.11. Total Number of Days Stayed in Hospitals by Years and Sectors, Turkey.....	112
Table 8.12. Total Number of Days Stayed in the MoH Hospitals by NUTS-1, 2009 .....	112
Table 8.13. Number of Organ Transplantations by Years, Turkey.....	113
Table 8.14. Number of MRI and CT Scans in Inpatient Treatment Facilities by Sectors, 2009.....	113
Table 8.15. Number of MR and CT Imagings per 10.000 Population in Inpatient Health Care Facilities by NUTS-1 and Sectors, 2009.....	114
Table 8.16. Number of Total Visits to the MoH Primary Care Facilities by Years, Turkey .....	114
Table 8.17. Consumption Amounts of Some Drugs by Years, (Million Boxes), Türkiye .....	121

## Chapter 9. Health Economics and Financing

Table 9.1. Public and Private Health Expenditure, Turkey, 2008.....	125
Table 9.2. Export and Import of Drugs and Raw Materials by Years, in Million US \$, Turkey .....	130

## Chapter 10. Explanations

# Şekil Listesi

## Bölüm 1. Genel Demografik Göstergeler

Şekil 1.1. 2000 Yılı Nüfus Piramidi, Türkiye.....	3
Şekil 1.2. 2009 Yılı Nüfus Piramidi, Türkiye.....	3
Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranı, (%), Türkiye .....	4
Şekil 1.4. Yıllara Göre 0-14 Yaş Nüfus ve 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), Türkiye.....	5
Şekil 1.5. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2009 .....	5
Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus ve 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2009.....	6

## Bölüm 2. Mortalite

Şekil 2.1. Yıllara Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yıl), Türkiye .....	9
Şekil 2.2. Yıllara Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Türkiye.....	10
Şekil 2.3. Beş Yıllık Periyotlara Göre Bebek Ölüm Hızı Değişim Oranı, (%), Türkiye.....	10
Şekil 2.4. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2009.....	11
Şekil 2.5. Yıllara Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Türkiye.....	11
Şekil 2.6. Beş Yıllık Periyotlara Göre Neonatal Ölüm Hızı Değişim Oranı, (%), Türkiye.....	12
Şekil 2.7. Yıllara Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Türkiye.....	12
Şekil 2.8. Beş Yıllık Periyotlara Göre Postneonatal Ölüm Hızı Değişim Oranı, (%), Türkiye.....	13
Şekil 2.9. Yıllara Göre 5 Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Türkiye.....	13
Şekil 2.10. Beş Yıllık Periyotlara Göre 5 Yaş Altı Ölüm Hızı Değişim Oranı, (%), Türkiye.....	14
Şekil 2.11. Yıllara Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), Türkiye .....	14
Şekil 2.12. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı Değişimi, (100.000 Canlı Doğumda), 2006-2009.....	15

## Bölüm 3. Morbidite

Şekil 3.1. Yıllara Göre Kızamık Vaka Sayısı, Türkiye .....	22
Şekil 3.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), Türkiye .....	27
Şekil 3.3. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), Türkiye, 2006.....	27
Şekil 3.4. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), Türkiye, 2006.....	28

## Bölüm 4. Risk Faktörleri

### Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+IPA+Hib) Birinci Doz Aşılama Oranı, (%), 2009.....	40
Şekil 5.2. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+IPA+Hib) İkinci Doz Aşılama Oranı, (%), 2009 .....	40
Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+IPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Oranı, (%), 2009 .....	41
Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre BCG Aşılama Oranı, (%), 2009.....	41
Şekil 5.5. İBBS-1'e Göre HBV-3 Aşılama Oranı, (%), 2009.....	42
Şekil 5.6. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Oranı, (%), 2009.....	42
Şekil 5.7. İBBS-1'e Göre Hastanede Yapılan Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2009 .....	43
Şekil 5.8. İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı En Az Dört Ziyaret Olanların Oranı, (%), 2009 .....	44
Şekil 5.9. İBBS-1'e Göre Sezaryen Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2009.....	44
Şekil 5.10. İBBS-1'e Göre 15-49 Yaş Grubu Halen Evli Kadınlarda Kontraseptif Yöntem (Herhangi Bir Yöntem) Kullanım Oranı, (%), 2009 .....	45
Şekil 5.11. Yıllara Göre Gebe Başına Ortalama İzlem Sayısı, Türkiye.....	46
Şekil 5.12. Yıllara Göre Bebek Başına Ortalama İzlem Sayısı, Türkiye .....	46
Şekil 5.13. Yıllara Göre Çocuk Başına Ortalama İzlem Sayısı, Türkiye.....	47
Şekil 5.14. Yıllara Göre Lohusa Başına Ortalama İzlem Sayısı, Türkiye.....	47

Şekil 5.15. İBBS-1'e Göre Gebe Başına Ortalama İzlem Sayısı, 2009 .....	48
Şekil 5.16. İBBS-1'e Göre Bebek Başına Ortalama İzlem Sayısı, 2009 .....	48
Şekil 5.17. İBBS-1'e Göre Çocuk Başına Ortalama İzlem Sayısı, 2009 .....	49
Şekil 5.18. İBBS-1'e Göre Lohusa Başına Ortalama İzlem Sayısı, 2009.....	49

## Bölüm 6. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 6.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı, Türkiye.....	53
Şekil 6.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı, Türkiye .....	54
Şekil 6.3. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2008-2009 .....	57
Şekil 6.4. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Sağlık Bakanlığı Hastane Yatağı Sayısı, 2008-2009.....	57
Şekil 6.5. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009.....	58
Şekil 6.6. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı, Tüm Sektörler, 2009 .....	59
Şekil 6.7. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2009 .....	59
Şekil 6.8. Yıllara Göre Nitelikli Yatak Sayısı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye.....	60
Şekil 6.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkez Sayısı, Türkiye .....	60
Şekil 6.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Cihaz Sayısı, Türkiye .....	61
Şekil 6.11. Yıllara Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, Türkiye .....	66
Şekil 6.12. Yıllara Göre Aktif Çalışan Sağlık Ocağı (Aile Sağlığı Merkezleri Dahil) Başına Düşen Nüfus, Türkiye .....	68
Şekil 6.13. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Sağlık Ocağı (Aile Sağlığı Merkezleri Dahil) Başına Düşen Nüfus, 2009 .....	68
Şekil 6.14. Yıllara Göre Aktif Çalışan Sağlık Ocağı ve Aile Sağlığı Merkezlerinde Muayene Oda Sayısı, Türkiye .....	69
Şekil 6.15. Yıllara Göre Aktif Çalışan Sağlık Ocağı ve Aile Sağlığı Merkezlerinde Muayene Odası Başına Düşen Nüfus, Türkiye .....	70
Şekil 6.16. İllere Göre Aile Sağlığı Merkezi Başına Düşen Nüfus, 2009 .....	71
Şekil 6.17. İllere Göre Sağlık Ocağı Başına Düşen Nüfus, 2009 .....	72
Şekil 6.18. İllere Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2009 .....	73
Şekil 6.19. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, Türkiye .....	74
Şekil 6.20. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2009 .....	74
Şekil 6.21. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye .....	75
Şekil 6.22. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, Türkiye.....	75
Şekil 6.23. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2009.....	76

## Bölüm 7. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Şekil 7.1. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2009.....	82
Şekil 7.2. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2009 .....	82
Şekil 7.3. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim ve Asistan Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2009 .....	83
Şekil 7.4. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Asistan Hekim ve Pratisyen Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, 2009 .....	83
Şekil 7.5. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2009 .....	84
Şekil 7.6. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2009 .....	84
Şekil 7.7. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Hemşire Sayısı, Tüm Sektörler, 2009 .....	85
Şekil 7.8. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2009 .....	85
Şekil 7.9. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009 .....	86
Şekil 7.10. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009.....	86
Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim (Asistan Hekim Dahil) Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009 .....	87
Şekil 7.12. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Asistan Hekim ve Pratisyen Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2009.....	87
Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Hemşire Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009.....	88
Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009 .....	88
Şekil 7.15. Yıllara Göre 1.000 Kişiye Düşen Sağlık Personeli Sayısı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye .....	89
Şekil 7.16. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültelerinde Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye.....	90
Şekil 7.17. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültelerinde Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye.....	91

Şekil 7.18. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültelerinde Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye.....	92
Şekil 7.19. Öğretim Yıllarına Göre Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Hemşirelik Okullarında Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye .....	93
Şekil 7.20. Öğretim Yıllarına Göre Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Ebelik Okullarında Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye .....	94

## Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Şekil 8.1. Yıllara Göre Kişi Başı Hastane Müracaat Sayısı, Sağlık Bakanlığı ve Tüm Sektörler, Türkiye.....	100
Şekil 8.2. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastane Müracaat Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009 .....	100
Şekil 8.3. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastane Müracaatlarında Sağlık Bakanlığı Oranı, (%), 2009 .....	101
Şekil 8.4. Yıllara Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetleri Müracaat Sayısı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye.....	102
Şekil 8.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatak Doluluk Oranı, (%), Türkiye .....	107
Şekil 8.6. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yatak Doluluk Oranı, (%), 2009.....	107
Şekil 8.7. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Türkiye .....	108
Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Ortalama Kalış Günü, 2009 .....	108
Şekil 8.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatak Devir Hızı, (Hasta), Türkiye.....	109
Şekil 8.10. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yatak Devir Hızı, (Hasta), 2009 .....	109
Şekil 8.11. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatak Devir Aralığı, (Gün), Türkiye .....	110
Şekil 8.12. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yatak Devir Aralığı, (Gün), 2009 .....	110
Şekil 8.13. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Türkiye.....	111
Şekil 8.14. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Kaba Ölüm Hızı, 2009 .....	111
Şekil 8.15. Yıllara Göre Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Kuruluşları Müracaat Sayısı, Türkiye .....	115
Şekil 8.16. Yıllara Göre Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Kuruluşları Sevk Oranı, Türkiye .....	115
Şekil 8.17. Yıllara Göre Kişi Başı Sağlık Kuruluşlarına Müracaat Sayısı, Türkiye .....	116
Şekil 8.18. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Kurum ve Kuruluşlar Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2009.....	116
Şekil 8.19. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Birinci Basamak Kuruluşları Müracaat Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009.....	117
Şekil 8.20. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Tüm Yataklı Tedavi Kurumları Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2009 .....	117
Şekil 8.21. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri Müracaat Sayısı, 2009.....	118
Şekil 8.22. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Muayene Sayısı, 2009.....	118
Şekil 8.23. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Türkiye.....	119
Şekil 8.24. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, 2009.....	119
Şekil 8.25. Yıllara Göre 1.000 Kişiye Düşen 112 Acil Yardım Ambulansı Toplam Vaka Sayısı, Türkiye .....	120
Şekil 8.26. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen 112 Acil Yardım Ambulansı Toplam Vaka Sayısı, 2009 .....	120

## Bölüm 9. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Şekil 9.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%), Türkiye .....	125
Şekil 9.2. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, TL, Kamu-Özel, Türkiye.....	126
Şekil 9.3. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$, Türkiye.....	126
Şekil 9.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP, ABD \$, Türkiye.....	127
Şekil 9.5. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, TL, Türkiye .....	127
Şekil 9.6. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$, Türkiye.....	128
Şekil 9.7. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP, ABD \$, Türkiye.....	128
Şekil 9.8. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamalarının Toplam Sağlık Harcamaları İçindeki Oranı, (%), Türkiye .....	129
Şekil 9.9. Yıllara Göre Sağlık Bakanlığı Bütçesinin GSYİH İçindeki Oranı, Türkiye .....	129
Şekil 9.10. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamaları, Milyon TL, Türkiye .....	130
Şekil 9.11. Yıllara Göre İlaç ve Hammadde İhracatı, Milyon ABD \$, Türkiye.....	131
Şekil 9.12. Yıllara Göre İlaç ve Hammadde İthalatı, Milyon ABD \$, Türkiye .....	131

## Bölüm 10. Açıklamalar

# List of Figures

## Chapter 1. General Demographic Indicators

Figure 1.1. Population Pyramid 2000, Turkey.....	3
Figure 1.2. Population Pyramid 2009, Turkey.....	3
Figure 1.3. Urban and Rural Population by Years, (%), Turkey.....	4
Figure 1.4. 0-14 and 65 and 65+ Aged Population Ratios by Years, (%), Turkey.....	5
Figure 1.5. Rural and Urban Population Ratios by NUTS-1, (%), 2009.....	5
Figure 1.6. 0-14 and 65 and 65+ Aged Population Ratios by NUTS-1, (%), 2009.....	6

## Chapter 2. Mortality

Figure 2.1. Life Expectancy at Birth by Years, (Year), Turkey.....	9
Figure 2.2. Infant Mortality Rate by Years, (per 1.000 Live Births), Turkey.....	10
Figure 2.3. Trends of Change in Infant Mortality Rate by 5-Year Periods, (%), Turkey.....	10
Figure 2.4. Infant Mortality Rate by NUTS-1, (per 1.000 Live Births), 2009.....	11
Figure 2.5. Neonatal Mortality Rate by Years, (per 1.000 Live Births), Turkey.....	11
Figure 2.6. Trends of Change in Neonatal Mortality Rate by 5-Year Periods, (%), Turkey.....	12
Figure 2.7. Postneonatal Mortality Rate by Years, (per 1.000 Live Births), Turkey.....	12
Figure 2.8. Trends of Change in Postneonatal Mortality Rate by 5-Year Periods, (%), Turkey.....	13
Figure 2.9. Under-5 Age Mortality Rate by Years, (per 1.000 Live Births) by Years, Turkey.....	13
Figure 2.10. Trends of Change in Under-5 Age Mortality Rate by Years, (%), Turkey.....	14
Figure 2.11. Maternal Mortality Ratio by Years, (per 100.000 Live Births), Turkey.....	14
Figure 2.12. Change in Maternal Mortality Ratio by NUTS-1, (per 100.000 Live Births), 2006-2009.....	15

## Chapter 3. Morbidity

Figure 3.1. Number of Measles Cases by Years, Turkey.....	22
Figure 3.2. Total Cancer Incidence by Years and Sex, (per 100.000, World Standard Population), Turkey.....	27
Figure 3.3. Incidence of the Most Common 10 Types of Cancer in Women, (per 100.000, World Standard Population), Turkey, 2006.....	27
Figure 3.4. Incidence of the Most Common 10 Types of Cancer in Men, (per 100.000, World Standard Population), Turkey, 2006.....	28

## Chapter 4. Risk Factors

## Chapter 5. Prevention of Diseases and Protection of Health

Figure 5.1. First Dose Immunization Coverage of 5-Component Combined Vaccine (DaPT+IPV+Hib) by NUTS-1, (%), 2009.....	40
Figure 5.2. Second Dose Immunization Coverage of 5-Component Combined Vaccine (DaPT+IPV+Hib) by NUTS-1, (%), 2009.....	40
Figure 5.3. Third Dose Immunization Coverage of 5-Component Combined Vaccine (DaPT+IPV+Hib) by NUTS-1, (%), 2009.....	41
Figure 5.4. BCG Immunization Coverage by NUTS-1, (%), 2009.....	41
Figure 5.5. HBV-3 Immunization Coverage by NUTS-1, (%), 2009.....	42
Figure 5.6. MMR Immunization Coverage by NUTS-1, (%), 2009.....	42
Figure 5.7. Share of Hospital Births in All Births by NUTS-1, (%), 2009.....	43
Figure 5.8. Proportion of Antenatal Care Coverage with Minimum 4 Visits by NUTS-1, (%), 2009.....	44
Figure 5.9. Proportion of Cesarean Sections Among All Births by NUTS-1, (%), 2009.....	44
Figure 5.10. Proportion of a Contraceptive Method Use (Any Method) Among Married Women at the Age of 15-49 by NUTS-1, (%), 2009.....	45
Figure 5.11. Average Number of Follow-Ups per Pregnant Women by Years, Turkey.....	46
Figure 5.12. Average Number of Follow-Ups per Infant by Years, Turkey.....	46
Figure 5.13. Average Number of Follow-Ups per Child by Years, Turkey.....	47
Figure 5.14. Average Number of Follow-Ups per Puerperant Women by Years, Turkey.....	47
Figure 5.15. Average Number of Follow-Ups per Pregnant Women by NUTS-1, 2009.....	48
Figure 5.16. Average Number of Follow-Ups per Infant by NUTS-1, 2009.....	48



Figure 5.17. Average Number of Follow-Ups per Child by NUTS-1, 2009.....	49
Figure 5.18. Average Number of Follow-Ups per Puerperant Woman by Years, 2009 .....	49

## Chapter 6. Health Care Facilities and Infrastructures

Figure 6.1. Number of Hospitals by Years and Sectors, Turkey.....	53
Figure 6.2. Number of Hospital Beds by Years and Sectors, Turkey.....	54
Figure 6.3. Number of Hospital Beds per 10.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2008-2009.....	57
Figure 6.4. Number of MoH-Affiliated Hospital Beds per 10.000 Population by NUTS-1, 2008-2009.....	57
Figure 6.5. Number of Intensive Care Beds per 10.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009 .....	58
Figure 6.6. Number of Intensive Care Beds per 10.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009 .....	59
Figure 6.7. Proportion of Intensive Care Beds to All Beds by NUTS-1, (%), All Sectors, 2009.....	59
Figure 6.8. Number of Qualified Beds by Years, MoH, Turkey.....	60
Figure 6.9. Number of Hemodialysis Centers by Years and Sectors, Turkey .....	60
Figure 6.10. Number of Hemodialysis Machines by Years and Sectors, Turkey .....	61
Figure 6.11. Population per Dental Unit by Years, MoH, Turkey.....	66
Figure 6.12. Population per Active Health Center (Including Family Health Centers) by Years, Turkey.....	68
Figure 6.13. Population per Active Health Center (Including Family Health Centers) by NUTS-1, 2009.....	68
Figure 6.14. Number of Examination Rooms in Active Health Centers and Family Health Centers by Years, Turkey .....	69
Figure 6.15. Population per Examination Room in Active Health Centers and Family Health Centers by Years, Turkey.....	70
Figure 6.16. Population per Family Health Center by Provinces, 2009 .....	71
Figure 6.17. Population per Health Center by Provinces, 2009 .....	72
Figure 6.18. Population per Family Medicine System by Provinces, 2009 .....	73
Figure 6.19. Population per Emergency Care Station 112 by Years, MoH, Turkey.....	74
Figure 6.20. Population per Emergency Care Station 112 by NUTS-1, MoH, 2009.....	74
Figure 6.21. Number of Ambulances by Years, Ministry of Health, Turkey .....	75
Figure 6.22. Population per Emergency Care Ambulance 112 by Years, MoH, Turkey .....	75
Figure 6.23. Population per Emergency Care Ambulance 112 by NUTS-1, MoH, 2009 .....	76

## Chapter 7. Human Resources for Health

Figure 7.1. Number of Total Physicians per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009.....	82
Figure 7.2. Number of General Practitioners per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009 .....	82
Figure 7.3. Number of Specialist Physicians and Medical Residents per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009.....	83
Figure 7.4. Distribution of Specialist Physicians, Medical Residents and General Practitioners by NUTS-1, All Sectors, 2009 .....	83
Figure 7.5. Number of Dentists per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009.....	84
Figure 7.6. Number of Pharmacists per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009 .....	84
Figure 7.7. Number of Nurses per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009 .....	85
Figure 7.8. Number of Midwives per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009.....	85
Figure 7.9. Number of Total Physicians per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009.....	86
Figure 7.10. Number of General Practitioners per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009 .....	86
Figure 7.11. Number of Specialist Physicians (Including Medical Residents) per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009.....	87
Figure 7.12. Distribution of Specialist Physicians, Medical Residents and General Practitioners by NUTS-1, MoH, (%), 2009 .....	87
Figure 7.13. Number of Nurses per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009.....	88
Figure 7.14. Number of Midwives per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009.....	88
Figure 7.15. Number of Health Personnel per 1.000 Population by Years, MoH, Turkey .....	89
Figure 7.16. Number of Students per Academic Staff in Faculties of Medicine by Education Terms, Turkey.....	90
Figure 7.17. Number of Students per Academic Staff In Faculties of Dentistry by Education Terms, Turkey.....	91
Figure 7.18. Number of Students per Academic Staff in Faculties of Pharmacy by Education Years, Turkey .....	92
Figure 7.19. Number of Students per Academic Staff in 4-Year Nursing Schools by Education Terms, Turkey.....	93
Figure 7.20. Number of Students per Number of Academic Staff in 4-Year Midwifery Schools by Education Terms, Turkey .....	94

## Chapter 8. Utilization of Health Care Services

Figure 8.1. Per Capita Hospital Visits by Years, MoH and All Sectors, Turkey .....	100
Figure 8.2. Per Capita Hospital Visits by NUTS-1, MoH, 2009 .....	100
Figure 8.3. MoH Share in per Capita Visits to Hospitals by NUTS-1, (%), 2009 .....	101
Figure 8.4. Visits for Oral and Dental Health Care Services by Years, MoH, Turkey .....	102
Figure 8.5. Bed Occupancy Ratio by Years and Sectors, (%), Turkey .....	107
Figure 8.6. MoH Hospitals Bed Occupancy Ratio by NUTS-1, (%), 2009 .....	107
Figure 8.7. Average Length of Stay for Inpatients by Years and Sectors, Turkey .....	108
Figure 8.8. Average Length of Stay for Inpatients in the MoH Hospitals by NUTS-1, 2009 .....	108
Figure 8.9. Bed Turnover Rate by Years and Sectors, (Patient), Turkey .....	109
Figure 8.10. Bed Turnover Rate in the MoH Hospitals by NUTS-1, (Patient), 2009 .....	109
Figure 8.11. Bed Turnover Interval by Years and Sectors, (Day), Turkey .....	110
Figure 8.12. MoH Bed Turnover Intervals by NUTS-1, (Day), 2009 .....	110
Figure 8.13. Crude Death Rate at Hospitals by Years and Sectors, Turkey .....	111
Figure 8.14. Crude Death Rate in the MoH Hospitals by NUTS-1, 2009 .....	111
Figure 8.15. Number of Visits to the MoH Primary Health Care Facilities by Years, Turkey .....	115
Figure 8.16. Referrals from the MoH Primary Care Facilities by Years, Turkey .....	115
Figure 8.17. Per Capita Visits to the MoH Primary Health Care Facilities by Years, Turkey .....	116
Figure 8.18. Per Capita Visits to Health Care Facilities by NUTS-1, All Sectors, 2009 .....	116
Figure 8.19. Per Capita Visits to Primary Health Care Facilities by NUTS-1, Ministry of Health, 2009 .....	117
Figure 8.20. Per Capita Visits to All Inpatient Treatment Facilities by NUTS-1, All Sectors, 2009 .....	117
Figure 8.21. Number of Visits to Oral and Dental Health Care Centers by NUTS-1, 2009 .....	118
Figure 8.22. Number of Private Clinics and Private Outpatient Examinations per Person by NUTS-1, 2009 .....	118
Figure 8.23. Number of Cases per Emergency Care Stations 112 by Years, Turkey .....	119
Figure 8.24. Number of Cases per Emergency Care Stations 112 by NUTS-1, 2009 .....	119
Figure 8.25. Number of Total Emergency Care Ambulance 112 Cases per 1.000 Population by Years, Turkey .....	120
Figure 8.26. Number of Total Emergency Care Ambulance 112 Cases per 1.000 Population by NUTS-1, 2009 .....	120

## Chapter 9. Health Economics and Financing

Figure 9.1. Share of Public and Private Health Expenditure in GDP by Years, (%), Turkey .....	125
Figure 9.2. Per Capita Public and Private Health Expenditure by Years, in TL, Public-Private, Turkey .....	126
Figure 9.3. Per Capita Public and Private Health Expenditure by Years, in US \$, Turkey .....	126
Figure 9.4. Per Capita Public and Private Health Expenditure by Years, PPP, in US \$, Turkey .....	127
Figure 9.5. Per Capita Out-of-Pocket Health Expenditure by Years, in TL, Turkey .....	127
Figure 9.6. Per Capita Out-of-Pocket Expenditure by Years, in US \$, Turkey .....	128
Figure 9.7. Per Capita Out-of-Pocket Expenditure by Years, PPP, in US \$, Turkey .....	128
Figure 9.8. Share of Out-of-Pocket Health Expenditures in Total Health Expenditures by Years, (%), Turkey .....	129
Figure 9.9. Share of the MoH Budget in the GDP by Years, Turkey .....	129
Figure 9.10. Non-Interest Expenditures and Public Health Expenditures by Years, in Million TL, Turkey .....	130
Figure 9.11. Export of Drugs and Raw Materials by Years, in Million US \$, Turkey .....	131
Figure 9.12. Import of Drugs and Raw Material by Years, in Million US \$, Turkey .....	131

## Chapter 10. Explanations



A decorative graphic consisting of several blue circles of varying sizes and shades, arranged in a diagonal line from the top left towards the bottom right. The circles are layered, with some overlapping others. A thin blue line runs parallel to the circles, starting from the top left and extending towards the bottom right. The text "Bölüm 1" is centered within the largest, top-most circle.

**Bölüm 1**

**Genel Demografik  
Göstergeler**

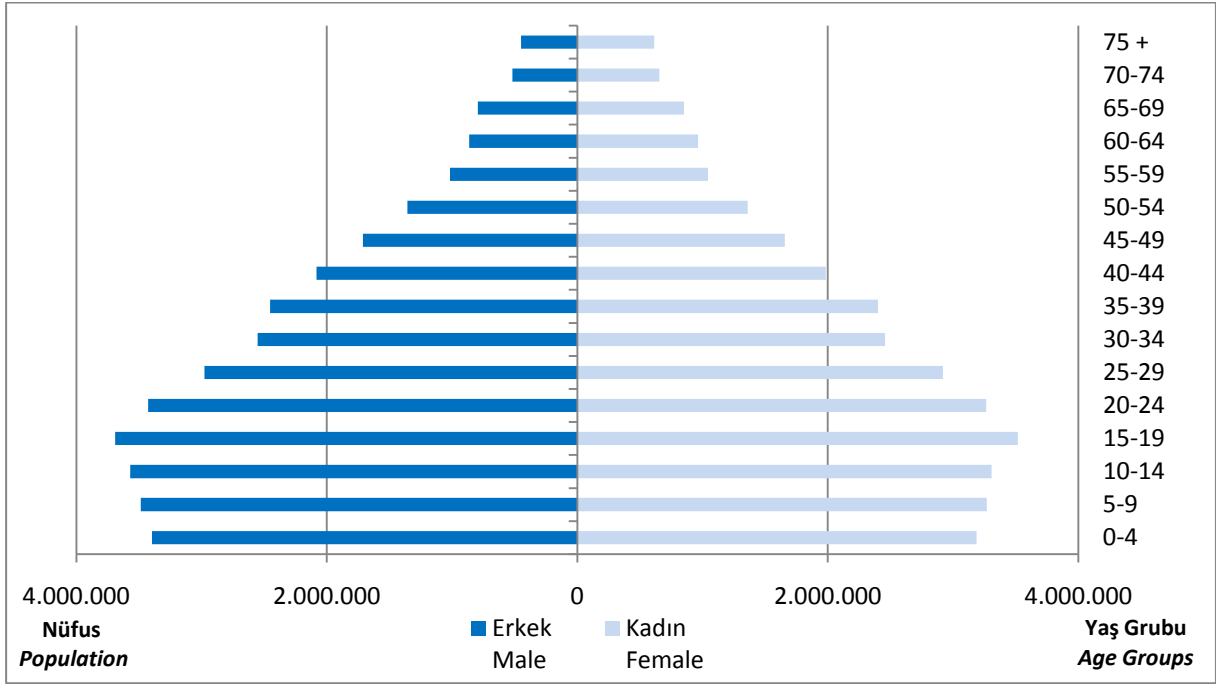
***General Demographic  
Indicators***

A decorative graphic consisting of several blue circles of varying sizes and shades, arranged in a diagonal line from the top left towards the bottom right. The circles are layered, with some overlapping others. A thin blue line runs parallel to the circles, starting from the top left and extending towards the bottom right. The text "Chapter 1" is centered within the largest, top-most circle.

***Chapter 1***

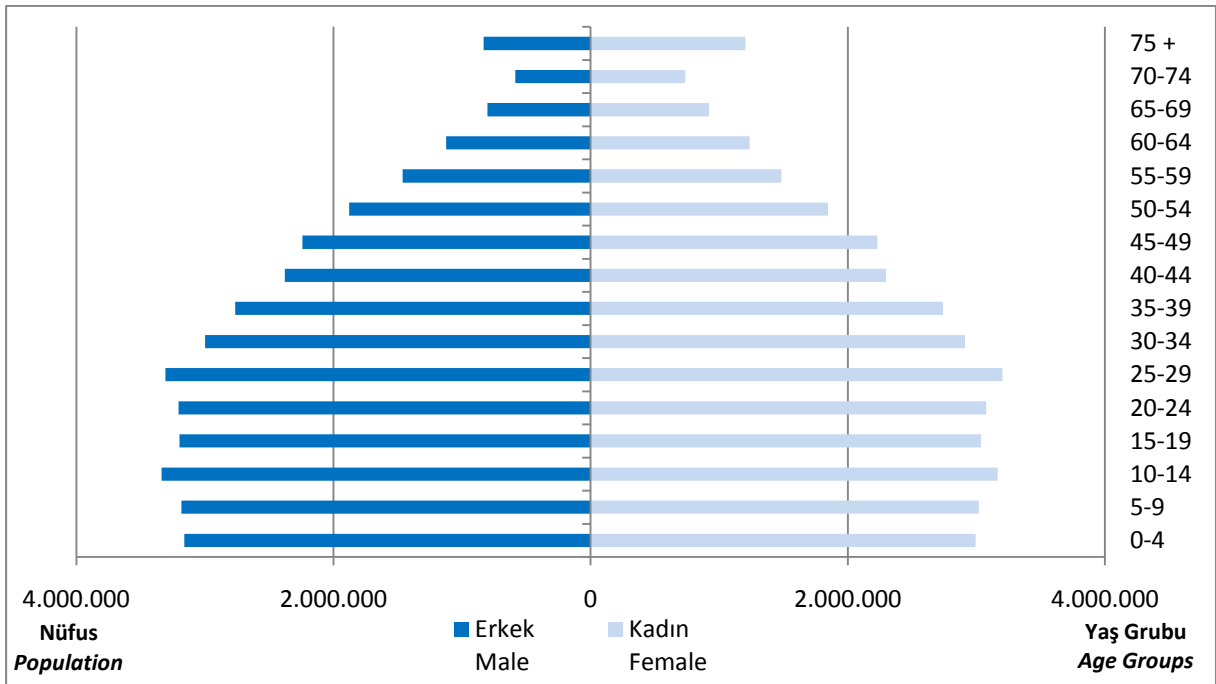


Şekil 1.1. 2000 Yılı Nüfus Piramidi, Türkiye  
Figure 1.1. Population Pyramid 2000, Turkey



Kaynak: TÜİK, 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı  
Source: TURKSTAT, General Population Census in 2000

Şekil 1.2. 2009 Yılı Nüfus Piramidi, Türkiye  
Figure 1.2. Population Pyramid 2009, Turkey



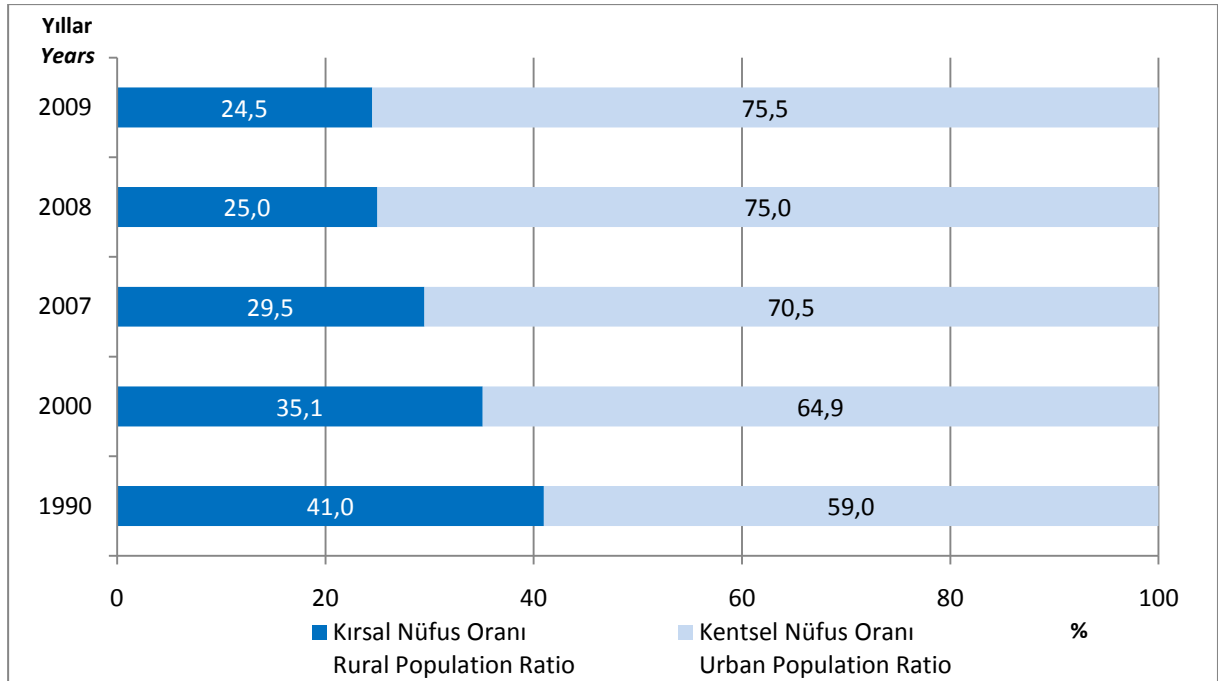
Kaynak: TÜİK, 2009 ADNKS  
Source: TURKSTAT, ABPRS 2009

Tablo 1.1. Genel Demografik Göstergeler, Türkiye  
Table 1.1. General Demographic Indicators, Turkey

	1990	2000	2007	2008	2009
Toplam Nüfus Total Population	56.473.035	67.803.927	70.586.256	71.517.100	72.561.312
Kırsal Nüfus Oranı (100'de) Rural Population Ratio (in 100)	41,0	35,1	29,5	25,0	24,5
Kentsel Nüfus Oranı (100'de) Urban Population Ratio (in 100)	59,0	64,9	70,5	75,0	75,5
0-14 Yaş Nüfus Oranı (100'de) Population at 0-14 Age (in 100)	34,9	29,8	26,4	26,3	26,0
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (100'de) 65 and 65+ Aged Population Ratio (in 100)	4,3	5,7	7,1	6,8	7,0
Yıllık Nüfus Artış Hızı (1000'de) Annual Population Growth Rate (in 1000)	17,0	13,8	11,8	11,5	11,3
Kaba Doğum Hızı (1000'de) Crude Birth Rate (in 1000)	24,1	20,3	18,1	17,9	17,7
Kaba Ölüm Hızı (1000'de) Crude Mortality Rate (in 1000)	7,1	6,6	6,4	6,4	6,4
Toplam Doğurganlık Hızı (Kadın Başına) Total Fertility Rate (per Woman)	2,9	2,4	2,1	2,1	2,1

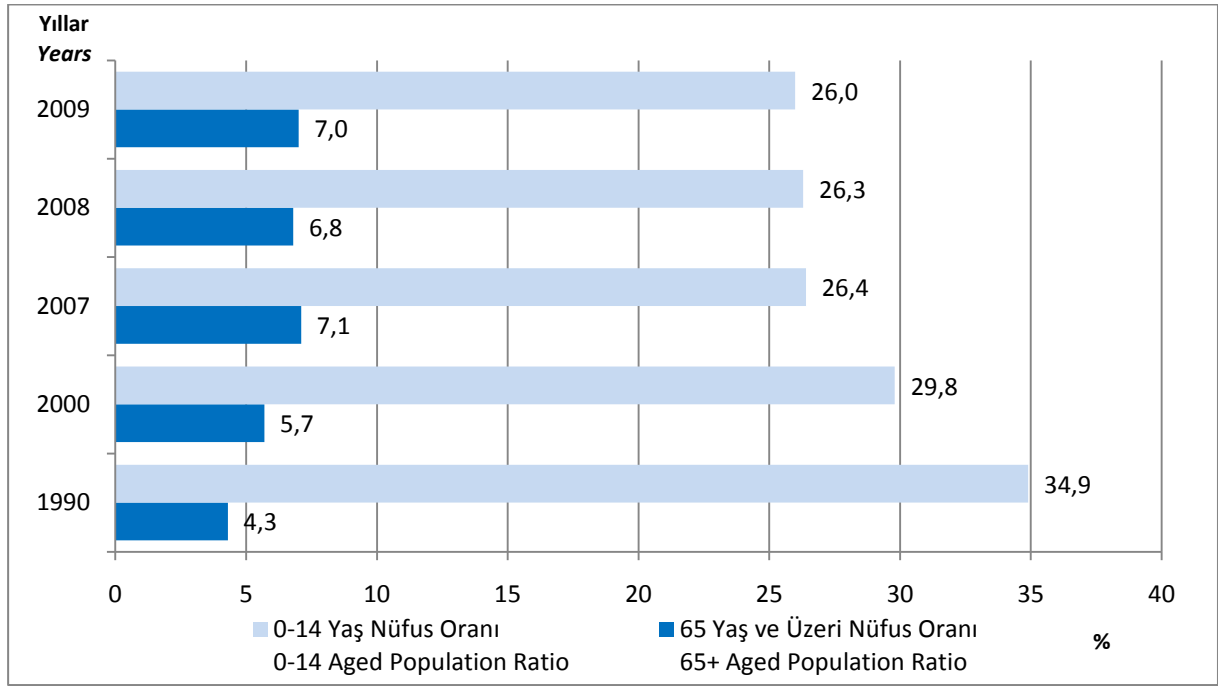
Kaynak: TÜİK, 1990 ve 2000 Genel Nüfus Sayımları ile 2007, 2008 ve 2009 ADNKS Sonuçları  
Source: TURKSTAT, 1990, 2000 General Population Census and 2007, 2008 and 2009 ABPRS Results

Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranı, (%), Türkiye  
Figure 1.3. Urban and Rural Population by Years, (%), Turkey



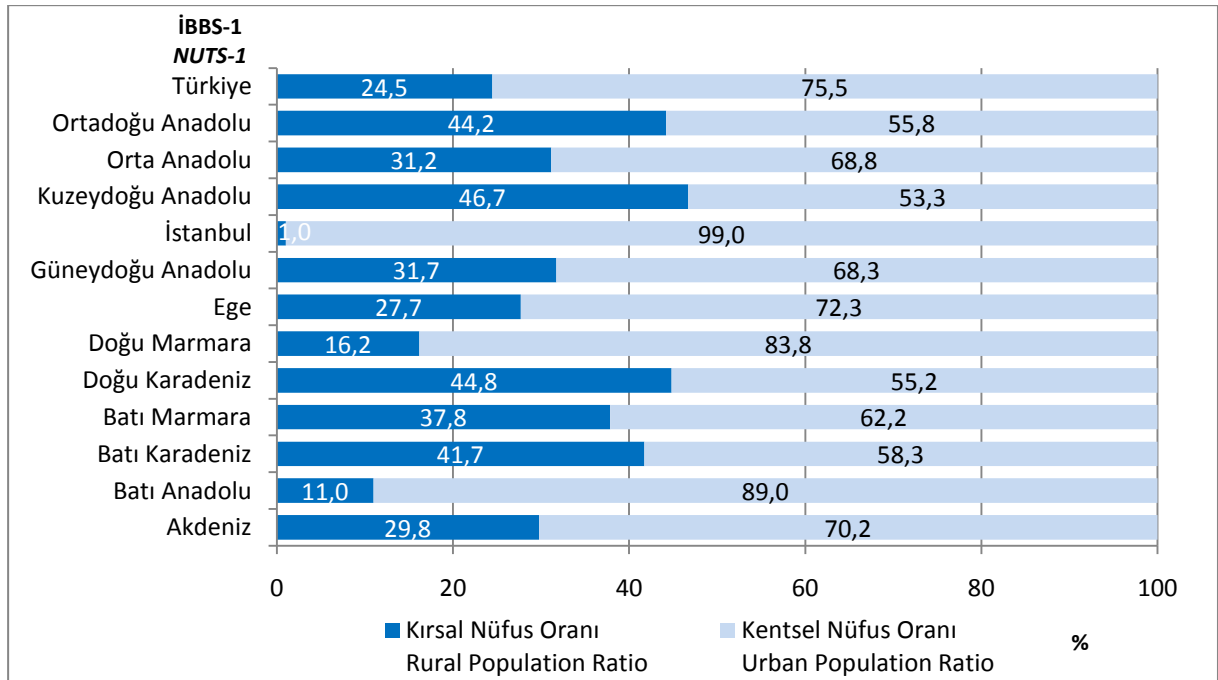
Kaynak: TÜİK, 1990 ve 2000 Genel Nüfus Sayımları ile 2007, 2008 ve 2009 ADNKS Sonuçları  
Source: TURKSTAT, 1990, 2000 General Population Census and 2007, 2008 and 2009 ABPRS Results

Şekil 1.4. Yıllara Göre 0-14 Yaş Nüfus ve 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), Türkiye  
 Figure 1.4. 0-14 and 65 and 65+ Aged Population Ratios by Years, (%), Turkey



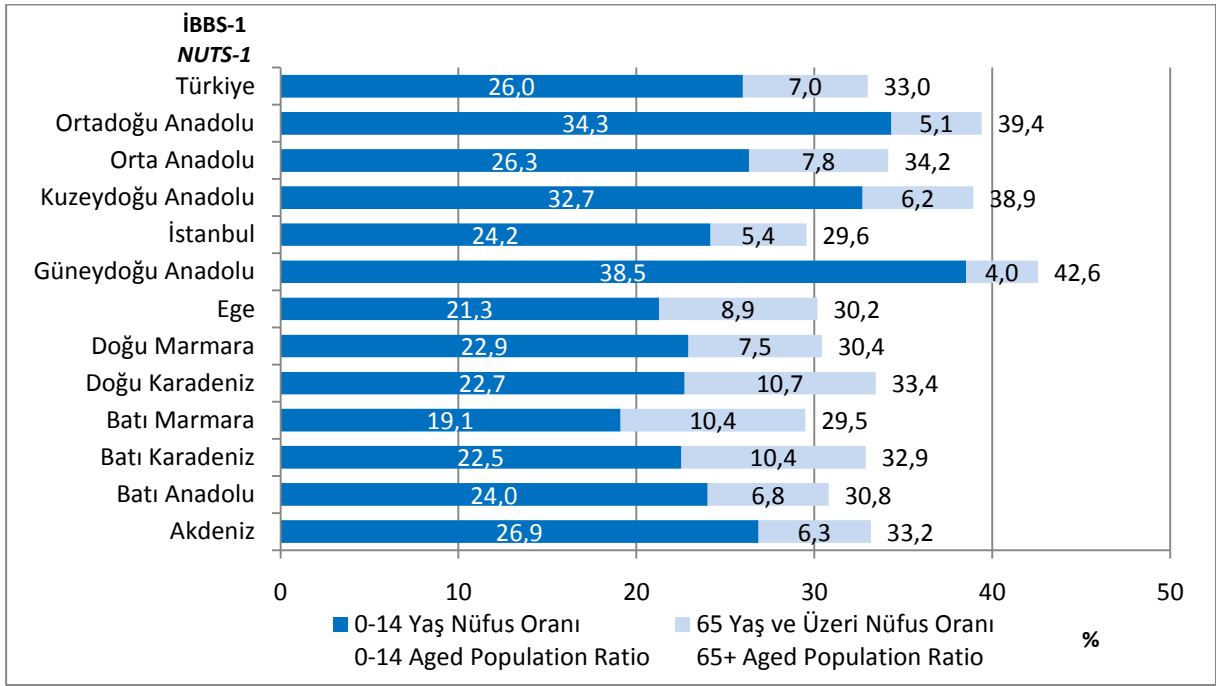
Kaynak: TÜİK, 1990 ve 2000 Genel Nüfus Sayımları ile 2007, 2008 ve 2009 ADNKS Sonuçları  
 Source: TURKSTAT, 1990, 2000 General Population Census and 2007, 2008 and 2009 ABPRS Results

Şekil 1.5. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2009  
 Figure 1.5. Rural and Urban Population Ratios by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: TÜİK, 2009 ADNKS  
 Source: TURKSTAT, ABPRS 2009

Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus ve 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2009  
 Figure 1.6. 0-14 and 65 and 65+ Aged Population Ratios by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: TÜİK, 2009 ADNKS  
 Source: TURKSTAT, ABPRS 2009

A decorative graphic consisting of several green circles of varying sizes and overlapping lines. The circles are arranged in a vertical sequence, with the largest one at the top and the smallest in the middle. The lines are thin and green, connecting the circles and extending across the page. The text 'Bölüm 2' is centered within the top circle.

**Bölüm 2**

**Mortalite**

***Mortality***

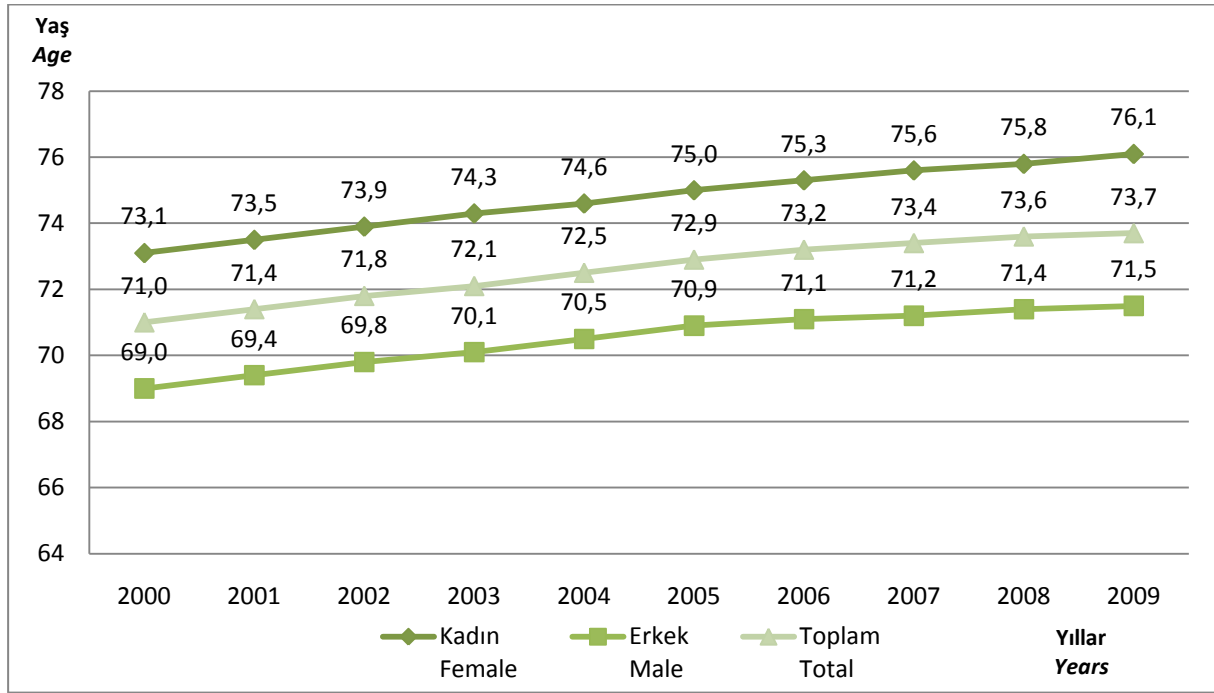
A large green circle with a white ring inside, positioned at the bottom right of the page. The text 'Chapter 2' is centered within the white ring.

***Chapter 2***





Şekil 2.1. Yıllara Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yıl), Türkiye  
Figure 2.1. Life Expectancy at Birth by Years, (Year), Turkey



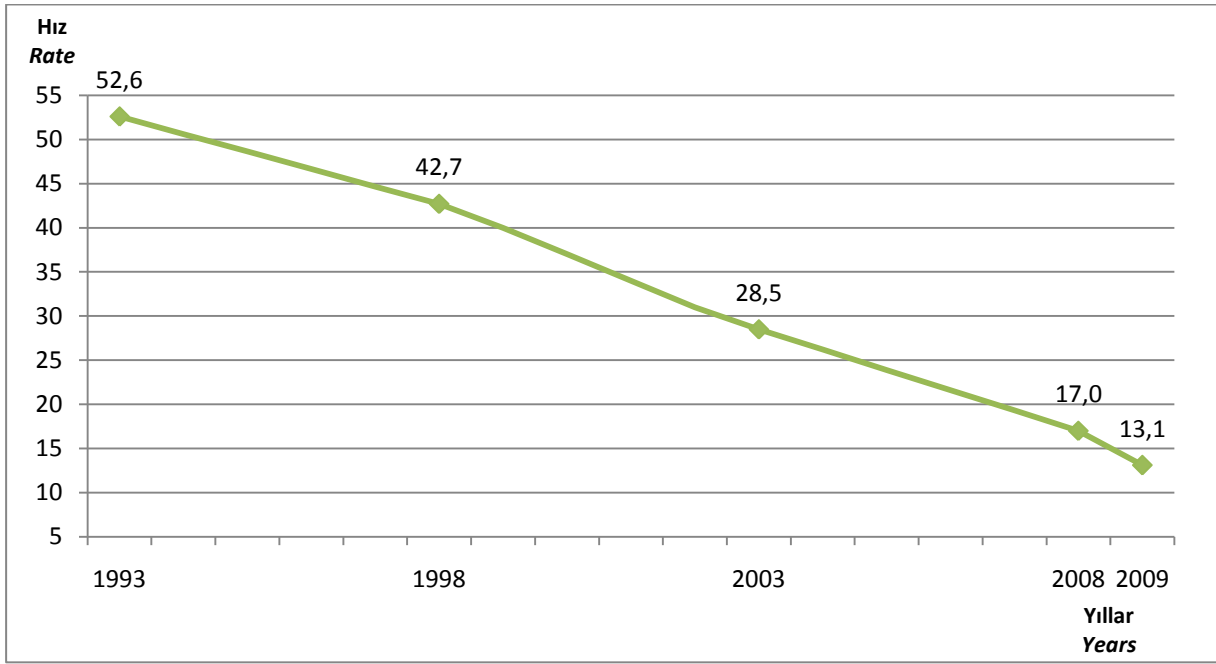
Kaynak: TÜİK  
Source: TURKSTAT

Tablo 2.1. Yıllara Göre Bazı Seçilmiş Enfeksiyon Hastalıklarının Mortalite Hızı, (1.000.000 Nüfusta), Türkiye  
Table 2.1. Mortality Rates of Some Selected Infectious Diseases by Years, (per 1.000.000 Population), Turkey

	2000	2002	2006	2007	2008	2009
Boğmaca <i>Pertussis</i>	0,01 (1)	0	0,02 (1)	0	0,01 (1)	0
Kızamık <i>Measles</i>	0,01 (1)	0,03 (2)	0	0	0	0
Hepatit B <i>Hepatitis B</i>	0,25 (17)	0,04 (3)	0,06 (4)	0,03 (2)	0,08 (6)	0,03 (2)
Difteri <i>Diphtheria</i>	0,01 (1)	0	0	0	0	0
Tetanoz <i>Tetanus</i>	0,04 (3)	0,06 (4)	0,03 (2)	0,06 (4)	0,03 (2)	0,04 (3)
Neonatal Tetanoz <i>Neonatal Tetanus</i>	2,95 (4)	12,5 (17)	6,71 (9)	0,75 (1)	2,28 (3)	0

Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services  
Not: Parantez içindeki sayılar ölüm sayılarını ifade etmektedir.  
Note: Numbers in the paranthesis indicate the number of deaths.

Şekil 2.2. Yıllara Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Türkiye  
Figure 2.2. Infant Mortality Rate by Years, (per 1.000 Live Births), Turkey

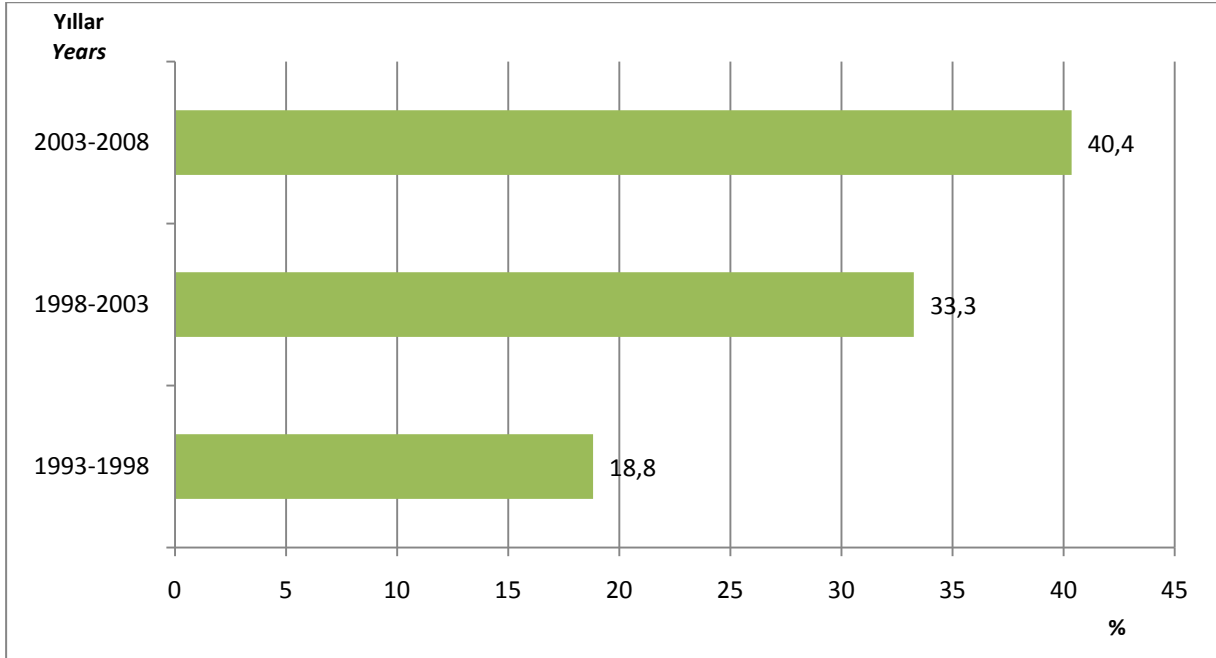


Kaynak: 1993, 1998, 2003, 2008 TNSA, 2009 AÇSAP Genel Müdürlüğü  
Source: TDHS 1993, 1998, 2003, 2008; GD-MCHFP 2009

Not: TNSA araştırmaları, yapıldığı yıldan önceki 5 yılın ortalama değerini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları yapıldığı yıla göre verilmiştir.

Note: TDHS studies reflect the mean rate of previous 5 years. The study results were given by the year when the study was conducted.

Şekil 2.3. Beş Yıllık Periyotlara Göre Bebek Ölüm Hızı Değişim Oranı, (%), Türkiye  
Figure 2.3. Trends of Change in Infant Mortality Rate by 5-Year Periods, (%), Turkey

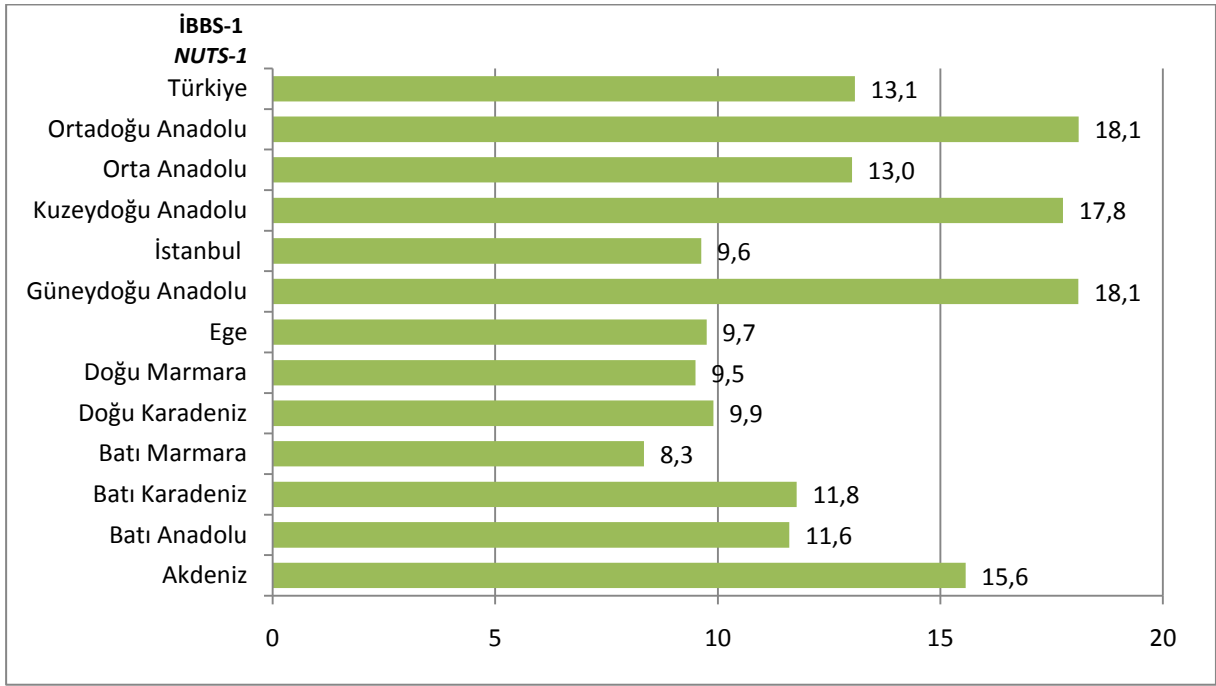


Kaynak: 1993, 1998, 2003, 2008 TNSA  
Source: TDHS 1993, 1998, 2003, 2008

Not: 2003-2009 yılları arası Bebek Ölüm Hızındaki azalma oranı % 54,8'dir. TNSA araştırmaları, yapıldığı yıldan önceki 5 yılın ortalama değerini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları yapıldığı yıla göre verilmiştir

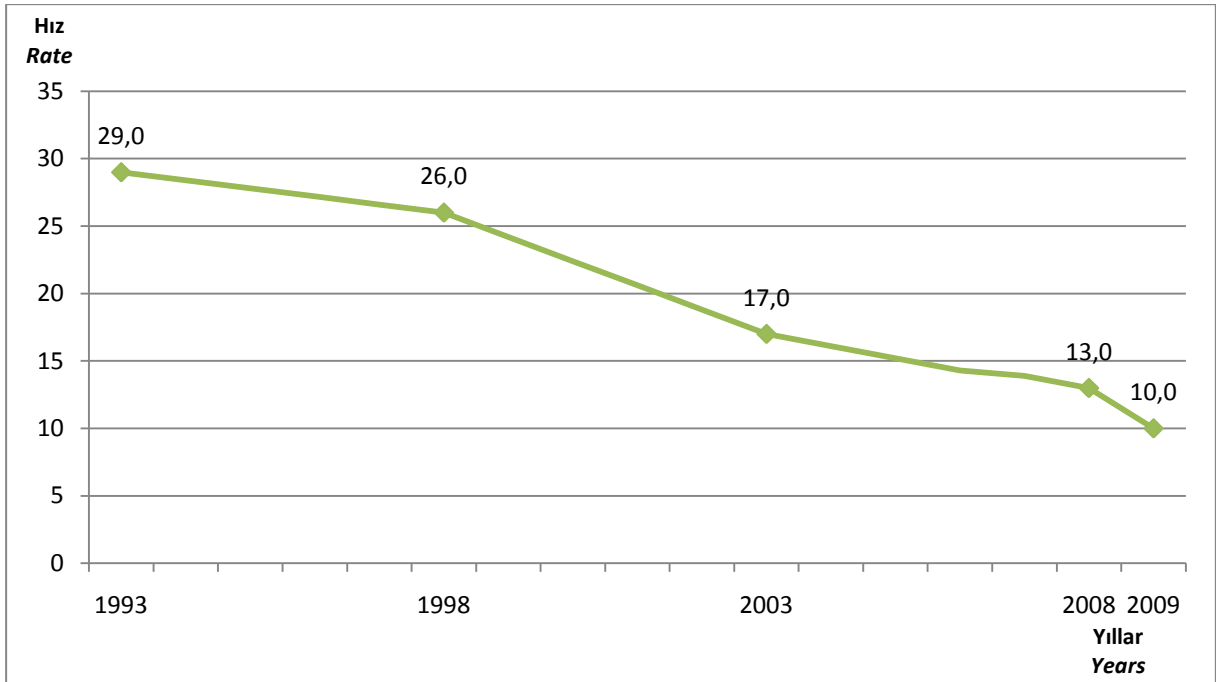
Note: 54,8 percent decrease was noted in Infant Mortality Rate in 2003-2009. TDHS studies reflect the mean rate of the previous 5 years. The study results were given by the year when the study was conducted.

Şekil 2.4. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2009  
Figure 2.4. Infant Mortality Rate by NUTS-1, (per 1.000 Live Births), 2009



Kaynak: AÇSAP Genel Müdürlüğü  
Source: GD-MCHFP

Şekil 2.5. Yıllara Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Türkiye  
Figure 2.5. Neonatal Mortality Rate by Years, (per 1.000 Live Births), Turkey

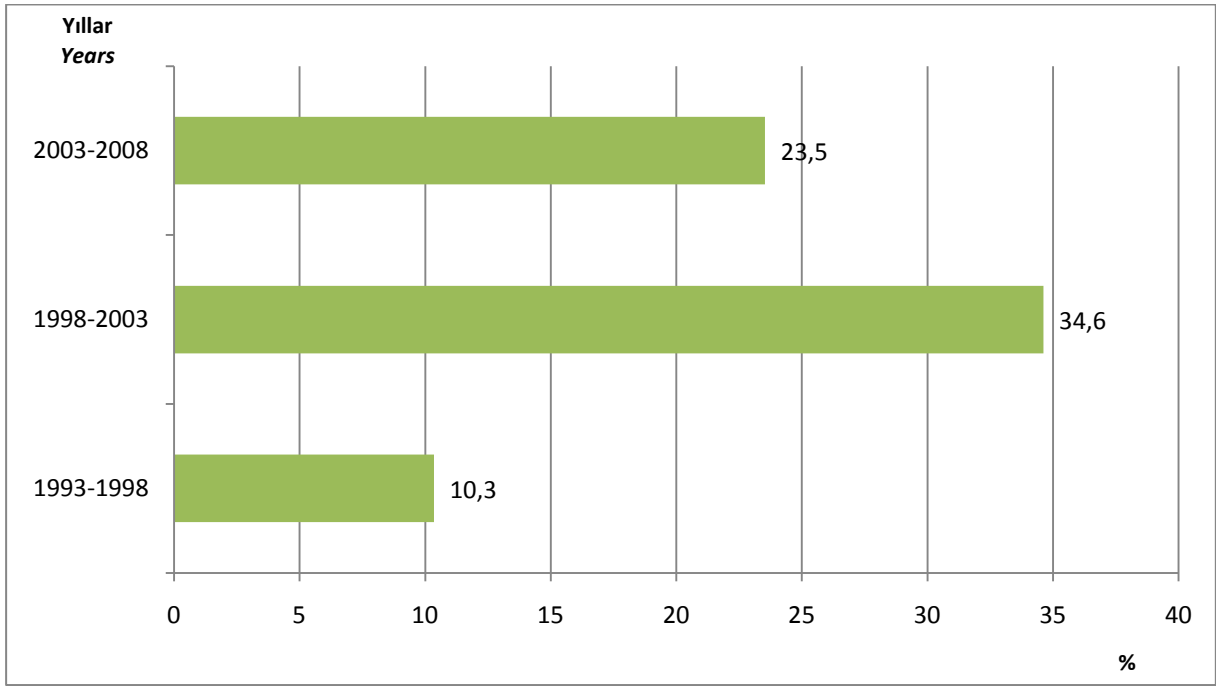


Kaynak: 1993, 1998, 2003, 2008 TNSA, 2009 AÇSAP Genel Müdürlüğü  
Source: TDHS 1993, 1998, 2003, 2008; GD-MCHFP 2009

Not: TNSA araştırmaları, yapıldığı yıldan önceki 5 yılın ortalama değerini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları yapıldığı yıla göre verilmiştir

Note: TDHS studies reflect mean rate of previous 5 years. The study results were given by the year when the study was conducted.

Şekil 2.6. Beş Yıllık Periyotlara Göre Neonatal Ölüm Hızı Değişim Oranı, (%), Türkiye  
Figure 2.6. Trends of Change in Neonatal Mortality Rate by 5-Year Periods, (%), Turkey

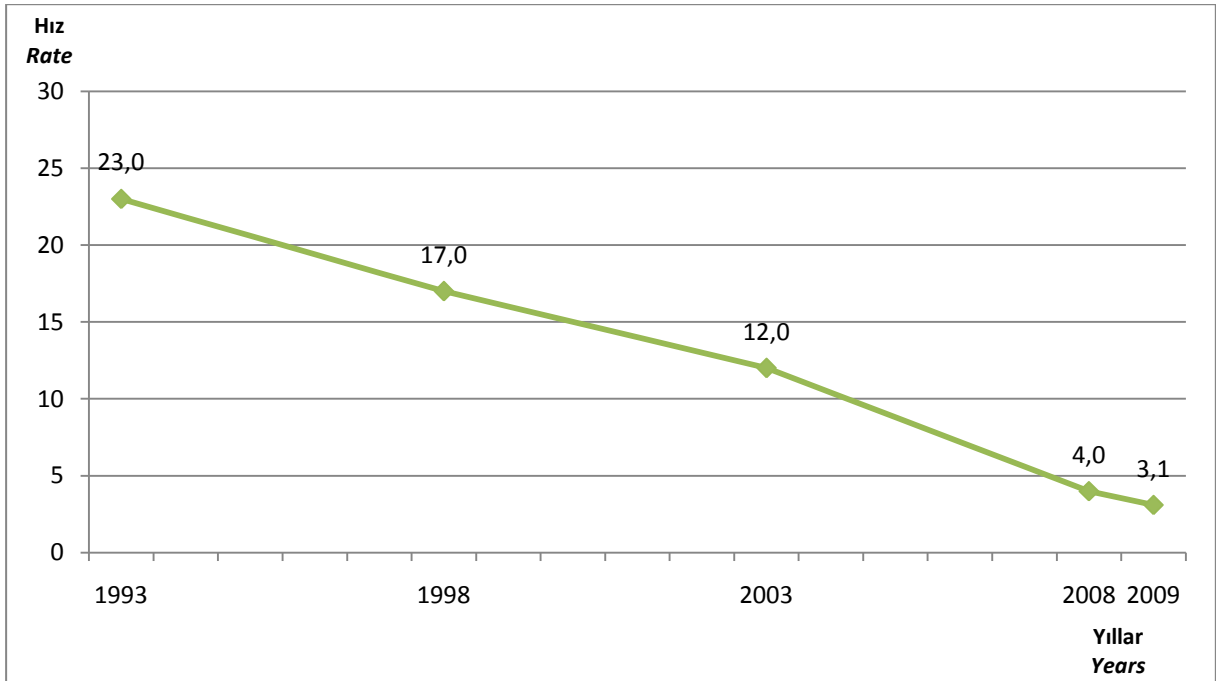


Kaynak: 1993, 1998, 2003, 2008 TNSA  
Source: TDHS 1993, 1998, 2003, 2008

Not: 2003-2009 yılları arası Neonatal Ölüm Hızında azalma oranı % 41,2'dir. TNSA araştırmaları, yapıldığı yıldan önceki 5 yılın ortalama değerini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları yapıldığı yıla göre verilmiştir.

Note: 41,2 percent decrease was noted in Neonatal Mortality Rate in 2003-2009. TDHS studies reflect mean rate of previous 5 years. The study results were given by the year when the study was conducted.

Şekil 2.7. Yıllara Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Türkiye  
Figure 2.7. Postneonatal Mortality Rate by Years, (per 1.000 Live Births), Turkey



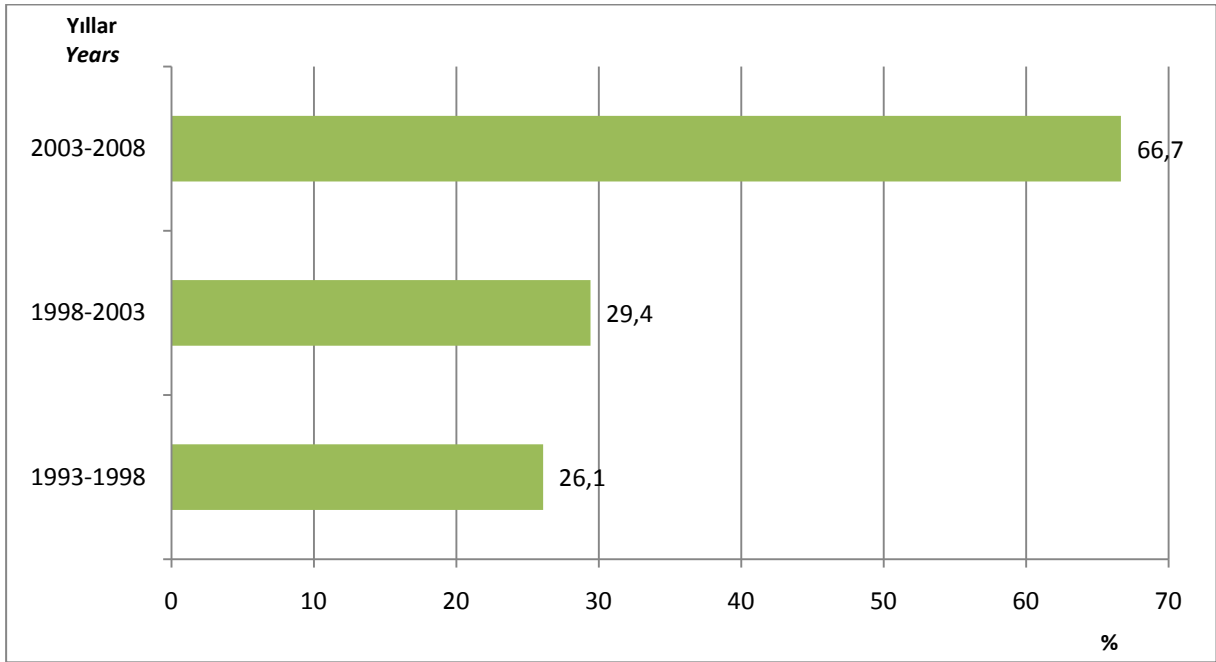
Kaynak: 1993, 1998, 2003, 2008 TNSA, 2009 AÇSAP Genel Müdürlüğü

Source: TDHS 1993, 1998, 2003, 2008; GD-MCHFP 2009

Not: TNSA araştırmaları, yapıldığı yıldan önceki 5 yılın ortalama değerini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları yapıldığı yıla göre verilmiştir

Note: TDHS studies reflect mean rate of previous 5 years. The study results were given by the year when the study was conducted.

Şekil 2.8. Beş Yıllık Periyotlara Göre Postneonatal Ölüm Hızı Değişim Oranı, (%), Türkiye  
Figure 2.8. Trends of Change in Postneonatal Mortality Rate by 5-Year Periods, (%), Turkey



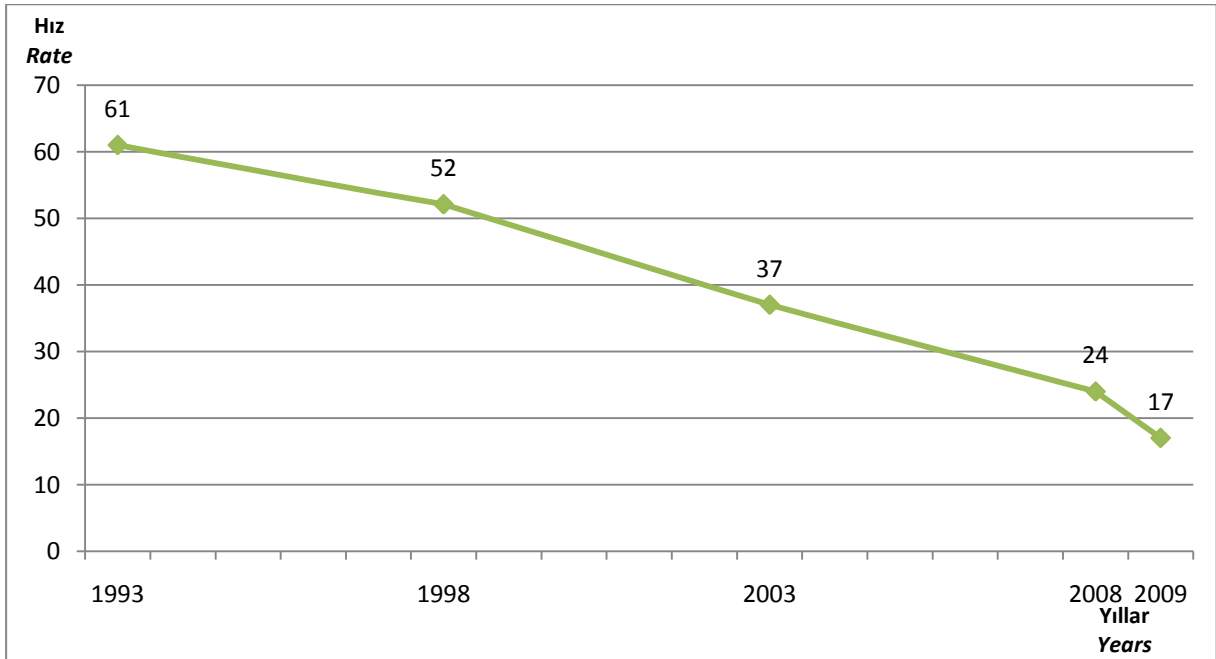
Kaynak: 1993, 1998, 2003, 2008 TNSA

Source: TDHS 1993, 1998, 2003, 2008

Not: 2003-2009 yılları arası Postneonatal Ölüm Hızında azalma oranı % 74,1'dir. TNSA araştırmaları, yapıldığı yıldan önceki 5 yılın ortalama değerini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları yapıldığı yıla göre verilmiştir

Note: 74,1 percent decrease was noted in Postneonatal Mortality Rate in 2003-2009. TDHS studies reflect mean rate of previous 5 years. The study results were given by the year when the study was conducted.

Şekil 2.9. Yıllara Göre 5 Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Türkiye  
Figure 2.9. Under-5 Age Mortality Rate by Years, (per 1.000 Live Births) by Years, Turkey



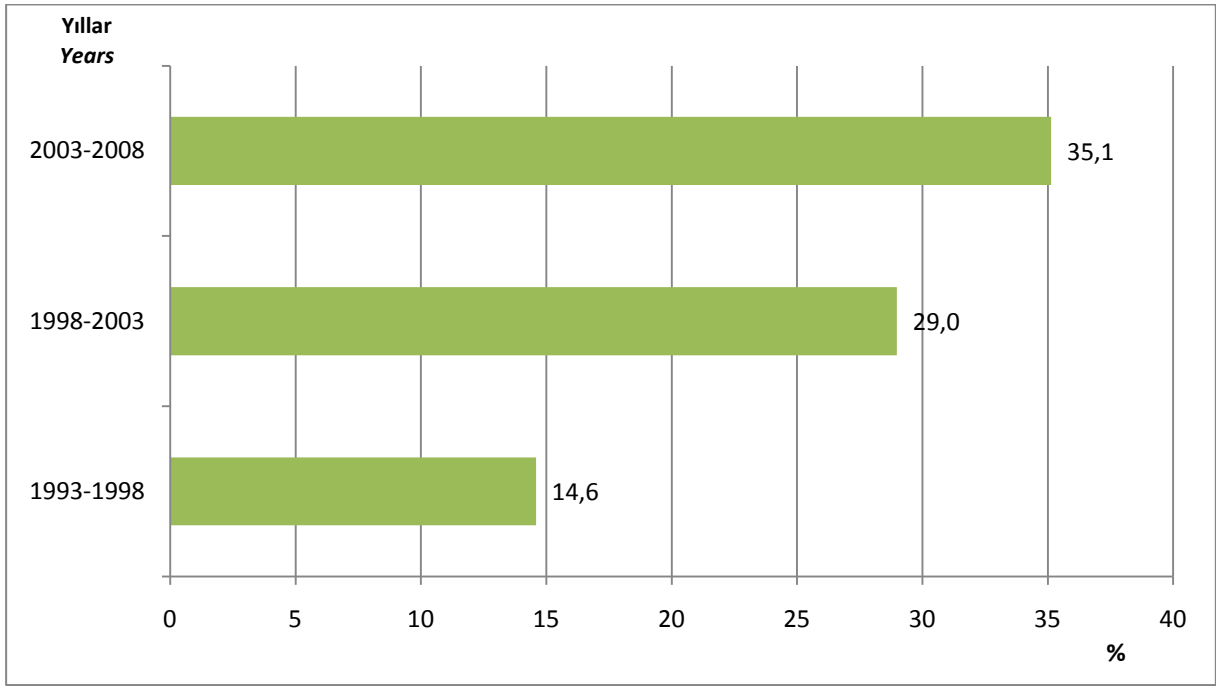
Kaynak: 1993, 1998, 2003, 2008 TNSA, 2009 AÇSAP Genel Müdürlüğü

Source: TDHS 1993, 1998, 2003, 2008; GD-MCHFP 2009

Not: TNSA araştırmaları, yapıldığı yıldan önceki 5 yılın ortalama değerini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları yapıldığı yıla göre verilmiştir.

Note: TDHS studies reflect mean rate of previous 5 years. The study results were given by the year when the study was conducted.

Şekil 2.10. Beş Yıllık Periyotlara Göre 5 Yaş Altı Ölüm Hızı Değişim Oranı, (%), Türkiye  
Figure 2.10. Trends of Change in Under-5 Age Mortality Rate by Years, (%), Turkey



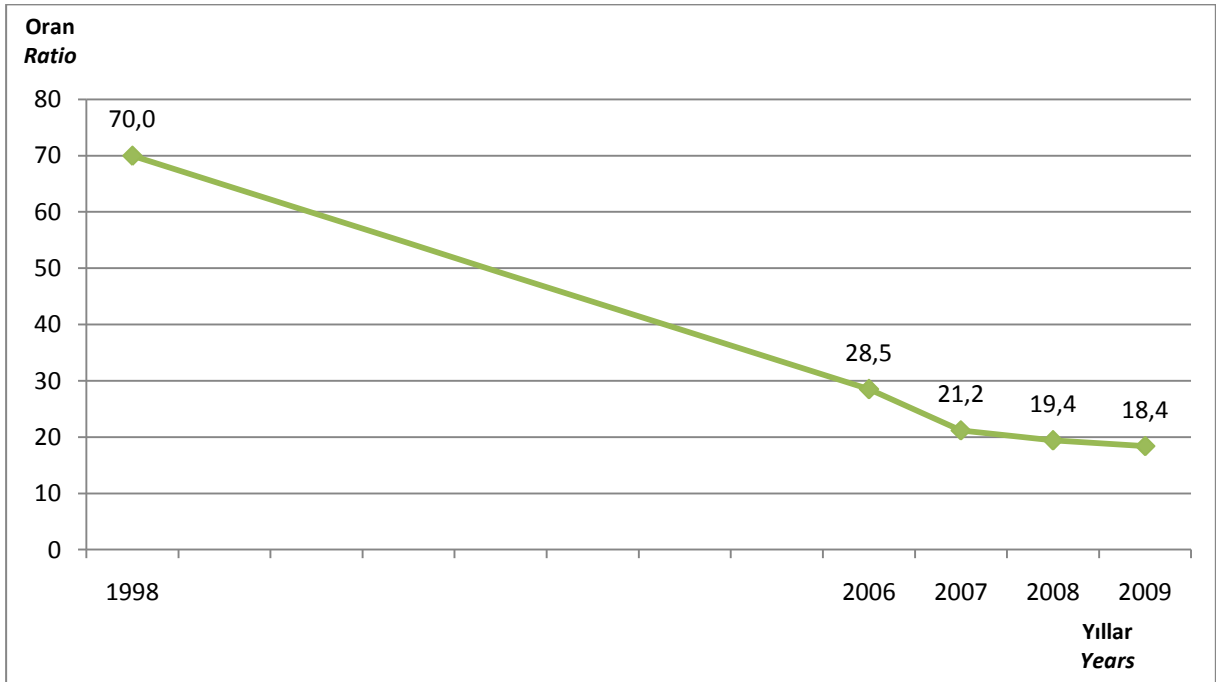
Kaynak:1993, 1998, 2003, 2008 TNSA

Source: TDHS 1993, 1998, 2003, 2008

Not: 2003-2009 yılları arası 5 Yaş Altı Ölüm Hızında azalma oranı % 54,1'dir. TNSA araştırmaları, yapıldığı yıldan önceki 5 yılın ortalama değerini yansıtmaktadır. Araştırma sonuçları yapıldığı yıla göre verilmiştir

Note:54,1 percent decrease was noted in Under-5 Age Mortality Rate in 2003-2009. TDHS studies reflect mean rate of previous 5 years. The study results were given by the year when the study was conducted.

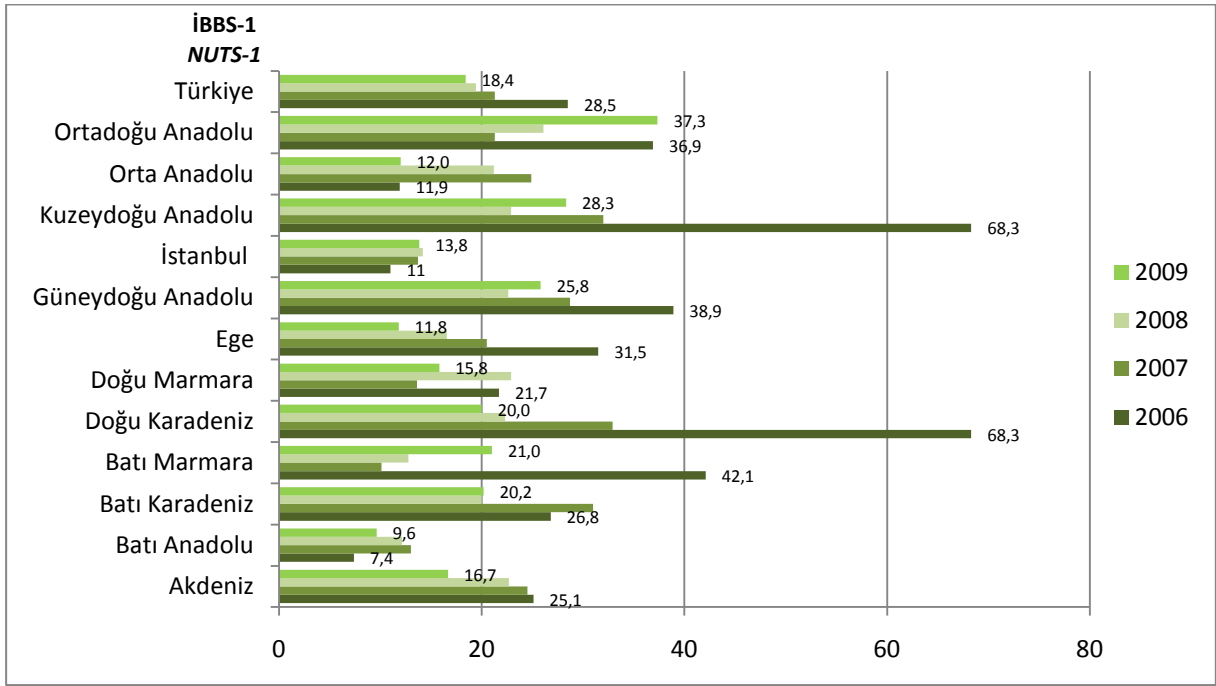
Şekil 2.11. Yıllara Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), Türkiye  
Figure 2.11. Maternal Mortality Ratio by Years, (per 100.000 Live Births), Turkey



Kaynak: 2006 Ulusal Anne Ölümleri Araştırması, 1998, 2007, 2008 ve 2009 AÇSAP Genel Müdürlüğü

Source: National Maternal Mortality Study 2006, GD-MCHFP 1998, 2007, 2008 and 2009

Şekil 2.12. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı Değişimi, (100.000 Canlı Doğumda), 2006-2009  
 Figure 2.12. Change in Maternal Mortality Ratio by NUTS-1, (per 100.000 Live Births), 2006-2009



Kaynak: 2006 Ulusal Anne Ölümleri Araştırması, 2007, 2008 ve 2009 AÇSAP Genel Müdürlüğü  
 Source: National Maternal Mortality Study 2006, GD-MCHFP 2007, 2008 and 2009

Tablo 2.2. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Hastane Ölümünün Dağılımı, (%), Türkiye, 2009

Table 2.2. Distribution of Hospital Deaths by the ICD-10 Main Diagnosis Codes and Sex, (%), Turkey, 2009

ICD-10 Ana Tanı Kodları <i>ICD-10 Diagnosis Codes</i>	Kod <i>Code</i>	Kadın <i>Female</i>	Erkek <i>Male</i>	Toplam <i>Total</i>
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar <i>Certain Infectious and Parasitic Diseases</i>	A00-B99	2,0	2,1	2,1
Neoplazmlar <i>Neoplasms</i>	C00-D48	12,4	17,1	15,0
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları <i>Diseases of the Blood and Blood-forming Organs and Certain Disorders Involving the Immune Mechanism</i>	D50-D89	1,1	0,9	1,0
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları <i>Endocrine, Nutritional and Metabolic Diseases</i>	E00-E90	3,3	2,1	2,6
Mental ve Davranışsal Bozukluklar <i>Mental and Behavioural Disorders</i>	F00-F99	0,3	0,3	0,3
Sinir Sistemi Hastalıkları <i>Diseases of the Nervous System</i>	G00-G99	5,2	4,1	4,6
Göz ve Adneks Hastalıkları <i>Diseases of the Eye and Adnexa</i>	H00-H59	0,1	0,1	0,1
Kulak ve Mastoid Çıkıntı Hastalıkları <i>Diseases of the Ear and Mastoid Process</i>	H60-H95	0,0	0,0	0,0
Dolaşım Sistemi Hastalıkları <i>Diseases of the Circulatory System</i>	I00-I99	36,6	31,3	33,7
Solunum Sistemi Hastalıkları <i>Diseases of the Respiratory System</i>	J00-J99	12,1	15,5	14,0
Sindirim Sistemi Hastalıkları <i>Diseases of the Digestive System</i>	K00-K93	4,2	4,3	4,2
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları <i>Diseases of the Skin and Subcutaneous Tissue</i>	L00-L99	0,3	0,2	0,3
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları <i>Diseases of the Musculoskeletal System and Connective Tissue</i>	M00-M99	0,8	0,5	0,6
Genitoüriner Sistem Hastalıkları <i>Diseases of the Genitourinary System</i>	N00-N99	5,3	4,7	5,0
Gebelik, Doğum ve Lohusalık <i>Pregnancy, Childbirth and the Puerperium</i>	O00-O99	0,7	0,0	0,3
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar <i>Certain Conditions Originating in the Perinatal Period</i>	P00-P96	4,7	4,1	4,3
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri <i>Congenital Malformations, Deformations and Chromosomal Abnormalities</i>	Q00-Q99	1,3	1,3	1,3
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış <i>Symptoms, Signs and Abnormal Clinical and Laboratory Findings, Not Elsewhere Classified</i>	R00-R99	5,6	5,2	5,3
Yaralanma, Zehirlenme ve Dış Nedenlerin Bazı Diğer Sonuçları <i>Injury, Poisoning and Certain Other Consequences of External Causes</i>	S00-T98	2,0	2,8	2,5
Özel Amaçlı Kodlar <i>Codes for Special For Comparability</i>	U00-U99	0,0	0,0	0,0
Hastalık ve Ölümün Dış Sebepleri <i>External Causes of Morbidity and Mortality</i>	V00-Y99	1,1	2,5	1,9
Sağlık Hizmetleriyle Temas ve Sağlık Durumunu Etkileyen Faktörler <i>Factors Influencing Health Status and Contact With Health Services</i>	Z00-Z99	0,8	1,1	0,9
Toplam <i>Total</i>		100	100	100

Kaynak: İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı-TSİM Form 53

Source: Department of Administrative and Financial Affairs -BHSM Form 53





**Bölüm 3**

**Morbidite**

*Morbidity*

*Chapter 3*



Tablo 3.1. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet, Yaş Grubu ve Yerleşim Yeriine Göre Dağılımı, 2008

Table 3.1. Distribution of 15 and 15+ Aged Individuals' General Health Status by Sex, Age Groups and Residence, 2008

		Türkiye Turkey			Kent Urban			Kır Rural		
Yaş Grubu/Sağlık Durumu Age groups/Health Status		Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
15-24	Çok İyi / İyi Very Good / Good	90,1	81,9	85,9	91,1	82,7	87,0	86,8	79,9	82,8
	Kötü / Çok Kötü Bad / Very Bad	2,2	2,3	2,3	1,7	2,0	1,9	3,9	3,1	3,4
25-34	Çok İyi / İyi Very Good / Good	82,2	69,6	75,9	83,7	72,7	78,3	77,6	60,9	68,7
	Kötü / Çok Kötü Bad / Very Bad	2,8	5,2	4,0	2,6	4,6	3,6	3,5	6,8	5,2
35-44	Çok İyi / İyi Very Good / Good	72,9	53,6	63,3	73,0	55,5	64,4	72,4	48,3	60,2
	Kötü / Çok Kötü Bad / Very Bad	5,3	11,1	8,2	4,8	9,2	7,0	6,5	16,3	11,5
45-54	Çok İyi / İyi Very Good / Good	63,9	39,7	51,8	67,6	40,4	54,0	55,6	88,1	46,9
	Kötü / Çok Kötü Bad / Very Bad	8,5	18,4	13,4	6,1	17,3	11,7	13,8	20,7	17,3
55-64	Çok İyi / İyi Very Good / Good	47,7	29,5	38,3	48,3	32,1	40,0	46,6	25,3	35,3
	Kötü / Çok Kötü Bad / Very Bad	14,7	25,7	20,4	13,9	23,0	18,5	16,1	30,2	23,6
65-74	Çok İyi / İyi Very Good / Good	35,2	18,0	25,9	39,0	17,9	27,4	31,4	18,1	24,3
	Kötü / Çok Kötü Bad / Very Bad	21,7	35,4	29,2	18,5	33,6	26,8	25,1	37,3	31,7
75+	Çok İyi / İyi Very Good / Good	30,7	15,8	21,8	35,9	12,4	22,2	26,2	18,5	21,6
	Kötü / Çok Kötü Bad / Very Bad	28,3	45,1	38,3	21,5	39,1	31,8	34,3	50,0	43,7
Toplam Total	Çok İyi / İyi Very Good / Good	71,9	55,5	63,6	75,2	58,8	67,0	63,8	48,4	55,5
	Kötü / Çok Kötü Bad / Very Bad	7,0	13,2	10,1	5,3	10,8	8,1	11,1	18,3	15,0

Kaynak: TÜİK, Sağlık Araştırması 2008

Source: TURKSTAT, Health Survey 2008

Not: Araştırma anketlerinde genel sağlık durumuna ilişkin cevaplama 5 düzey (çok iyi, iyi, orta, kötü, çok kötü) olarak tasnif edilmiş olup bunlardan "orta" düzeye tabloda ayrıca yer verilmemiştir.

Note: Answers to the question about overall health status in the questionnaire were classified in 5 groups as (very good, good, intermediate, bad, very bad) and "the intermediate level" is not separately presented in the table.

Tablo 3.2. Yıllara Göre Bazı Seçilmiş Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta), Türkiye

Table 3.2. Incidence of Some Selected Infectious Diseases by Years, (per 100.000 Population), Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
Kızamık <i>Measles</i>	11,09	0,05	0	0,01	0,01
Tetanoz <i>Tetanus</i>	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Neonatal Tetanoz <i>Neonatal Tetanus</i>	2,35	1,34	0,37	0,53	0
Boğmaca <i>Pertussis</i>	0,27	0,09	0,07	0,03	0,01
Hepatit B <i>Hepatitis B</i>	8,26	10,05	9,14	8,18	6,90
Difteri <i>Diphtheria</i>	0	0	0	0	0
AİDS <i>AIDS</i>	0,07	0,05	0,03	0,07	0,10
*Tüberküloz <i>*Tuberculosis</i>	40	32	31	30	29
Sıtma <i>Malaria</i>	14,70	1,20	0,50	0,30	0,05

Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sıtma Savaşı Dairesi Başkanlığı, Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Department of Malaria Control, Department of Tuberculosis Control

\* Tüberküloz insidansı Dünya Sağlık Örgütü ( DSÖ) tarafından hesaplanan insidanstır.

\* Tuberculosis incidence was calculated by the World Health Organization (WHO).

Tablo 3.3. Yıllara Göre Bazı Seçilmiş Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları, Türkiye  
 Table 3.3. Number of Cases of Some Selected Infectious Diseases by Years, Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
*Kızamık *Measles	7.810	34	3	4	4
Tetanoz Tetanus	16	10	14	14	12
Neonatal Tetanoz Neonatal Tetanus	32	18	5	7	0
Boğmaca Pertussis	193	57	51	21	10
Hepatit B Hepatitis B	5.813	6.612	6.451	5.849	5.005
Difteri Diphtheria	2	0	0	0	0
**AİDS **AIDS	190	290	376	450	528
***Tüberküloz ***Tuberculosis	18.043	19.629	18.878	17.600	16.757
****Sıtma ****Malaria	10.224	796	358	215	84

Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sıtma Savaşı Dairesi Başkanlığı, Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Department of Malaria Control, Department of Tuberculosis Control

\* 2008 yılı 4 kızamık vakasının 1'i yurt dışı kaynaklı olup diğer 3'ü bu vaka ile ilişkilidir. Yerli vaka sayısı "0" (sıfır) dır. 2009 yılı 4 kızamık vakasının 3'ü yurt dışı kaynaklı olup 1'i bu vaka ile ilişkilidir. Yerli vaka sayısı "0" (sıfır) dır.

\*\*AİDS yeni vaka sayıları taşıyıcılar ile birlikte verilmiştir. İnsidans hesabına taşıyıcılar dahil edilmemiştir.

\*\*\*Tüberküloz vaka sayıları Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Küresel Tüberküloz Raporlarında yayımlanan sayılar ile uyumlu olarak yeni vaka ve nüks vakalar birlikte verilmiştir.

\*\*\*\*2008 yılı sıtma vakalarının 49'u, 2009 yılı sıtma vakalarının 46'sı yurtdışı kaynaklı vakadır.

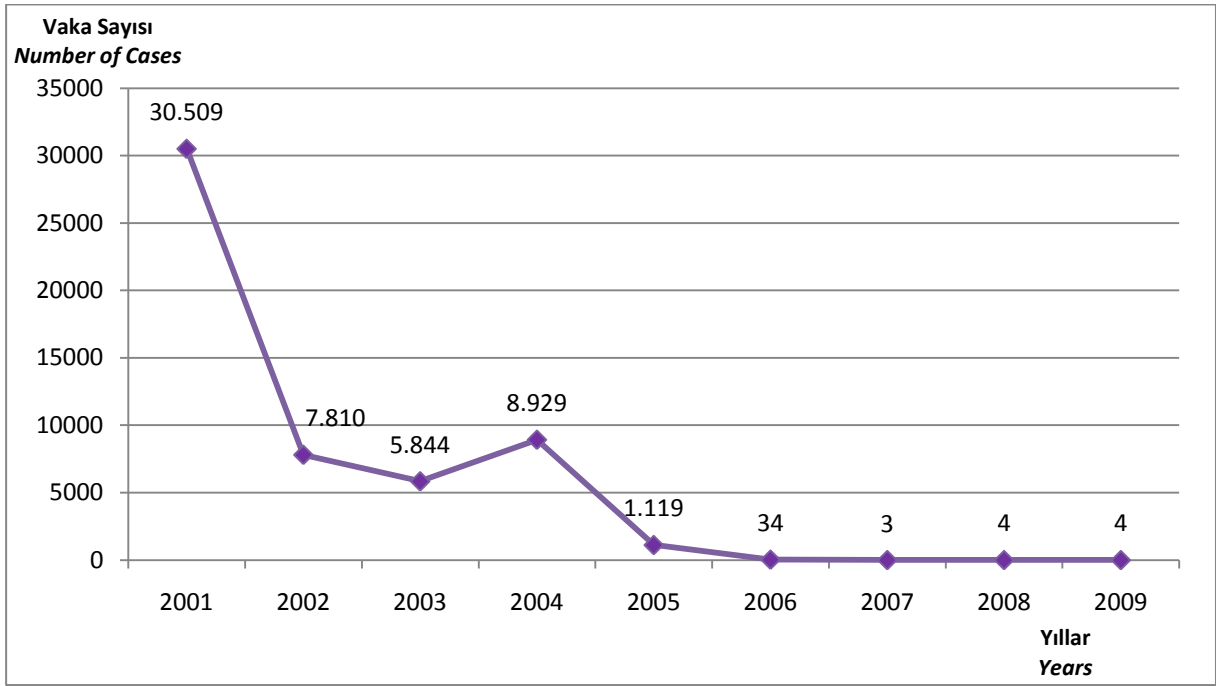
\* 1 of 4 measles cases reported in 2008 was an imported measles case and other 3 cases were import-related cases. No local cases were reported. 3 of 4 measles cases reported in 2009 were imported measles cases and other 1 case was an import-related case. No local cases were reported.

\*\*Recent figures of the AIDS cases are given with the porter cases.

\*\*\*The number of tuberculosis cases is compatible with the figures published in the World Health Organization's (WHO) Global Tuberculosis Report, and it is given together with the new and recurring cases.

\*\*\*\*49 malaria cases in 2008 and 46 malaria cases in 2009 were imported cases.

Şekil 3.1. Yıllara Göre Kızamık Vaka Sayısı, Türkiye  
Figure 3.1. Number of Measles Cases by Years, Turkey



Kaynak. Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Not: 2008 yılı 4 kızamık vakasının 1'i yurt dışı kaynaklı olup diğer 3'ü bu vaka ile ilişkilidir. Yerli vaka sayısı "0" (sıfır) dır. 2009 yılı 4 kızamık vakasının 3'ü yurt dışı kaynaklı olup 1'i bu vaka ile ilişkilidir. Yerli vaka sayısı "0" (sıfır) dır.

Note: 1 of 4 measles cases reported in 2008 was an imported measles case and other 3 cases were import-related cases. No local cases were reported. 3 of 4 measles cases reported in 2009 were imported measles cases and other 1 case was an import-related case. No local cases were reported.

Tablo 3.4. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyetlere Göre Hastane Taburcularının Dağılımı, (%), Türkiye, 2009

Table 3.4. Distribution of Hospital Discharges by the ICD-10 Main Diagnosis Codes and Sex, (%), Turkey, 2009

ICD-10 Ana Tanı Kodları <i>ICD-10 Diagnosis Codes</i>	Kod <i>Code</i>	Kadın <i>Female</i>	Erkek <i>Male</i>	Toplam <i>Total</i>
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar <i>Certain Infectious and Parasitic Diseases</i>	A00-B99	2,3	3,3	2,7
Neoplazmlar <i>Neoplasms</i>	C00-D48	5,3	7,3	6,2
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları <i>Diseases of the Blood and Blood-forming Organs and Certain Disorders Involving the Immune Mechanism</i>	D50-D89	1,4	1,2	1,3
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları <i>Endocrine, Nutritional and Metabolic Diseases</i>	E00-E90	3,3	2,4	2,9
Mental ve Davranışsal Bozukluklar <i>Mental and Behavioural Disorders</i>	F00-F99	1,1	1,6	1,3
Sinir Sistemi Hastalıkları <i>Diseases of the Nervous System</i>	G00-G99	2,1	2,4	2,2
Göz ve Adneks Hastalıkları <i>Diseases of the Eye and Adnexa</i>	H00-H59	4,3	5,2	4,7
Kulak ve Mastoid Çıkıntı Hastalıkları <i>Diseases of the Ear and Mastoid Process</i>	H60-H95	0,6	0,8	0,7
Dolaşım Sistemi Hastalıkları <i>Diseases of the Circulatory System</i>	I00-I99	8,0	13,4	10,4
Solunum Sistemi Hastalıkları <i>Diseases of the Respiratory System</i>	J00-J99	9,5	16,2	12,4
Sindirim Sistemi Hastalıkları <i>Diseases of the Digestive System</i>	K00-K93	6,9	9,9	8,2
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları <i>Diseases of the Skin and Subcutaneous Tissue</i>	L00-L99	1,5	2,8	2,0
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları <i>Diseases of the Musculoskeletal System and Connective Tissue</i>	M00-M99	5,4	4,5	5,0
Genitoüriner Sistem Hastalıkları <i>Diseases of the Genitourinary System</i>	N00-N99	8,5	9,1	8,8
Gebelik, Doğum ve Lohusalık <i>Pregnancy, Childbirth and the Puerperium</i>	O00-O99	21,1	0,0	11,9
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar <i>Certain Conditions Originating in the Perinatal Period</i>	P00-P96	2,0	2,7	2,3
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri <i>Congenital Malformations, Deformations and Chromosomal Abnormalities</i>	Q00-Q99	0,8	1,4	1,1
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış <i>Symptoms, Signs and Abnormal Clinical and Laboratory Findings, Not Elsewhere Classified</i>	R00-R99	4,7	6,0	5,2
Yaralanma, Zehirlenme ve Dış Nedenlerin Bazı Diğer Sonuçları <i>Injury, Poisoning and Certain other Consequences of External Causes</i>	S00-T98	3,1	6,0	4,4
Özel Amaçlı Kodlar <i>Codes for Special For Comparability</i>	U00-U99	0,0	0,0	0,0
Hastalık ve Ölümün Dış Sebepleri <i>External Causes of Morbidity and Mortality</i>	V00-Y99	0,7	1,3	1,0
Sağlık Hizmetleriyle Temas ve Sağlık Durumunu Etkileyen Faktörler <i>Factors Influencing Health Status and Contact With Health Services</i>	Z00-Z99	7,5	2,2	5,2
Toplam <i>Total</i>		100	100	100

Kaynak: İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı-TSİM Form 53

Source: Department of Administrative and Financial Affairs -BHSM Form 53

Tablo 3.5. Hastalık/Sağlık Sorunu Yaşadıklarını Belirten Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyet ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, (%), 2008

Table 3.5. Distribution of Diseases/Health Problems Declared by 15 and 15+ Aged Individuals by Sex and Residence, (%), 2008

Hastalık /Sağlık Sorunu <i>Diseases/Health problems</i>	Türkiye <i>Turkey</i>			Kent <i>Urban</i>			Kır <i>Rural</i>		
	Erkek <i>Male</i>	Kadın <i>Female</i>	Toplam <i>Total</i>	Erkek <i>Male</i>	Kadın <i>Female</i>	Toplam <i>Total</i>	Erkek <i>Male</i>	Kadın <i>Female</i>	Toplam <i>Total</i>
Bel Bölgesi Kas İskelet Sistem Problemleri (Bel Ağrısı, Bel Fıtığı vb.) <i>Back Musculoskeletal System Disorders (Lumbago, Back Hernia etc.)</i>	22,5	17,0	27,9	20,5	15,6	25,5	27,2	20,6	33,0
Romatizmal Eklem Hastalığı (Romatoid Artrit) <i>Rheumatismal Joint Disease (Rheumatoid Arthritis)</i>	17,7	11,7	23,4	15,0	9,5	20,5	23,9	17,4	29,6
Ülser (Mide, Gastrik veya Oniki Parmak Bağırsağı Ülseri) <i>Ulcer (Stomach, Gastric or Duodenal Ulcer)</i>	15,3	12,8	17,7	13,8	11,7	15,8	18,9	15,5	21,8
Migren ve Benzeri Şiddetli Baş Ağrısı <i>Migraine and Severe Headache</i>	15,3	9,1	21,3	14,0	8,4	19,7	18,3	10,8	24,7
Hipertansiyon <i>High Blood Pressure (Hypertension)</i>	14,8	9,9	19,5	13,3	8,9	17,8	18,1	12,3	23,1
Kireçlenme (Osteoartrit, Artroz, Dejeneratif Eklem Hastalığı) <i>Osteoarthritis (Artritis, Joint Degeneration)</i>	12,5	8,0	16,8	11,1	7,3	15,0	15,6	10,0	20,5
Boyun Bölgesi Kas İskelet Sistem Problemleri (Boyun Ağrısı, Boyun Fıtığı vb.) <i>Neck Musculoskeletal System Disorders (Neck Pain, Neck Hernia, etc.)</i>	11,5	6,7	16,0	10,7	6,3	15,1	13,3	7,9	18,0
Kansızlık (Demir Eksikliği Anemisi) <i>Anemia (Iron Deficiency Anemia)</i>	10,1	2,8	17,2	9,8	2,6	17,0	10,9	3,1	17,7
Sinüzit (Sinüs Yollarının İltihabı) <i>Sinusitis (Inflammation of Sinus)</i>	9,9	8,5	11,2	10,2	8,9	11,6	9,1	7,5	10,4
Kronik Bronşit <i>Chronic Bronchitis</i>	8,0	7,4	8,7	6,9	6,6	7,3	10,5	9,3	11,6
Alerji (Alerjik Rinit, Dermatit, Yiyecek vb. Alerjisi) (Alerjik Astım Hariç) <i>Allergy, Such as Rhinitis, Eye Inflammation, Dermatitis, Food Allergy or Other (Allergic Asthma Excluded)</i>	7,8	6,2	9,3	8,0	6,1	10,0	7,2	6,4	7,8
Koroner Kalp Hastalığı (Anjina, Göğüs Ağrısı, Spazm) <i>Coronary Heart Disease (Angina Pectoris, Chest Pain, Spasm)</i>	6,3	5,5	7,0	5,7	5,2	6,3	7,5	6,4	8,5
Şeker Hastalığı <i>Diabetes</i>	5,9	4,4	7,2	5,6	4,2	7,0	6,4	5,0	7,7
Astım (Alerjik Astım Dahil) <i>Asthma (Allergic Asthma Included)</i>	4,8	3,3	6,2	4,1	2,7	5,6	6,3	4,8	7,7
İdrar Kaçırma, İdrarı Tutamama <i>Urinary Incontinence, Problems in Controlling the Bladder</i>	4,6	2,9	6,3	3,7	2,0	5,4	6,8	5,2	8,2
Kronik Depresyon <i>Chronic Depression</i>	4,1	2,3	5,8	4,2	2,4	6,0	3,9	2,0	5,4
Diğer Ruhsal Sağlık Problemleri <i>Other Psychological Health Problems</i>	3,6	2,3	4,7	3,6	2,1	5,1	3,4	3,0	3,8
Kronik Kaygı <i>Chronic Anxiety</i>	2,5	1,5	3,5	2,4	1,3	3,5	2,8	2,0	3,6
Kaza Sonucu Sürekli Yaralanma veya Sakatlık Durumu <i>Permanent Injury or Defect Caused By An Accident</i>	2,4	3,5	1,4	2,1	2,9	1,2	3,3	5,1	1,7
Kronik Kalp Yetmezliği <i>Chronic Heart Failure</i>	2,3	2,1	2,6	1,9	1,7	2,1	3,3	3,0	3,7
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı, Amfizem <i>Chronic Obstructive Pulmonary Disease, Emphysema</i>	2,2	2,1	2,2	1,9	1,7	2,1	2,8	3,2	2,4
Enfarktüs (Kalp Krizi) <i>Myocardial Infarction (Heart Attack)</i>	1,9	2,2	1,6	1,6	1,9	1,3	2,6	2,8	2,3
İnme-felç (Beyin Kanaması, Serebral Tromboz) <i>Stroke (Serebral Hemorrhage, Cerebral Thrombosis)</i>	1,1	1,1	1,1	1,0	0,9	1,1	1,4	1,6	1,3
Karaciğer Sirozu, Karaciğer Yetmezliği <i>Cirrhosis of the Liver, Liver Dysfunction</i>	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1	1,2	1,3	1,0
Kanser <i>Cancer</i>	0,8	0,8	0,9	0,8	0,6	0,9	1,0	1,2	0,8

Kaynak: TÜİK, Sağlık Araştırması 2008

Source: TURKSTAT, Health Survey 2008

Not: Bu veriler kişilerden beyana dayalı olarak alınmıştır.

Note: Data are based on personal statements.



Tablo 3.6. Hekim Tarafından Teşhis Edilen Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyet ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, (%), 2008

Table 3.6. Distribution of Diseases/Health Problems Diagnosed by a Medical Doctor by Sex and Residence, (%), 2008

Hastalık /Sağlık Sorunu Diseases/Health Problems	Türkiye Turkey			Kent Urban			Kır Rural		
	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
Bel Bölgesi Kas İskelet Sistem Problemleri (Bel Ağrısı, Bel Fıtığı vb.) Back Musculoskeletal System Disorders (Lumbago, Back Hernia etc.)	11,5	20,2	15,9	10,6	18,7	14,6	13,8	23,3	18,9
Romatizmal Eklem Hastalığı (Romatoid Artrit) Rheumatismal Joint Disease (Romatoid Artrit)	8,5	18,8	13,8	7,3	17,0	12,1	11,7	22,9	17,7
Ülser (Mide, Gastrik veya Oniki Parmak Bağırsağı Ülseri) Ulcer (Stomach, Gastritic or Duodenal Ulcer)	10,7	14,9	12,9	9,8	13,8	11,8	13,1	17,4	15,4
Migren ve Benzeri Şiddetli Baş Ağrısı Migraine and Severe Headache	5,3	15,1	10,3	5,2	14,6	9,9	5,5	16,2	11,2
Hipertansiyon High Blood Pressure (Hypertension)	8,9	17,9	13,5	8,1	16,5	12,2	11,0	20,9	16,3
Kireçlenme (Osteoartrit, Artroz, Dejeneratif Eklem Hastalığı) Osteoarthritis (Artrrosis, Joint Degeneration)	5,8	14,6	10,3	5,3	13,2	9,2	7,2	17,4	12,7
Boyun Bölgesi Kas İskelet Sistem Problemleri (Boyun Ağrısı, Boyun Fıtığı vb.) Neck Musculoskeletal System Disorders (Neck Pain, Neck Hernia, etc.)	3,9	11,2	7,6	3,5	11,0	7,2	4,9	11,8	8,6
Kansızlık (Demir Eksikliği Anemisi) Anemia (Iron Deficiency Anemia)	2,0	15,5	8,9	1,9	15,4	8,6	2,2	15,8	9,5
Sinüzit (Sinüs Yollarının İltihabı) Sinusitis (Inflammation of Sinus)	6,7	9,6	8,2	7,2	10,1	8,7	5,6	8,6	7,2
Kronik Bronşit Chronic Bronchitis	6,5	7,8	7,1	5,8	6,5	6,2	8,1	10,5	9,4
Alerji (Alerjik Rinit, Dermatit, Yiyecek vb. Alerjisi) (Alerjik Astım Hariç) Allergy, Such as Rhinitis, Eye Inflammation, Dermatitis, Food Allergy or Other (Allergic Asthma Excluded)	4,4	7,4	5,9	4,5	8,0	6,3	4,3	6,0	5,2
Koroner Kalp Hastalığı (Anjina, Göğüs Ağrısı, Spazm) Coronary Heart Disease (Angina Pectoris, Chest Pain, Spasm)	4,6	5,5	5,1	4,4	5,3	4,8	5,1	6,0	5,6
Şeker Hastalığı Diabetes	4,4	7,2	5,9	4,2	7,0	5,6	5,0	7,7	6,4
Astım (Alerjik Astım Dahil) Asthma (Allergic Asthma Included)	3,3	6,2	4,8	2,7	5,5	4,1	4,8	7,7	6,3
İdrar Kaçırma, İdrarı Tutamama Urinary Incontinence, Problems in Controlling the Bladder	1,8	3,6	2,7	1,2	3,4	2,3	3,1	4,1	3,7
Kronik Depresyon Chronic Depression	1,6	4,5	3,1	1,8	4,7	3,3	1,2	3,9	2,7
Diğer Ruhsal Sağlık Problemleri Other Psychological Health Problems	1,6	3,3	2,5	1,4	3,7	2,6	2,0	2,4	2,2
Kronik Kaygı Chronic Anxiety	0,7	1,7	1,2	0,6	1,8	1,2	1,0	1,6	1,3
Kaza Sonucu Sürekli Yaralanma veya Sakatlık Durumu Permanent Injury or Defect Caused By An Accident	2,9	1,1	2,0	2,4	1,0	1,7	4,1	1,2	2,6
Kronik Kalp Yetmezliği Chronic Heart Failure	2,1	2,6	2,3	1,7	2,1	1,9	3,0	3,6	3,3
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı, Amfizem Chronic Obstructive Pulmonary Disease, Emphysema	2,1	2,2	2,1	1,7	2,1	1,9	3,2	2,4	2,7
Enfarktüs (Kalp Krizi) Myocardial Infarction (Heart Attack)	2,2	1,6	1,9	1,9	1,3	1,6	2,8	2,3	2,6
İnme-felç (Beyin Kanaması, Serebral Tromboz) Stroke (Serebral Hemorrhage, Cerebral Thrombosis)	1,1	1,1	1,1	0,9	1,1	1,0	1,6	1,3	1,4
Karaciğer Sirozu, Karaciğer Yetmezliği Cirrhosis of the Liver, Liver Dysfunction	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0	1,1	0,9	1,0
Kanser Cancer	0,8	0,9	0,8	0,6	0,9	0,8	1,2	0,8	1,0

Kaynak: TÜİK, Sağlık Araştırması 2008

Source: TURKSTAT, Health Survey 2008

Not: Bu veriler kişilerden beyana dayalı olarak alınmıştır.

Note: Data are based on personal statements.

Tablo 3.7. Cinsiyete Göre En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Yaşa Standardize Edilmiş İnsidans Hızı, (100.000’de, Dünya Standart Nüfusu), 2006

Table 3.7. Age-Standardized Incidence Rate of the Most Common 10 Types of Cancer by Sex (in 100.000 population, the World Standard Population), 2006

Yaş Grubu Age Groups	Akeğer ve Bronş Lung and Bronch	Prostat Prostate	Mesane U. Bladder	Kolonrektal Colorectal	Mide Stomach	Larinks Larynx	Non-Hodgkin Lenfoma Non-Hodgkin Lymphoma	Beyin, Sinir Sistemi Brain, Neural System	Böbrek Kidney	Pankreas Pancreas
0-4	0	0,3	0	0	0	0	2,0	2,5	2,3	0
5-9	0	0	0	0	0	0	2,7	1,6	1,1	0
10-14	0	0	0	0	0	0	0,9	2,8	0	0
15-19	0	0	0,8	0,2	0	0	0,8	2,1	0,4	0
20-24	1,2	0,2	0,6	1,6	0	0	1,6	2,2	0,4	0
25-29	0,8	0	1,2	1,2	2,4	0	3,2	2,4	1,2	0,4
30-34	2,1	0,2	0,9	2,2	3	0,4	2,8	3,2	0,6	0,2
35-39	7,9	0	4,1	6,0	3,3	1,4	4,8	4,3	2,6	1,9
40-44	31,4	0,7	6,4	9,7	7,4	4,9	6,2	7,9	1,5	2,2
45-49	85,8	4,3	17,3	18,2	15	16,7	10,1	5,8	7,5	4,3
50-54	159,1	18	28,9	33,7	30,8	23,7	13,5	10,6	14,4	10,6
55-59	256,6	61,5	68,5	54	44,6	47	16,5	20,6	25,2	14,9
60-64	350,9	122,3	96,1	76,9	59,3	46,5	18,2	11,8	21,4	23,5
65-69	401,9	236,3	138,6	93,7	101	55,4	34,3	15,8	30,4	31,7
70-74	474,5	299,6	163,2	147,2	113,8	46,9	42,7	17,6	20,9	40,2
75-79	448,7	403,8	179,5	155	104,7	42,2	32,6	12,2	17,7	47,6
80-84	374,9	404	210,1	197,1	74,3	48,5	16,2	16,2	19,4	32,3
85+	174,9	220,3	149,0	103,7	90,7	19,4	19,4	0	6,5	32,4
Yaş Grubu Age Groups	Meme Breast	Kolonrektal Colorectal	Tiroid Thyroid	Uterus Korpusu Uterine Corpus	Mide Stomach	Akeğer ve Bronş Lung and Bronch	Over Ovarium	Non-Hodgkin Lenfoma Non-Hodgkin Lymphoma	Serviks Cervix	Beyin, Sinir Sistemi Brain, Neural System
0-4	0	0	0	0	0	0	0	0,3	0	3,9
5-9	0	0	0	0	0	0	0	0,9	0	1,9
10-14	0,2	0,4	0,2	0	0	0,2	0,2	0,4	0	1,3
15-19	0	0,8	2,8	0	0	0	1,1	1,5	0	1,5
20-24	0,8	0,6	5,0	0,2	0,2	0,4	1,2	1,3	0,2	1,0
25-29	6,5	1,2	10,2	0,4	1,4	0,2	2,2	1,8	1,4	2,0
30-34	18,6	2,8	16,1	1,3	2,1	0,9	3,9	2,8	2,6	3,2
35-39	40,7	5,9	21,0	1,7	3,4	2,9	4,1	2,9	6,6	3,9
40-44	80,9	8,5	25,6	7,2	5,5	4,2	7,9	3,0	8,7	4,2
45-49	100,1	18,1	21,9	11,5	10,4	10,1	10,7	7,7	14,2	7,4
50-54	106,0	24,0	26,2	26,5	9,6	18,2	18,2	8,9	13,7	8,9
55-59	110,0	35	29,3	43,2	18,3	27,7	16,3	13,8	12,2	9,0
60-64	123,2	52,5	23,4	44,3	34,1	34,6	20,9	13,8	15,3	14,8
65-69	119,3	53,4	16,0	38,0	38,6	45,1	20,2	21,4	13,1	16,0
70-74	109,7	96	13,8	34,2	50,9	45,8	26,2	26,9	14,5	14,5
75-79	99,4	97,3	5,2	20,9	73,2	50,2	25,1	38,7	17,8	10,5
80-84	162,7	137,1	4,6	13,9	90,6	44,2	9,3	30,2	11,6	13,9
85+	71,8	76,1	4,2	21,1	59,1	29,6	12,7	21,1	16,9	4,2

Kaynak: Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı

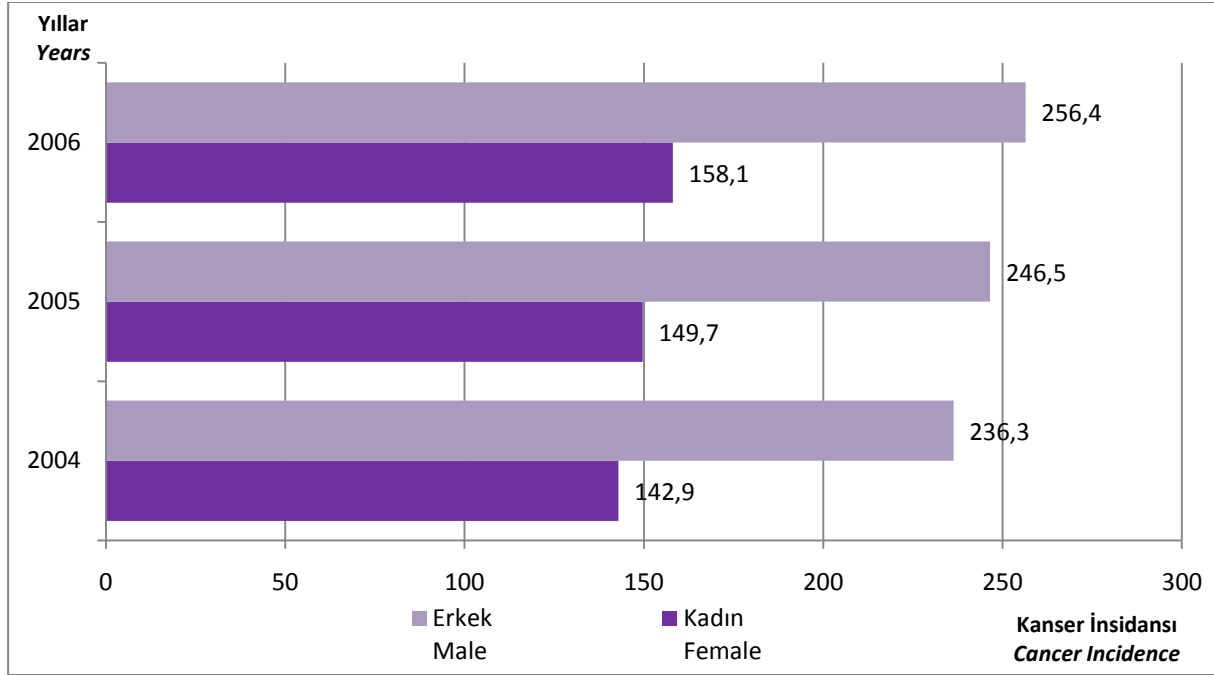
Source: Department of Cancer Control

Not: Veriler Aktif Kanser Kayıt Sisteminden alınmıştır. Sistem detayları için bakınız sayfa 135.

Note: Data were obtained from the "Active Cancer Registration System". For the system details, please see the page 137.

Şekil 3.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), Türkiye

Figure 3.2. Total Cancer Incidence by Years and Sex, (per 100.000, World Standard Population), Turkey



Kaynak: Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı

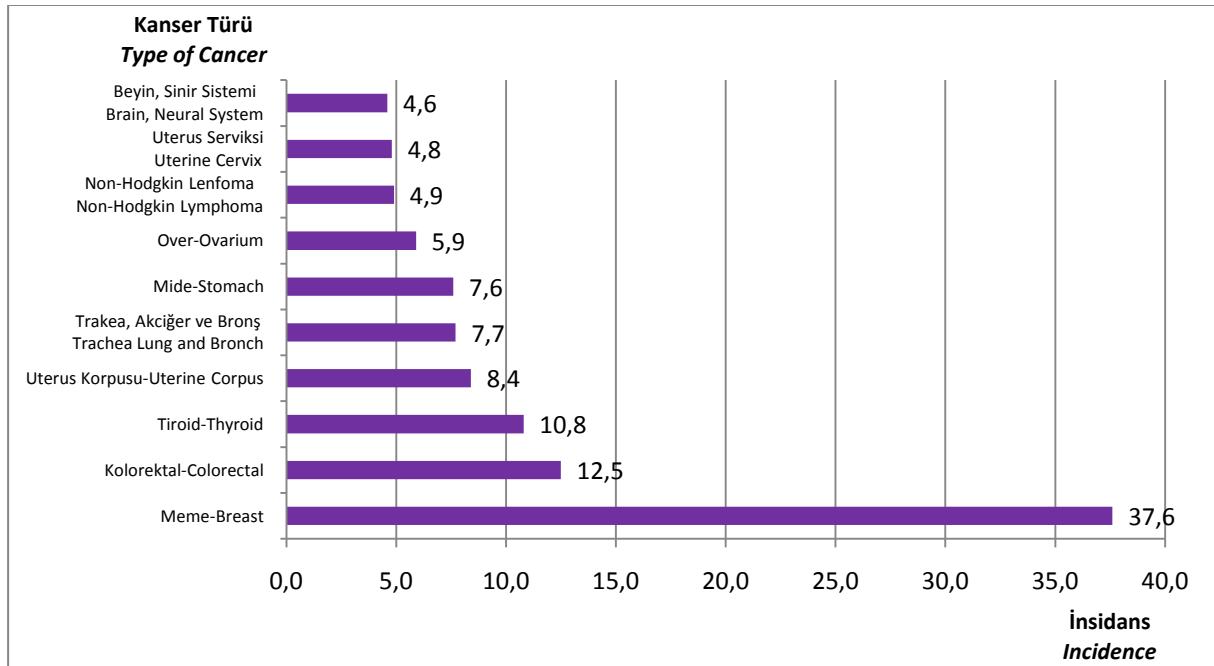
Source: Department of Cancer Control

Not: Veriler Aktif Kanser Kayıt Sisteminden alınmıştır. Sistem detayları için bakınız sayfa 135.

Note: Data were obtained from the "Active Cancer Registration System". For the system details, please see the page 137.

Şekil 3.3. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), Türkiye, 2006

Figure 3.3. Incidence of the Most Common 10 Types of Cancer in Women, (per 100.000, World Standard Population), Turkey, 2006



Kaynak: Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı

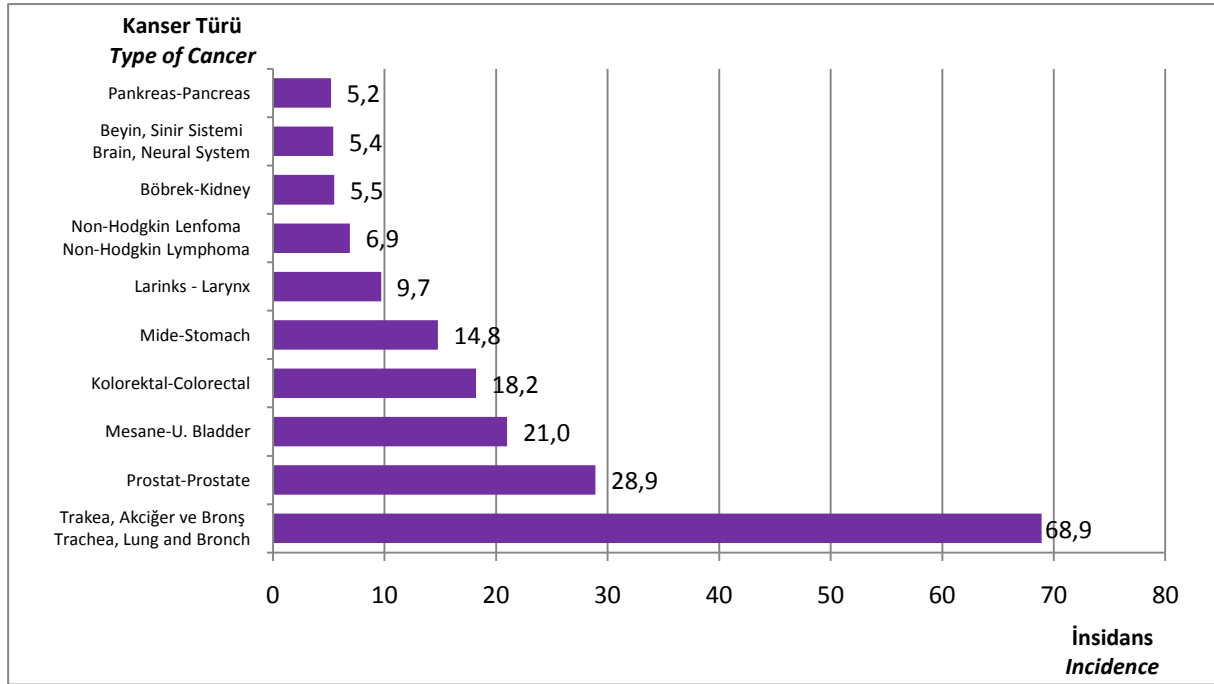
Source: Department of Cancer Control

Not: Veriler Aktif Kanser Kayıt Sisteminden alınmıştır. Sistem detayları için bakınız sayfa 135.

Note: Data were obtained from the "Active Cancer Registration System". For the system details, please see the page 137.

Şekil 3.4. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000’de, Dünya Standart Nüfusu), Türkiye, 2006

Figure 3.4. Incidence of the Most Common 10 Types of Cancer in Men, (per 100.000, World Standard Population), Turkey, 2006



Kaynak: Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı

Source: Department of Cancer Control

Not: Veriler Aktif Kanser Kayıt Sisteminden alınmıştır. Sistem detayları için bakınız sayfa 135.

Note: Data were obtained the "Active Cancer Registration System". For the system details, please see the page 137.

Tablo 3.8. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri ve Diğer Kurumlarda Sürdürülen Serviks Kanseri Tarama Programı Kapsamında Alınan Pap Smear Sayıları, Türkiye

*Table 3.8. Pap Smear Examinations Performed in scope of the Cervical Cancer Screening Program Implemented in Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centers and in Other Health Care Facilities by Years and NUTS-1, Turkey*

	KETEM KETEM			DİĞER OTHER		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
İBBS-1 NUTS-1						
Akdeniz	9.919	11.915	14.422	77.649	122.653	202.232
Batı Anadolu	4.925	8.325	7.588	195.216	192.235	207.398
Batı Karadeniz	754	6.772	14.038	33.291	50.321	96.628
Batı Marmara	4.681	5.118	4.612	22.001	34.426	41.989
Doğu Karadeniz	8.417	7.916	7.587	21.182	23.033	66.651
Doğu Marmara	5.253	5.893	8.336	93.810	120.401	120.218
Ege	16.045	16.058	19.627	135.074	172.492	168.661
Güneydoğu Anadolu	7.388	12.656	14.671	19.581	42.652	60.225
İstanbul	1.843	2.345	9.197	186.089	566.249	1.983.934
Kuzeydoğu Anadolu	1.037	1.233	4.914	18.206	32.428	23.640
Orta Anadolu	20.194	25.918	26.497	40.338	70.138	93.608
Ortadoğu Anadolu	4.117	3.890	6.248	31.568	40.634	41.504
Türkiye	84.573	108.039	137.737	874.005	1.467.662	3.106.688

Kaynak: Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı

*Source: Department of Cancer Control*

Not: Diğer; KETEM'ler hariç Türkiye genelinde hizmet veren tüm sağlık kuruluşlarında (Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Devlet Hastanesi, Üniversite Hastanesi, Askeri Hastane, Özel Hastane, Tıp/Görüntüleme Merkezi, AÇSAP Merkezi, Sağlık Ocağı, Toplum Sağlığı Merkezi, Aile Sağlığı Merkezi) çekilen mamografi sayılarını kapsamaktadır.

*Note: "Other" covers mammography examinations performed in all health care facilities ((training and research hospitals, public hospitals, university hospitals, military hospitals, private hospitals, medical/imaging centers, mother and child health and family planning centers, health centers, population health centers and family health centers) except for the KETEMs (Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centers))*

Tablo 3.9. Yıllara Göre Kanseri Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri ve Diğer Kurumlarda Sürdürülen Meme Kanseri Tarama Programı Kapsamında Çekilen Mamografi Sayıları, Türkiye  
 Table 3.9. Mammography Examinations Performed in scope of the Cervical Cancer Screening Program Implemented in Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centers and in Other Health Care Facilities by Years, Turkey

İBBS-1 NUTS-1	KETEM KETEM			DİĞER OTHER		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Akdeniz	9.647	10.520	10.645	102.252	157.642	162.274
Batı Anadolu	6.722	8.079	5.632	162.470	162.461	197.653
Batı Karadeniz	3.163	10.335	8.233	62.419	70.213	80.224
Batı Marmara	12.495	10.491	6.195	22.924	38.951	44.259
Doğu Karadeniz	10.826	8.295	5.953	31.111	29.588	33.490
Doğu Marmara	5.307	5.893	7.136	100.315	106.112	130.591
Ege	25.528	19.087	17.914	137.294	173.369	194.526
Güneydoğu Anadolu	3.719	6.340	2.963	10.904	32.590	37.562
İstanbul	6.500	4.172	9.500	117.513	384.248	406.731
Kuzeydoğu Anadolu	2.515	3.574	2.270	33.562	28.309	18.734
Orta Anadolu	14.894	19.628	11.557	35.918	42.577	68.708
Ortadoğu Anadolu	3.125	3.251	3.544	18.932	31.476	29.371
Türkiye	104.441	109.665	91.542	835.614	1.257.536	1.404.123

Kaynak: Kanseri Savaş Dairesi Başkanlığı

Source: Department of Cancer Control

Not: Diğer; KETEM'ler hariç Türkiye genelinde hizmet veren tüm sağlık kuruluşlarında (Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Devlet Hastanesi, Üniversite Hastanesi, Askeri Hastane, Özel Hastane, Tıp/Görüntüleme Merkezi, AÇSAP Merkezi, Sağlık Ocağı, Toplum Sağlığı Merkezi, Aile Sağlığı Merkezi) çekilen mamografi sayılarını kapsamaktadır.

Note: "Other" covers mammography examinations performed in all health care facilities ((training and research hospitals, public hospitals, university hospitals, military hospitals, private hospitals, medical/imaging centers, mother and child health and family planning centers, health centers, population health centers and family health centers) except for the KETEMs (Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centers))

The page features a decorative design with orange circles and lines. At the top right, there is a large orange circle with a white ring inside, containing the text 'Bölüm 4'. Below it is a smaller orange circle with a white ring. At the bottom right, there is a large orange circle with a white ring inside, containing the text 'Chapter 4'. The text 'Risk Faktörleri' and 'Risk Factors' is centered on the page. Two thin orange lines cross the page diagonally, one from the top left to the bottom right, and another from the top right to the bottom left.

**Bölüm 4**

**Risk Faktörleri**

***Risk Factors***

***Chapter 4***





Tablo 4.1. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2008

Table 4.1. Distribution of Smoking of 15 and 15+ Aged Individuals by Sex, (%), 2008

Tütün Kullanma Durumu <i>Smoking Status</i>	Erkek <i>Male</i>	Kadın <i>Female</i>	Toplam <i>Total</i>
Halen Tütün Kullanan <i>Current Tobacco Smoker</i>	47,9	15,2	31,2
Her Gün Kullanan <i>Daily Smoker</i>	43,8	11,6	27,4
Ara Sıra Kullanan <i>Occasional Smoker</i>	4,1	3,6	3,8
Halen Ara Sıra, Geçmişte Her Gün Kullanan <i>Occasional Smoker, Former Daily</i>	2,1	1,5	1,8
Halen Ara Sıra, Geçmişte Hiç Kullanmayan <i>Occasional Smoker, Never Daily</i>	2,0	2,1	2,0
Halen Tütün Kullanmayan <i>Non-Smoker</i>	52,1	84,8	68,8
Geçmişte Her Gün Kullanan <i>Former Daily Smoker</i>	17,2	4,1	10,5
Her Gün Kullanmamış Olan <i>Never Daily Smoker</i>	34,9	80,7	58,2
Geçmişte Ara Sıra Kullanan <i>Former Occasional Smoker</i>	4,9	5,9	5,4
Hiç Kullanmayan <i>Never Smoker</i>	30,0	74,8	52,8

Kaynak: TÜİK, Küresel Yetişkin Tütün Araştırması, 2008

Source: TURKSTAT, Global Adult Tobacco Survey, 2008

Not: Bu veriler kişilerden beyana dayalı olarak alınmıştır.

Note: Data are based on personal statements.

Tablo 4.2. Onbeş Yaş ve Üzeri Halen Çeşitli Tütün Mamulü Kullananların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2008

Table 4.2. Percentage of 15 and 15+ Aged Current Smokers of Various Tobacco Products by Sex and Age Groups, (%), 2008

	Cinsiyet ve Yaş Grubu <i>Sex and Age Group</i>	Halen Tütün Kullanan <i>Current Tobacco Smoker</i>	Paket veya Sarma Sigara <i>Any Cigarette</i>	Paket Sigara <i>Manufactured Cigarette</i>	Sarma Sigara <i>Hand Rolled</i>	Diğer Tütün Mamulü <i>Other Smoked Tobacco</i>
Erkek <i>Male</i>	15-24	39,6	39,6	38,2	4,7	8,8
	25-44	58,2	58,1	56,1	4,8	4,9
	45-64	46,5	46,3	43,7	4,8	2,3
	65+	20,5	19,8	18,0	3,6	0,8
	Toplam <i>Total</i>	47,9	47,8	45,8	4,7	4,8
Kadın <i>Female</i>	15-24	11,6	11,5	11,4	0,3	0,7
	25-44	21,5	21,4	21,2	0,9	1,1
	45-64	13,1	13,1	12,8	0,7	0,7
	65+	2,4	2,4	2,4	-	-
	Toplam <i>Total</i>	15,2	15,1	14,9	0,6	0,8
Toplam <i>Total</i>	15-24	25,3	25,2	24,5	2,5	4,7
	25-44	39,9	39,9	38,8	2,9	3
	45-64	29,5	29,4	27,9	2,7	1,5
	65+	10,3	10,0	9,2	1,6	0,3
	Toplam <i>Total</i>	31,2	31,1	30,1	2,6	2,8

Kaynak: TÜİK, Küresel Yetişkin Tütün Araştırması, 2008

Source: TURKSTAT, Global Adult Tobacco Survey, 2008

Not: Bu veriler kişilerden beyana dayalı olarak alınmıştır.

Note: Data are based on personal statements.

Tablo 4.3. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tütün Kullanımının İnme, Felç veya Akciğer Kanseri Gibi Ciddi Hastalıklara Sebep Olduğunu Düşünenlerin Cinsiyet, Yaş Grubu ve Yerleşim Yeri Göre Dağılımı, (%), 2008

Table 4.3. Distribution of 15 and 15+ Aged Individuals Thinking Smoking A Cause of Severe Diseases such as Stroke, Heart Attack or Lung Cancer by Sex, Age Group and Residence,(%), 2008

	Cinsiyet Sex		Yaş Grubu Age Group				Yerleşim Yeri Residence	
	Erkek Male	Kadın Female	15-24	25-44	45-64	65+	Kent Urban	Kır Rural
Ciddi Hastalık Serious Illness	97,8	96,7	97,8	97,9	97,2	92,8	97,7	96,0
İnme Stroke	83,7	80,4	82,3	82,7	83,8	73,2	83,1	79,7
Kalp Krizi Heart Attack	94,4	92,8	94,6	94,5	94,1	85,7	94,7	91,1
Akciğer Kanseri Lung Cancer	96,8	95,5	97,3	97,2	95,7	89,1	97,0	94,2

Kaynak: TÜİK, Küresel Yetişkin Tütün Araştırması, 2008

Source: TURKSTAT, Global Adult Tobacco Survey, 2008

Not: Bu veriler kişilerden beyana dayalı olarak alınmıştır.

Note: Data are based on personal statements.

Tablo 4.4. Onbeş ve Daha Yukarı Yaşlarda Alkol Kullananların Cinsiyet ve Yerleşim Yeri Göre Dağılımı, (%), 2008

Table 4.4. Distribution of 15 and 15+ Aged Alcoholic Drink Consumers by Sex and Residence, (%), 2008

	Türkiye Turkey			Kent Urban			Kır Rural		
	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
Kullanım Durumu Utilization Status									
Kullanan Consumer	18,8	3,3	10,9	19,5	4,4	12,0	17,0	1,2	8,5
Kullanmayan Not Consuming	17,3	3,7	10,4	16,5	4,8	10,7	19,4	1,3	9,7
Hiç Kullanmamış Olan Never Consumed	63,9	93,0	78,7	64,0	90,8	77,3	63,6	97,5	81,8

Kaynak: TÜİK, Sağlık Araştırması, 2008

Source: TURKSTAT, Health Survey, 2008

Not: Bu veriler kişilerden beyana dayalı olarak alınmıştır.

Note: Data are based on personal statements.

Tablo 4.5. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Günde En Az Bir Porsiyon Meyve (Meyve Suyu Hariç), Sebze ve Salata (Sebze Suyu ve Patates Hariç) Tüketme Sıklığı, (%), 2008

Table 4.5. Frequency of Fruits (Except for Fruit Juice), Vegetables and Salad (Except for Vegetable Juice and Patatoes) Consumption of 15 and 15+ Aged Individual, (at Least One Portion), (%), 2008

	Türkiye Turkey		
	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
Meyve Tüketme Sıklığı (Meyve Suyu Hariç) Consumption Frequency of Fruits (Except for Fruit Juice)	50,7	53,4	52,1
Sebze ve Salata Tüketme Sıklığı (Sebze Suyu ve Patates Hariç) Consumption Frequency of Vegetable and Salad (Except for Vegetable Juice and Patatoes)	59,8	63,0	61,4

Kaynak: TÜİK, Sağlık Araştırması, 2008

Source: TURKSTAT, Health Survey, 2008

Not: Bu veriler kişilerden beyana dayalı olarak alınmıştır.

Note: Data are based on personal statements.

Tablo 4.6. Onbeş ve Daha Yukarı Yaşlardaki Bireylerde Vücut Kitle İndeksinin Cinsiyet ve Yerleşim Yerine Göre Dağılımı, (%), 2008

Table 4.6. Distribution of Body Mass Index of 15 and 15+ Aged Individuals by Sex and Residence, (%), 2008

	Türkiye Turkey			Kent Urban			Kır Rural		
	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total
Düşük Kilolu Underweight	2,7	5,9	4,2	2,9	6,2	4,5	2,3	4,8	3,5
Normal Kilolu Normal Weight	48,1	48,2	48,2	47,6	48,7	48,1	49,5	46,9	48,2
Fazla Kilolu Overweight	36,9	27,4	32,4	37,3	27,0	32,4	35,9	28,7	32,6
Obez Obese	12,3	18,5	15,2	12,2	18,1	15,0	12,3	19,6	15,7

Kaynak: TÜİK, Sağlık Araştırması, 2008

Source: TURKSTAT, Health Survey, 2008

Not: Bu veriler kişilerden beyana dayalı olarak alınmıştır. Vücut Kitle İndeksi tanım ve gruplaması hakkında daha fazla bilgi için bakınız sayfa 136.

Note: Data are based on personal statements. For further information on description and grouping of Body Mass Index, please see the Page 138.



**Bölüm 5**

**Hastalıkların Önlenmesi  
ve Sağlığın Korunması**

*Prevention of Diseases  
and Protection of Health*

*Chapter 5*



Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Oranları, (%), Türkiye  
Table 5.1. Immunization Covarage by Years, (%), Turkey

	2000	2002	2006	2007	2008	2009
DaBT 1 DaPT 1	88	82	90	98	97	97
DaBT 2 DaPT 2	84	80	88	96	96	96
DaBT 3 DaPT 3	80	78	90	96	96	96
BCG BCG	77	77	88	94	96	96
HBV-3 HBV-3	66	72	82	96	92	94
Kızamık* Measles*	81	82	98	96	97	97
Hib-3** Hib-3**	-	-	-	76	96	96

Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

\*2006'dan itibaren KKK olarak uygulanmaktadır.

\*Applied as MMR Since 2006.

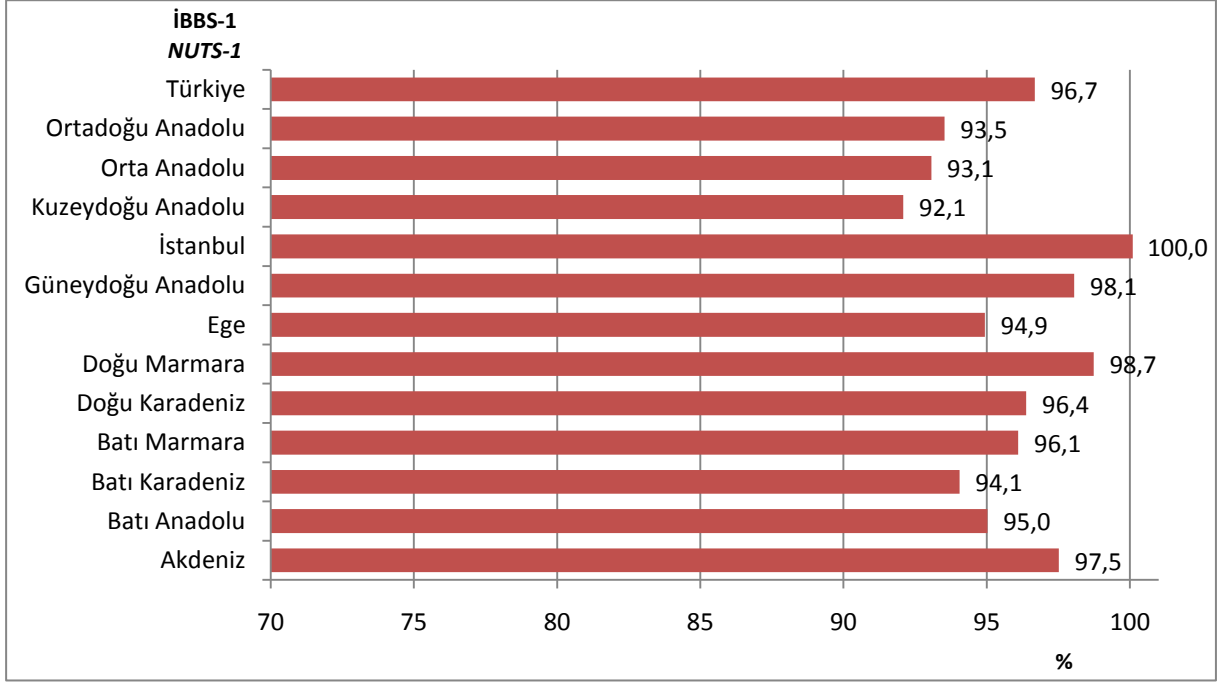
\*\*Hib-3 aşılmasına 2007 yılında başlanmıştır. 2009'dan itibaren DaBT+IPV+Hib 5'li aşı olarak uygulanmaktadır.

\*\*Hib-3 Immunization started in 2007. DaPT+IPV+Hib have been given in 5-item combined vaccines since 2009.

Not: Oranların hesaplanmasında kullanılan nüfus Sağlık Bakanlığı tarafından hedeflenen nüfustur.

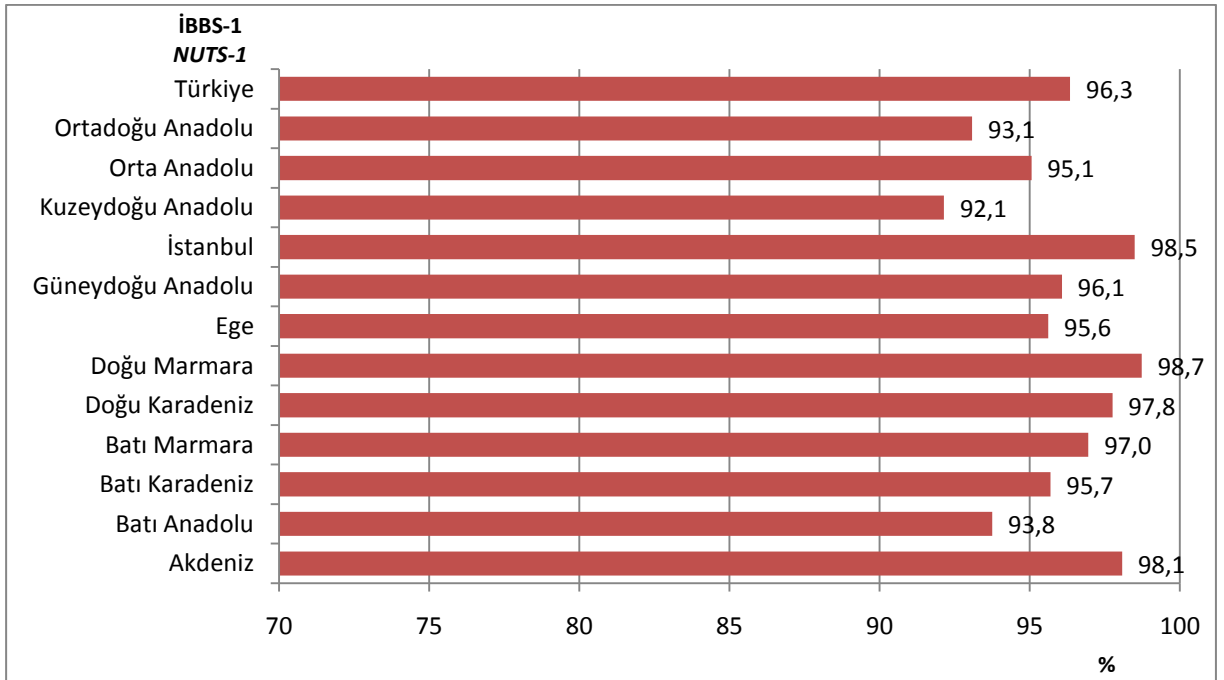
Note: Population used in calculating the proportions refers to the population targeted by the MOH.

Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+IPA+Hib) Birinci Doz Aşılama Oranı, (%), 2009  
 Figure 5.1. First Dose Immunization Coverage of 5-Component Combined Vaccine (DaPT+IPV+Hib) by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Primary Health Care Services

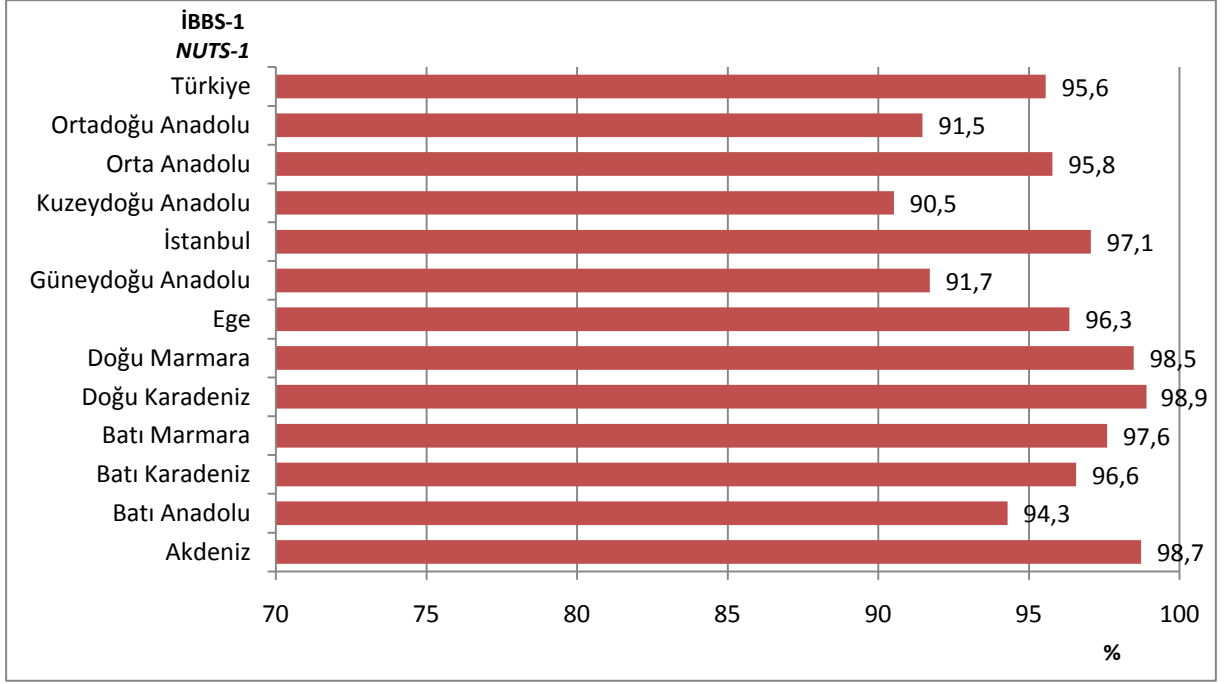
Şekil 5.2. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+IPA+Hib) İkinci Doz Aşılama Oranı, (%), 2009  
 Figure 5.2. Second Dose Immunization Coverage of 5-Component Combined Vaccine (DaPT+IPV+Hib) by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Primary Health Care Services

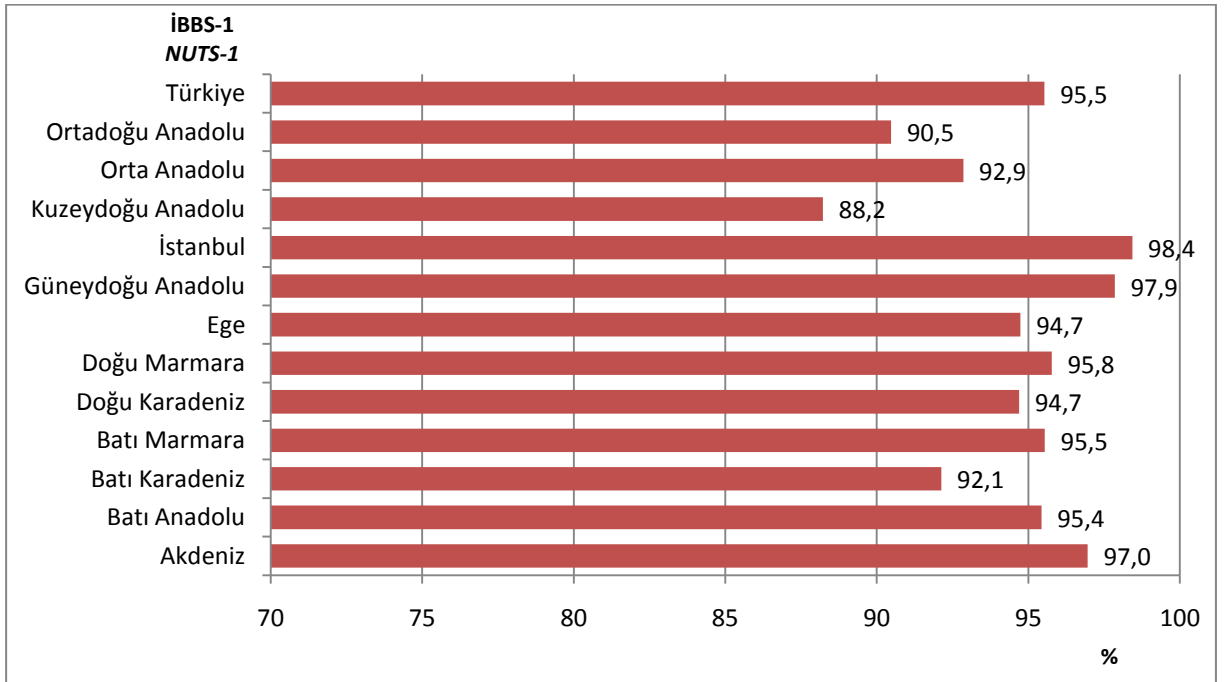


Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+IPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Oranı, (%), 2009  
 Figure 5.3. Third Dose Immunization Coverage of 5-Component Combined Vaccine (DaPT+IPV+Hib) by NUTS-1,(%), 2009



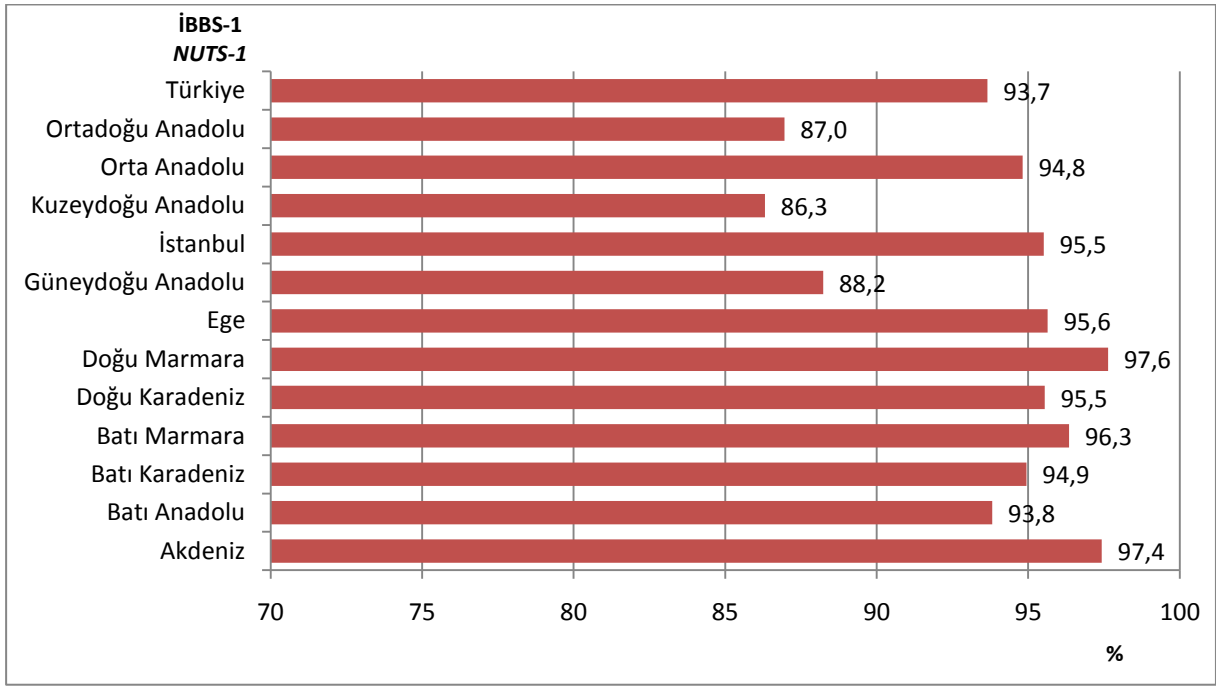
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre BCG Aşılama Oranı, (%), 2009  
 Figure 5.4. BCG Immunization Coverage by NUTS-1,(%), 2009



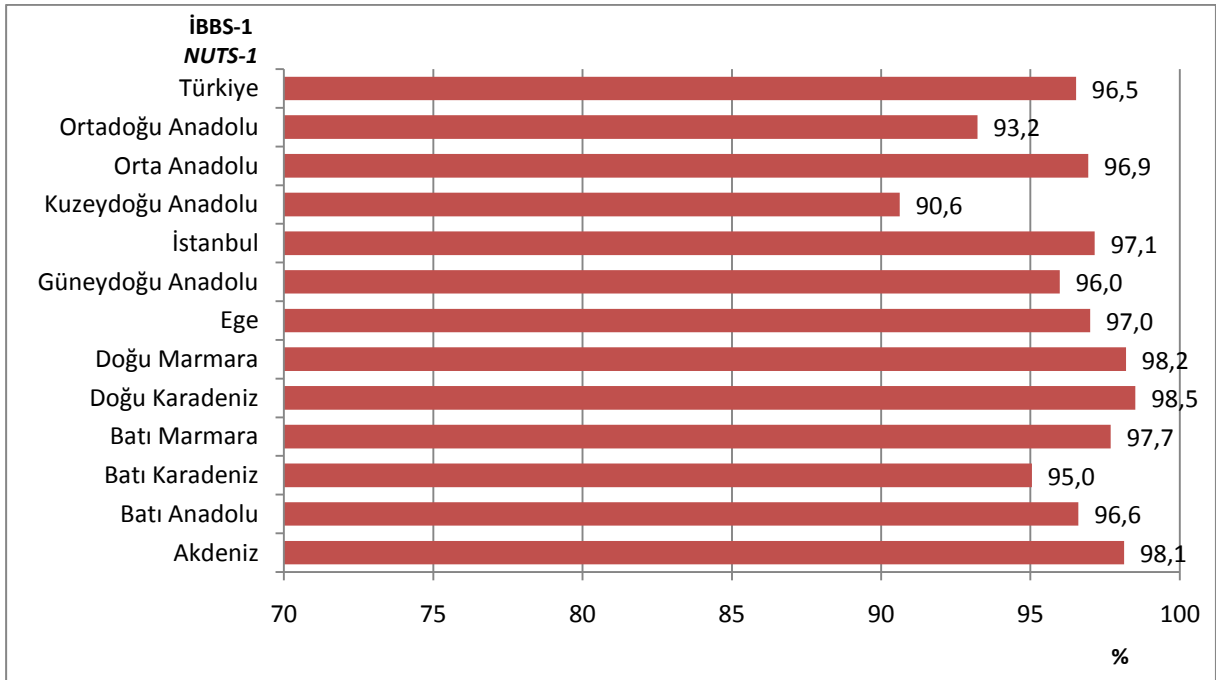
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.5. İBBS-1'e Göre HBV-3 Aşılama Oranı, (%), 2009  
Figure 5.5. HBV-3 Immunization Coverage by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.6. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Oranı, (%), 2009  
Figure 5.6. MMR Immunization Coverage by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Tablo 5.2. Yıllara Göre Bazı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Göstergeleri, Türkiye  
Table 5.2. Some Indicators of Mother and Child Healthcare and Family Planning by Years, Turkey

	2003	2007	2008	2009
Hastanede Doğum Oranı (100'de) <i>Hospital Births Ratio (in 100)</i>	78	84	88	89
Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Dört Ziyaret) (100'de) <i>Scope of Antenatal Care (Minimum Four Visits) (in 100)</i>	54	70	74	80
Sezaryen Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Payı (100'de) <i>Share of Cesarean Sections in All Births (in 100)</i>	21	35	37	43
15-49 Yaş Grubu Halen Evli Kadınlarda Kontraseptif Yöntem (Herhangi Bir Yöntem) Kullanım Oranı <i>Contraceptive Method Use (Any Methods) in 15-49 Aged Married Women</i>	71	72	73	73

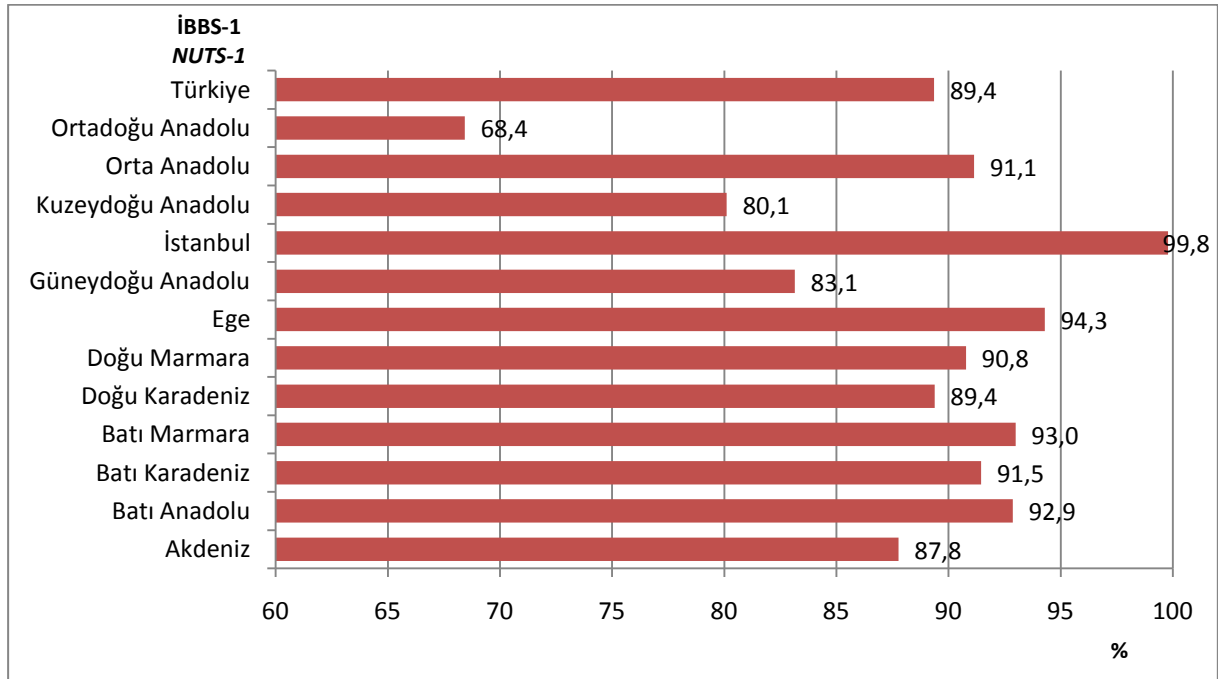
Kaynak: AÇSAP Genel Müdürlüğü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003, 2008

Source: GD-MCHFP, Turkey Demographic and Health Survey, 2003, 2008

Not: Hastanede Doğum Oranı 2003, 2007, 2008, 2009 AÇSAP, Diğer Göstergeler 2003-2008 TNSA, 2007-2009 yılları AÇSAP Genel Müdürlüğü

Note: Hospital Births Ratio, GD-MCHFP 2003, 2007, 2008 and 2009; Other Indicators TDHS 2003-2008, MCHFP General Directorate 2007-2009

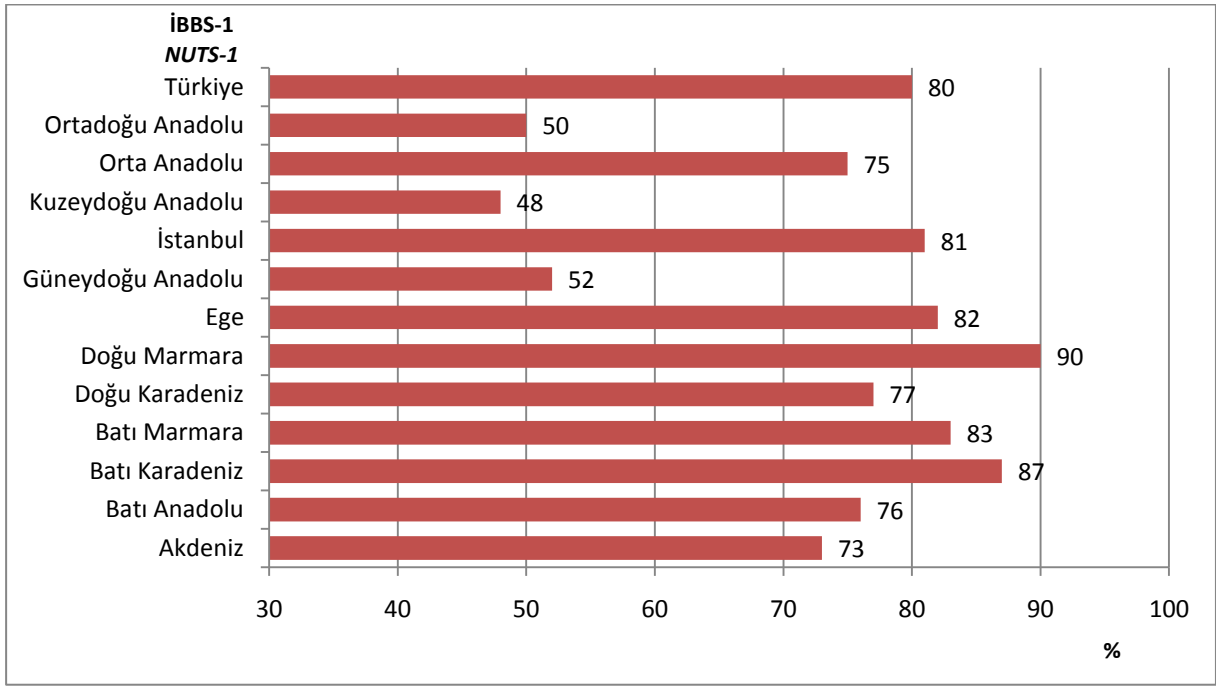
Şekil 5.7. İBBS-1'e Göre Hastanede Yapılan Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2009  
Figure 5.7. Share of Hospital Births in All Births by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: AÇSAP Genel Müdürlüğü

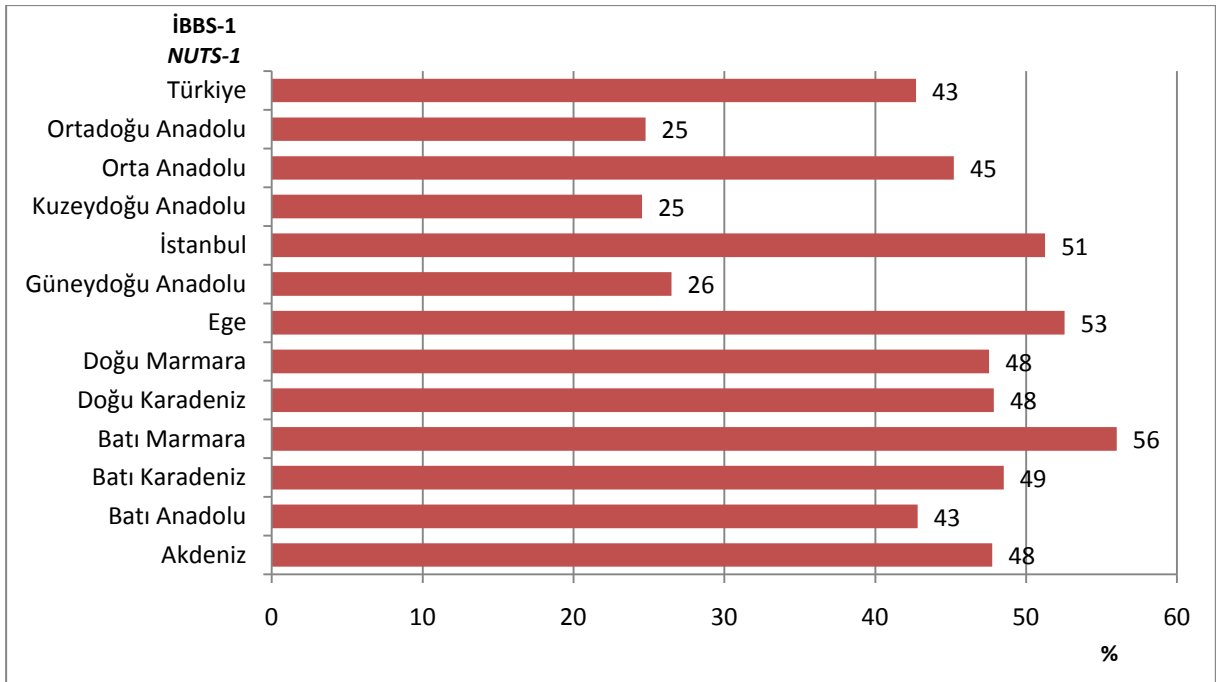
Source: GD-MCHFP

Şekil 5.8. İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı En Az Dört Ziyaret Olanların Oranı, (%), 2009  
 Figure 5.8. Proportion of Antenatal Care Coverage with Minimum 4 Visits by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: AÇSAP Genel Müdürlüğü  
 Source: GD-MCHFP

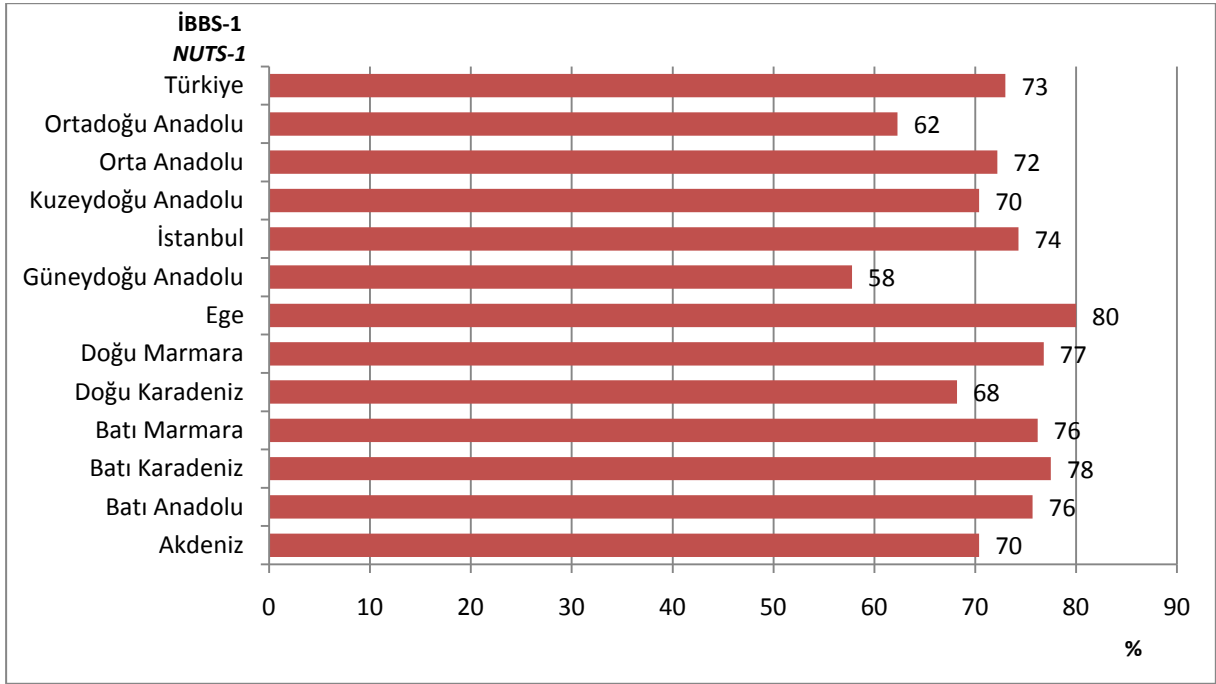
Şekil 5.9. İBBS-1'e Göre Sezaryen Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2009  
 Figure 5.9. Proportion of Cesarean Sections Among All Births by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: AÇSAP Genel Müdürlüğü  
 Source: GD-MCHFP

Şekil 5.10. İBBS-1'e Göre 15-49 Yaş Grubu Halen Evli Kadınlarda Kontraseptif Yöntem (Herhangi Bir Yöntem) Kullanım Oranı, (%), 2009

Figure 5.10. Proportion of a Contraceptive Method Use (Any Method) Among Married Women at the Age of 15-49 by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: AÇSAP Genel Müdürlüğü

Source: GD-MCHFP

Tablo 5.3. Yıllara Göre Gebe, Bebek, Çocuk ve Lohusa İzlem Faaliyetleri, Türkiye

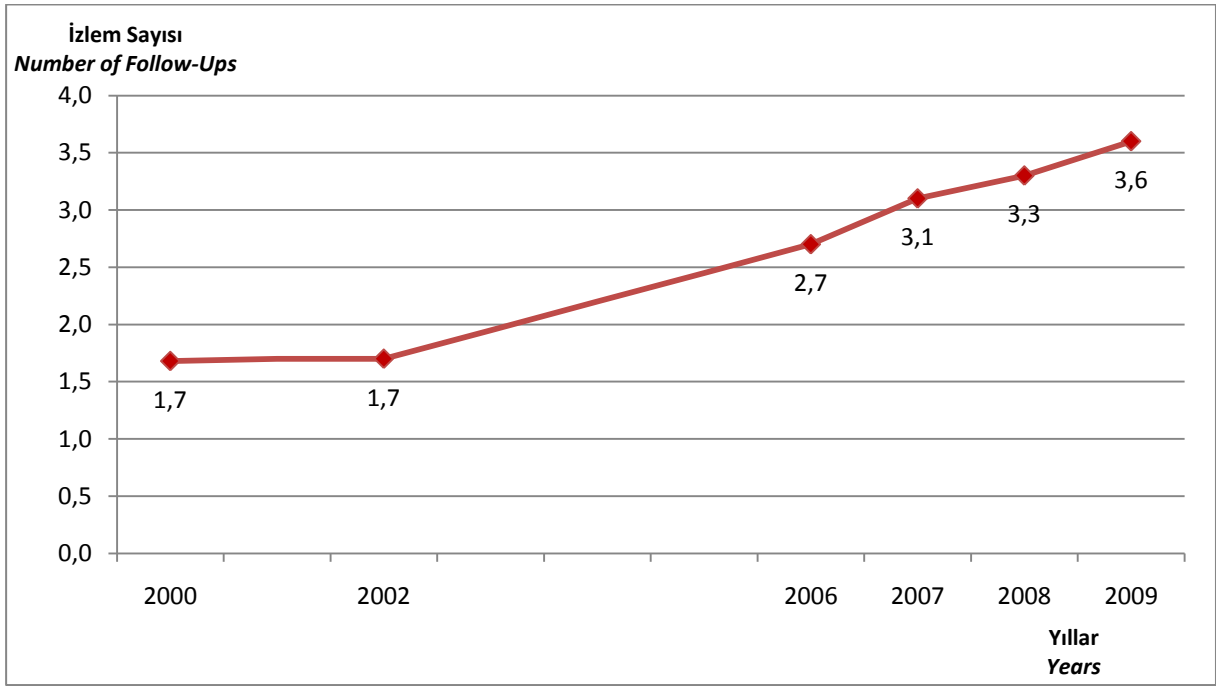
Table 5.3. Pregnant, Infant, Child and Puerperant Follow-Ups Activities by Years, Turkey

	2000	2002	2006	2007	2008	2009
Gebe Başına Ortalama İzlem Sayısı Average Number of Follow-Ups per Pregnant Women	1,7	1,7	2,7	3,1	3,3	3,6
Bebek Başına Ortalama İzlem Sayısı Average Number of Follow-Ups per Infant	3,2	3,4	5,2	6,0	6,4	6,8
Çocuk Başına Ortalama İzlem Sayısı Average Number of Follow-Ups per Child	0,9	0,7	1,2	1,6	1,6	1,6
Lohusa Başına Ortalama İzlem Sayısı Average Number of Follow-Ups per Puerperant Women	0,6	0,7	1,0	1,1	1,2	1,4

Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

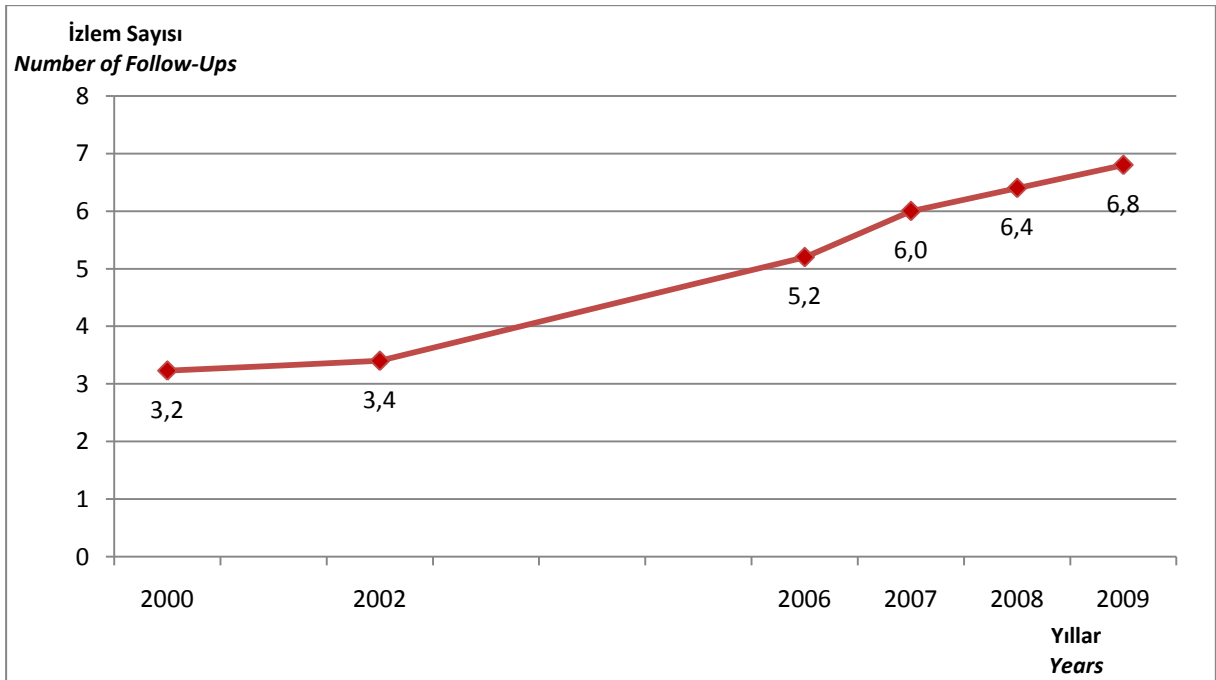
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.11. Yıllara Göre Gebe Başına Ortalama İzlem Sayısı, Türkiye  
Figure 5.11. Average Number of Follow-Ups per Pregnant Women by Years, Turkey



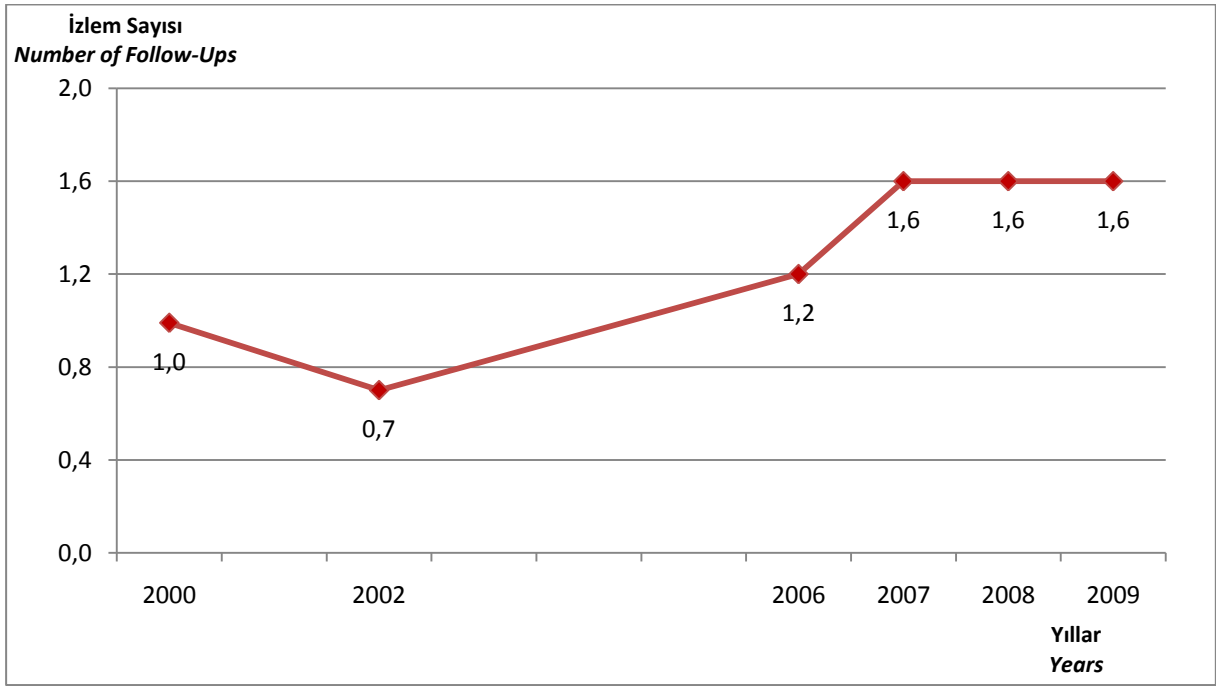
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.12. Yıllara Göre Bebek Başına Ortalama İzlem Sayısı, Türkiye  
Figure 5.12. Average Number of Follow-Ups per Infant by Years, Turkey



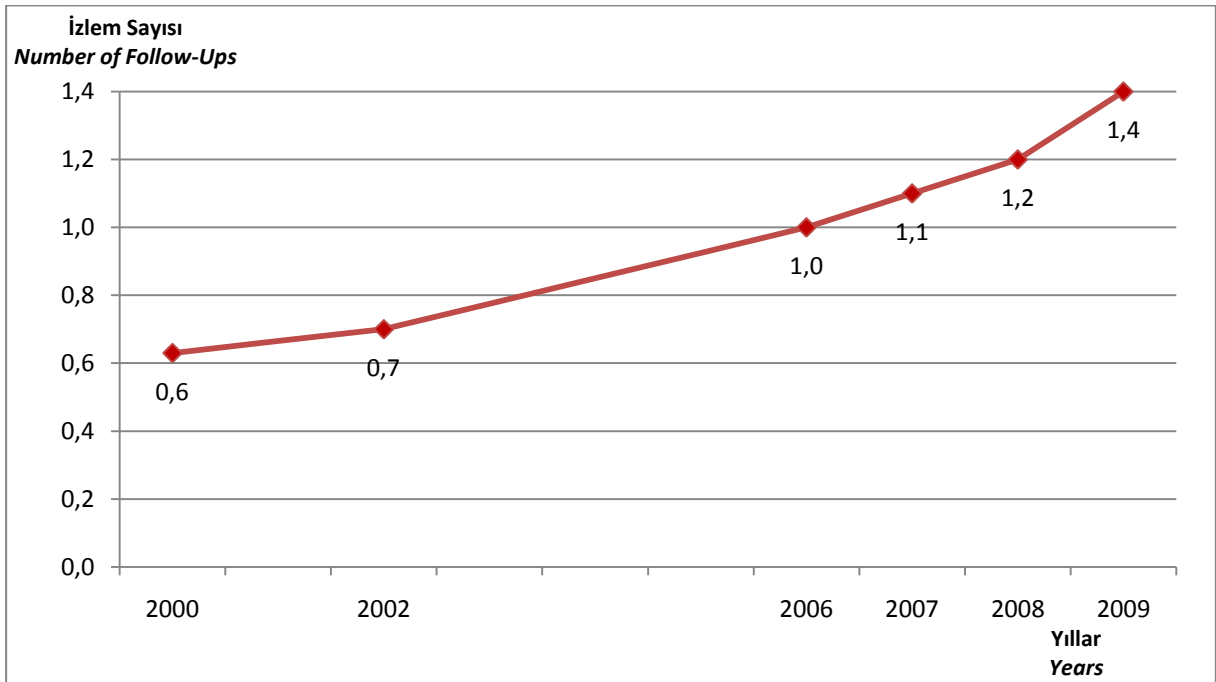
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.13. Yıllara Göre Çocuk Başına Ortalama İzlem Sayısı, Türkiye  
Figure 5.13. Average Number of Follow-Ups per Child by Years, Turkey



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

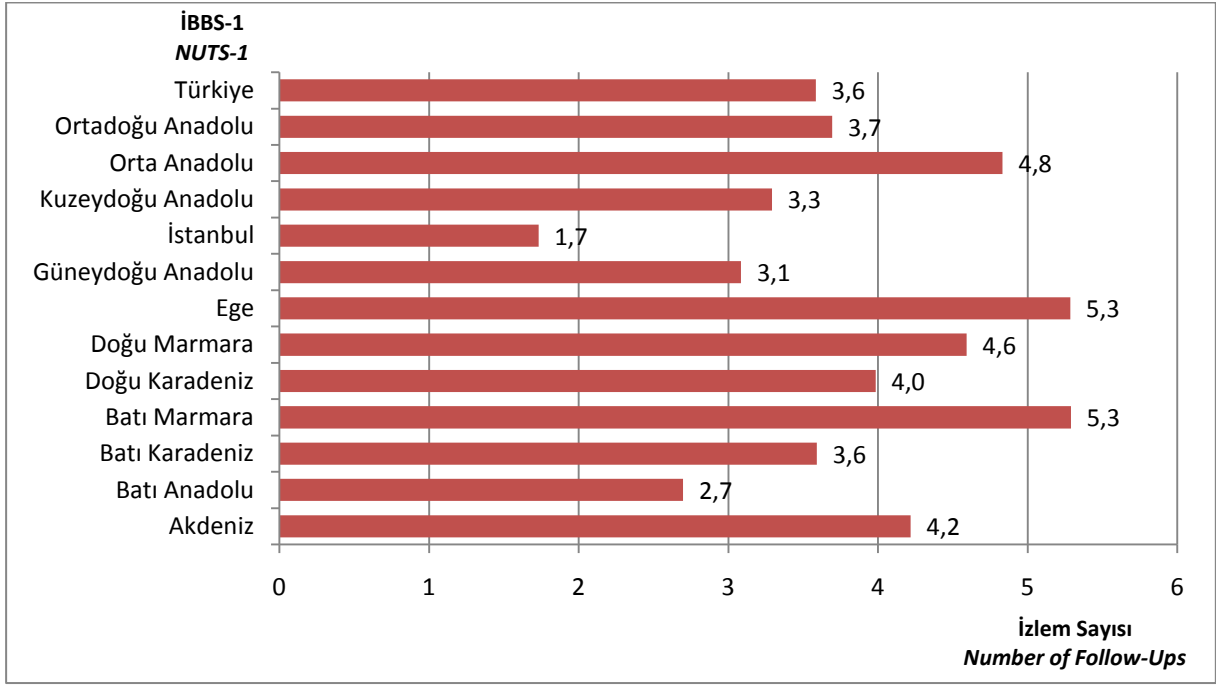
Şekil 5.14. Yıllara Göre Lohusa Başına Ortalama İzlem Sayısı, Türkiye  
Figure 5.14. Average Number of Follow-Ups per Puerperant Women by Years, Turkey



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.15. İBBS-1'e Göre Gebe Başına Ortalama İzlem Sayısı, 2009

Figure 5.15. Average Number of Follow-Ups per Pregnant Women by NUTS-1, 2009

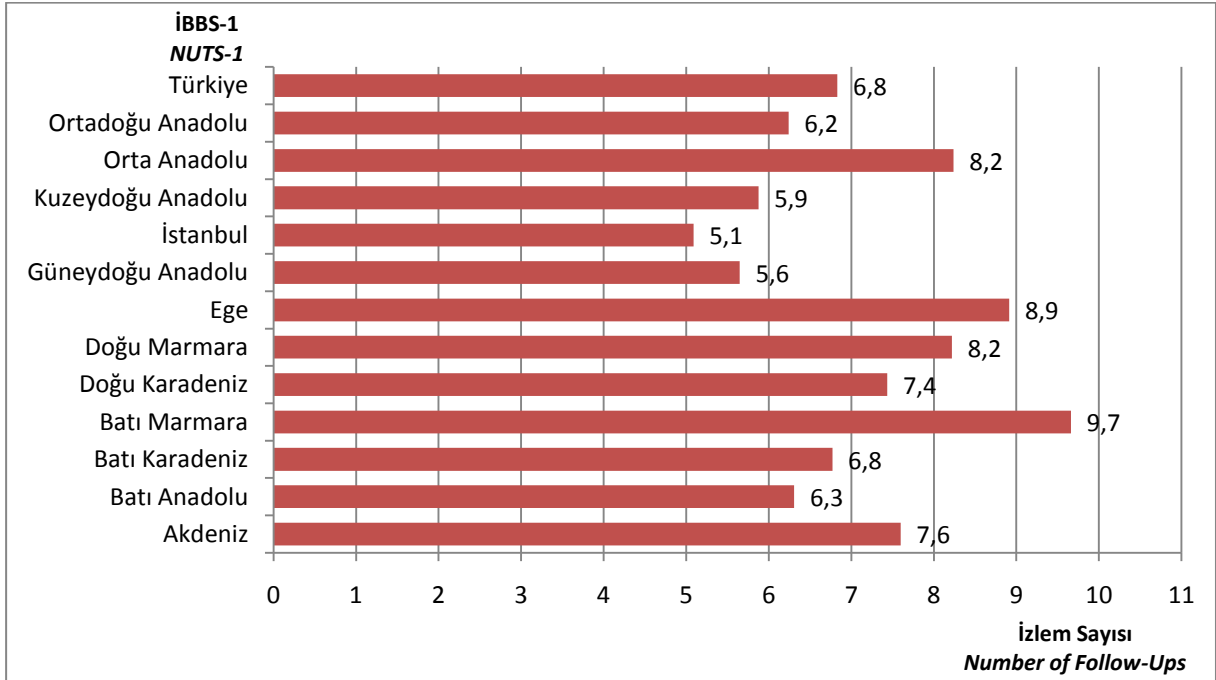


Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.16. İBBS-1'e Göre Bebek Başına Ortalama İzlem Sayısı, 2009

Figure 5.16. Average Number of Follow-Ups per Infant by NUTS-1, 2009

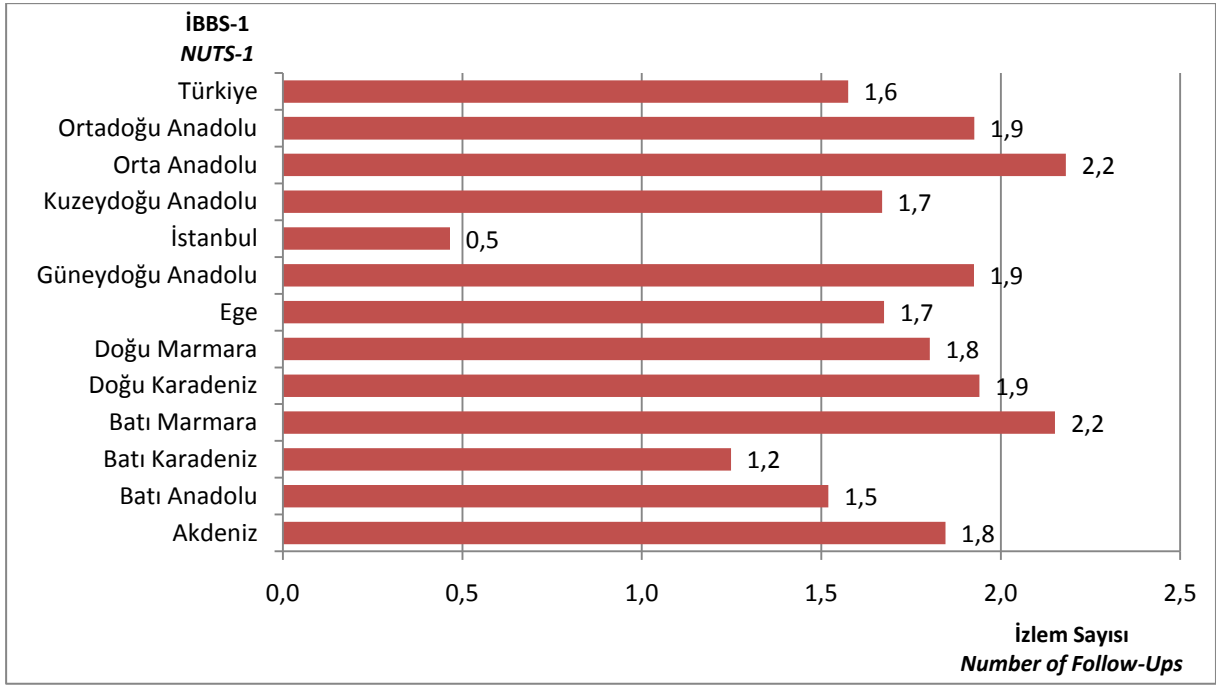


Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Primary Health Care Services

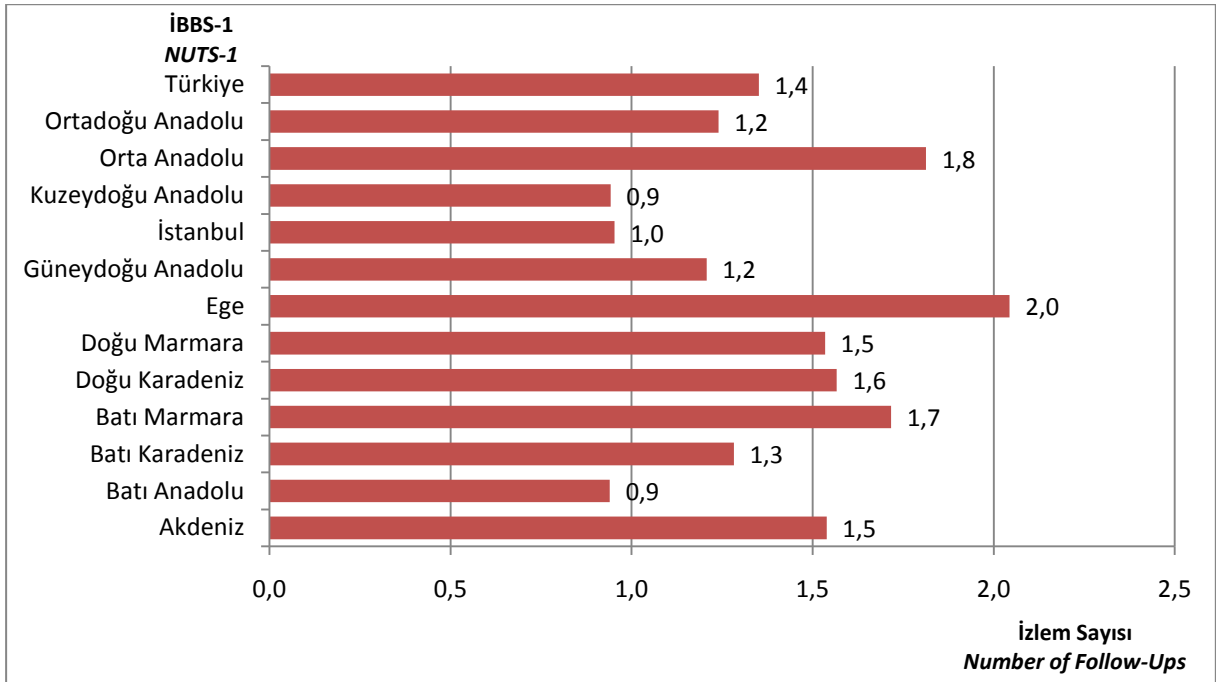


Şekil 5.17. İBBS-1'e Göre Çocuk Başına Ortalama İzlem Sayısı, 2009  
Figure 5.17. Average Number of Follow-Ups per Child by NUTS-1, 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 5.18. İBBS-1'e Göre Lohusa Başına Ortalama İzlem Sayısı, 2009  
Figure 5.18. Average Number of Follow-Ups per Puerperant Women by Years, 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Service



A decorative graphic featuring a large teal circle with a white ring inside, and a smaller teal circle below it. Two thin teal lines cross the scene diagonally. The text 'Bölüm 6' is centered in the large circle.

**Bölüm 6**

**Sağlık Hizmeti Verilen  
Kurumlar ve Altyapıları**

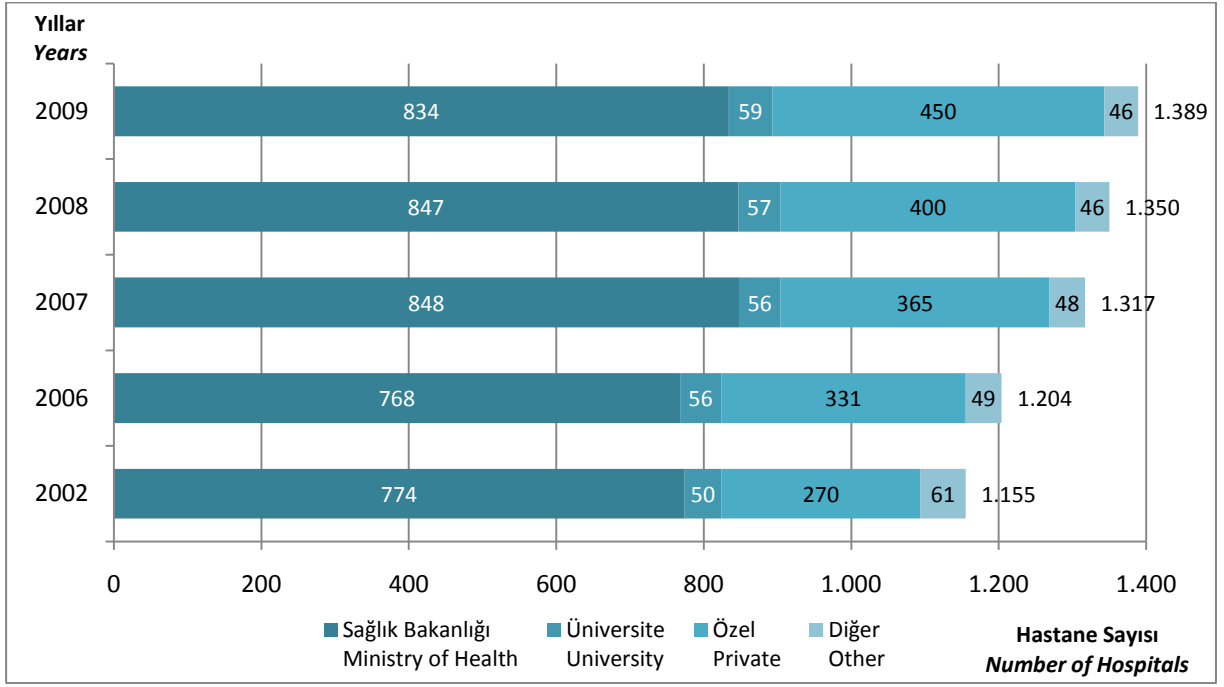
***Health Care Facilities  
and Infrastructures***

A decorative graphic featuring a large teal circle with a white ring inside, and a smaller teal circle below it. Two thin teal lines cross the scene diagonally. The text 'Chapter 6' is centered in the large circle.

***Chapter 6***



Şekil 6.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı, Türkiye  
Figure 6.1. Number of Hospitals by Years and Sectors, Turkey



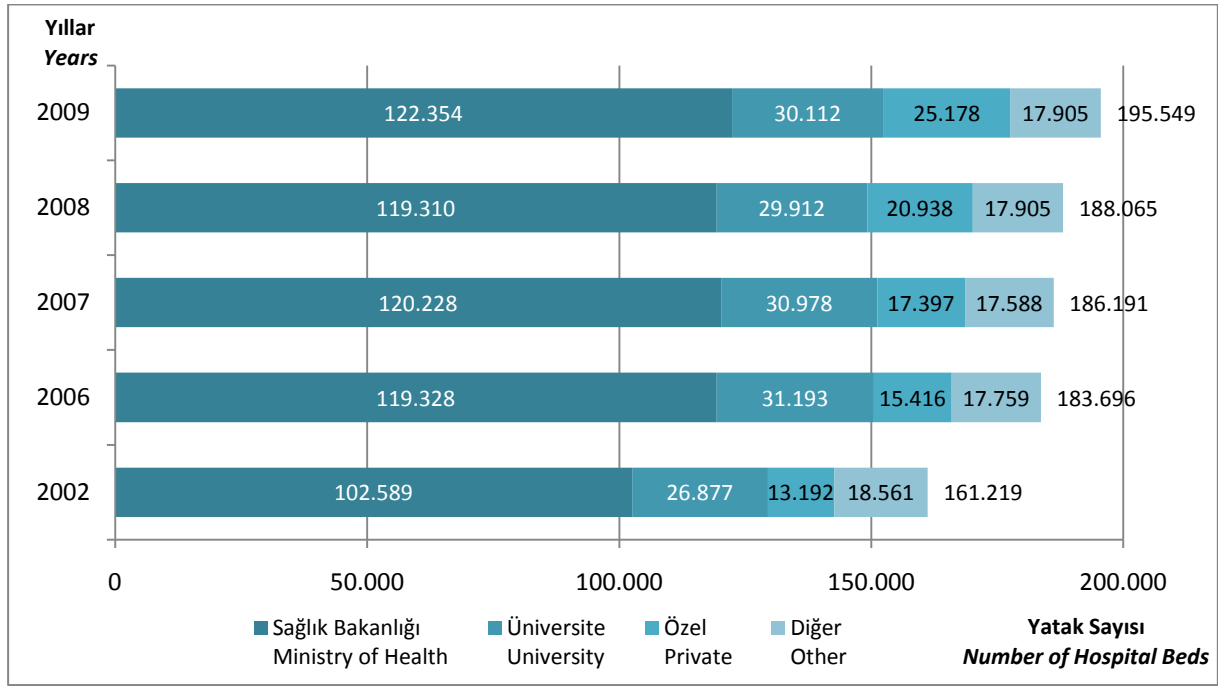
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: Diğer; diğer kamu kuruluşları ve yerel idarelere ait hastaneleri kapsamaktadır. Diğer hastanelere dahil edilen kurumlar için bakınız sayfa 135. Karşılaştırılabilir olması amacıyla, 2002 yılı için 120 olan SSK hastane sayısı Sağlık Bakanlığı hastane sayısına dahil edilmiştir.

Note: Other refers to the hospitals owned by other public establishments and local administrations. For detailed information about other public establishments included in other hospitals, please see the page 137. For comparability, the SII hospitals, which were 120 in 2002, were included in the MoH hospitals.

Şekil 6.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı, Türkiye  
Figure 6.2. Number of Hospital Beds by Years and Sectors, Turkey



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: Diğer; diğer kamu kuruluşları ve yerel idarelere ait hastaneleri kapsamaktadır. Diğer hastanelere dahil edilen kurumlar için bakınız sayfa 135. Karşılaştırılabilir olması amacıyla 2002 yılı için 28.979 olan SSK hastaneleri yatak sayısı Sağlık Bakanlığı yatak sayısına dahil edilmiştir. Yatak sayısına dahil edilen yatakların tanımları için bakınız sayfa 135. 2008 yılından önceki yıllara ait yatak sayıları tanıma göre yeniden düzenlenmiştir.

Note: Other refers to the hospitals owned by other public establishments and local administrations. For detailed information about other public establishments included in other hospitals, please see the page 137. For comparability, the SII hospital beds, which were 28.979 in 2002, were included in the MoH hospital beds. For descriptions of beds included in the number of beds please see the page 137. The number of beds for the years before 2008 was rearranged in compliance with the description.

Tablo 6.1. Yıllara ve Dallara Göre Hastane Sayısı, Türkiye  
 Table 6.1. Number of Hospital by Years and Branches, Turkey

Dallar <i>Branches</i>	2002	2006	2007	2008	2009
Genel Hastane <i>General Hospital</i>	986	1.032	1.140	1.171	1.219
Acil Yardım ve Travmatoloji Hastanesi <i>Emergency and Traumatology Hospital</i>	7	5	5	5	3
Çocuk Hastalıkları Hastanesi <i>Child Diseases Hospital</i>	9	10	10	8	6
Diş Hastanesi <i>Dental Hospital</i>	1	3	4	3	5
Diyabet Hastanesi <i>Diabetes Hospital</i>	2	2	2	2	2
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri <i>Physical Treatment and Rehabilitation Centers</i>	15	14	13	12	12
Göğüs Hastalıkları Hastanesi <i>Chest Diseases Hospital</i>	28	23	22	22	19
Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Merkezleri <i>Chest and Cardiovascular Diseases Centers</i>	6	6	6	7	11
Göz Hastalıkları Hastanesi <i>Ophthalmology Hospital</i>	8	10	15	18	24
Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi <i>Obstetric and Child Diseases Hospital</i>	64	72	73	74	63
Kardiyoloji Hastanesi <i>Cardiology Hospital</i>	5	5	5	5	1
Kemik Hastalıkları Hastanesi <i>Bone Diseases Hospital</i>	3	3	3	3	3
Lepra Hastanesi <i>Lepra Hospital</i>	2	2	2	2	1
Meslek Hastalıkları Hastanesi <i>Occupational Diseases Hospital</i>	3	2	2	2	2
Onkoloji Hastanesi <i>Oncology Hospital</i>	5	4	4	4	5
Psikiyatri Hastanesi <i>Psychiatry Hospital</i>	9	10	10	11	12
Zührevi Hastalıklar Hastanesi <i>Veneral Diseases Hospital</i>	2	1	1	1	1
Toplam <i>Total</i>	1.155	1.204	1.317	1.350	1.389

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Not: Diğer kamu kuruluşları ve yerel idarelere ait hastaneler genel hastanelere dahil edilmiştir. Genel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135.

Note: Hospitals owned by other public establishments and local administrations were included in general hospitals. For detailed information about other public establishments included in general hospitals, please see the page 137.

Tablo 6.2. Yıllara ve Dallara Göre Hastane Yatağı Sayısı, Türkiye  
 Table 6.2. Number of Hospital Beds by Years and Branches, Turkey

Dallar <i>Branches</i>	2002	2006	2007	2008	2009
Genel Hastane <i>General Hospital</i>	134.708	154.528	157.162	157.778	166.002
Acil Yardım ve Travmatoloji Hastanesi <i>Emergency and Traumatology Hospital</i>	551	317	320	320	186
Çocuk Hastalıkları Hastanesi <i>Child Diseases Hospital</i>	1.630	2.407	2.563	2.333	2.056
Diş Hastanesi <i>Dental Hospital</i>	12	38	38	55	77
Diyabet Hastanesi <i>Diabetes Hospital</i>	54	64	64	64	66
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri <i>Physical Treatment and Rehabilitation Centers</i>	1.534	1.690	1.704	1.660	1.660
Göğüs Hastalıkları Hastanesi <i>Chest Diseases Hospital</i>	5.808	4.925	4.506	4.468	4.090
Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Merkezleri <i>Chest and Cardiovascular Diseases Centers</i>	1.513	2.056	2.058	2.403	2.983
Göz Hastalıkları Hastanesi <i>Ophthalmology Hospital</i>	345	357	366	475	559
Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi <i>Obstetric and Child Diseases Hospital</i>	8.078	10.437	11.473	11.527	10.662
Kardiyoloji Hastanesi <i>Cardiology Hospital</i>	304	316	331	605	200
Kemik Hastalıkları Hastanesi <i>Bone Diseases Hospital</i>	1.011	762	714	635	686
Lepra Hastanesi <i>Lepra Hospital</i>	160	150	150	175	50
Meslek Hastalıkları Hastanesi <i>Occupational Diseases Hospital</i>	161	160	152	156	156
Onkoloji Hastanesi <i>Oncology Hospital</i>	995	967	1.004	973	1.295
Psikiyatri Hastanesi <i>Psychiatry Hospital</i>	4.256	4.443	3.507	4.359	4.742
Zührevi Hastalıklar Hastanesi <i>Veneral Diseases Hospital</i>	99	79	79	79	79
Toplam <i>Total</i>	161.219	183.696	186.191	188.065	195.549

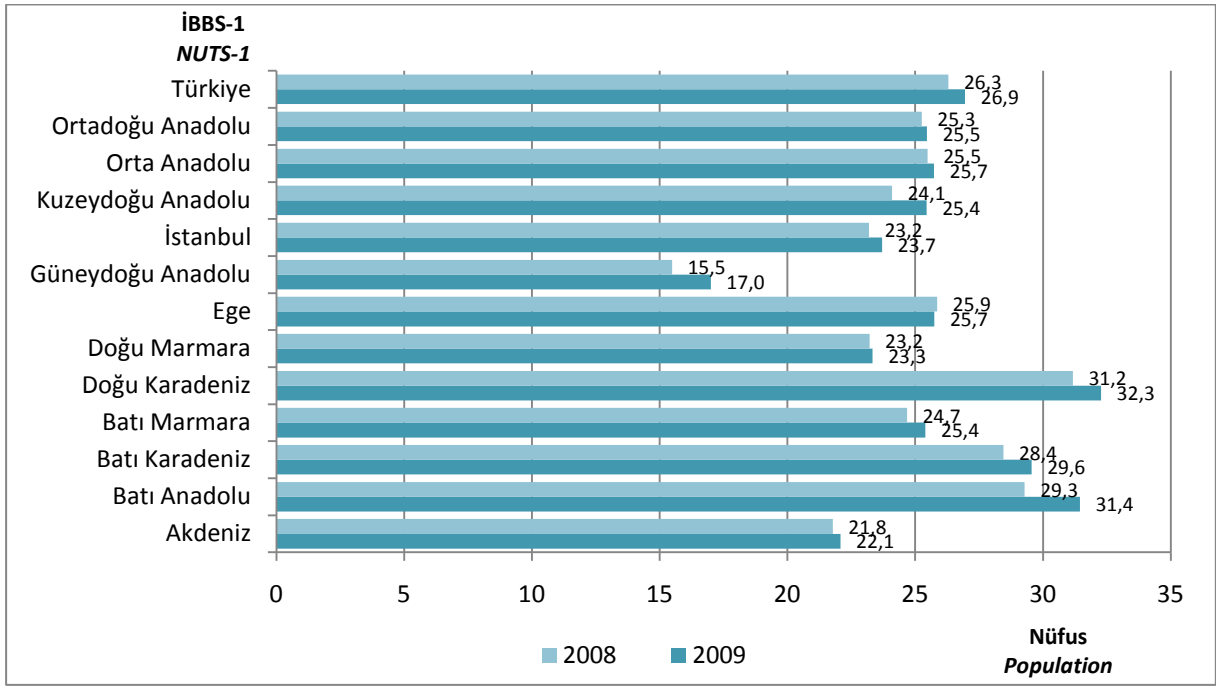
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Not: Diğer kamu kuruluşları ve yerel idarelere ait hastaneler genel hastanelere dahil edilmiştir. Genel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Yatak sayısına dahil edilen yatakların tanımları için bakınız sayfa 135. 2008 yılından önceki yıllara ait yatak sayıları tanıma göre yeniden düzenlenmiştir.

Note: Hospitals owned by other public establishments and local administrations were included in general hospitals. For detailed information about other public establishments included in general hospitals, please see the page 137. For descriptions of beds included in the number of beds please see the page 137. The number of beds for the years before 2008 was rearranged in compliance with the description.



Şekil 6.3. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2008-2009  
Figure 6.3. Number of Hospital Beds per 10.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2008-2009



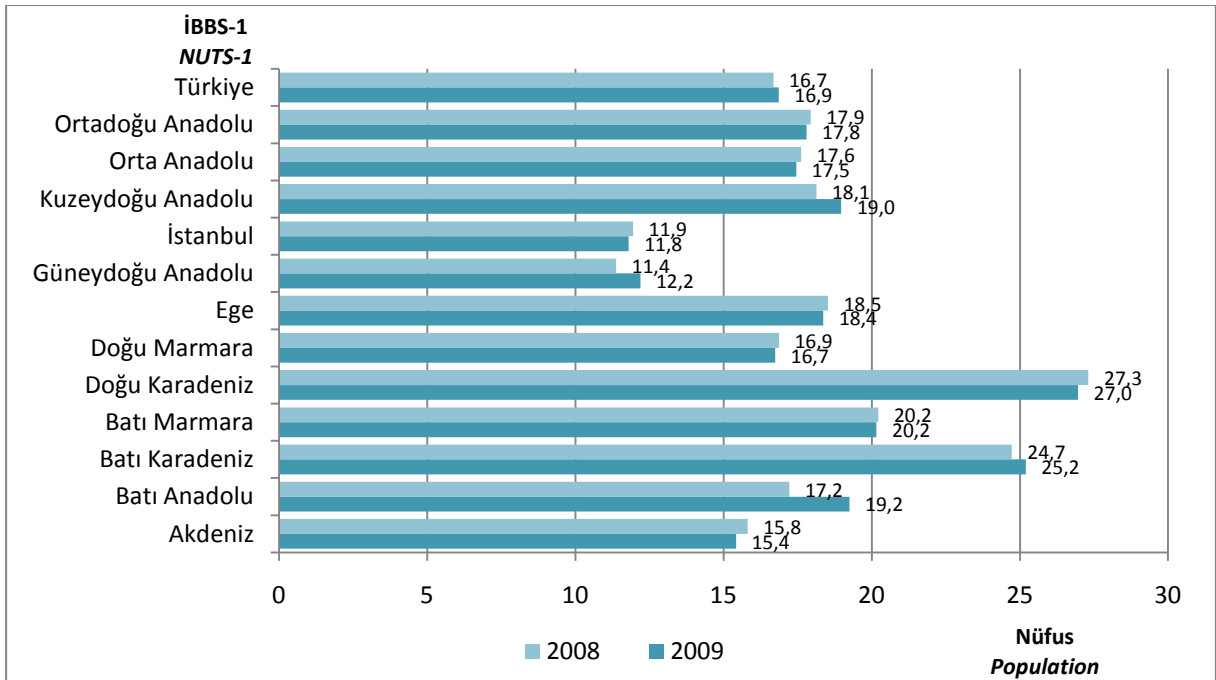
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Not: MSB'ye bağlı hastane yatağı sayısı 15.900 olup Türkiye toplamında gösterilmiştir. MSB'ye bağlı hastaneler hariç 10.000 kişiye düşen yatağı sayısı 2007 ve 2008 yılları için 24,1'dir. 2009 yılı için 24,8'dir.

Note: 15.900 hospital beds at the Ministry of Defense-Affiliated (MoD) hospitals are included in the total of Turkey. Except for the MoD-Affiliated hospital beds, the number of beds per 10.000 population is 24,1 for 2007 and 2008 and is 24,8 for 2009.

Şekil 6.4. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Sağlık Bakanlığı Hastane Yatağı Sayısı, 2008-2009  
Figure 6.4. Number of MoH-Affiliated Hospital Beds per 10.000 Population by NUTS-1, 2008-2009



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

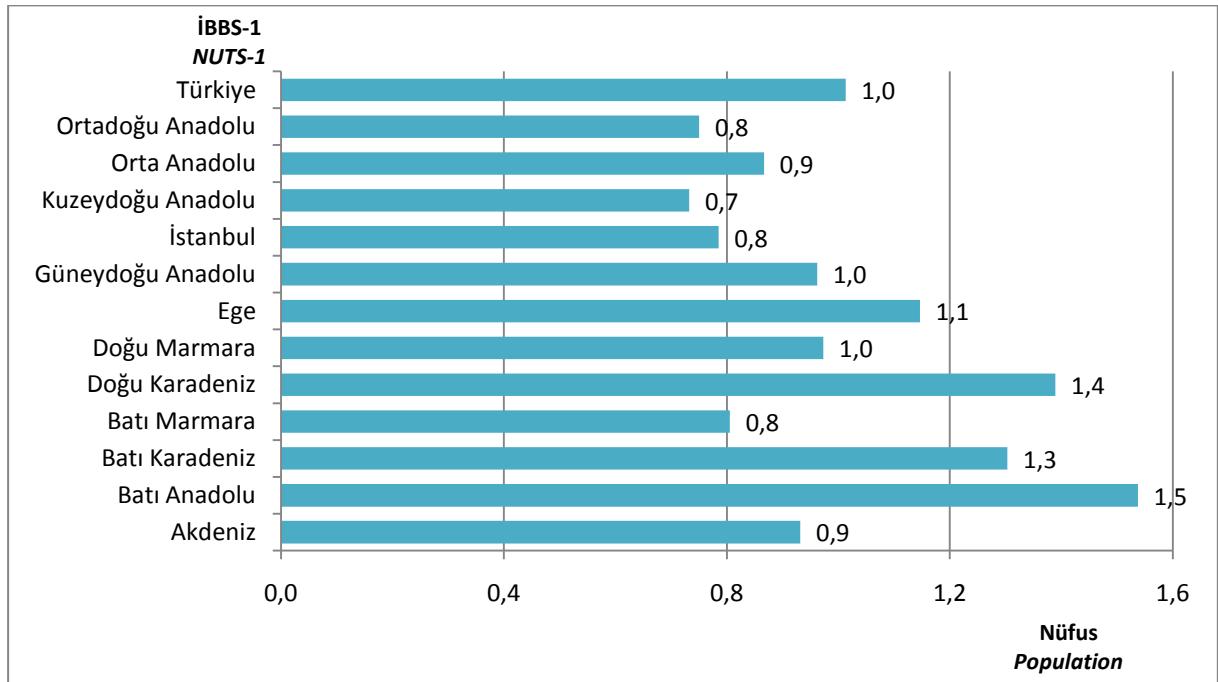
Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Tablo 6.3. Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, 2009  
 Table 6.3. Number of Intensive Care Beds by Sectors, 2009

	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Erişkin Adult	5.210	2.793	3.422	11.425
Yenidoğan Neonatal	2.141	693	1.761	4.595
Toplam Total	7.351	3.486	5.183	16.020

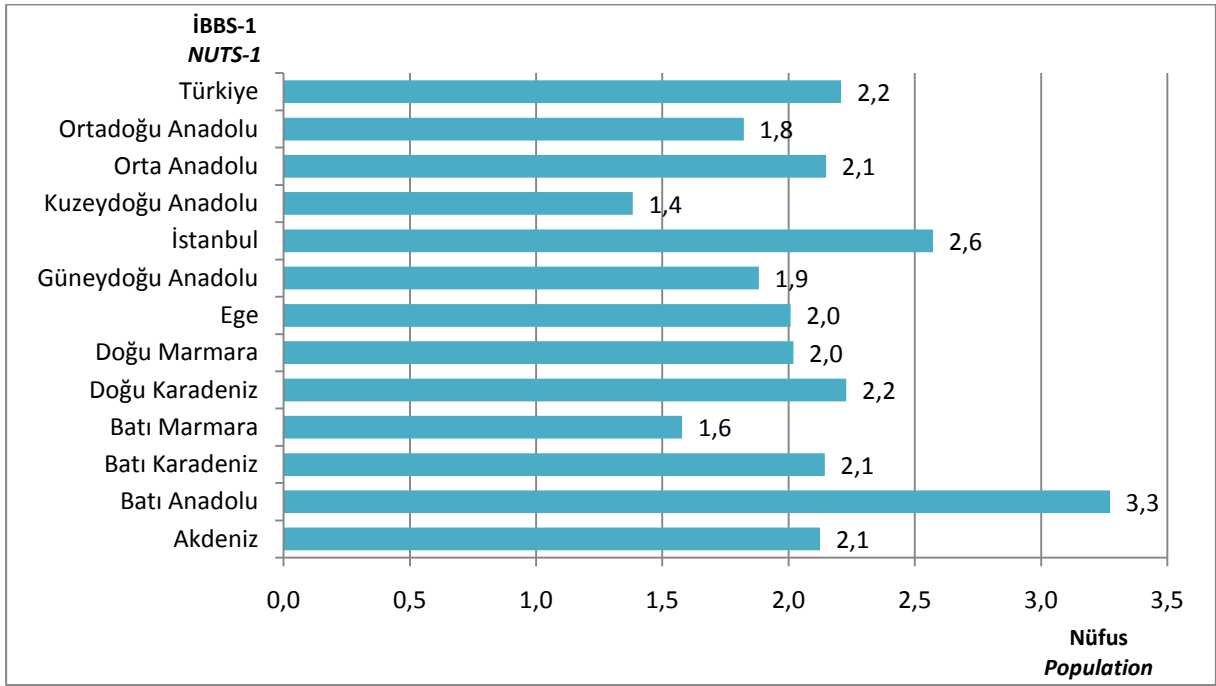
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 6.5. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009  
 Figure 6.5. Number of Intensive Care Beds per 10.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009



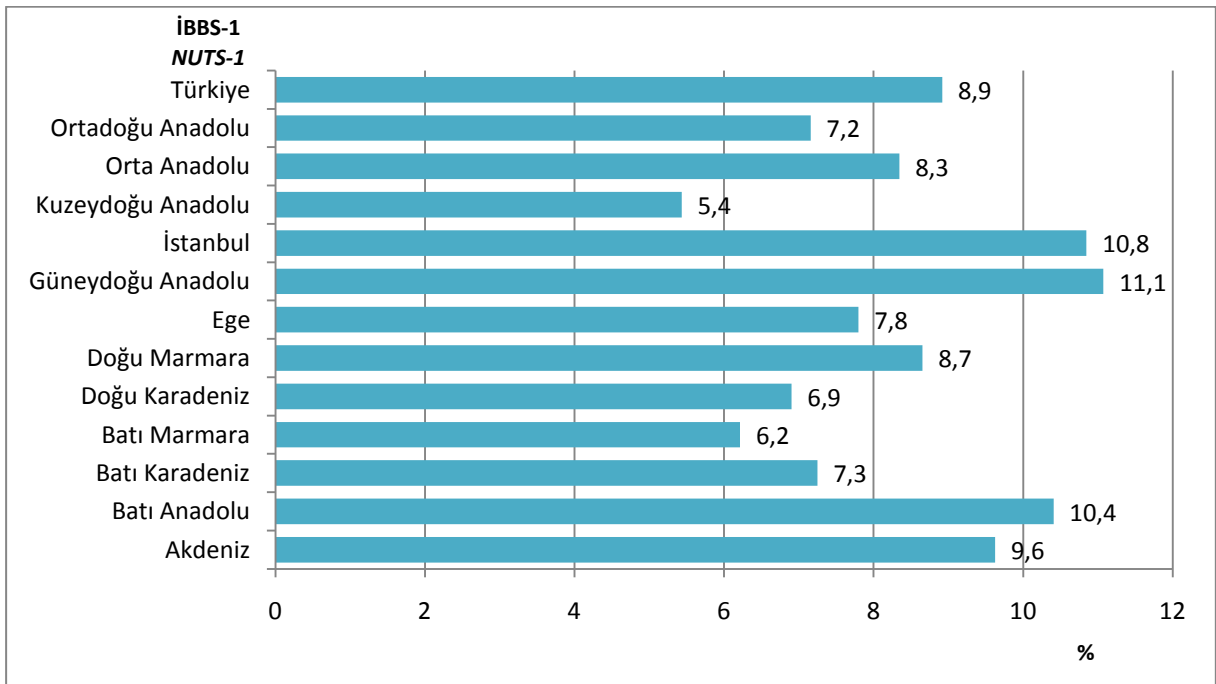
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 6.6. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı, Tüm Sektörler, 2009  
Figure 6.6. Number of Intensive Care Beds per 10.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009



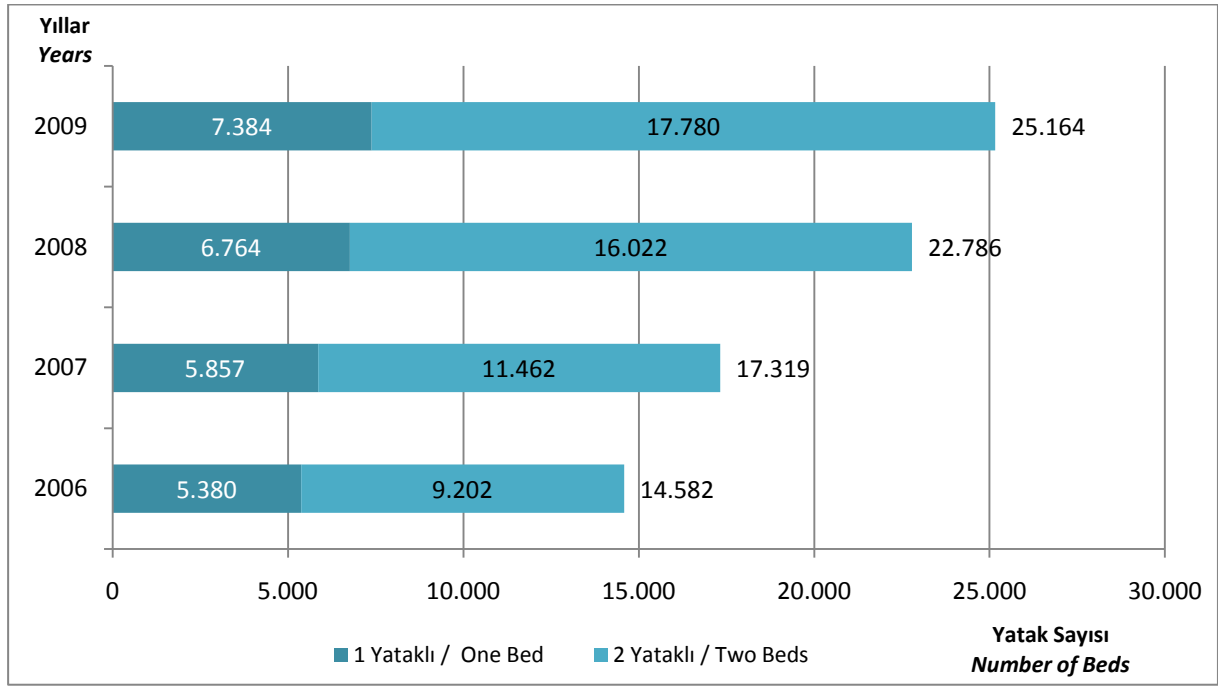
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT  
Not: MSB dahil değildir.  
Note: MoD are not included.

Şekil 6.7. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2009  
Figure 6.7. Proportion of Intensive Care Beds to All Beds by NUTS-1, (%), All Sectors, 2009



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Curative Services  
Not: MSB dahil değildir.  
Note: MoD are not included.

Şekil 6.8. Yıllara Göre Nitelikli Yatak Sayısı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye  
Figure 6.8. Number of Qualified Beds by Years, MoH, Turkey

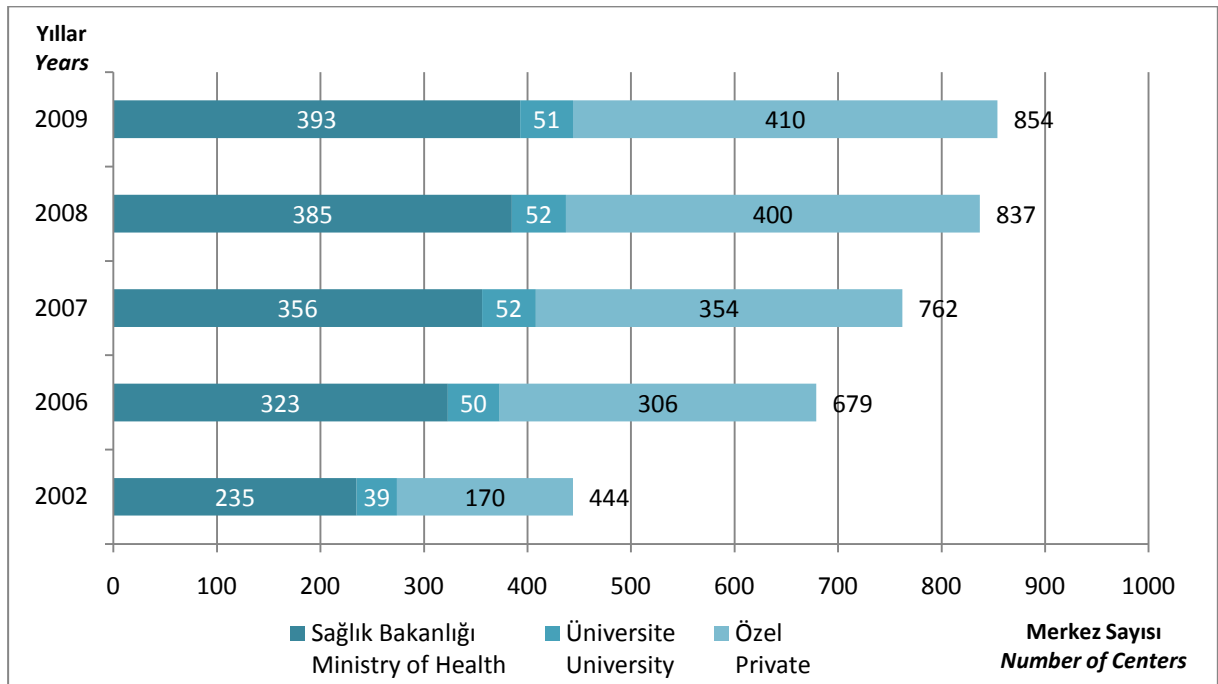


Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Curative Services

Not: Nitelikli yataklar; içinde tuvaleti ve banyosu ile en fazla 2 hasta yatağı, televizyon, telefon, buzdolabı, yemek masası, etejeri ve yatırılabilen refakatçi koltuğu bulunan odalardaki yataklardır. Bu sayılar toplam yatak sayısına dahildir.

Note: Qualified beds are the beds located in the patient rooms with an inside bathroom-toilet, maximum 2 beds, TV, telephone, fridge, dining table, patient shelves and lie-flat hospital armchair for patient companions. These figures are included in total number of beds.

Şekil 6.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkez Sayısı, Türkiye  
Figure 6.9. Number of Hemodialysis Centers by Years and Sectors, Turkey

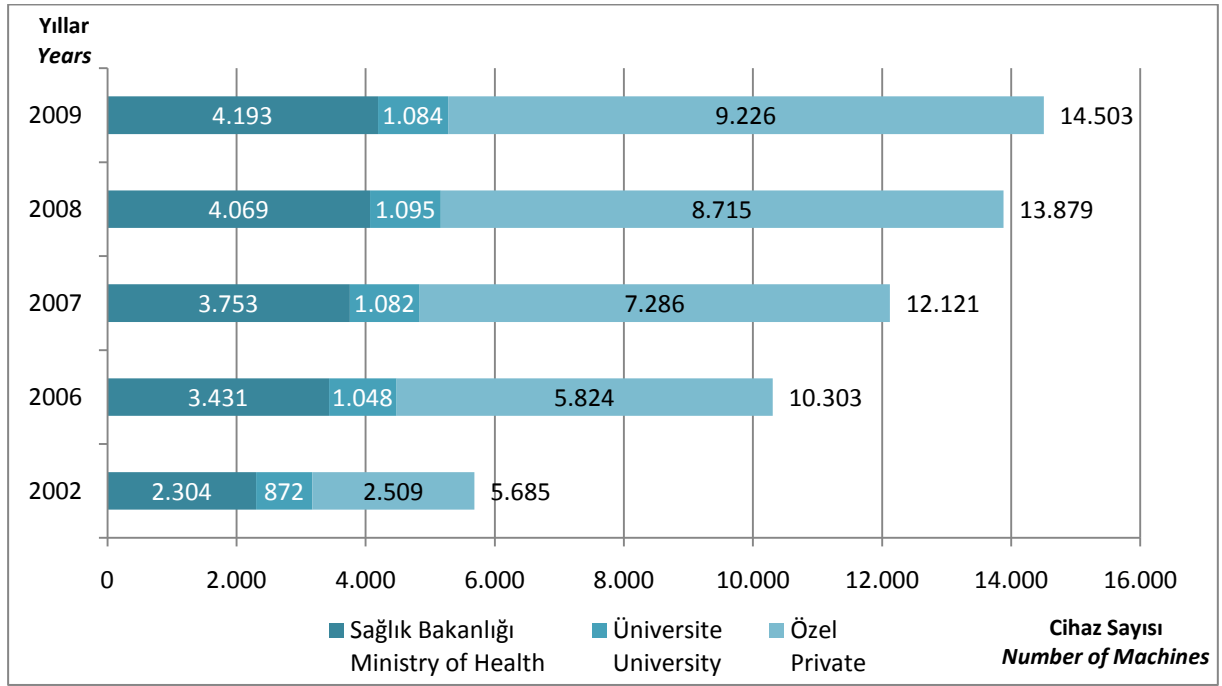


Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Curative Services

Not: Diğer kamu kurumları “özel”e dahil edilmiştir.

Note: Other public facilities included in “private” facilities

Şekil 6.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Cihaz Sayısı, Türkiye  
Figure 6.10. Number of Hemodialysis Machines by Years and Sectors, Turkey



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Curative Services  
Not: Diğer kamu kurumları “özel”e dahil edilmiştir.  
Note: Other public facilities included in “private” facilities

Tablo 6.4. İBBS-1’e ve Sektörlere Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemodiyaliz Cihaz Sayısı, 2009  
Table 6.4. Number of Hemodialysis Devices per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Akdeniz	5,5	2,5	11,0	19,0
Batı Anadolu	4,7	3,7	17,9	26,3
Batı Karadeniz	10,7	1,4	11,7	23,8
Batı Marmara	7,6	0,6	12,8	21,0
Doğu Karadeniz	13,7	0,5	8,6	22,8
Doğu Marmara	7,0	1,0	13,8	21,8
Ege	6,2	1,3	16,6	24,1
Güneydoğu Anadolu	4,0	1,1	4,8	9,9
İstanbul	1,9	0,9	17,4	20,2
Kuzeydoğu Anadolu	8,1	1,0	3,0	12,1
Orta Anadolu	7,4	1,1	12,2	20,7
Ortadoğu Anadolu	6,5	1,5	4,8	12,8
Türkiye	5,8	1,5	12,7	20,0

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Tablo 6.5. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiye Düşen MR Cihaz Sayısı, 2009

*Table 6.5. Number of MRI Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009*

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Akdeniz	0,35	0,12	0,37	0,83
Batı Anadolu	0,32	0,19	0,51	1,02
Batı Karadeniz	0,42	0,09	0,33	0,84
Batı Marmara	0,51	0,06	0,29	0,86
Doğu Karadeniz	0,47	0,04	0,20	0,71
Doğu Marmara	0,30	0,12	0,34	0,76
Ege	0,48	0,12	0,35	0,95
Güneydoğu Anadolu	0,13	0,05	0,29	0,48
İstanbul	0,24	0,05	1,04	1,32
Kuzeydoğu Anadolu	0,23	0,09	0,14	0,45
Orta Anadolu	0,23	0,13	0,34	0,70
Ortadoğu Anadolu	0,33	0,14	0,41	0,88
Türkiye	0,32	0,10	0,47	0,89

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Not: Sağlık Bakanlığında, dışarıdan hizmet alımıyla kullanılan cihazlar ve demirbaş cihazlar birlikte verilmiştir. Özel hastanelere ait cihazlar “özel” sütununda gösterilmiştir.

Note: Machines and fixed equipment used by outsourcing in the MoH are given altogether. Machines used in private hospitals are given in the “private” column.

Tablo 6.6. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiyeye Düşen BT Cihaz Sayısı, 2009

Table 6.6. Number of CT Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Akdeniz	0,44	0,17	0,55	1,17
Batı Anadolu	0,57	0,31	0,38	1,25
Batı Karadeniz	0,69	0,18	0,31	1,17
Batı Marmara	0,64	0,10	0,48	1,21
Doğu Karadeniz	0,63	0,08	0,36	1,07
Doğu Marmara	0,46	0,15	0,40	1,01
Ege	0,65	0,13	0,44	1,22
Güneydoğu Anadolu	0,32	0,08	0,32	0,72
İstanbul	0,33	0,07	1,03	1,43
Kuzeydoğu Anadolu	0,59	0,09	0,14	0,82
Orta Anadolu	0,39	0,21	0,44	1,04
Ortadoğu Anadolu	0,52	0,14	0,58	1,24
Türkiye	0,49	0,14	0,53	1,15

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Not: Sağlık Bakanlığında, dışarıdan hizmet alımıyla kullanılan cihazlar ve demirbaş cihazlar birlikte verilmiştir. Özel hastanelere ait cihazlar "özel" sütununda gösterilmiştir.

Note: Machines and fixed equipment used by outsourcing in the MoH are given altogether. Machines used in private hospitals are given in the "private" column.

Tablo 6.7. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiyeye Düşen Ultrason Cihaz Sayısı, 2009

Table 6.7. Number of Ultrasound Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Akdeniz	1,3	0,3	1,0	2,6
Batı Anadolu	2,6	0,7	0,9	4,2
Batı Karadeniz	1,8	0,3	0,6	2,7
Batı Marmara	1,9	0,6	0,7	3,3
Doğu Karadeniz	2,3	0,2	0,5	3,0
Doğu Marmara	1,6	0,2	1,0	2,9
Ege	2,5	0,2	0,8	3,5
Güneydoğu Anadolu	1,1	0,3	0,8	2,2
İstanbul	1,3	0,3	2,1	3,7
Kuzeydoğu Anadolu	2,5	0,9	0,3	3,6
Orta Anadolu	1,8	0,3	1,2	3,3
Ortadoğu Anadolu	1,3	0,2	0,9	2,3
Türkiye	1,7	0,3	1,1	3,1

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Tablo 6.8. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiyeye Düşen Doppler Ultrason Cihaz Sayısı, 2009

Table 6.8. Number of Doppler Ultrasound Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Akdeniz	0,5	0,3	0,8	1,7
Batı Anadolu	0,9	0,4	0,5	1,8
Batı Karadeniz	0,9	0,2	0,4	1,5
Batı Marmara	0,6	0,1	0,5	1,2
Doğu Karadeniz	0,8	0,1	0,5	1,4
Doğu Marmara	0,8	0,3	0,7	1,8
Ege	0,7	0,3	0,6	1,5
Güneydoğu Anadolu	0,4	0,1	0,5	1,0
İstanbul	0,6	0,2	1,7	2,5
Kuzeydoğu Anadolu	0,8	0,4	0,2	1,3
Orta Anadolu	0,7	0,3	0,9	1,9
Ortadoğu Anadolu	1,1	0,1	0,6	1,8
Türkiye	0,7	0,2	0,8	1,7

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Tablo 6.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında 100.000 Kişiyeye Düşen EKO Cihaz Sayısı, 2009

Table 6.9. Number of ECO Devices in Inpatient Health Care Facilities per 100.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Akdeniz	0,3	0,2	0,4	0,9
Batı Anadolu	0,6	0,5	0,5	1,7
Batı Karadeniz	0,5	0,2	0,4	1,0
Batı Marmara	0,4	0,1	0,4	0,8
Doğu Karadeniz	0,5	0,1	0,3	0,9
Doğu Marmara	0,4	0,1	0,5	1,1
Ege	0,4	0,1	0,4	0,9
Güneydoğu Anadolu	0,3	0,1	0,3	0,8
İstanbul	0,4	0,1	1,0	1,5
Kuzeydoğu Anadolu	0,6	0,2	0,0	0,9
Orta Anadolu	0,3	0,3	0,6	1,1
Ortadoğu Anadolu	0,4	0,1	0,3	0,8
Türkiye	0,4	0,2	0,5	1,1

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT



Tablo 6.10. İBBS-1'e Göre Özel Tıp ve Dal Merkezleri ile Özel Poliklinik Sayıları, 2009

Table 6.10. Number of Private Clinics, Specialty Branch Centers and Private Outpatient Clinics by NUTS-1, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Özel Tıp ve Dal Merkezi Private Clinics and Specialty Branch Centers	Özel Poliklinik Private Outpatient Clinics
Akdeniz	126	52
Batı Anadolu	183	79
Batı Karadeniz	41	12
Batı Marmara	21	15
Doğu Karadeniz	21	8
Doğu Marmara	88	31
Ege	177	53
Güneydoğu Anadolu	79	47
İstanbul	211	129
Kuzeydoğu Anadolu	9	3
Orta Anadolu	33	9
Ortadoğu Anadolu	41	13
Türkiye	1.030	451

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Tablo 6.11. Yıllara Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Sağlık Bakanlığı Kurum ve Kuruluşları, Türkiye

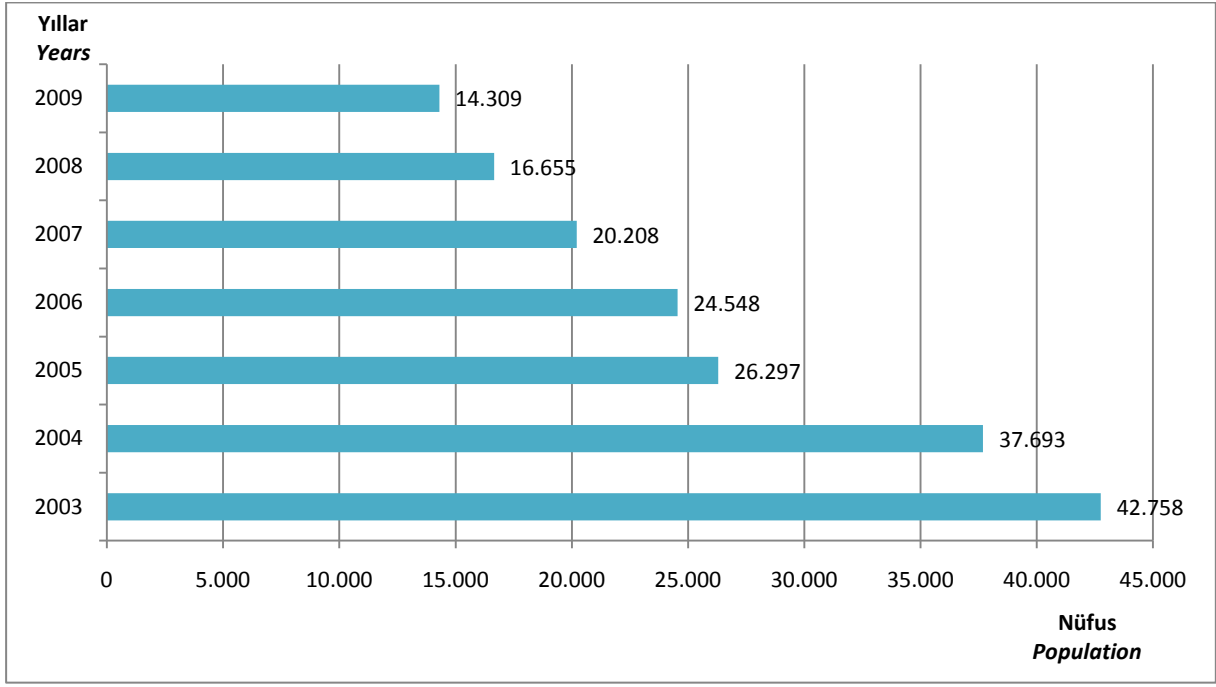
Table 6.11. Number of the MoH Institutions Providing Oral and Dental Health Care Services by Years, Turkey

Yıllar Years	Diş Hastanesi Dental Hospital	Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi Oral and Dental Health Center	Devlet Hastanesi Diş Tedavi ve Protez Merkezi State Hospital Dental Treatment and Prosthesis Center	Diş Polikliniği Dental Outpatient Clinics	Diş Üniti Dental Unit
2003	2	14	101	477	1.564
2004	2	20	99	489	1.797
2005	2	35	107	581	2.608
2006	3	44	106	580	2.828
2007	3	94	96	615	3.493
2008	2	123	77	622	4.294
2009	2	123	85	626	5.071

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 6.11. Yıllara Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, Türkiye  
Figure 6.11. Population per Dental Unit by Years, MoH, Turkey



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Tablo 6.12. Yıllara Göre Aktif Çalışan Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Kuruluşları, Türkiye  
 Table 6.12. Ministry of Health-affiliated Active Primary Health Care Facilities by Years, Turkey

	2000	2002	2006	2007	2008	2009
Sağlık Ocağı <i>Health Center</i>	5.035	5.043	5.250	4.944	4.297	3.842
*Aile Sağlığı Merkezi <i>*Family Health Center</i>	-	-	-	943	1.765	2.086
Ara Toplam <i>Sub-Total</i>	5.035	5.043	5.250	5.887	6.062	5.928
AÇSAP Merkezi <i>MCHFP Center</i>	291	297	298	227	225	222
Toplum Sağlığı Merkezi <i>Population Health Center</i>	-	-	-	182	373	429
Verem Savaş Dispanseri <i>Tuberculosis Control Dispensary</i>	277	277	249	247	243	229
**Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri (KETEM) <i>**Cancer Early Diagnosis, Screening and Training Centers (KETEM)</i>	-	-	40	50	84	122
Ara Toplam <i>Sub-Total</i>	568	574	587	706	925	1.002
112 Acil Yardım İstasyonu <i>Emergency Care Station 112</i>	366	480	1.175	1.264	1.308	1.317

Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, AÇSAP Genel Müdürlüğü, Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı, Kanserle Savaş Daire Başkanlığı

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, GD-MCHFP, Tuberculosis Control Department, Department of Cancer Control

\*Aile Hekimliği uygulaması 15 Ekim 2005 yılında Düzce ilinde başlamış olup 2006 yılında 7 ilde uygulandığından aile hekimliği ile ilgili veriler 2007 yılından itibaren değerlendirmeye alınmıştır. 2007 yılından önceki yıllara ait veriler sağlık ocakları içerisinde gösterilmiştir.

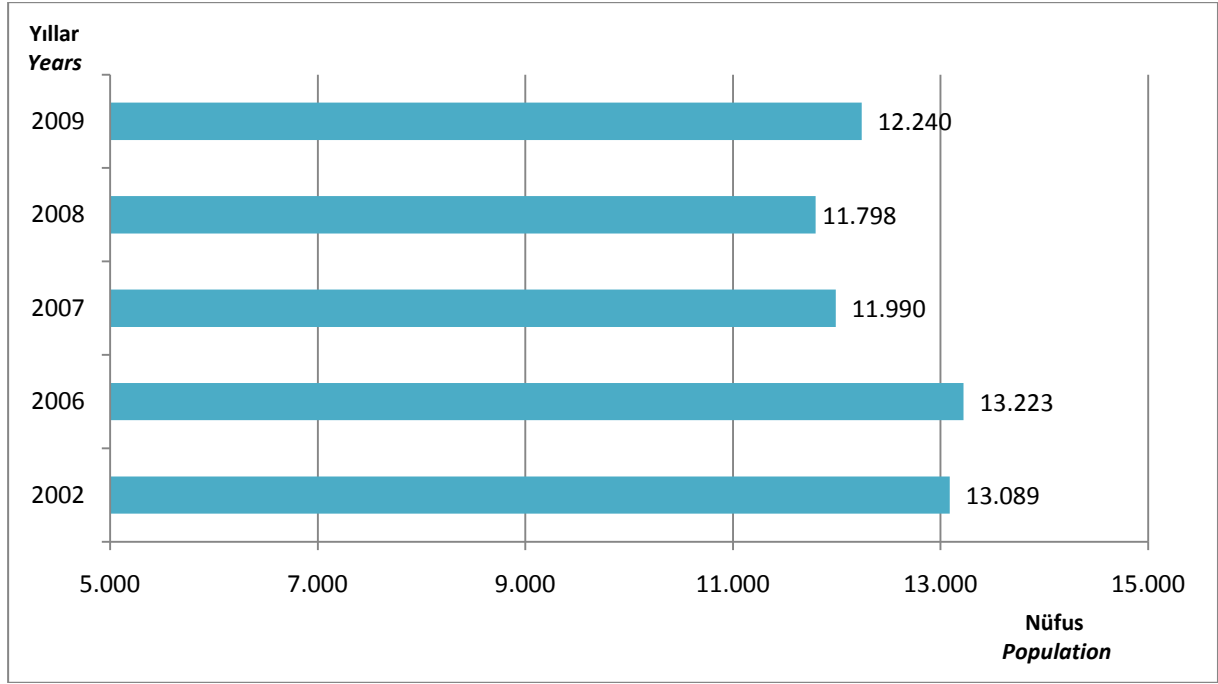
\*\*KETEM faaliyetlerine 2004 yılında başlamıştır. 2009 yılında Sağlık Bakanlığına bağlı Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığınca 81 ilde 88 KETEM kurulmuştur. Ayrıca KETEM faaliyetlerini yürütmek üzere İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına bağlı 34 adet Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi ile toplam 122 KETEM kurulmuştur. KETEM ile ilgili açıklama için bakınız sayfa 135.

\* Family medicine implementation was launched on 15 October 2005 in Düzce province and since family medicine was implemented in 7 provinces in 2006, data on family medicine were considered starting in the year 2007 onwards. Data prior to 2007 were presented in the health center line.

\*\*KETEM started its activities in 2004. In 2009, the Ministry of Health-affiliated Cancer Control Departments established 88 KETEM in 81 provinces. Besides, 34 Women and Family Health Centers and total 122 KETEMs were established in association with the Istanbul Metropol Municipality in order to provide people with KETEM services. Please see the 137 page for explanations about KETEM.

Şekil 6.12. Yıllara Göre Aktif Çalışan Sağlık Ocağı (Aile Sağlığı Merkezleri Dahil) Başına Düşen Nüfus, Türkiye

Figure 6.12. Population per Active Health Center (Including Family Health Centers) by Years, Turkey

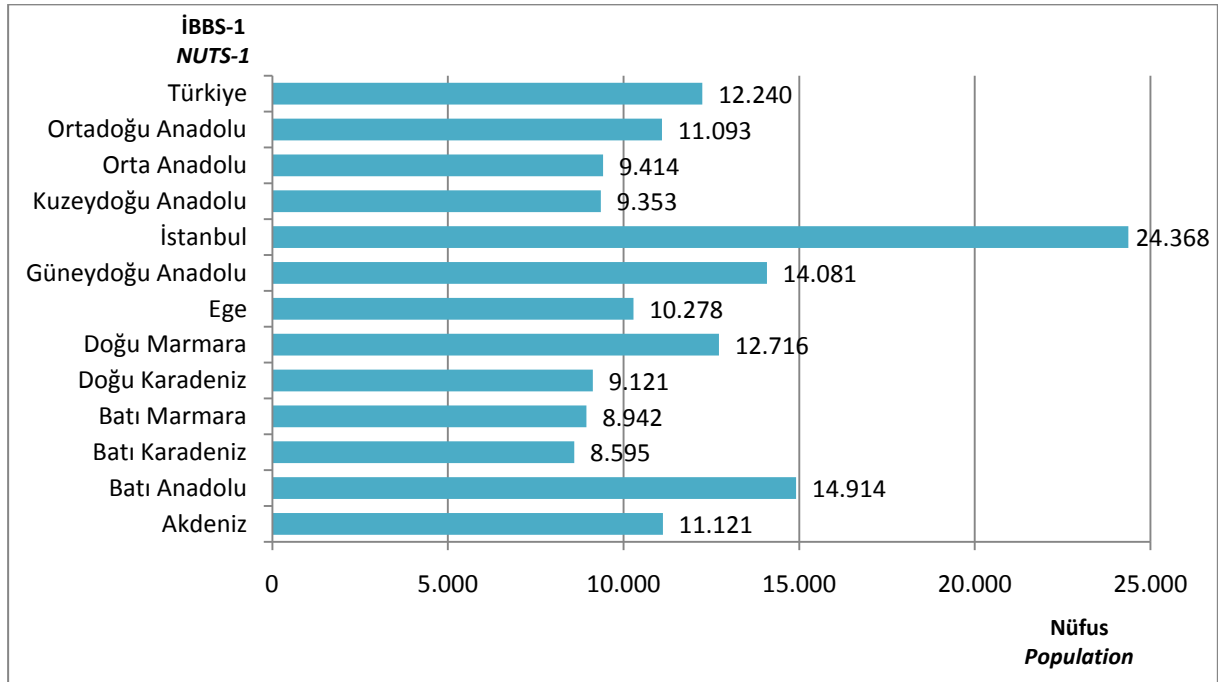


Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

Şekil 6.13. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Sağlık Ocağı (Aile Sağlığı Merkezleri Dahil) Başına Düşen Nüfus, 2009

Figure 6.13. Population per Active Health Center (Including Family Health Centers) by NUTS-1, 2009

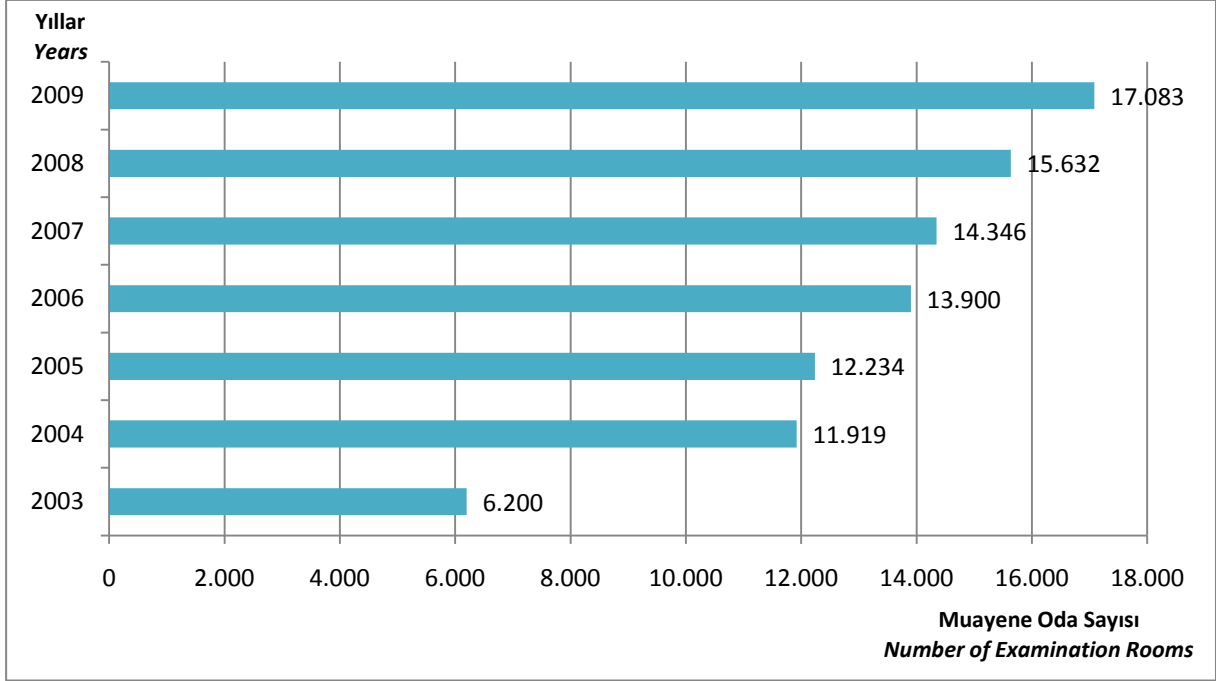


Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

Şekil 6.14. Yıllara Göre Aktif Çalışan Sağlık Ocağı ve Aile Sağlığı Merkezlerinde Muayene Oda Sayısı, Türkiye

Figure 6.14. Number of Examination Rooms in Active Health Centers and Family Health Centers by Years, Turkey



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

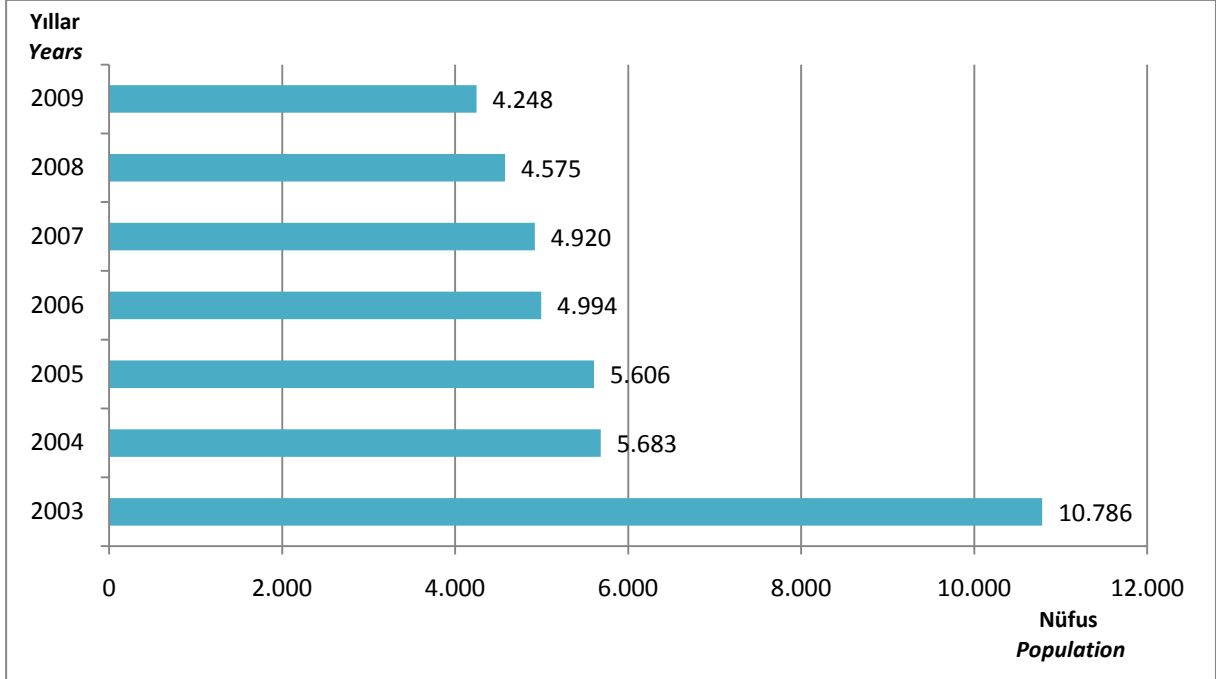
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Not: Muayene oda sayısına özel sektör, Sağlık Bakanlığı sağlık ocağı ve aile sağlığı merkezi dışında kalan birinci basamak sağlık kurumları dahil değildir.

Note: The number of examination rooms does not include private sector and primary health care facilities except for MoH-affiliated health centers and family health centers.

Şekil 6.15. Yıllara Göre Aktif Çalışan Sağlık Ocağı ve Aile Sağlığı Merkezlerinde Muayene Odası Başına Düşen Nüfus, Türkiye

Figure 6.15. Population per Examination Room in Active Health Centers and Family Health Centers by Years, Turkey



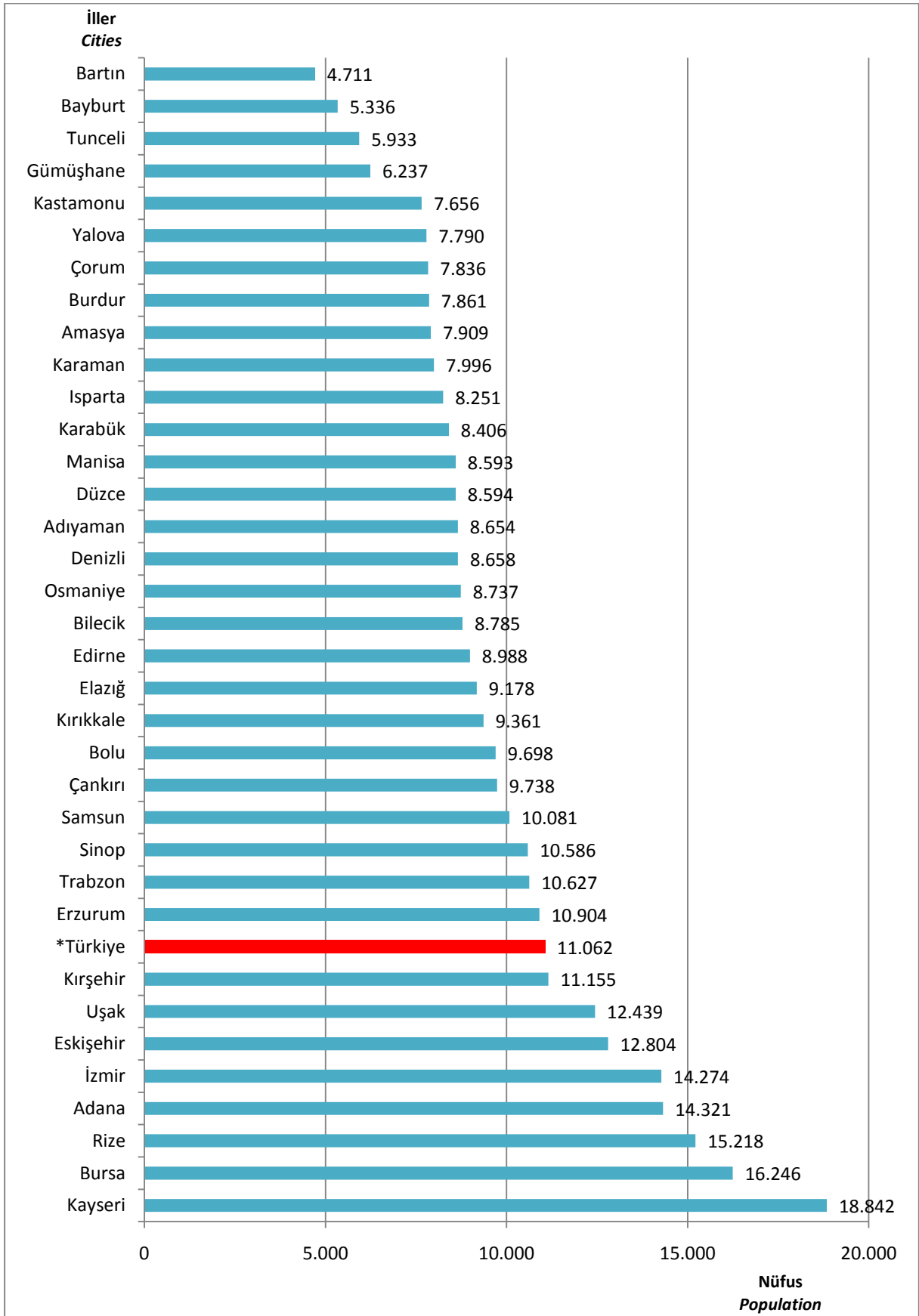
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

Not: Muayene oda sayısına özel sektör ve Sağlık Bakanlığı sağlık ocağı ve aile sağlığı merkezi dışında kalan birinci basamak sağlık kurumları dahil değildir.

Note: The number of examination rooms does not include private sector and primary health care facilities except for MoH-affiliated health centers and family health centers.

Şekil 6.16. İllere Göre Aile Sağlığı Merkezi Başına Düşen Nüfus, 2009  
Figure 6.16. Population per Family Health Center by Provinces, 2009



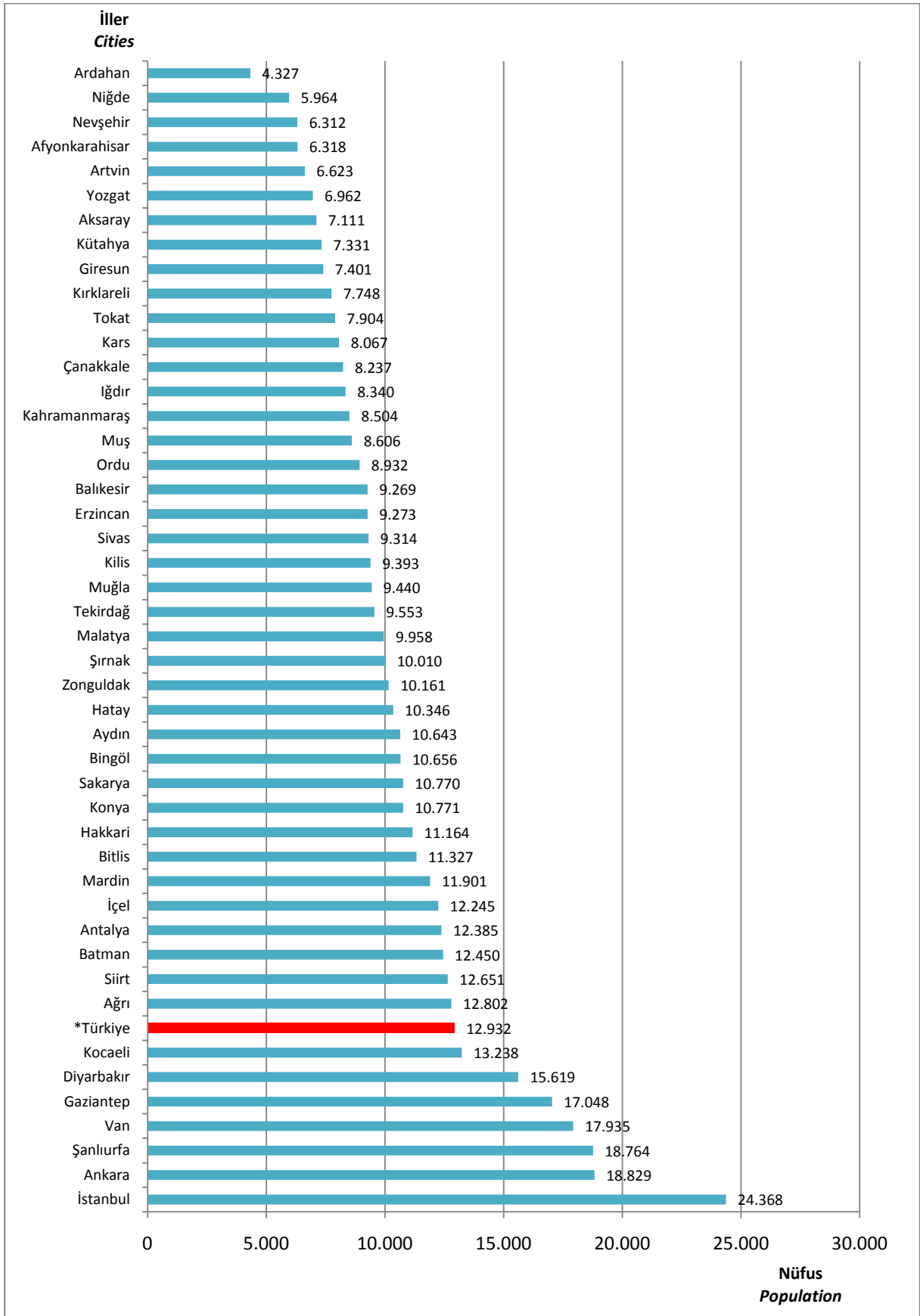
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

\* Aile hekimliği uygulaması olan 35 ili temsil etmektedir.

\* Represents 35 provinces under the family medicine implementation.

Şekil 6.17. İllere Göre Sağlık Ocağı Başına Düşen Nüfus, 2009  
Figure 6.17. Population per Health Center by Provinces, 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

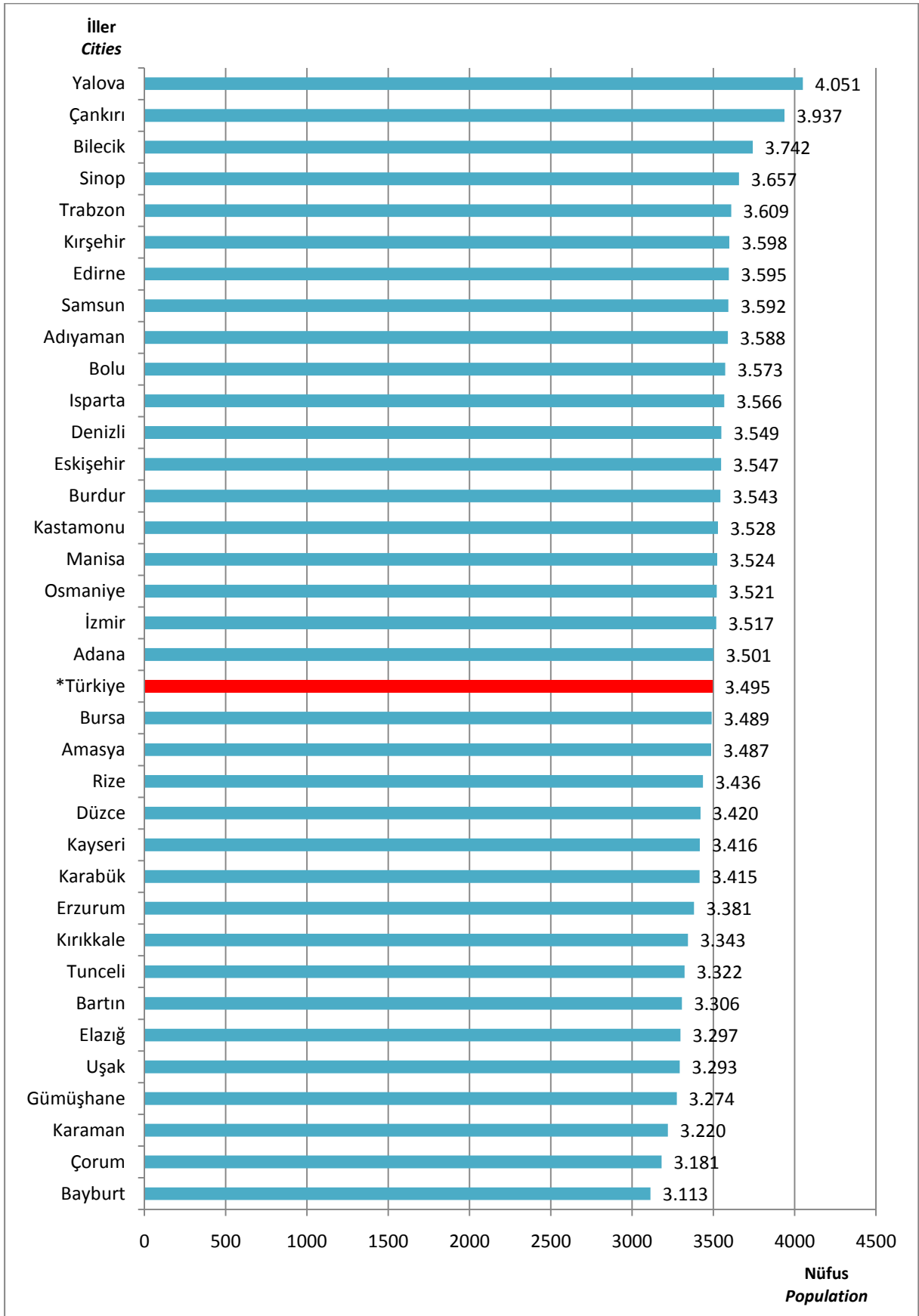
Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

\* Aile hekimliği uygulaması olmayan 46 ili temsil etmektedir.

\* Represents 46 provinces which are not under the family medicine implementation.



Şekil 6.18. İllere Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2009  
Figure 6.18. Population per Family Medicine System by Provinces, 2009



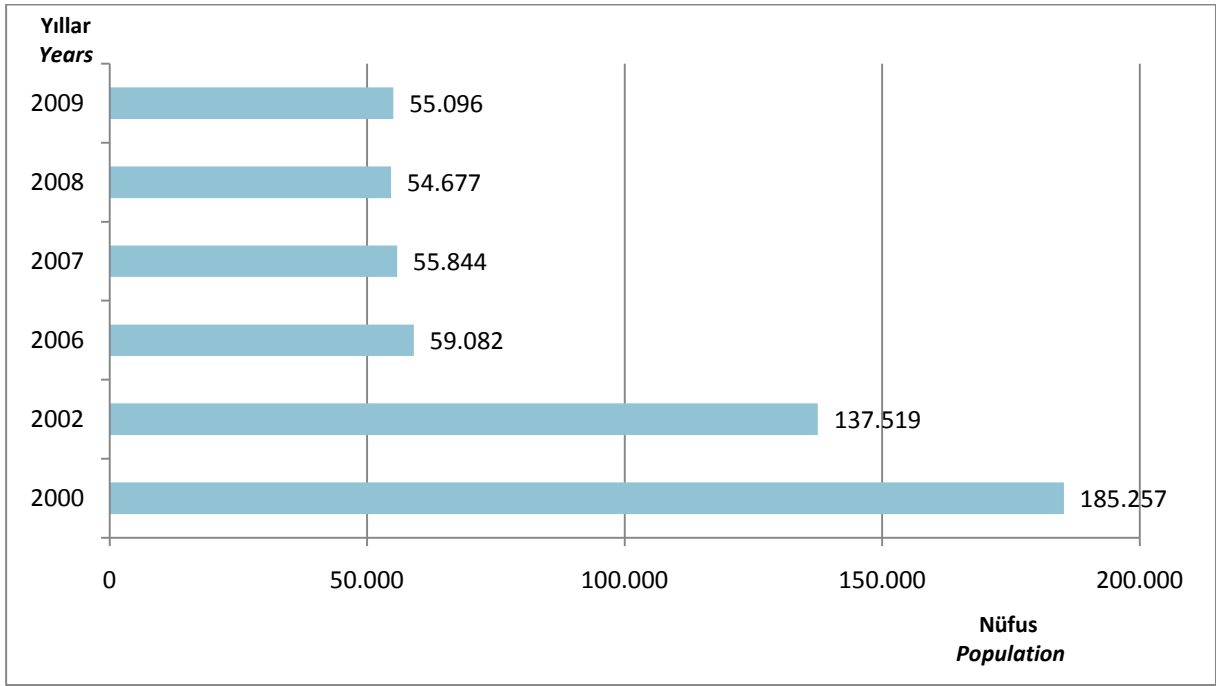
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

\* Aile hekimliği uygulaması olan 35 ili temsil etmektedir.

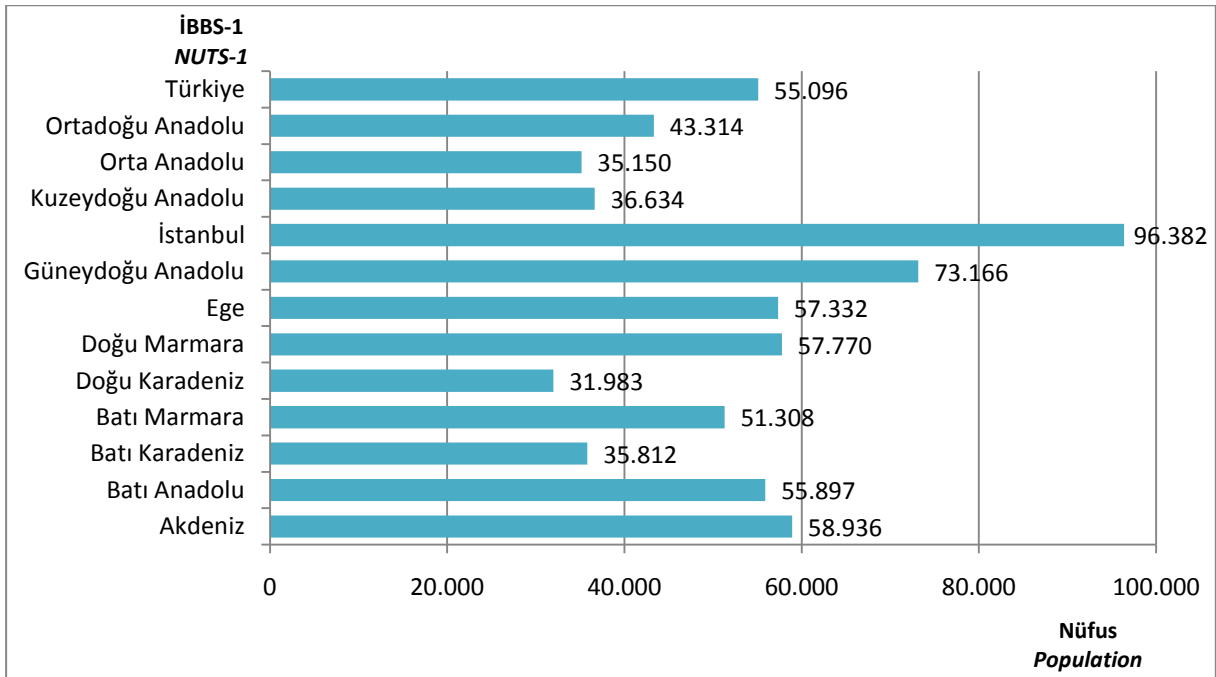
\* Represents 35 provinces under the family medicine implementation.

Şekil 6.19. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, Türkiye  
Figure 6.19. Population per Emergency Care Station 112 by Years, MoH, Turkey



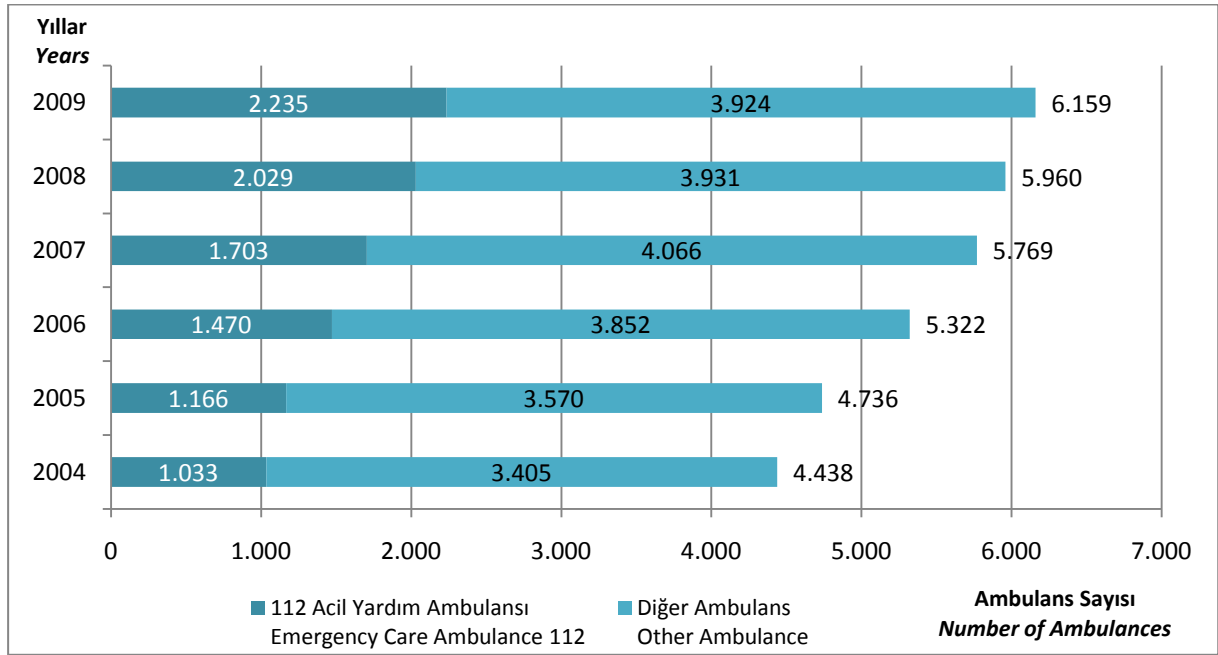
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

Şekil 6.20. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2009  
Figure 6.20. Population per Emergency Care Station 112 by NUTS-1, MoH, 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

Şekil 6.21. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye  
Figure 6.21. Number of Ambulances by Years, Ministry of Health, Turkey



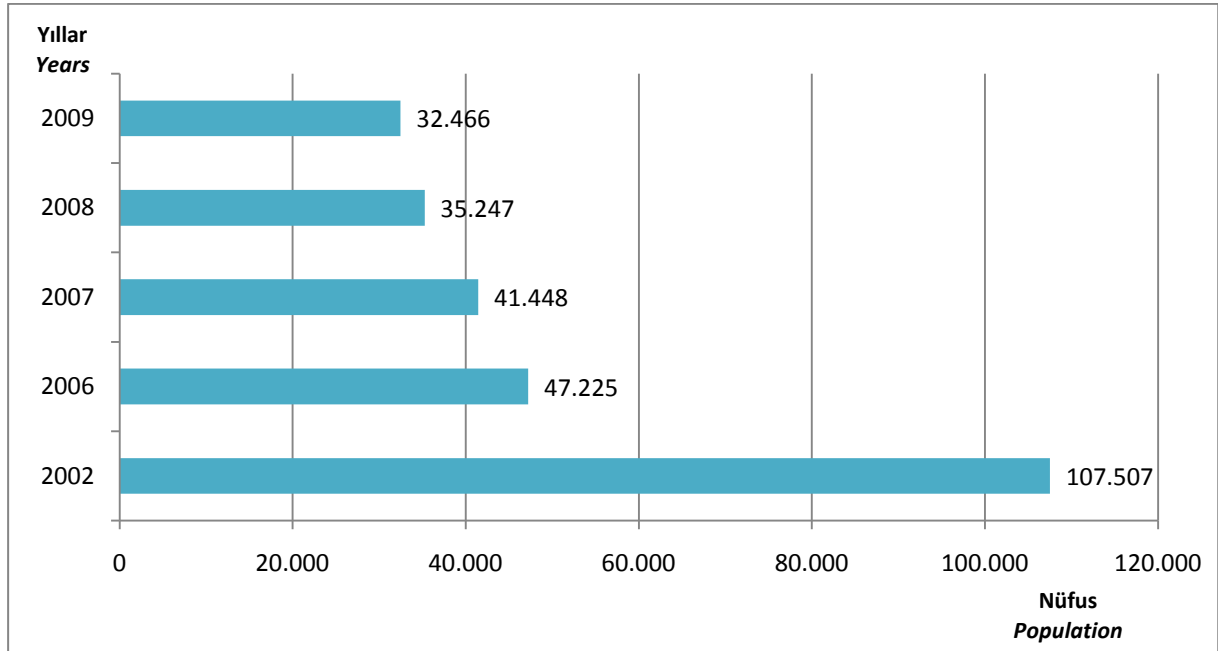
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Not: 112 Acil yardım ambulansı; her türlü acil durumda, olay yerinde ve ambulans içerisinde hasta ve yaralılara gerekli acil tıbbi müdahaleyi yapabilecek ekip, teknik ve tıbbi donanıma sahip kara aracıdır. Diğer ambulanslar, Sağlık Ocağı, Hastaneler ve İl Sağlık Müdürlüklerine ait ambulanslardır. Özel sektör ambulansları dahil değildir.

Note: An Emergency Care Ambulance 112 is; a land vehicle with team, technical and medical equipment capable of necessary emergency medical intervention for injured people and patients on site and inside the vehicle in all emergency cases. Other Ambulances are the ambulances of Health Centers, Hospitals and Provincial Health Directorates. Private sector ambulances are not included.

Şekil 6.22. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, Türkiye  
Figure 6.22. Population per Emergency Care Ambulance 112 by Years, MoH, Turkey



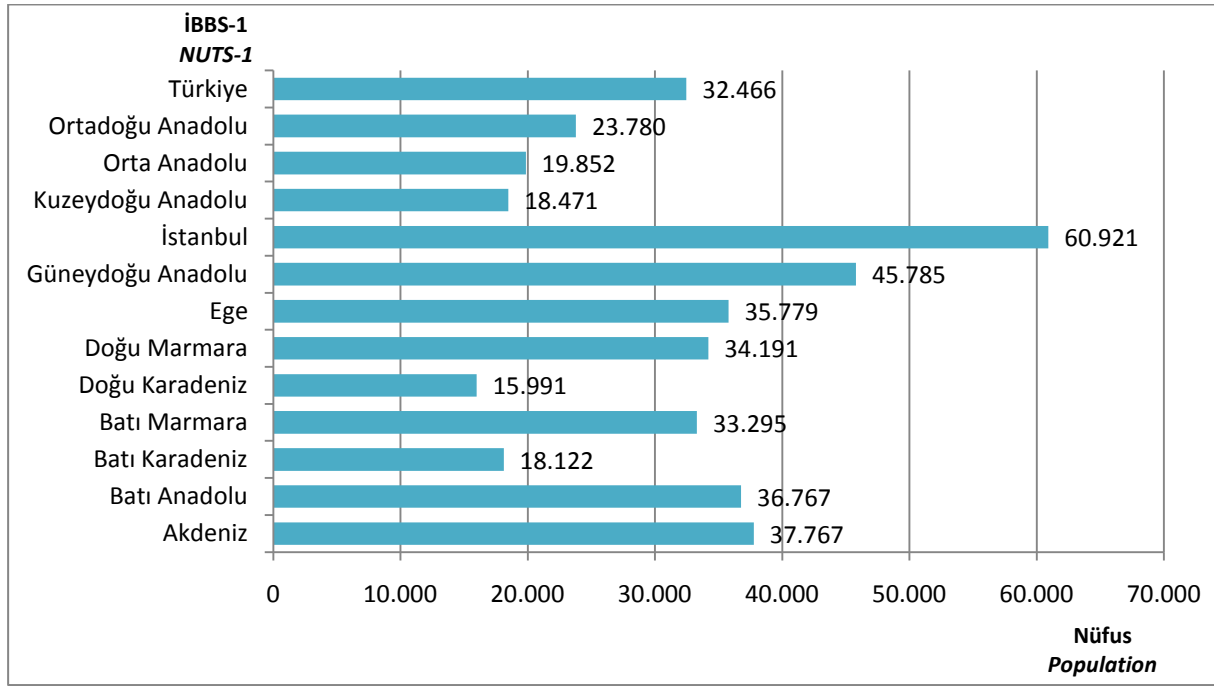
Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

Not: Diğer ambulanslar dahil değildir.

Note: Other ambulances are not included.

Şekil 6.23. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2009  
Figure 6.23. Population per 112 Emergency Care Ambulance by NUTS-1, MoH, 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

Not: Diğer ambulanslar dahil değildir.

Note: Other ambulances are not included.

Tablo 6.13. İllere Göre Ambulans Helikopter Sayısı ve Taşınan Hasta Sayısı, 2009

Table 6.13. Number of Ambulance Helicopters and Patients Transferred, 2009

İller Cities	Ambulans Helikopter Sayısı Number of Ambulance Helicopters	Ambulans Helikopterle Taşınan Hasta Sayısı Number of Patients Transferred by Ambulance Helicopters
Ankara	2	379
İstanbul	2	326
Erzurum	1	202
İzmir	1	398
Diyarbakır	1	236
Antalya	1	328
Kayseri	1	230
Afyonkarahisar	1	46
Konya	1	51
Adana	1	22
Van	1	59
Trabzon	1	16
Samsun	1	39
Çanakkale	1	40
Bursa	1	29
Toplam Total	17	2.401

Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Primary Health Care Services

The page features a decorative design with blue circles and lines. A large blue circle with a white center is at the top right, containing the text 'Bölüm 7'. Below it is a smaller blue circle. At the bottom right, there is a large blue circle with a white center containing the text 'Chapter 7'. A thin blue line runs diagonally from the top left towards the bottom right, passing through the circles.

**Bölüm 7**

**Sağlıkta İnsan Kaynakları**

***Human Resources for Health***

***Chapter 7***



Tablo 7.1. Bazı Sağlık Personelinin Sektörlere ve Unvanlara Göre Dağılımı, 2009  
 Table 7.1. Distribution of Some Health Professionals by Sectors and Titles, 2009

	Sağlık Bakanlığı <i>Ministry of Health</i>	Üniversite <i>University</i>	Özel Sektör <i>Private Sector</i>	Diğer * <i>Other *</i>	Toplam <i>Total</i>
Uzman Hekim <i>Specialist Physicians</i>	27.537	11.800	20.104	1.214	60.655
Pratisyen Hekim <i>General Practitioners</i>	30.417	243	4.350	901	35.911
Asistan Hekim <i>Medical Residents</i>	9.031	12.940	0	104	22.075
Toplam Hekim <i>Physicians Total</i>	66.985	24.983	24.454	2.219	118.641
Diş Hekimi <i>Dentists</i>	5.795	1.255	13.539	-	20.589
Eczacı <i>Pharmacists</i>	1.535	200	23.466	-	25.201
**Sağlık Memuru <i>**Health Officers</i>	64.703	6.351	21.007	-	92.061
Hemşire <i>Nurses</i>	72.142	15.198	17.836	-	105.176
Ebe <i>Midwives</i>	44.468	534	4.355	-	49.357

Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Personnel

\*Diğer, kamu kurumları ve yerel idarelere bağlı sağlık personelini içermektedir.

\*Other covers personnel assigned in other health establishments and local administrations.

\*\*Sağlık memuru sayısına dahil edilen sağlık personelinin branşları hakkında bakınız sayfa 135.

\*\*For branches of health personnel included in health officers, please see the page 137.

Tablo 7.2. Yıllara Göre Bazı Sağlık Personelinin Sayıları, Tüm Sektörler, Türkiye  
Table 7.2. Number of Some Health Professionals by Years, All Sectors, Turkey

	2006	2007	2008	2009
Uzman Hekim <i>Specialist Physicians</i>	52.868	54.439	56.973	60.655
Pratisyen Hekim <i>General Practitioners</i>	33.383	34.559	35.763	35.911
Asistan Hekim <i>Medical Residents</i>	18.224	19.404	20.415	22.075
Toplam Hekim <i>Physicians Total</i>	104.475	108.402	113.151	118.641
Diş Hekimi <i>Dentists</i>	18.332	19.278	19.959	20.589
Eczacı <i>Pharmacists</i>	23.140	23.977	24.778	25.201
*Sağlık Memuru <i>*Health Officers</i>	58.473	78.439	83.993	92.061
Hemşire <i>Nurses</i>	82.626	94.661	99.910	105.176
Ebe <i>Midwives</i>	43.640	47.175	47.673	49.357

Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Personnel

\*Sağlık memuru sayısına dahil edilen sağlık personelinin branşları hakkında bakınız sayfa 135.

\*For branches of health personnel included in health officers, please see the page 137.



Tablo 7.3. Yıllara Göre Bazı Sağlık Personelinin Sayıları, Sağlık Bakanlığı, Türkiye  
Table 7.3. Number of Some Health Professionals by Years, MoH, Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
Uzman Hekim <i>Specialist Physicians</i>	22.187	25.586	25.426	25.886	27.537
Pratisyen Hekim <i>General Practitioners</i>	29.030	28.077	28.884	29.899	30.417
Asistan Hekim <i>Medical Residents</i>	6.189	7.629	7.921	7.751	9.031
Toplam Hekim <i>Physicians Total</i>	57.406	61.292	62.231	63.536	66.985
Diş Hekimi <i>Dentists</i>	3.819	4.183	5.082	5.425	5.795
Eczacı <i>Pharmacists</i>	1.596	1.190	1.210	1.192	1.535
*Sağlık Memuru <i>*Health Officers</i>	39.276	47.432	59.683	59.846	64.703
Hemşire <i>Nurses</i>	57.360	62.901	69.710	70.022	72.142
Ebe <i>Midwives</i>	39.473	41.387	43.781	43.600	44.468

Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü

Source General Directorate of Personnel

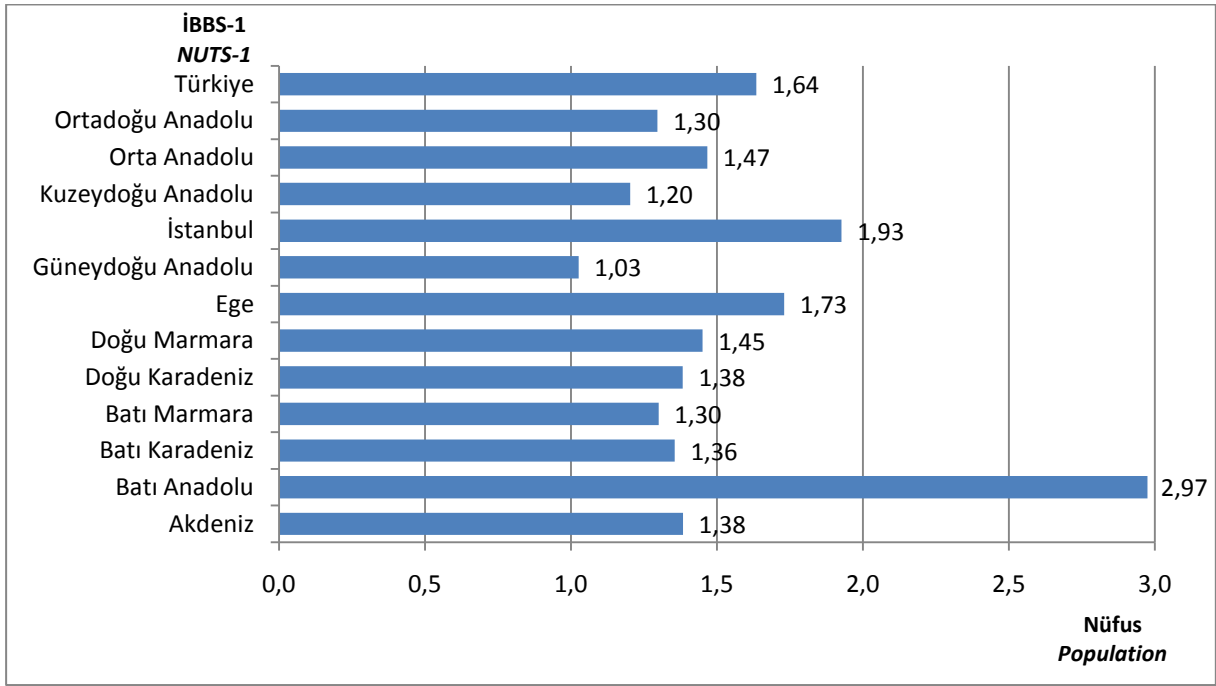
Not: Karşılaştırılabilir olması amacı ile 2002 yılına SSK personel sayıları dahil edilmiştir.

Note: For comparability, the SII health professionals were included in the MoH health professionals for the year 2002.

\*Sağlık memuru sayısına dahil edilen sağlık personelinin branşları hakkında bakınız sayfa 135.

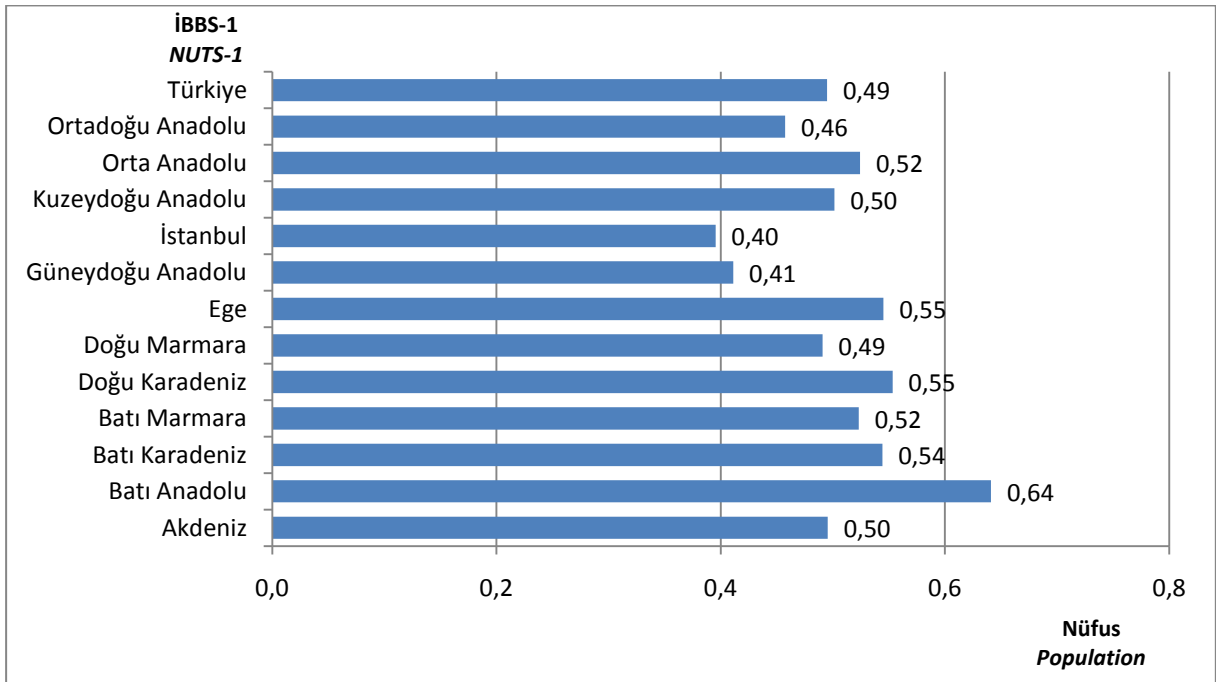
\*For branches of health personnel included in health officers, please see the page 137.

Şekil 7.1. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2009  
Figure 7.1. Number of Total Physicians per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

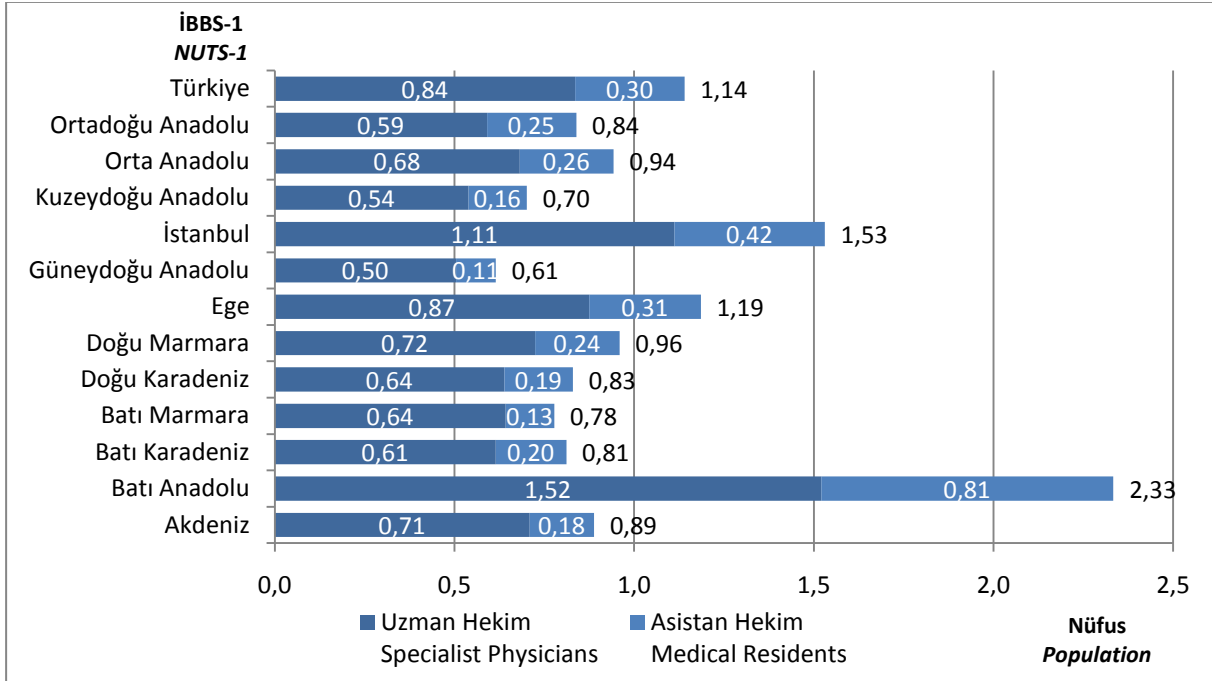
Şekil 7.2. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2009  
Figure 7.2. Number of General Practitioners per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Şekil 7.3. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim ve Asistan Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2009

Figure 7.3. Number of Specialist Physicians and Medical Residents per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009

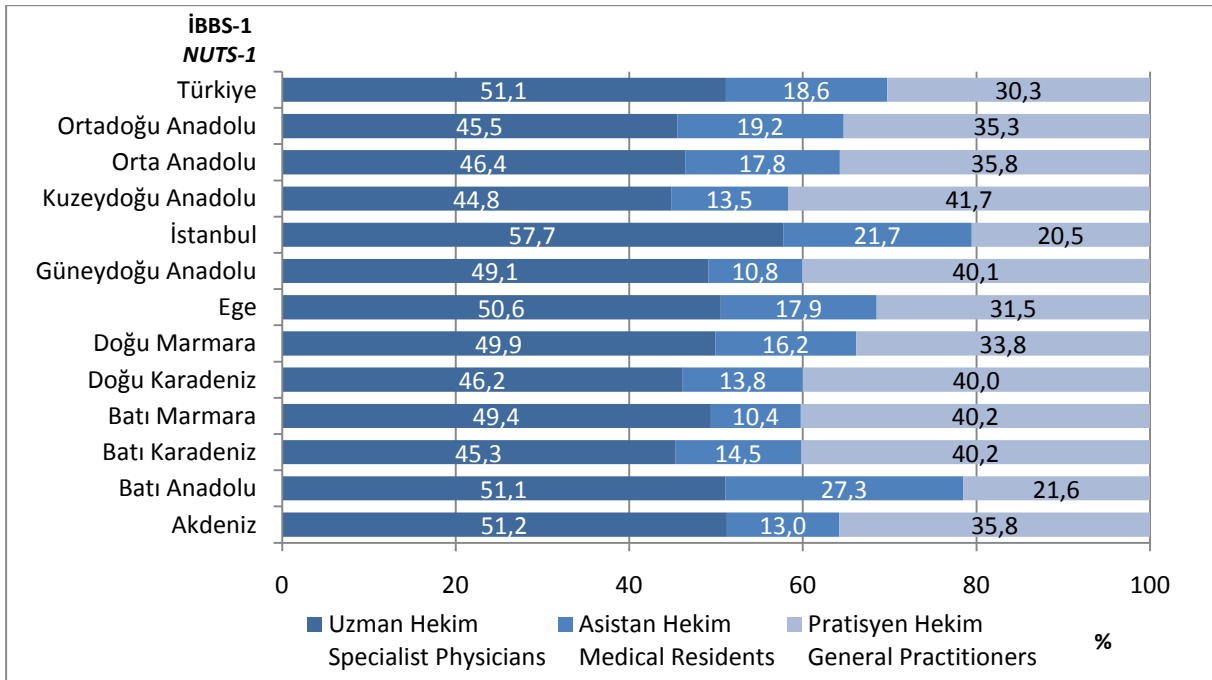


Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Şekil 7.4. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Asistan Hekim ve Pratisyen Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, 2009

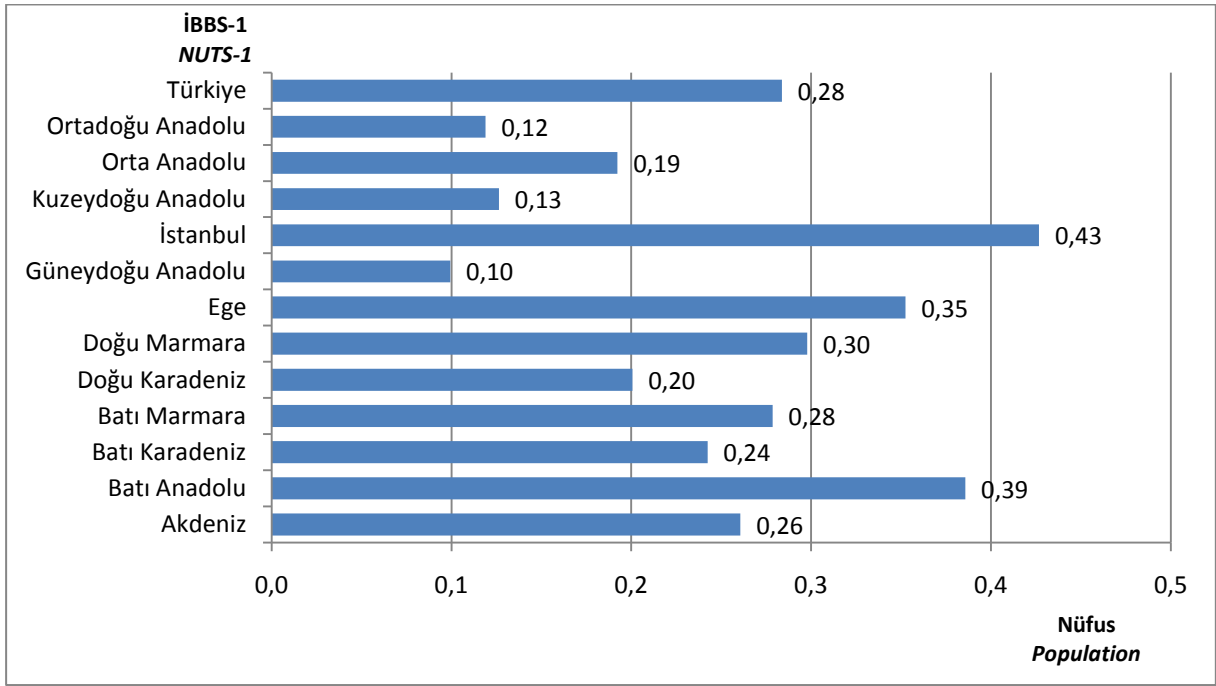
Figure 7.4. Distribution of Specialist Physicians, Medical Residents and General Practitioners by NUTS-1, All Sectors, 2009



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü

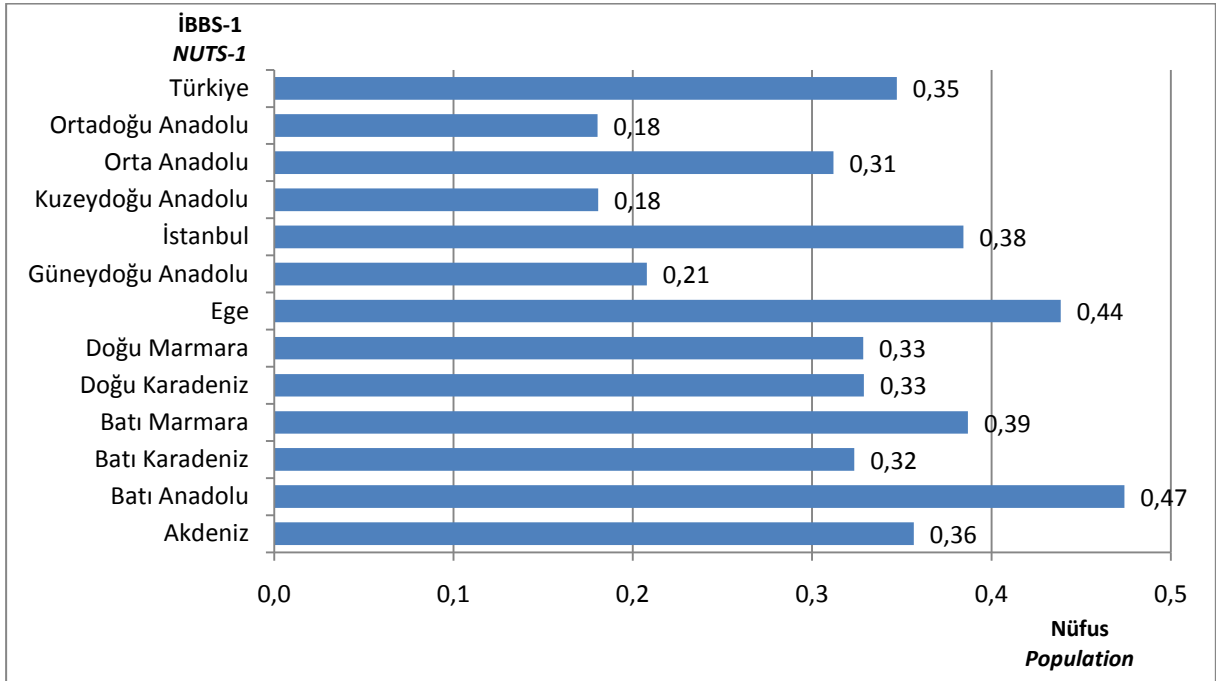
Source: General Directorate of Personnel

Şekil 7.5. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2009  
Figure 7.5. Number of Dentists per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009



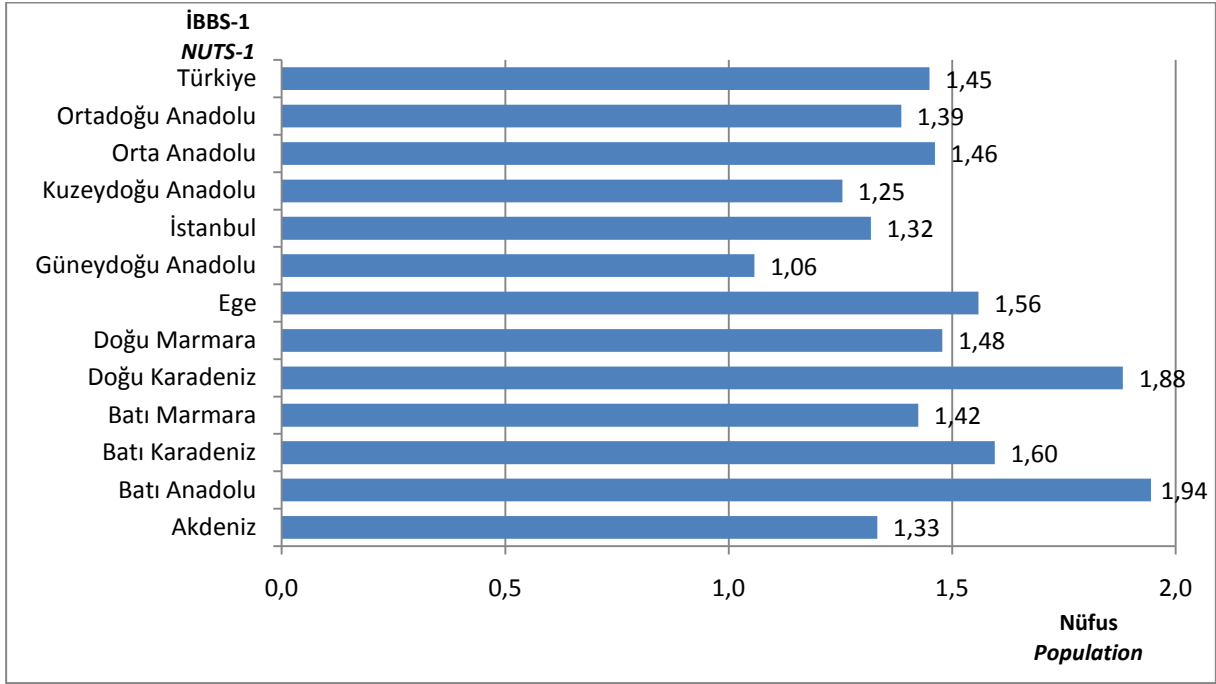
Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Şekil 7.6. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2009  
Figure 7.6. Number of Pharmacists per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009



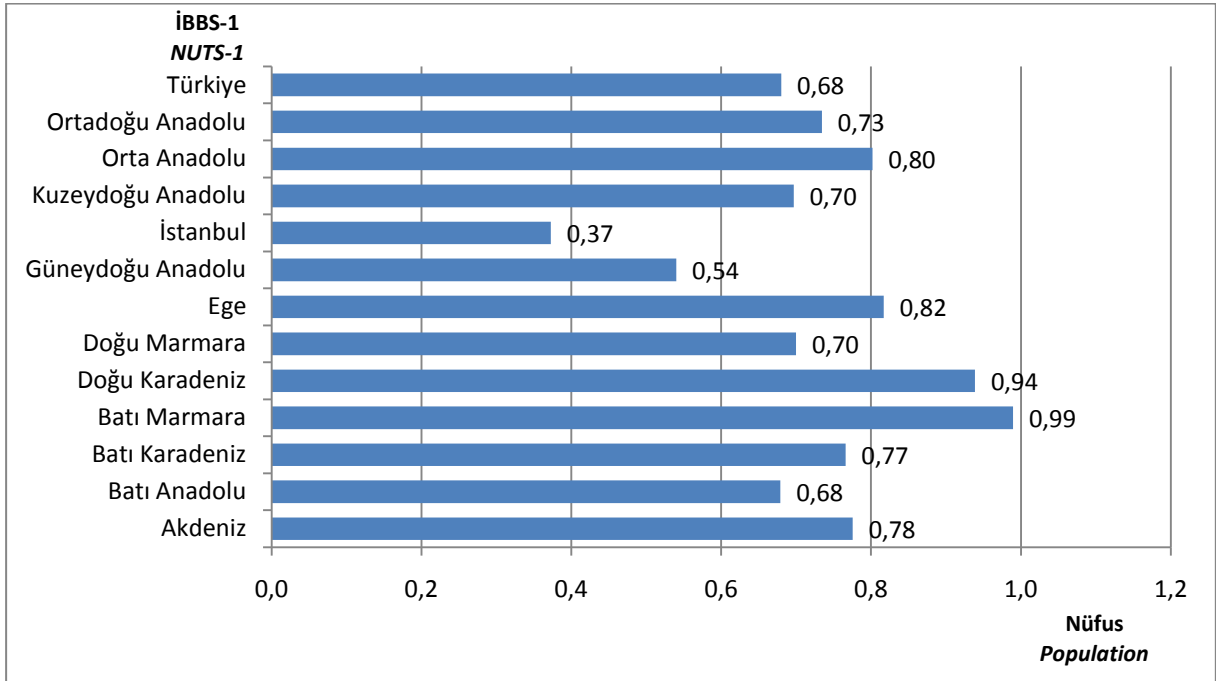
Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Şekil 7.7. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Hemşire Sayısı, Tüm Sektörler, 2009  
Figure 7.7. Number of Nurses per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009



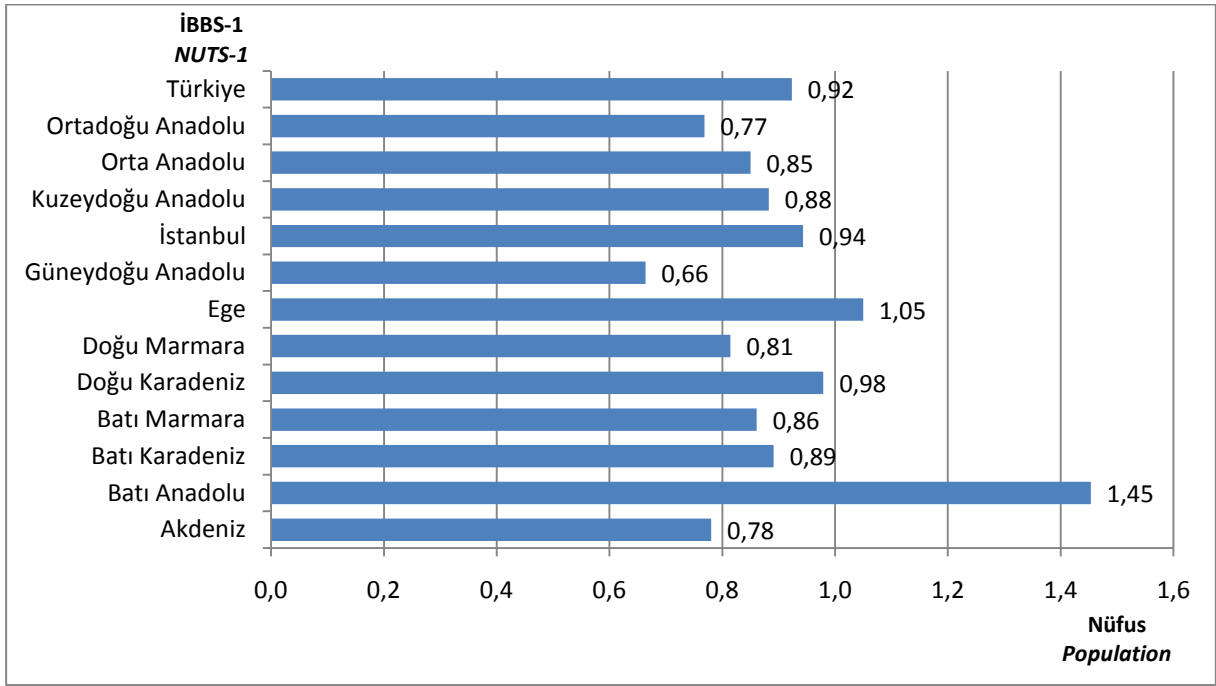
Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Şekil 7.8. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2009  
Figure 7.8. Number of Midwives per 1.000 Population by NUTS-1, All Sectors, 2009



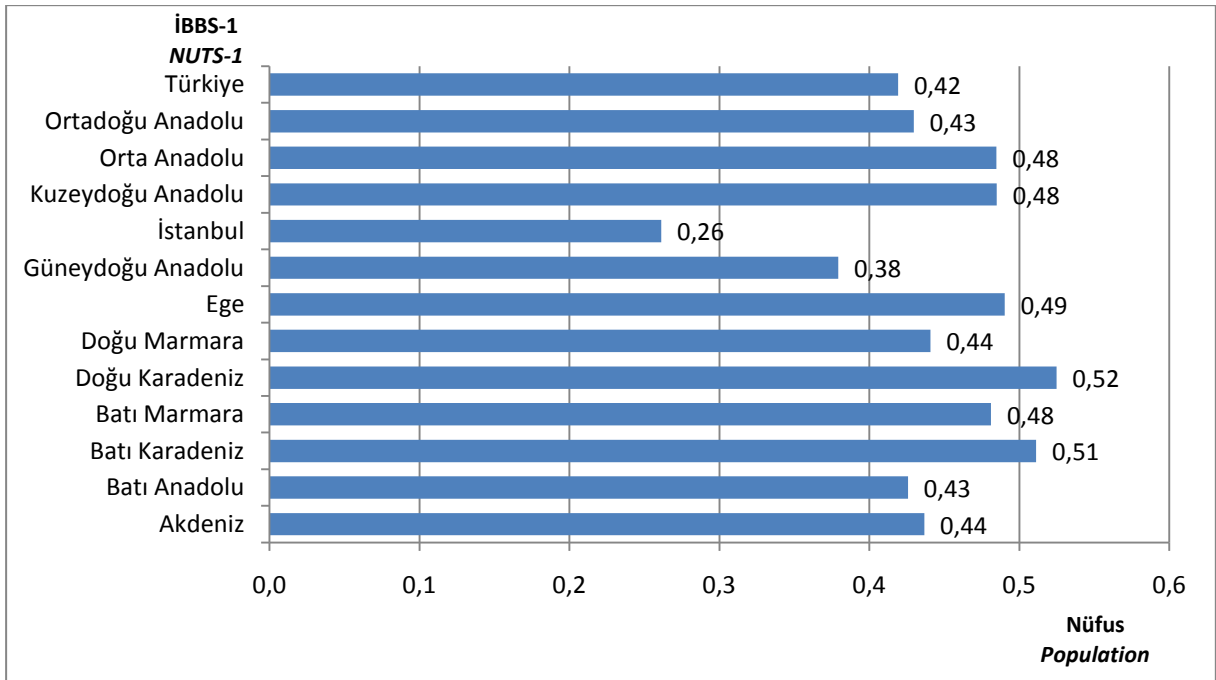
Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Şekil 7.9. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009  
 Figure 7.9. Number of Total Physicians per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
 Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

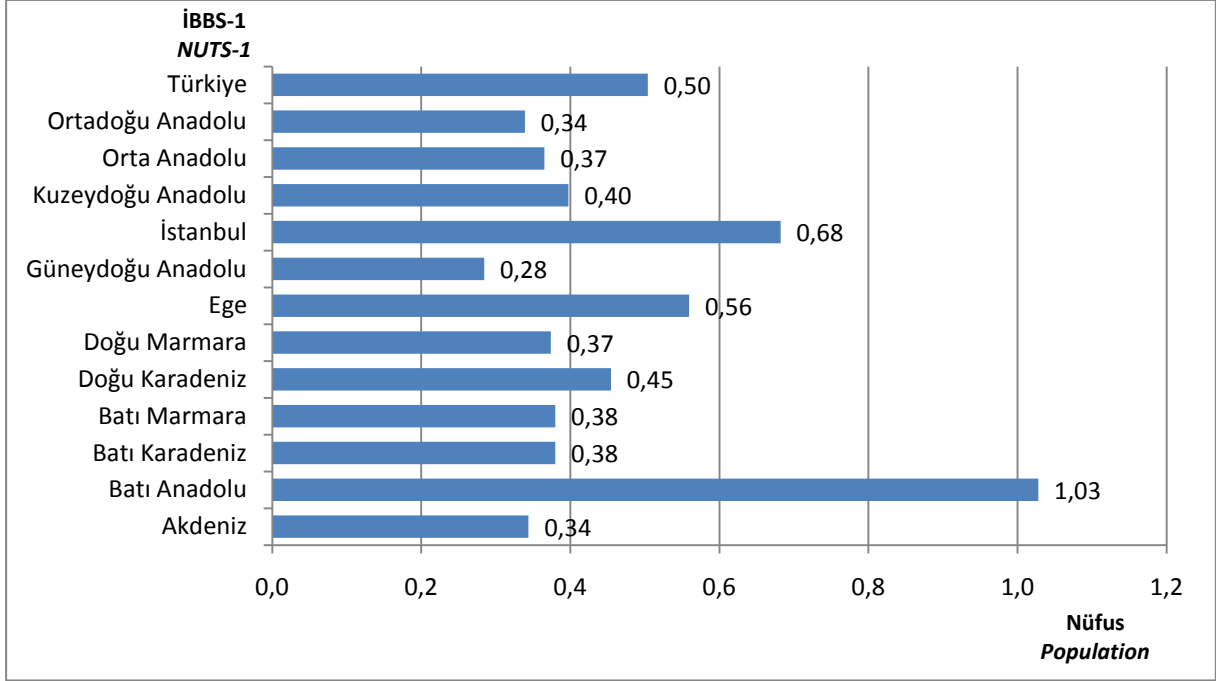
Şekil 7.10. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Pratisyene Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009  
 Figure 7.10. Number of General Practitioners per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
 Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim (Asistan Hekim Dahil) Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009

Figure 7.11. Number of Specialist Physicians (Including Medical Residents) per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009

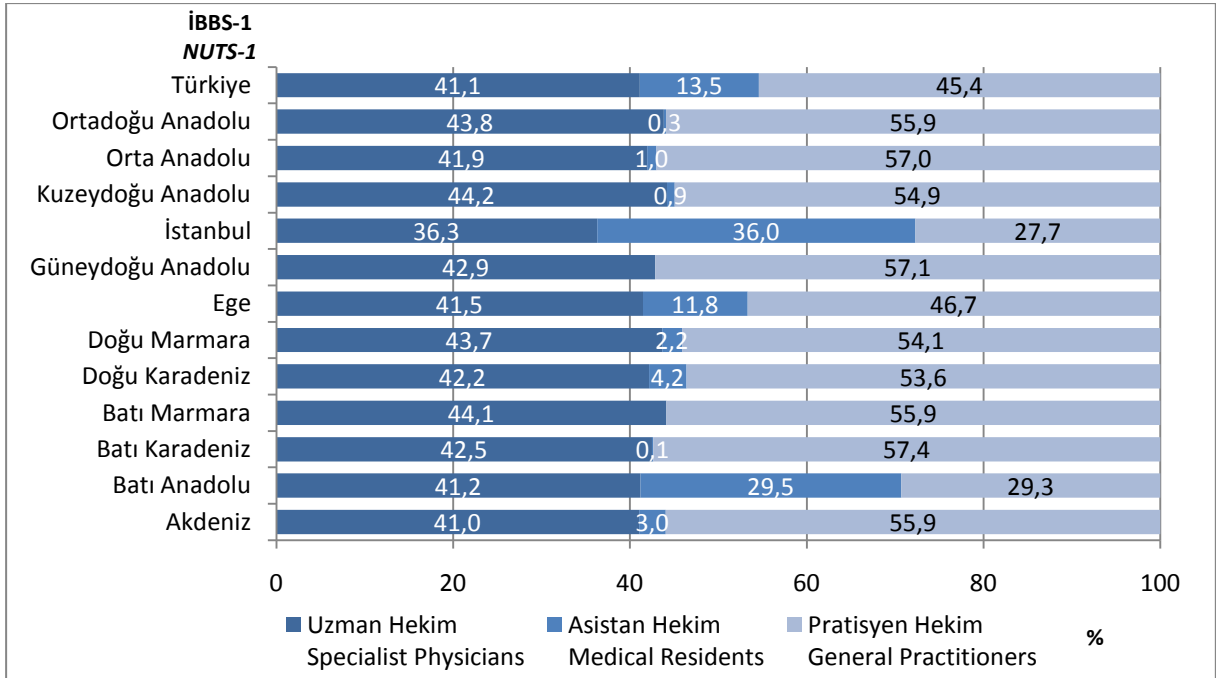


Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Şekil 7.12. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Asistan Hekim ve Pratisyen Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2009

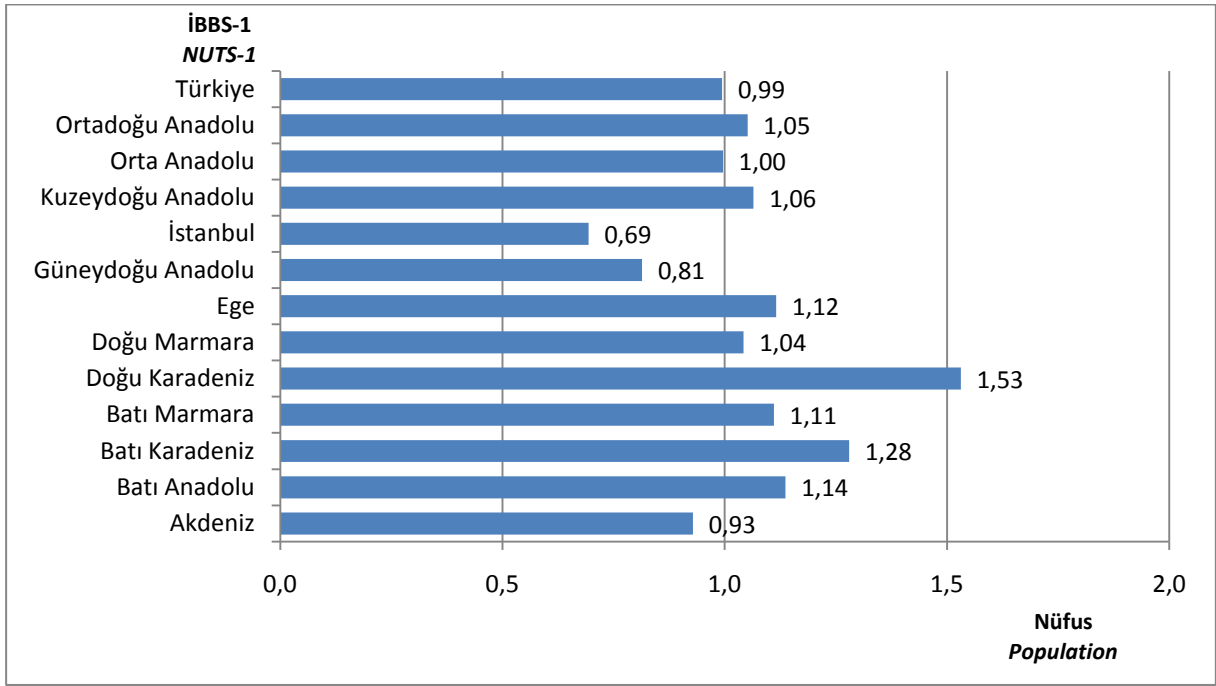
Figure 7.12. Distribution of Specialist Physicians, Medical Residents and General Practitioners by NUTS-1, MoH, (%), 2009



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü

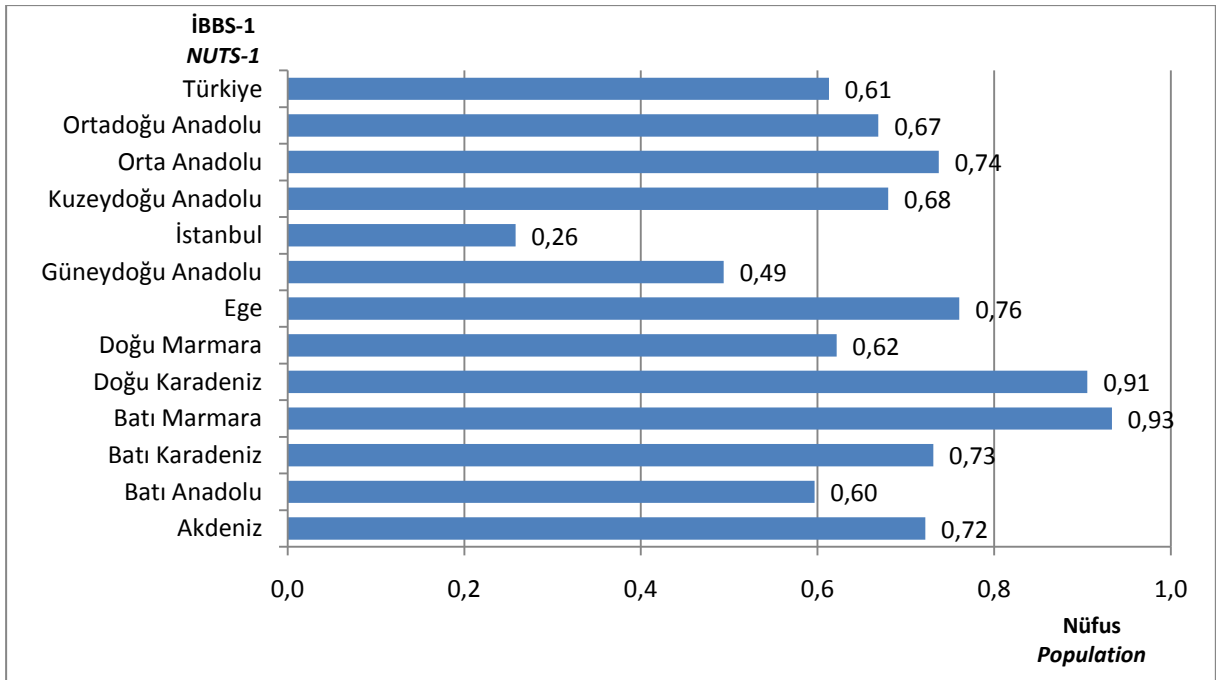
Source: General Directorate of Personnel

Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Hemşire Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009  
Figure 7.13. Number of Nurses per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

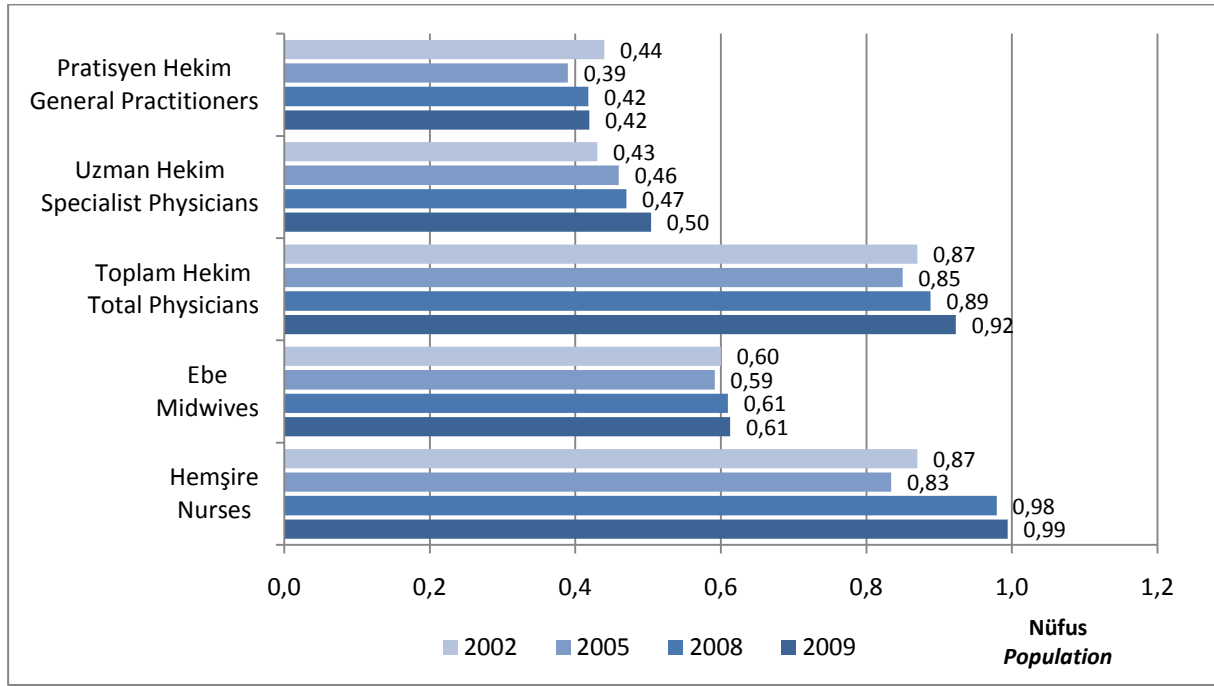
Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009  
Figure 7.14. Number of Midwives per 1.000 Population by NUTS-1, MoH, 2009



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT



Şekil 7.15. Yıllara Göre 1.000 Kişiye Düşen Sağlık Personeli Sayısı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye  
Figure 7.15. Number of Health Personnel per 1.000 Population by Years, MoH, Turkey



Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Personnel, Population: TURKSTAT

Not: Asistan hekim sayısı, uzman hekim sayısına dahil edilmiştir.

Note: Number of medical Residents are included in the number specialist physicians.

Tablo 7.4. Bazı Sağlık Bakanlığı Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, 2009

Table 7.4. Distribution of Some MoH Personnel by Service Units, 2009

	Hastaneler Hospitals	Sağlık Ocakları Health Centers	Aile Hekimliği Birimleri Family Medicine Units	Diğer Kurumlar Other Facilities	Toplam Total
Uzman Hekim Specialist Physicians	26.279	149	202	907	27.537
Pratisyen Hekim General Practitioners	8.237	11.777	5.787	4.616	30.417
Asistan Medical Residents	9.031	-	-	-	9.031
Toplam Hekim Total Physicians	43.547	11.926	5.989	5.523	66.985
Diş Hekimi Dentists	1.941	183	-	3.671	5.795
Sağlık Memuru Health Officers	38.260	6.090	227	20.126	64.703
Hemşire Nurses	54.672	9.660	1.161	6.649	72.142
Ebe Midwives	19.224	16.794	3.316	5.134	44.468

Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Personnel

Not: Diğer Kurumlar; 112 Acil Yardım İstasyonları, Verem Savaşı Dispanserleri, Kanser Erken Teşhis ve Tarama Eğitim Merkezleri, Halk Sağlığı Laboratuvarları, AÇSAP Merkezleri, Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri personelini kapsamaktadır.

Note: Other facilities include Emergency Care Stations 112, Tuberculosis Control Dispensaries, Cancer Early Diagnosis and Screening Centers, Public Health Labs, MCHFP Centers, Oral and Dental Health Centers personnel.

Tablo 7.5. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültelerinde Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye  
Table 7.5. Number of Students and Academic Staff in Faculties of Medicine by Education Terms, Turkey

Öğretim Yılı Education Term	Fakülte Sayısı Number of Faculties	Öğrenci Sayısı Number of Students			Öğretim Üyesi Sayısı Number of Academic Staff
		Yeni Kayıt Yapılan Recently Enrolled	Halen Eğitimde Olan Still in Education	Mezun Olan Graduates	
2001-2002	40	4.801	31.786	4.925	6.798
2005-2006	46	4.957	32.985	4.494	8.077
2006-2007	47	5.117	33.537	4.532	8.512
2007-2008	49	5.253	33.782	4.872	9.182
2008-2009	56	6.655	35.454	4.753	9.192
2009-2010	61	7.877	38.369	5.087	9.479

Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

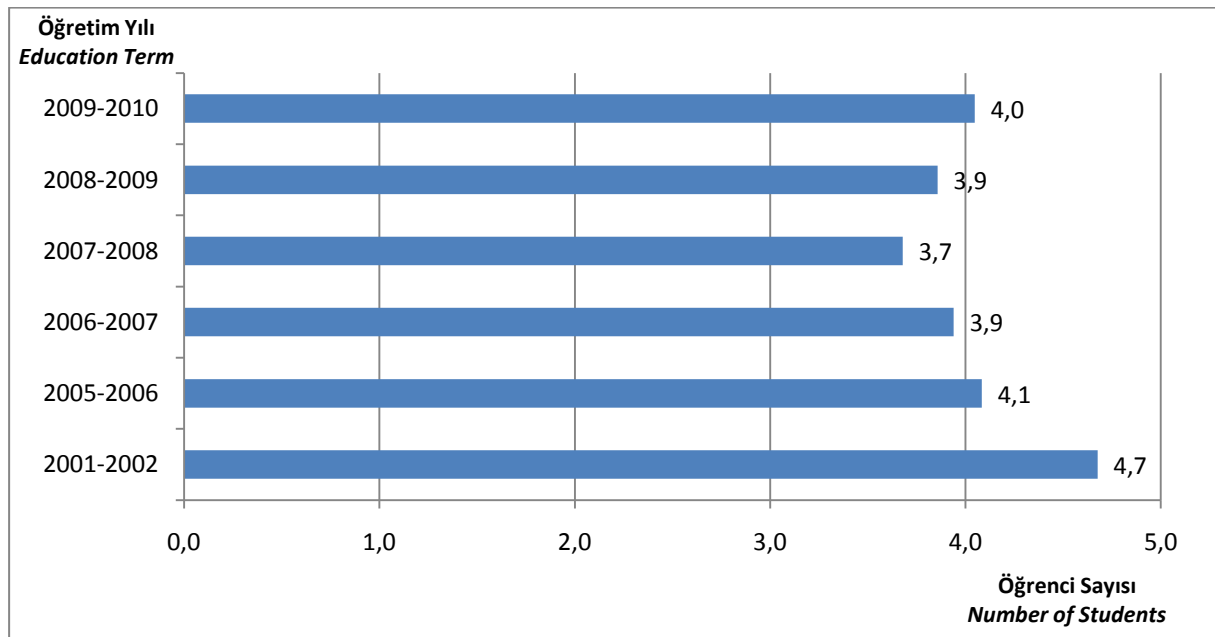
Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Atatürk, Gazi, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri Tıp Fakültelerinin hem İngilizce hem Türkçe eğitim veren bölümleri olup bunlar ayrıca sayılmamıştır. Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir. Başka bölümlerden gelen öğretim üyeleri sayıya dahil edilmemiştir.

Note: Atatürk, Gazi, Hacettepe and İstanbul University Faculties of Medicine have departments, which offer education in Turkish and English languages. These departments were not counted separately. Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors. Academic Staff of other departments are not included.

Şekil 7.16. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültelerinde Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye

Figure 7.16. Number of Students per Academic Staff in Faculties of Medicine by Education Terms, Turkey



Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors.

Tablo 7.6. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültelerinde Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye

Table 7.6. Number of Students and Academic Staff in Faculties of Dentistry by Education Terms, Turkey

Öğretim Yılı Education Term	Fakülte Sayısı Number of Faculties	Öğrenci Sayısı Number of Students			Öğretim Üyesi Sayısı Number of Academic Staff
		Yeni Kayıt Yapılan Recently Enrolled	Halen Eğitimde Olan Still in Education	Mezun Olan Graduates	
2001-2002	14	971	5.167	1.001	597
2005-2006	15	1.030	5.609	855	691
2006-2007	17	1.078	5.873	763	749
2007-2008	18	1.132	5.926	981	808
2008-2009	19	1.458	6.322	994	823
2009-2010	22	1.700	7.082	927	879

Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

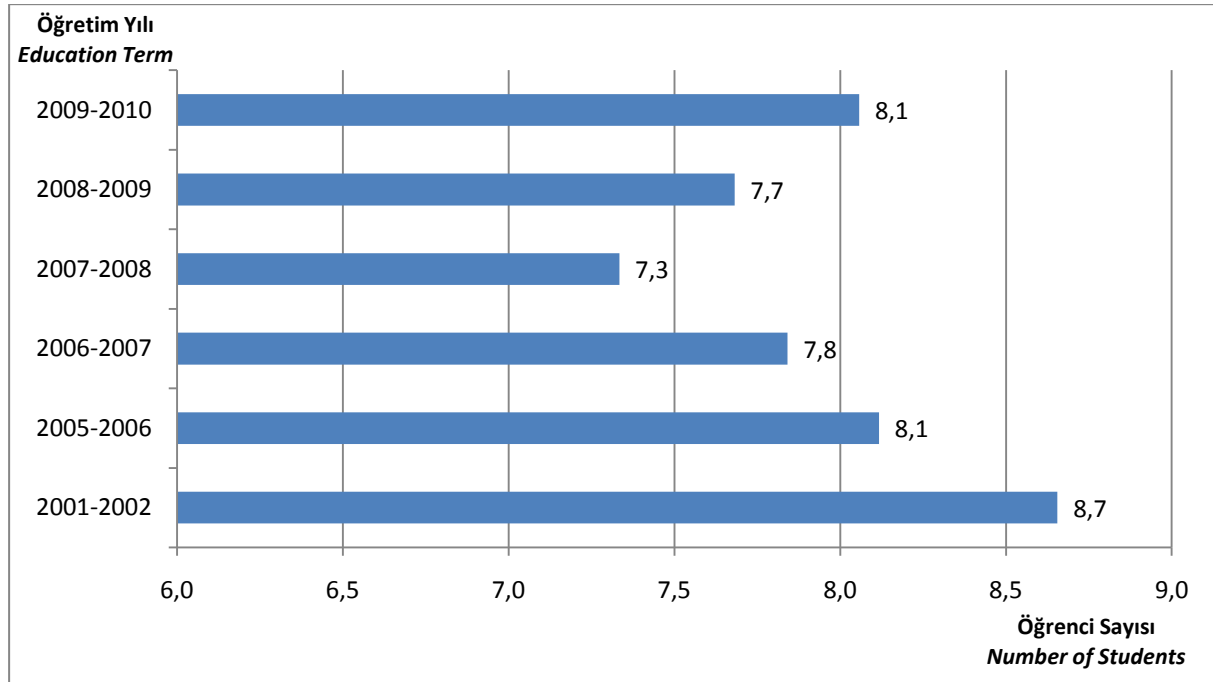
Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors.

Şekil 7.17. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültelerinde Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye

Figure 7.17. Number of Students per Academic Staff In Faculties of Dentistry by Education Terms, Turkey



Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors.

Tablo 7.7. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültelerinde Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye

Table 7.7. Number of Students and Academic Staff in Faculties of Pharmacy by Education Terms, Turkey

Öğretim Yılı Education Term	Fakülte Sayısı Number of Faculties	Öğrenci Sayısı Number of Students			
		Yeni Kayıt Yapılan Recently Enrolled	Halen Eğitimde Olan Still in Education	Mezun Olan Graduates	Öğretim Üyesi Sayısı Number of Academic Staff
2001-2002	9	855	4.149	695	352
2005-2006	12	1.005	4.572	785	366
2006-2007	12	997	4.666	896	393
2007-2008	12	1.020	4.666	981	424
2008-2009	12	1.195	4.896	966	428
2009-2010	12	1.265	5.821	374	448

Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

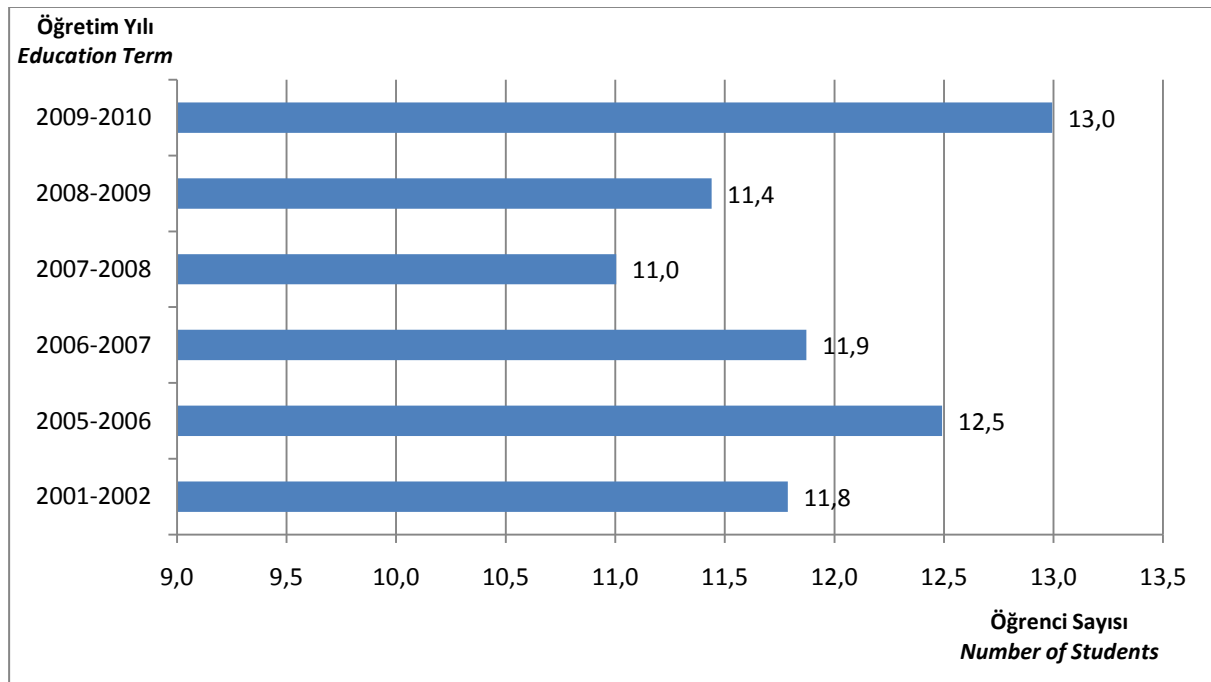
Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors.

Şekil 7.18. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültelerinde Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye

Figure 7.18. Number of Students per Academic Staff in Faculties of Pharmacy by Education Years, Turkey



Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors.

Tablo 7.8. Öğretim Yıllarına Göre Hemşirelik Yüksek Okulları ile Hemşire Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye

Table 7.8. Number of Students and Academic Staff in Bachelor Degree Nursing Schools by Education Terms, Turkey

Öğretim Yılı Education Term	Fakülte Sayısı Number of Faculties	Öğrenci Sayısı Number of Students			Öğretim Üyesi Sayısı Number of Academic Staff
		Yeni Kayıt Yapılan Recently Enrolled	Halen Eğitimde Olan Still in Education	Mezun Olan Graduates	
2001-2002	11	3.883	15.287	2.289	523
2005-2006	11	4.035	18.093	3.648	607
2006-2007	12	4.361	18.630	3.782	664
2007-2008	14	5.824	20.442	4.113	762
2008-2009	11	6.570	22.796	3.894	783
2009-2010	10	6.764	25.176	4.288	827

Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

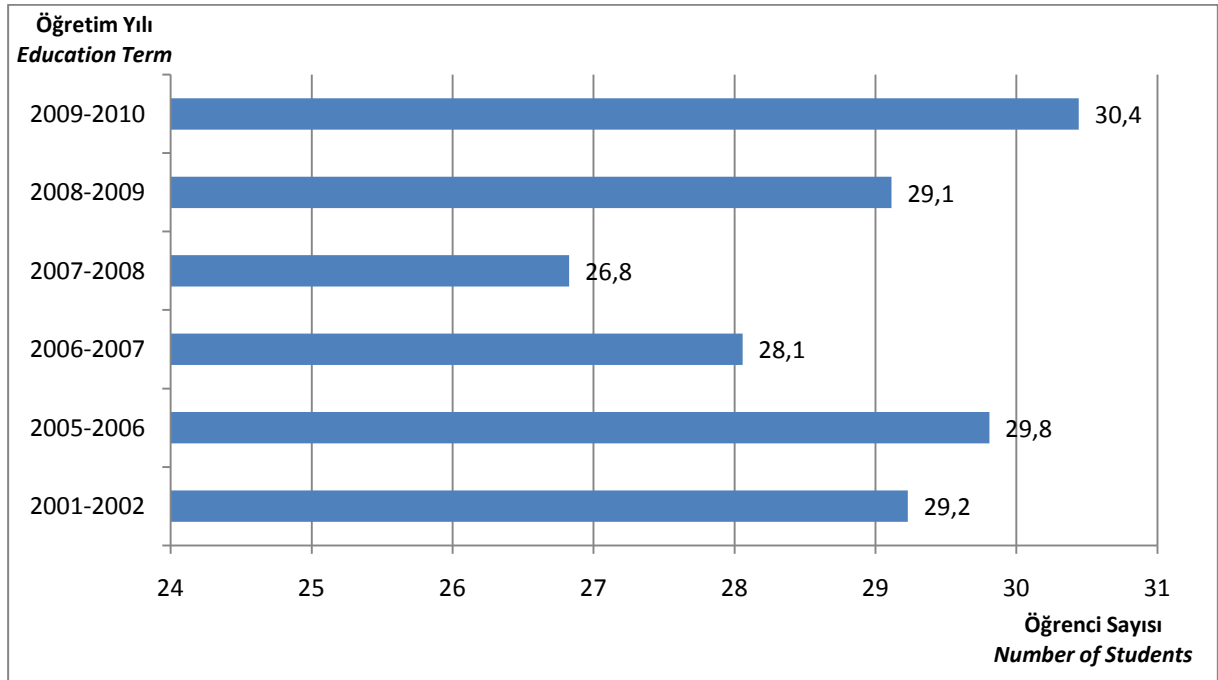
Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir ve sadece Hemşirelik Yüksekokullarında görev alanları içermektedir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors and contains only Nursing Schools

Şekil 7.19. Öğretim Yıllarına Göre Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Hemşirelik Okullarında Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye

Figure 7.19. Number of Students per Academic Staff in 4-Year Nursing Schools by Education Terms, Turkey



Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors.

Tablo 7.9. Öğretim Yıllarına Göre Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Ebelik Okullarında Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları, Türkiye

Table 7.9. Number of Students and Academic Staff in Bachelor Degree Midwifery Schools by Years, Turkey

Öğretim Yılı Education Term	Fakülte Sayısı Number of Faculties	Öğrenci Sayısı Number of Students			
		Yeni Kayıt Yapılan Recently Enrolled	Halen Eğitimde Olan Still in Education	Mezun Olan Graduates	Öğretim Elemanı Sayısı Number of Academic Staff
2001-2002	-	1.244	4.420	590	21
2005-2006	29	1.214	5.719	1.101	33
2006-2007	29	1.338	5.906	1.169	35
2007-2008	32	1.488	5.997	1.160	49
2008-2009	33	1.873	6.382	1.331	52
2009-2010	33	1.898	6.977	1.254	70

Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

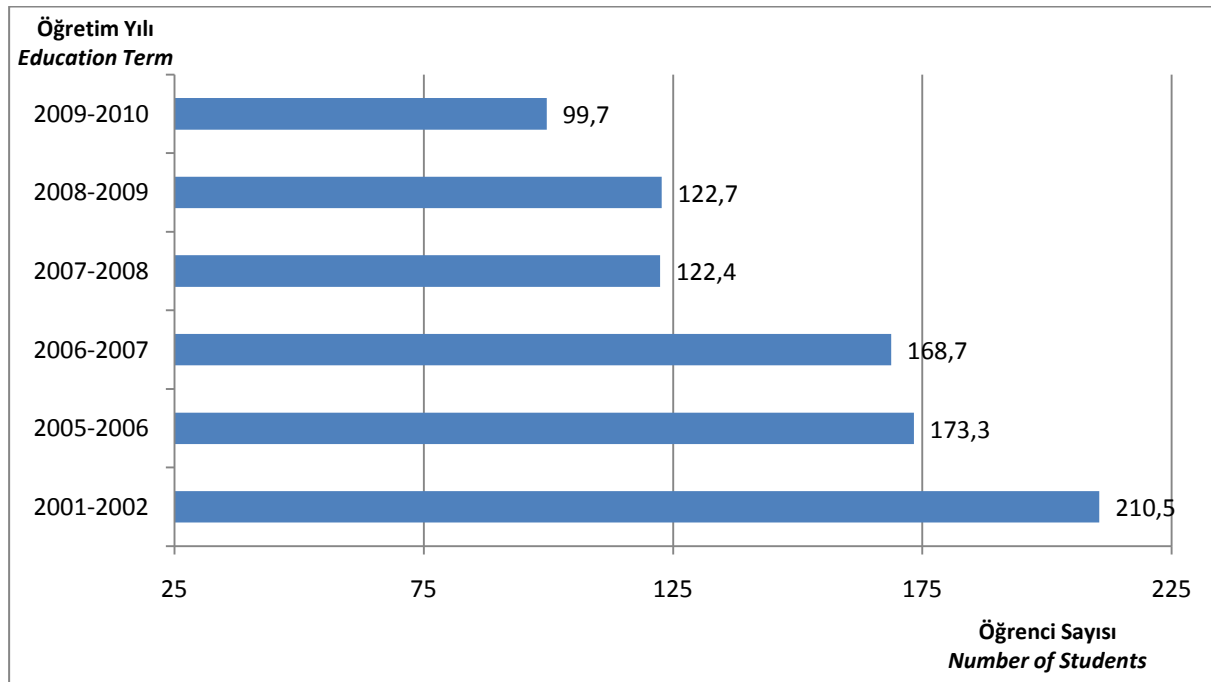
Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors.

Şekil 7.20. Öğretim Yıllarına Göre Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Ebelik Okullarında Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı, Türkiye

Figure 7.20. Number of Students per Number of Academic Staff in 4-Year Midwifery Schools by Education Terms, Turkey



Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü

Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education

Not: Öğretim üyesi sayısına; profesör, doçent, yardımcı doçentler dahildir.

Note: Academic Staff include professors, associate professors and assistant professors.

Tablo 7.10. Öğretim Yıllarına ve Bölümlerine Göre Sağlık Meslek Liseleri Mezun Sayıları, Türkiye  
 Table 7.10. Number of Graduates from Vocational High Schools for Health by Education Terms and Departments, Turkey

Öğretim Yılı Education Term	Ebe Midwives	Hemşire Nurses	Sağlık Memuru Health Officers	Çevre Sağlığı Environmental Health	Radyoloji Radiology	Laboratuvar Laboratory	Ortopedi Orthopedics	Anestezi Anesthesia	Diş Dental Care	İlk Yardım Emergency Care	Tıbbi Sekreterlik Medical Secretary
2001-2002	10	1	254	823	632	596	54	416	183	4.758	5.346
2002-2003	1	0	0	753	503	605	42	445	105	4.201	3.341
2003-2004	0	0	1	327	504	592	39	400	74	3.967	1.737
2004-2005	1.539	896	124	195	124	236	14	372	31	2.529	1.203
2005-2006	1.921	1.738	233	221	509	-	18	628	44	2.578	1.136
2006-2007	1.129	1.927	199	153	324	345	25	423	52	1.737	809
2007-2008	1.330	2.888	229	130	357	376	40	503	81	2.094	699
2008-2009	-	41	-	316	558	1.693	36	676	136	3.125	1.185
2009-2010	-	-	-	419	685	2.302	63	917	201	4.285	1.430

Kaynak: Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Health Education

Tablo 7.11. Öğretim Yıllarına Göre Tıpta Uzmanlık Eğitime İlişkin Veriler, Türkiye  
 Table 7.11. Data on Medical Speciality Education by Education Terms, Turkey

Öğretim Yılı Education Term	Uzmanlık Eğitime Başlayan Hekim Number of Junior Medical Residents	Uzmanlık Eğitimi Tamamlayan Hekim Number of Graduated Specialist Physicians
2001-2002	3.693	2.558
2005-2006	4.376	2.448
2006-2007	5.262	2.283
2007-2008	4.644	3.223
2008-2009	3.828	3.721
2009-2010	5.792	-

Kaynak: ÖSYM Yüksek Öğretim İstatistikleri, Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü  
 Source: SSPC Higher Education Statistics, General Directorate of Health Education





The page features a decorative design with green circles and lines. A large green circle with a white center is at the top right, containing the text 'Bölüm 8'. Below it is a smaller green circle with a white center. At the bottom right is a large green circle with a white center, containing the text 'Chapter 8'. A thin black line runs diagonally from the top left to the bottom right, passing through the centers of the circles. A thicker green line runs diagonally from the top left to the top right, ending at the top right circle.

**Bölüm 8**

**Sağlık Hizmetlerinin  
Kullanımı**

***Utilization of Health Care  
Services***

***Chapter 8***



Tablo 8.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hastane Müracaat Sayısı, Türkiye  
Table 8.1. Total Hospital Visits by Years and Sectors, Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	109.737.182	189.422.137	209.630.370	216.723.712	228.279.139
Üniversite University	8.891.333	12.588.872	15.025.079	18.290.800	19.364.865
Özel Private	5.680.954	15.529.416	24.485.650	38.688.313	47.618.186
Toplam Total	124.309.469	217.540.425	249.141.099	273.702.825	295.262.190

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Diğer hastaneler için bakınız sayfa 135. Karşılaştırılabilir olması amacıyla 2002 yılı için 43.561.287 olan SSK hastanelerine müracaat sayısı Sağlık Bakanlığı hastaneleri müracaat sayısına dahil edilmiştir.

Note: MoD hospitals are not included. Few hospitals affiliated with other public establishments and local administrations are included in private hospitals. For other hospitals, please see the page 137. For comparability, the SII hospital visits, which were 43.561.287 in 2002, were included in the MoH hospital visits.

Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Kişi Başı Hastane Müracaat Sayısı, Türkiye  
Table 8.2. Per Capita Hospital Visits by Years and Sectors, Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	1,66	2,73	2,97	3,03	3,15
Üniversite University	0,13	0,18	0,21	0,26	0,27
Özel Private	0,09	0,22	0,35	0,54	0,66
Toplam Total	1,88	3,13	3,53	3,83	4,07

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

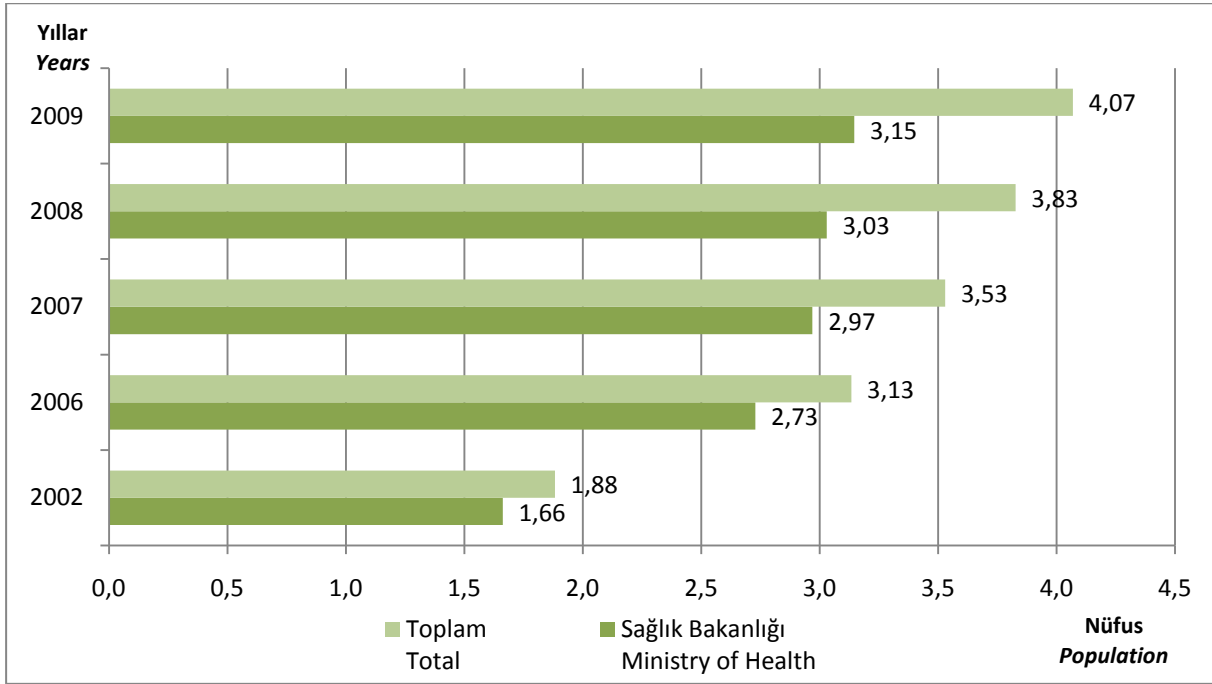
Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Diğer Hastaneler için bakınız sayfa 135. Karşılaştırılabilir olması amacıyla 2002 yılı için 43.561.287 olan SSK hastanelerine müracaat sayısı Sağlık Bakanlığı hastaneleri müracaat sayısına dahil edilmiştir.

Note: MoD hospitals are not included. Few hospitals affiliated with other public establishments and local administrations are included in private hospitals. For other hospitals, please see the page 137. For comparability, the SII hospital visits, which were 43.561.287 in 2002, were included in the MoH hospital visits.

Şekil 8.1. Yıllara Göre Kişi Başı Hastane Müracaat Sayısı, Sağlık Bakanlığı ve Tüm Sektörler, Türkiye

Figure 8.1. Per Capita Hospital Visits by Years, MoH and All Sectors, Turkey

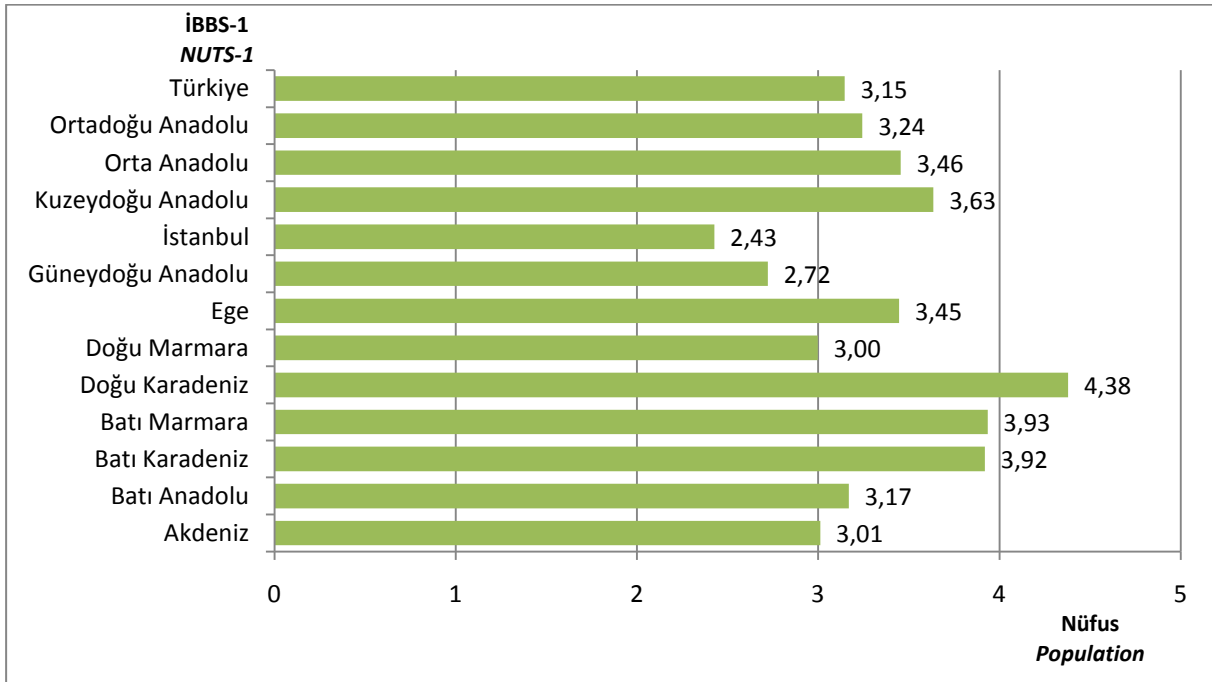


Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Şekil 8.2. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastane Müracaat Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009

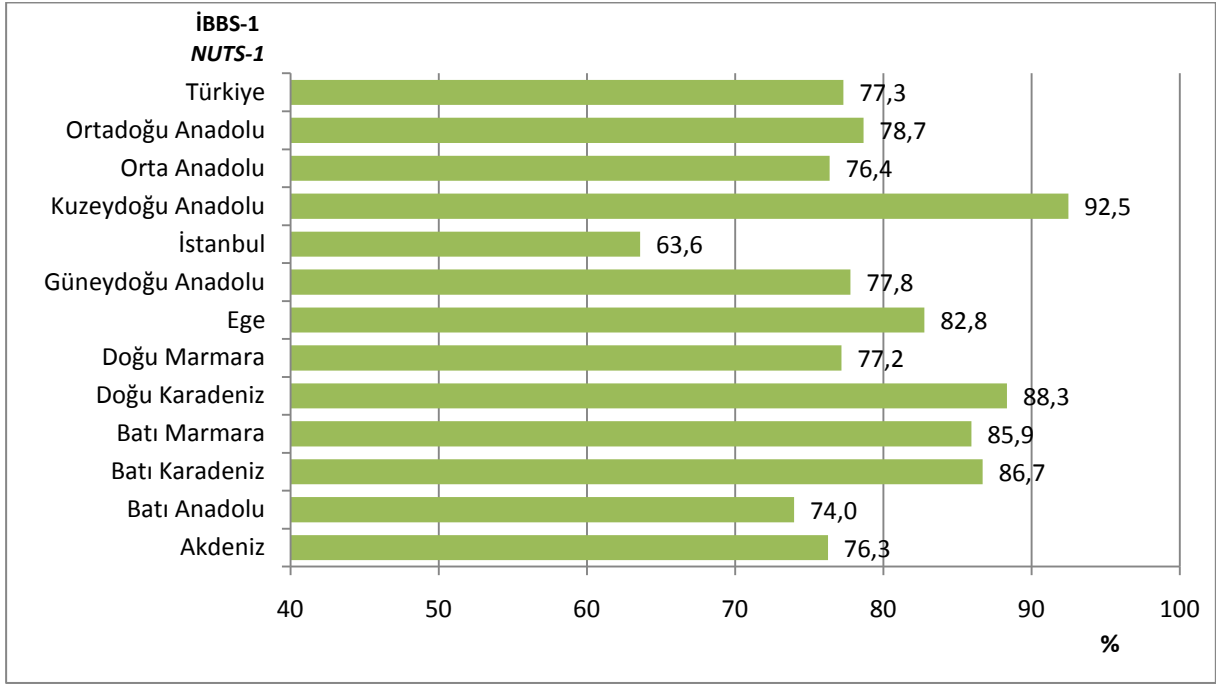
Figure 8.2. Per Capita Hospital Visits by NUTS-1, MoH, 2009



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Şekil 8.3. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastane Müracaatlarında Sağlık Bakanlığı Oranı, (%), 2009  
Figure 8.3. MoH Proportion in per Capita Visits to Hospitals by NUTS-1, (%), 2009



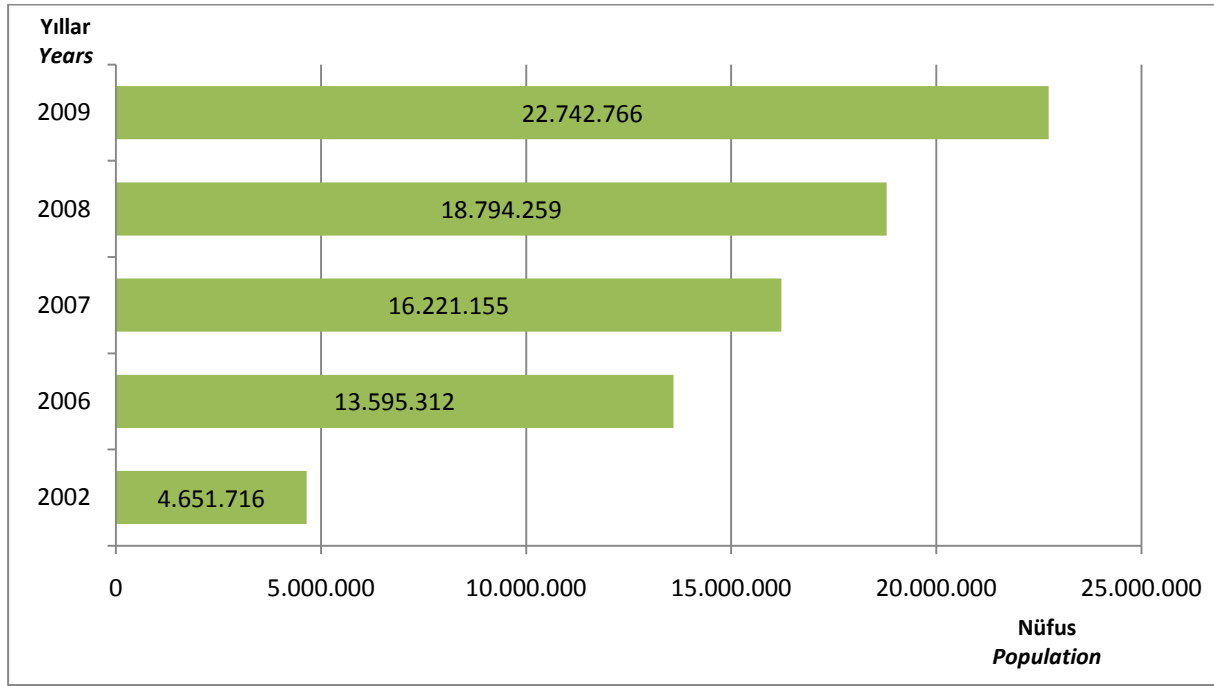
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Tablo 8.3. İBBS-1'e Göre Özel Tıp ve Dal Merkezleri ile Özel Poliklinik Müracaat Sayıları, 2009  
Table 8.3. Number of Visits to Private Clinics and Specialty Branch Centers and Private Outpatient Clinics by NUTS-1, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Özel Tıp ve Dal Merkezleri Private Clinics and Specialty Branch Centers	Özel Poliklinikler Private Outpatient Clinics
Akdeniz	4.664.769	168.048
Batı Anadolu	4.838.559	235.891
Batı Karadeniz	1.582.003	45.871
Batı Marmara	528.188	43.101
Doğu Karadeniz	742.453	30.445
Doğu Marmara	2.667.493	65.491
Ege	4.258.733	80.282
Güneydoğu Anadolu	3.317.630	240.226
İstanbul	5.828.171	466.541
Kuzeydoğu Anadolu	519.259	7.164
Orta Anadolu	1.751.827	52.155
Ortadoğu Anadolu	1.319.097	952.300
Türkiye	32.018.182	2.387.515

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.4. Yıllara Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetleri Müracaat Sayısı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye  
Figure 8.4. Visits for Oral and Dental Health Care Services by Years, MoH, Turkey



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Curative Services

Tablo 8.4. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatan Hasta Sayısı, Türkiye  
Table 8.4. Number of Inpatients by Years and Sectors, Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	4.169.779	5.379.198	5.674.935	5.959.585	5.934.978
Üniversite University	781.990	1.165.277	1.262.973	1.386.449	1.462.690
Özel Private	556.494	1.220.176	1.782.381	2.338.211	2.503.992
Toplam Total	5.508.263	7.764.651	8.720.289	9.684.245	9.901.660

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Özel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Karşılaştırılabilir olması amacıyla 2002 yılı için SSK hastanelerine yatan hasta sayısı 1.363.191 olup Sağlık Bakanlığı hastaneleri yatan hasta sayısına dahil edilmiştir.

Note: MoD hospitals are not included. Few hospitals affiliated with other public establishments and local administrations are included in private hospitals. For detailed information about other public establishments included in private hospitals, please see the page 137. For comparability, the SII hospital visits, which were 1.363.191 in 2002, were included in the MoH inpatients.

Tablo 8.5. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yatan Hasta Sayıları ve Tüm Sektörlere Oranı, (%), 2009

Table 8.5. Number of Inpatients in MoH Hospitals and Proportion to All Sectors by NUTS-1, (%), 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Toplam Total	%
Akdeniz	754.283	1.297.563	58,1
Batı Anadolu	608.307	1.096.294	55,5
Batı Karadeniz	452.268	618.807	73,1
Batı Marmara	270.611	364.659	74,2
Doğu Karadeniz	282.986	392.787	72,0
Doğu Marmara	591.645	920.956	64,2
Ege	863.686	1.273.085	67,8
Güneydoğu Anadolu	573.548	904.855	63,4
İstanbul	676.068	1.626.680	41,6
Kuzeydoğu Anadolu	199.169	251.766	79,1
Orta Anadolu	319.859	615.362	52,0
Ortadoğu Anadolu	342.548	538.846	63,6
Türkiye	5.934.978	9.901.660	59,9

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dahil değildir.

Note: MoD hospitals are not included.

Tablo 8.6. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayısı, Türkiye

Table 8.6. Number of Surgical Operation by Years and Sectors, Turkey

	2000	2002	2006	2007	2008	2009
Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	1.110.583	1.387.336	2.892.910	3.343.460	3.792.953	4.465.326
Üniversite University	299.539	396.126	673.282	820.792	904.847	1.018.306
Özel Private	224.131	272.543	698.211	986.224	1.383.671	1.665.984
Toplam Total	1.634.253	2.056.005	4.264.403	5.150.476	6.081.471	7.149.616

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Karşılaştırılabilir olması amacıyla 2002 yılı için SSK hastanelerinde yapılan ameliyat sayıları Sağlık Bakanlığı ameliyat sayısına dahil edilmiştir Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Özel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Ameliyat grupları ve ameliyat sayılarındaki artışlar ile ilgili açıklamalar için bakınız sayfa 136.

Note: MoD hospitals are not included. The number of surgical operations performed in the former SIO hospitals in 2002 was not included in the number of surgical operations performed in the Ministry of Health-affiliated health care facilities. A small number of hospitals affiliated with other public organizations and local administrations were included in private hospitals. For other facilities included in private hospitals, please see the page 137. For further information on surgical operation groups and increase in the number of surgical operations, please see the page 138.

Tablo 8.7. Sektörlere Göre Ameliyat Sayılarının Ameliyat Gruplarına Dağılımı, 2009  
 Table 8.7. Distribution of Surgical Operations by Surgical Operation Groups by Sectors, 2009

	A	B	C	D	E	Toplam Total
Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	131.534	588.993	1.109.392	993.296	1.642.111	4.465.326
Üniversite University	86.197	219.360	241.346	192.021	279.382	1.018.306
Özel Private	148.221	391.994	591.216	293.270	241.283	1.665.984
Toplam Total	365.952	1.200.347	1.941.954	1.478.587	2.162.776	7.149.616

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dâhil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Özel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Ameliyat grupları ve ameliyat sayılarındaki artışlar ile ilgili açıklamalar için bakınız sayfa 136.

Note: MoD hospitals are not included. A small number of hospitals affiliated with other public organizations and local administrations were included in private hospitals. For other facilities included in private hospitals, please see the page 137. For further information on surgical operation groups and increase in the number of surgical operations, please see the Page 138.

Tablo 8.8. İBBS 1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayısı, 2009  
 Table 8.8. Number of Surgical Operation per 1.000 Population by NUTS-1 and Sectors, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Akdeniz	63,7	17,2	23,2	104,1
Batı Anadolu	84,1	30,7	23,6	138,4
Batı Karadeniz	62,4	9,3	13,1	84,9
Batı Marmara	49,2	5,4	12,7	67,3
Doğu Karadeniz	73,9	10,6	11,1	95,6
Doğu Marmara	65,9	10,4	19,2	95,4
Ege	81,6	21,7	16,3	119,7
Güneydoğu Anadolu	46,2	10,4	23,1	79,7
İstanbul	45,2	6,1	39,2	90,5
Kuzeydoğu Anadolu	67,5	13,5	2,7	83,7
Orta Anadolu	45,1	14,9	31,4	91,5
Ortadoğu Anadolu	56,8	11,5	20,2	88,5
Türkiye	61,5	14,0	23,0	98,5

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
 Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Özel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Ameliyat grupları ve ameliyat sayılarındaki artışlar ile ilgili açıklamalar için bakınız sayfa 136.

Note: MoD hospitals are not included. A small number of hospitals affiliated with other public organizations and local administrations were included in private hospitals. For other facilities included in private hospitals, please see the page 137. For further information on surgical operation groups and increase in the number of surgical operations, please see the Page 138.



Tablo 8.9. İBBS 1'e ve Gruplarına Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayısı, 2009  
Table 8.9. Number of Surgical Operation per 1.000 Population by NUTS-1 and Groups, 2009

İBBS-1 NUTS-1	A	B	C	D	E	Toplam Total
Akdeniz	4,0	17,0	28,4	21,4	33,3	104,1
Batı Anadolu	8,9	25,0	32,9	28,3	43,3	138,4
Batı Karadeniz	3,9	15,5	23,9	18,5	23,2	84,9
Batı Marmara	2,4	12,3	18,8	14,3	19,5	67,3
Doğu Karadeniz	4,0	13,4	22,3	19,7	36,2	95,6
Doğu Marmara	5,0	16,1	26,2	21,3	26,9	95,4
Ege	4,9	17,0	23,5	21,1	53,2	119,7
Güneydoğu Anadolu	3,2	12,9	25,5	19,5	18,6	79,7
İstanbul	7,0	17,6	29,0	17,9	18,9	90,5
Kuzeydoğu Anadolu	3,9	11,2	23,7	14,3	30,6	83,7
Orta Anadolu	3,9	16,0	30,6	19,6	21,3	91,5
Ortadoğu Anadolu	3,7	13,9	26,2	22,2	22,5	88,5
Türkiye	5,0	16,5	26,8	20,4	29,8	98,5

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Özel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Ameliyat grupları ve ameliyat sayılarındaki artışlar ile ilgili açıklamalar için bakınız sayfa 136.

Note: MoD hospitals are not included. A small number of hospitals affiliated with other public organizations and local administrations were included in private hospitals. For other facilities included in private hospitals, please see the page 137. For further information on surgical operation groups and increase in the number of surgical operations, please see the Page 138.

Tablo 8.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2009  
 Table 8.10. Proportion of Surgical Operations to the Number of Visits by NUTS-1 and Sectors, (%), 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	Üniversite University	Özel Private	Toplam Total
Akdeniz	2,1	4,9	3,9	2,6
Batı Anadolu	2,7	5,2	4,5	3,2
Batı Karadeniz	1,6	5,1	3,1	1,9
Batı Marmara	1,3	4,3	2,5	1,5
Doğu Karadeniz	1,7	9,6	2,4	1,9
Doğu Marmara	2,2	3,6	3,2	2,5
Ege	2,4	7,4	3,8	2,9
Güneydoğu Anadolu	1,7	8,4	3,5	2,3
İstanbul	1,9	2,9	3,3	2,4
Kuzeydoğu Anadolu	1,9	7,7	2,2	2,1
Orta Anadolu	1,3	6,1	3,8	2,0
Ortadoğu Anadolu	1,8	5,3	3,1	2,1
Türkiye	2,0	5,3	3,5	2,4

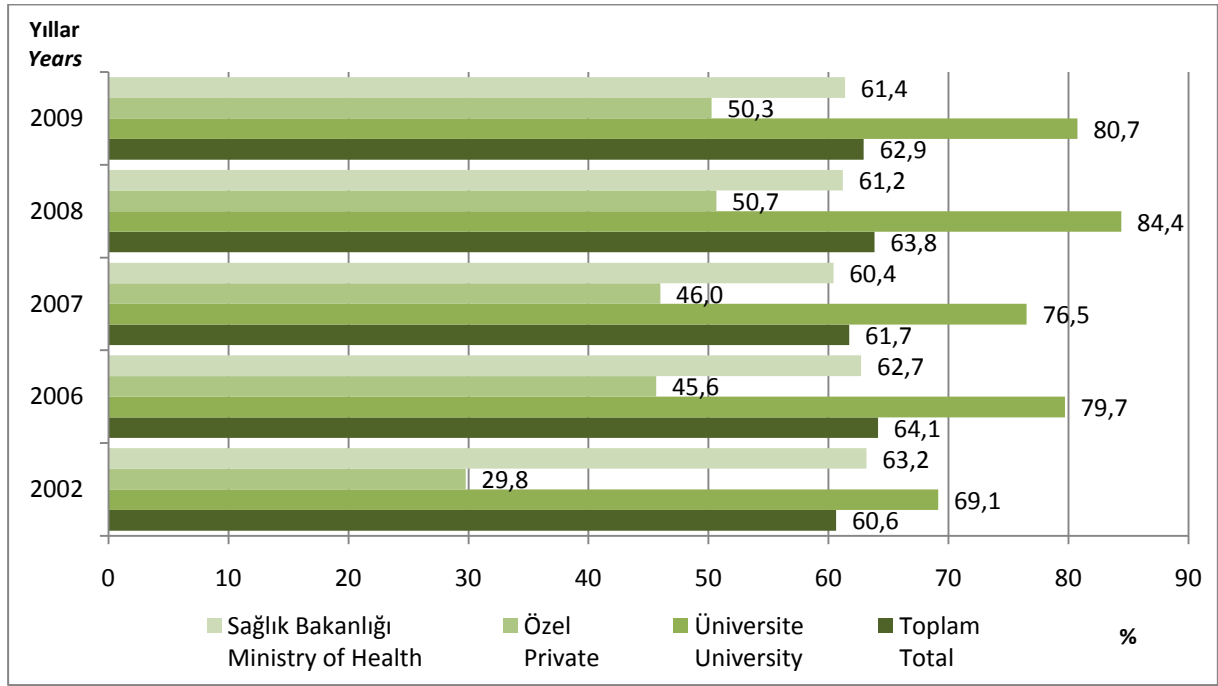
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Özel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Ameliyat grupları ve ameliyat sayılarındaki artışlar ile ilgili açıklamalar için bakınız sayfa 136.

Note: MoD hospitals are not included. A small number of hospitals affiliated with other public organizations and local administrations were included in private hospitals. For other facilities included in private hospitals, please see the page 137. For further information on surgical operation groups and increase in the number of surgical operations, please see the Page 138.

Şekil 8.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatak Doluluk Oranı, (%), Türkiye  
Figure 8.5. Bed Occupancy Ratio by Years and Sectors, (%), Turkey



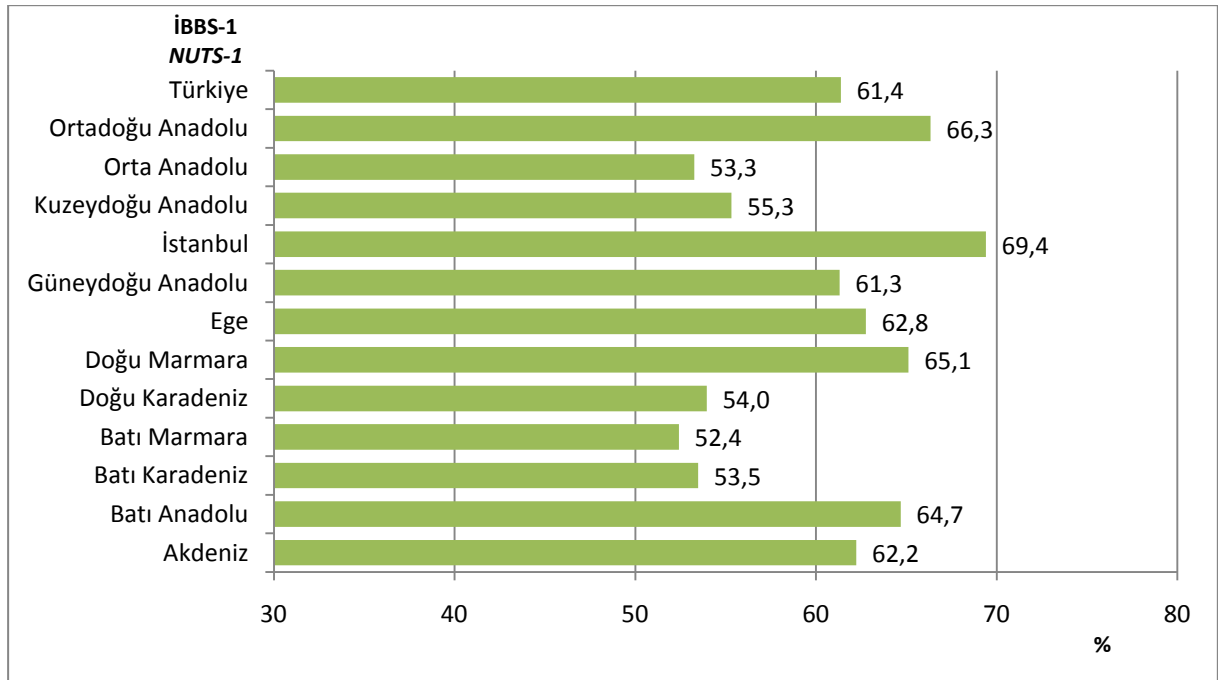
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Yatak sayısına dahil edilen yatakların tanımları için bakınız sayfa 135. 2008 yılından önceki yıllar için yatak sayılarına ait hesaplamalar tanıma göre yeniden düzenlenmiştir.

Note: MoD hospitals are not included. For descriptions of beds included in the number of beds please see the page 137. The number of beds for the years before 2008 was rearranged in compliance with the description.

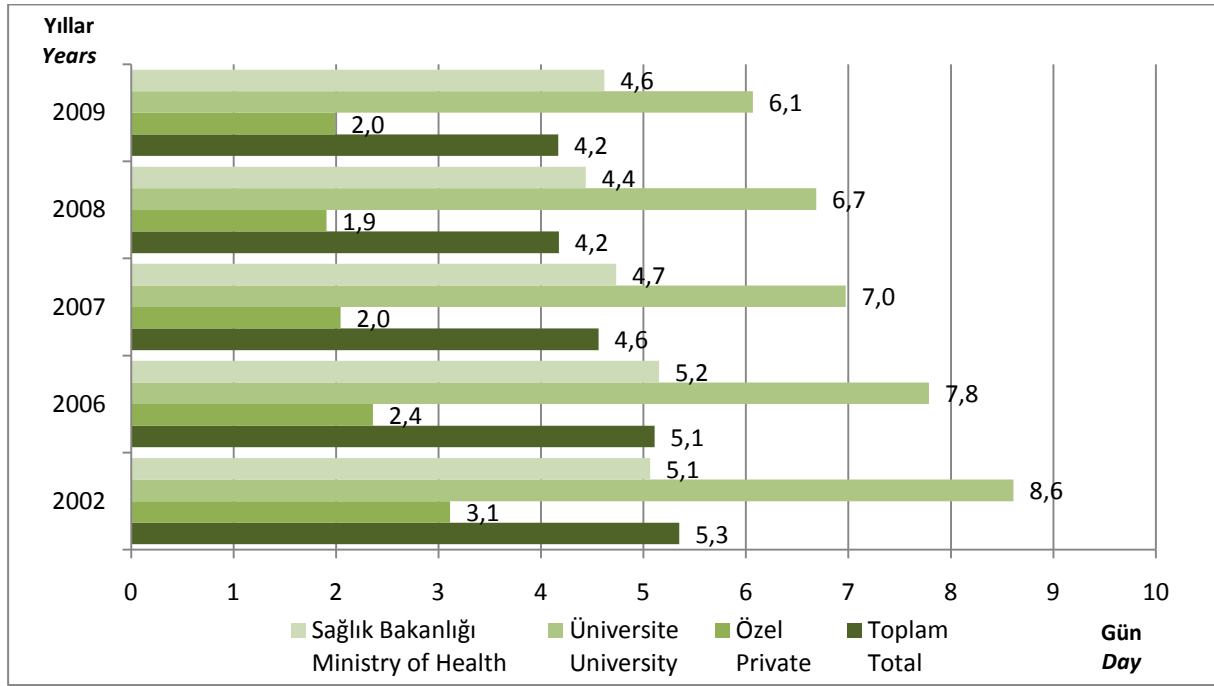
Şekil 8.6. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yatak Doluluk Oranı, (%), 2009  
Figure 8.6. MoH Hospitals Bed Occupancy Ratio by NUTS-1, (%), 2009



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

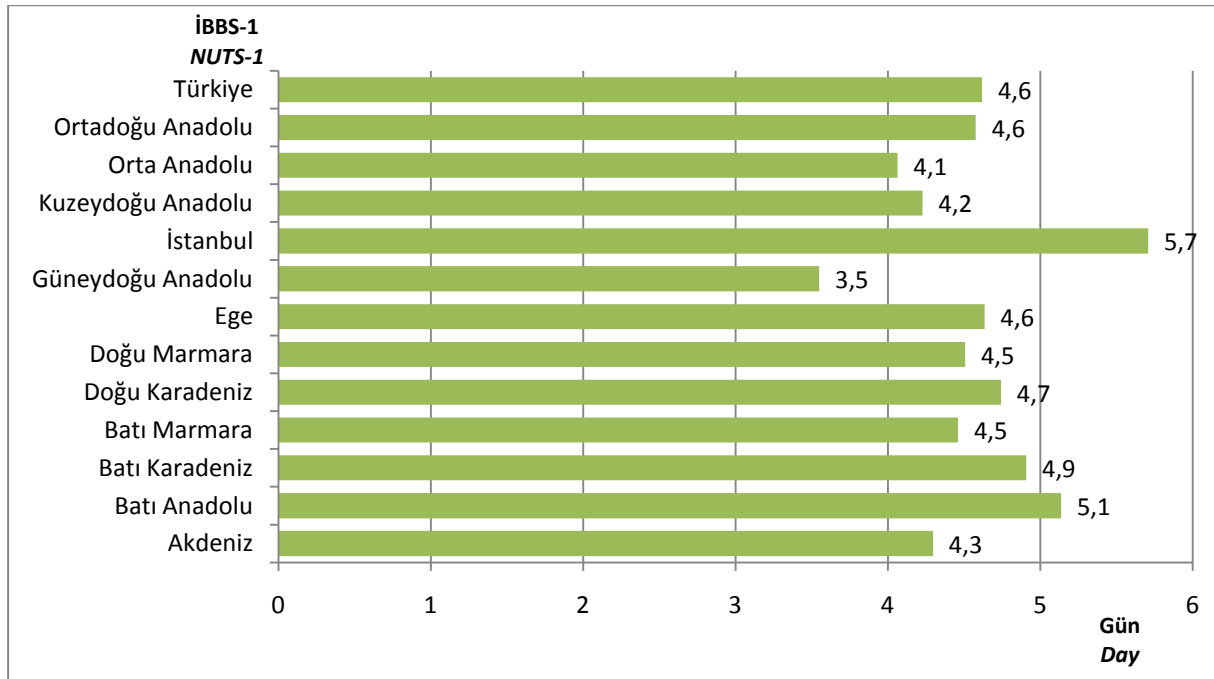
Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.7. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Türkiye  
 Figure 8.7. Average Length of Stay for Inpatients by Years and Sectors, Turkey



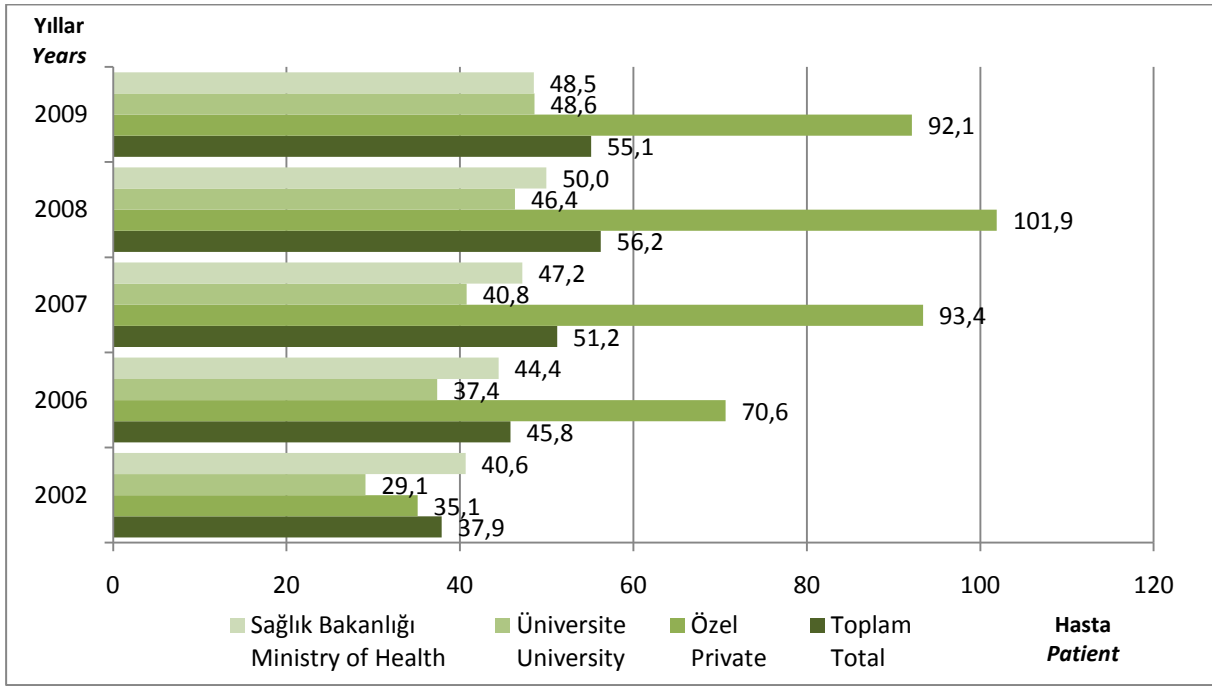
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Ortalama Kalış Günü, 2009  
 Figure 8.8. Average Length of Stay for Inpatients in the MoH Hospitals by NUTS-1, 2009



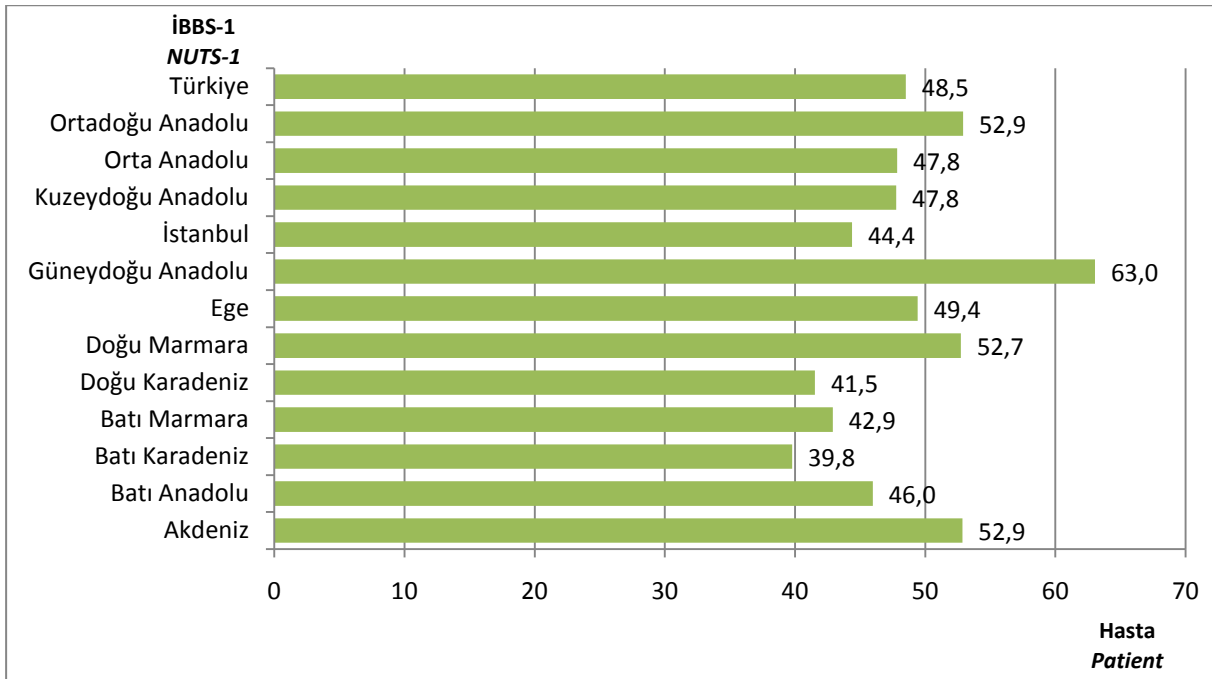
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatak Devir Hızı, (Hasta), Türkiye  
 Figure 8.9. Bed Turnover Rate by Years and Sectors, (Patient), Turkey



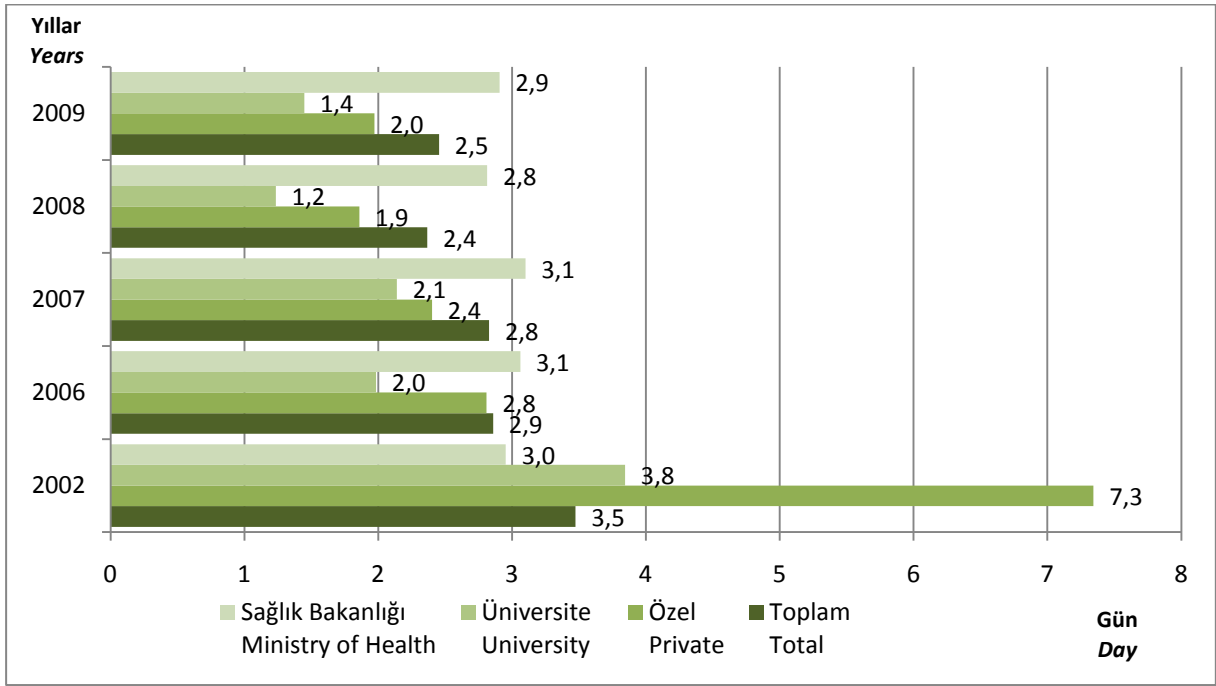
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.10. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yatak Devir Hızı, (Hasta), 2009  
 Figure 8.10. Bed Turnover Rate in the MoH Hospitals by NUTS-1, (Patient), 2009



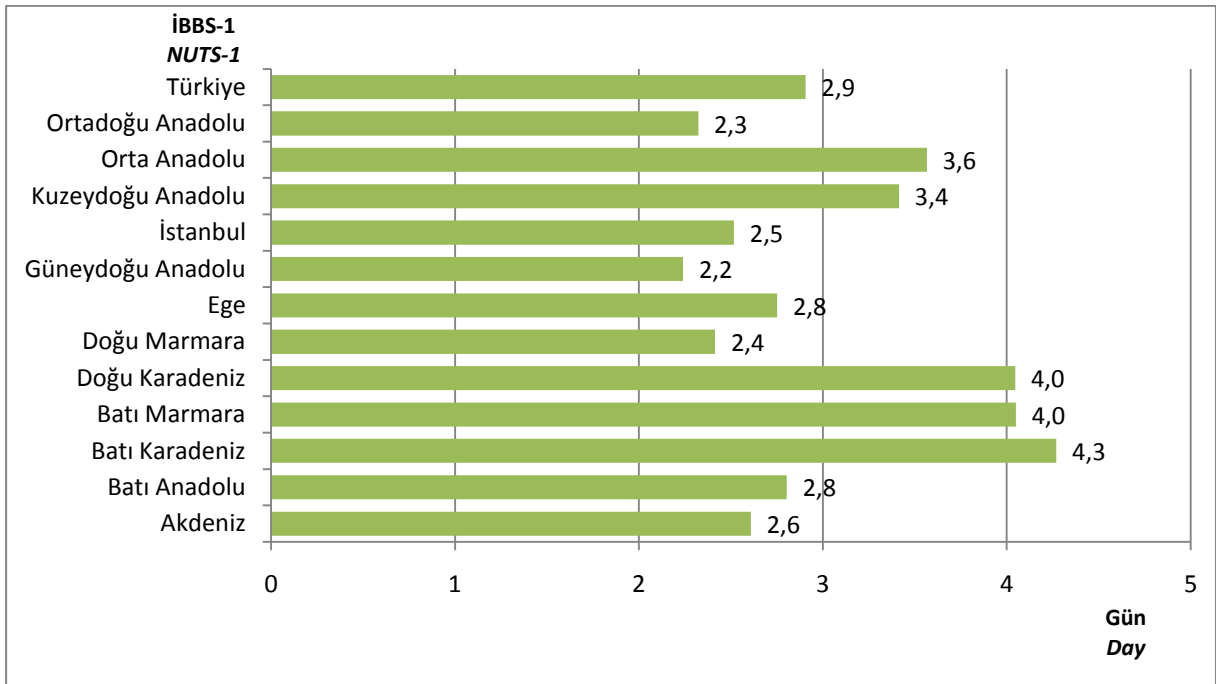
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.11. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatak Devir Aralığı, (Gün), Türkiye  
 Figure 8.11. Bed Turnover Interval by Years and Sectors, (Day), Turkey



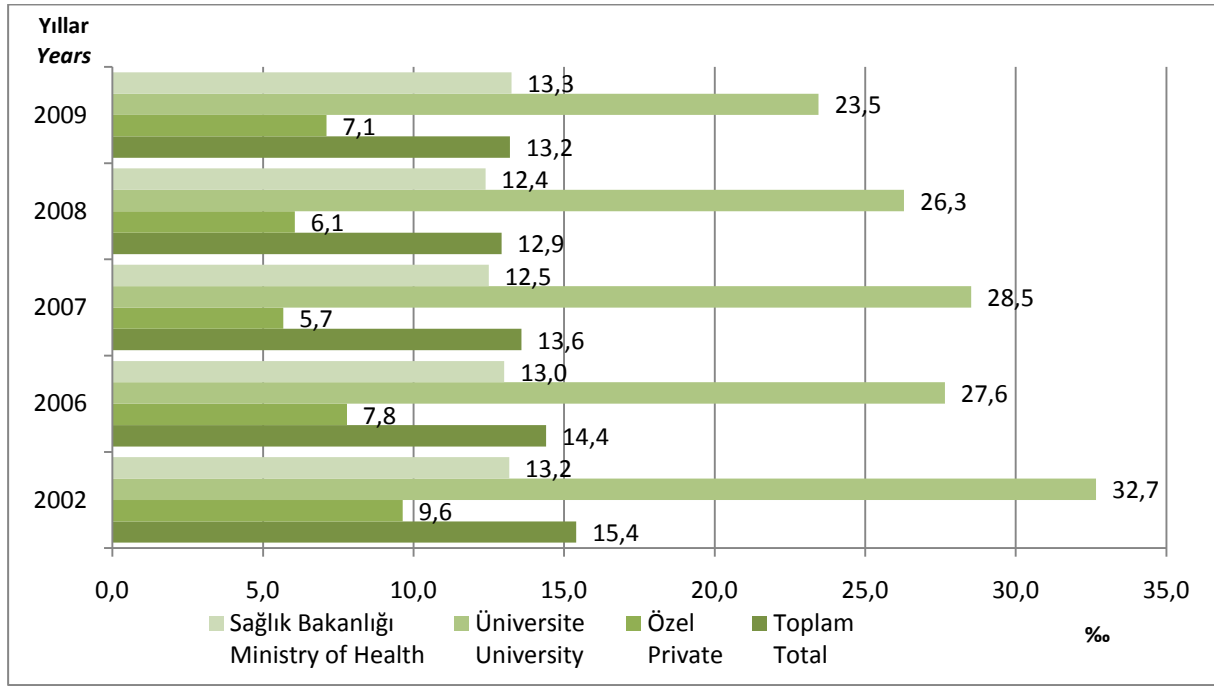
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.12. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yatak Devir Aralığı, (Gün), 2009  
 Figure 8.12. MoH Bed Turnover Intervals by NUTS-1, (Day), 2009



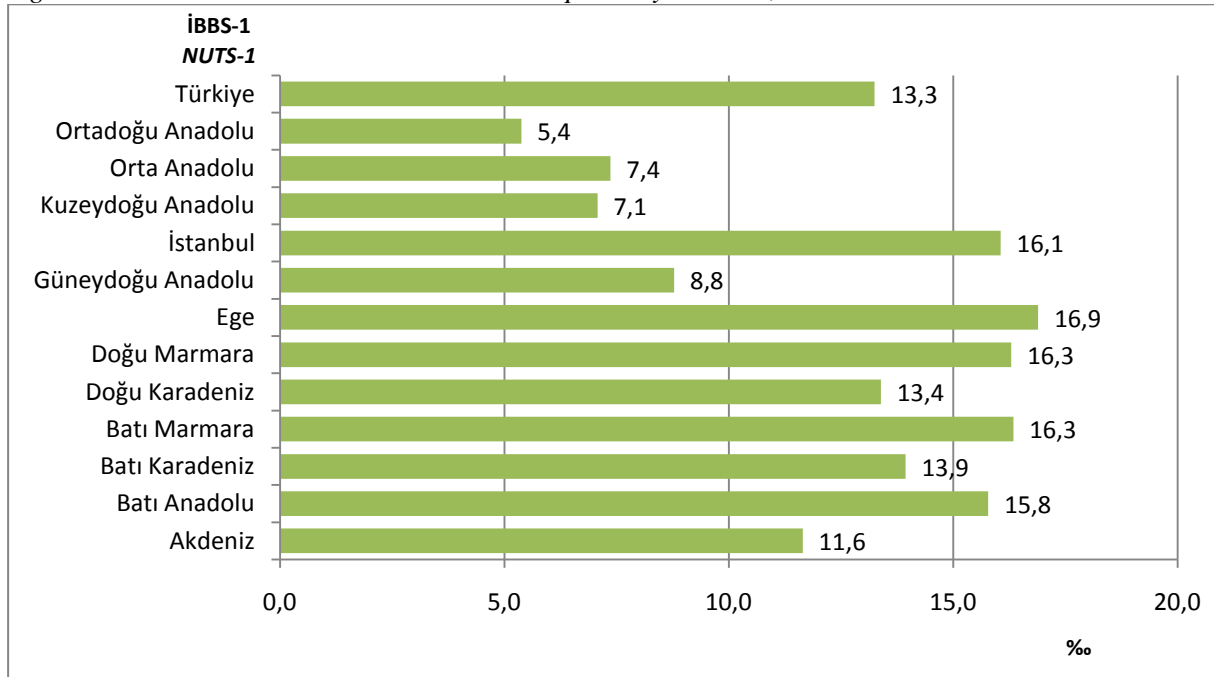
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.13. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Türkiye  
 Figure 8.13. Crude Death Rate at Hospitals by Years and Sectors, Turkey



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Şekil 8.14. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Kaba Ölüm Hızı, 2009  
 Figure 8.14. Crude Death Rate in the MoH Hospitals by NUTS-1, 2009



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Tablo 8.11. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Toplam Yatılan Gün Sayısı, Türkiye  
 Table 8.11. Total Number of Days Stayed in Hospitals by Years and Sectors, Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	23.653.646	27.320.145	26.511.490	26.650.409	27.408.539
Üniversite University	6.782.107	9.073.326	8.651.632	9.213.985	8.873.997
Özel Private	1.722.422	2.877.624	3.203.632	4.241.645	4.986.717
Toplam Total	32.158.175	39.271.095	38.366.754	40.106.039	41.269.253

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Özel hastanelere dâhil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Karşılaştırılabilir olması amacıyla 2002 yılı için SSK hastanelerinde yatılan gün sayısı 7.736.937 olup Sağlık Bakanlığı hastaneleri yatılan gün sayısına dahil edilmiştir.

Note: MoD hospitals are not included. Few hospitals affiliated with other public establishments and local administrations are included in private hospitals. For detailed information about other public establishments included in private hospitals, please see the page 137. For comparison For comparability, the former 7.736.937 days of SII hospital stays were included in the MoH hospitals for the year 2002.

Tablo 8.12. İBBS 1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Toplam Yatılan Gün Sayısı, 2009  
 Table 8.12. Total Number of Days Stayed in the MoH Hospitals by NUTS-1, 2009

İBBS-1 NUTS-1	Sayı Number
Akdeniz	3.240.659
Batı Anadolu	3.124.498
Batı Karadeniz	2.219.693
Batı Marmara	1.207.082
Doğu Karadeniz	1.341.865
Doğu Marmara	2.666.657
Ege	4.003.106
Güneydoğu Anadolu	2.035.964
İstanbul	3.859.009
Kuzeydoğu Anadolu	842.152
Orta Anadolu	1.300.025
Ortadoğu Anadolu	1.567.829
Türkiye	27.408.539

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Source: General Directorate of Curative Services

Not: MSB hastaneleri dahil değildir. Diğer kamu kuruluşlarına ve yerel idarelere bağlı az sayıda hastane özel hastane içerisinde gösterilmiştir. Özel hastanelere dahil edilen diğer kurumlar için bakınız sayfa 135. Karşılaştırılabilir olması amacıyla 2002 yılı için SSK hastanelerinde yatılan gün sayısı 7.736.937 olup Sağlık Bakanlığı hastaneleri yatılan gün sayısına dahil edilmiştir.

Note: MoD hospitals are not included. Few hospitals affiliated with other public establishments and local administrations are included in private hospitals. For detailed information about other public establishments included in private hospitals, please see the page 137. For comparison For comparability, the former 7.736.937 days of SII hospital stays were included in the MoH hospitals for the year 2002.



Tablo 8.13. Yıllara Göre Organ Nakli Sayısı, Türkiye  
 Table 8.13. Number of Organ Transplantations by Years, Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
Böbrek <i>Kidney</i>	550	949	1.302	1.665	2.362
Karaciğer <i>Liver</i>	159	319	462	592	593
Kalp <i>Heart</i>	20	45	64	50	55
Kalp Kapakçığı <i>Heart Valve</i>	15	25	20	29	38
Akciğer <i>Lung</i>	0	0	1	0	7
Kalp-Akciğer <i>Heart-Lung</i>	0	0	1	3	0
Pankreas <i>Pancreas</i>	0	7	14	10	18
İnce Bağırsak <i>Small Intestine</i>	0	0	1	3	1
Toplam <i>Total</i>	744	1.345	1.865	2.352	3.074

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Service

Tablo 8.14. Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumları MR ve BT Görüntüleme Sayısı, 2009  
 Table 8.14. Number of MRI and CT Scans in Inpatient Treatment Facilities by Sectors, 2009

	MR <i>MRI</i>	BT <i>CT</i>
Sağlık Bakanlığı <i>Ministry of Health</i>	2.910.384	4.324.510
Üniversite <i>University</i>	588.953	1.190.739
Özel <i>Private</i>	1.370.399	1.425.160
Toplam <i>Total</i>	4.869.736	6.940.409

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Curative Services

Tablo 8.15. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumları Müracaatlarında 10.000 Kişiye Düşen MR ve BT Görüntüleme Sayısı, 2009

Table 8.15. Number of MR and CT Imagings per 10.000 Population in Inpatient Health Care Facilities by NUTS-1 and Sectors, 2009

	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health		Üniversite University		Özel Private		Toplam Total	
	MR MRI	BT CT	MR MRI	BT CT	MR MRI	BT CT	MR MRI	BT CT
Akdeniz	128,8	169,8	482,6	570,1	186,4	263,0	168,7	219,1
Batı Anadolu	127,0	213,4	255,1	274,7	361,0	594,7	173,2	268,2
Batı Karadeniz	119,7	180,5	1.086,7	936,7	131,1	278,6	159,8	220,1
Batı Marmara	85,9	116,2	1.351,1	1.229,1	90,2	181,5	121,5	154,5
Doğu Karadeniz	120,4	153,8	924,6	1.826,8	107,6	236,8	137,2	199,0
Doğu Marmara	121,3	193,2	681,0	568,3	98,1	229,5	159,7	227,0
Ege	125,8	189,2	360,1	365,2	217,4	396,5	151,6	222,7
Güneydoğu Anadolu	79,8	176,8	2.161,6	2.100,6	49,5	409,8	147,8	288,4
İstanbul	197,2	245,6	1.061,9	941,2	35,7	55,6	196,0	226,2
Kuzeydoğu Anadolu	121,2	203,5	419,2	505,5	976,5	1.026,7	160,8	242,3
Orta Anadolu	100,3	146,6	791,1	1.067,9	98,7	296,7	137,4	223,8
Ortadoğu Anadolu	134,1	219,9	1.560,2	2.075,4	182,7	282,5	217,2	328,0
Türkiye	127,5	189,4	707,7	736,0	123,7	250,1	164,9	235,1

Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Tablo 8.16. Yıllara Göre Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Kuruluşları Toplam Müracaat Sayısı, Türkiye

Table 8.16. Number of Total Visits to the MoH Primary Care Facilities by Years, Turkey

	2002	2006	2007	2008	2009
Sağlık Ocağı Health Center	55.844.883	121.101.156	123.259.825	121.441.948	123.851.458
Aile Hekimliği Birimi Family Medicine Unit	-	-	22.902.118	45.111.103	65.716.898
Verem Savaş Dispanseri Tuberculosis Control Dispensary	2.012.458	3.034.848	2.818.945	2.781.992	2.557.787
Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi Mother and Child Health and Family Planning Center	1.869.385	3.610.177	5.993.934	6.079.527	5.578.183
Toplam Total	59.726.726	127.746.181	154.974.822	175.414.570	197.704.326

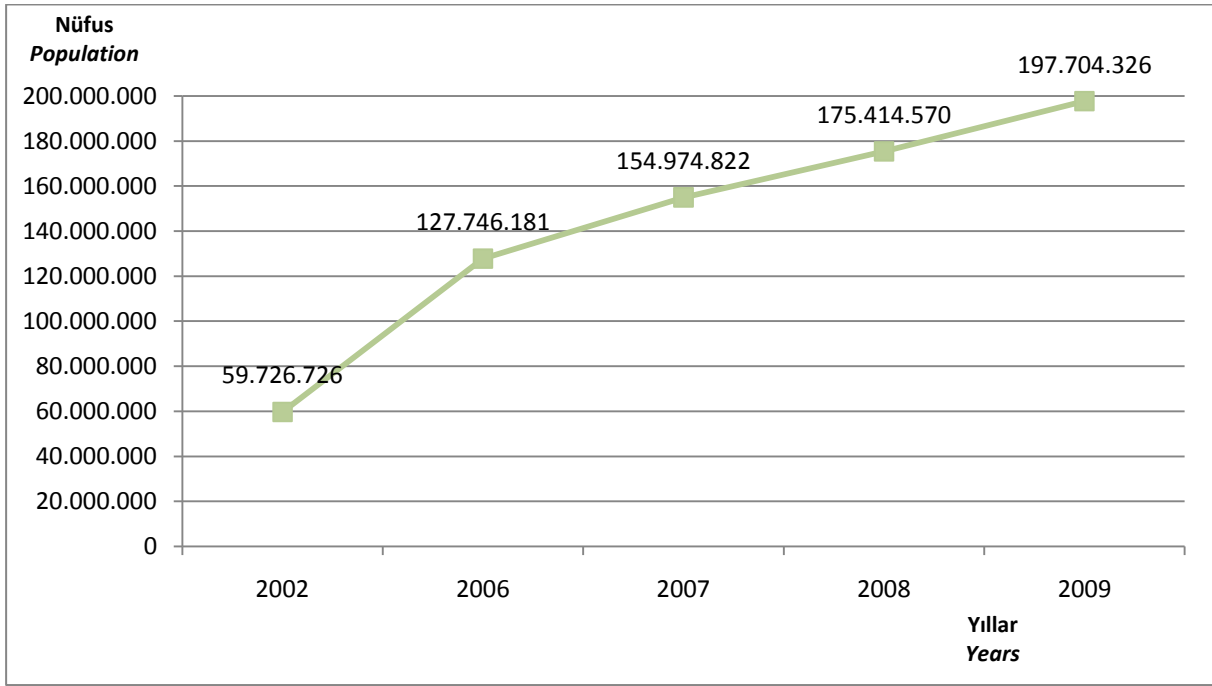
Kaynak: Sağlık Bakanlığı İlgili Birimleri

Source: MoH Units

Not: Aile Hekimliği uygulaması 15 Ekim 2005 tarihinde Düzce ilinde başlamış olup 2006 yılında 7 ilde uygulandığından aile hekimliği ile ilgili veriler 2007 yılından itibaren değerlendirmeye alınmıştır. 2007 yılından önceki yıllara ait veriler sağlık ocakları içerisinde gösterilmiştir.

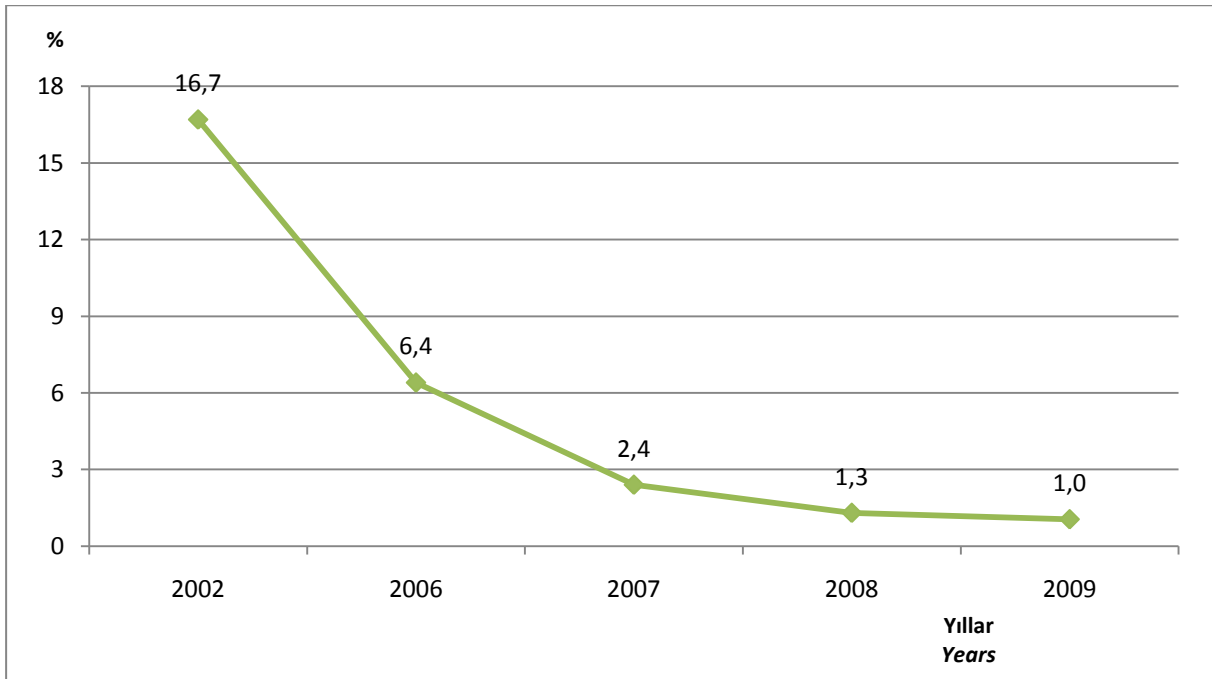
Note: Family medicine implementation was launched on 15 October 2005 in Düzce province and since family medicine was implemented in 7 provinces in 2006, data on family medicine were considered starting in the year 2007 onwards. Data prior to 2007 were presented in the health center line.

Şekil 8.15. Yıllara Göre Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Kuruluşlarına Müracaat Sayısı, Türkiye  
Figure 8.15. Number of Visits to the MoH Primary Health Care Facilities by Years, Turkey



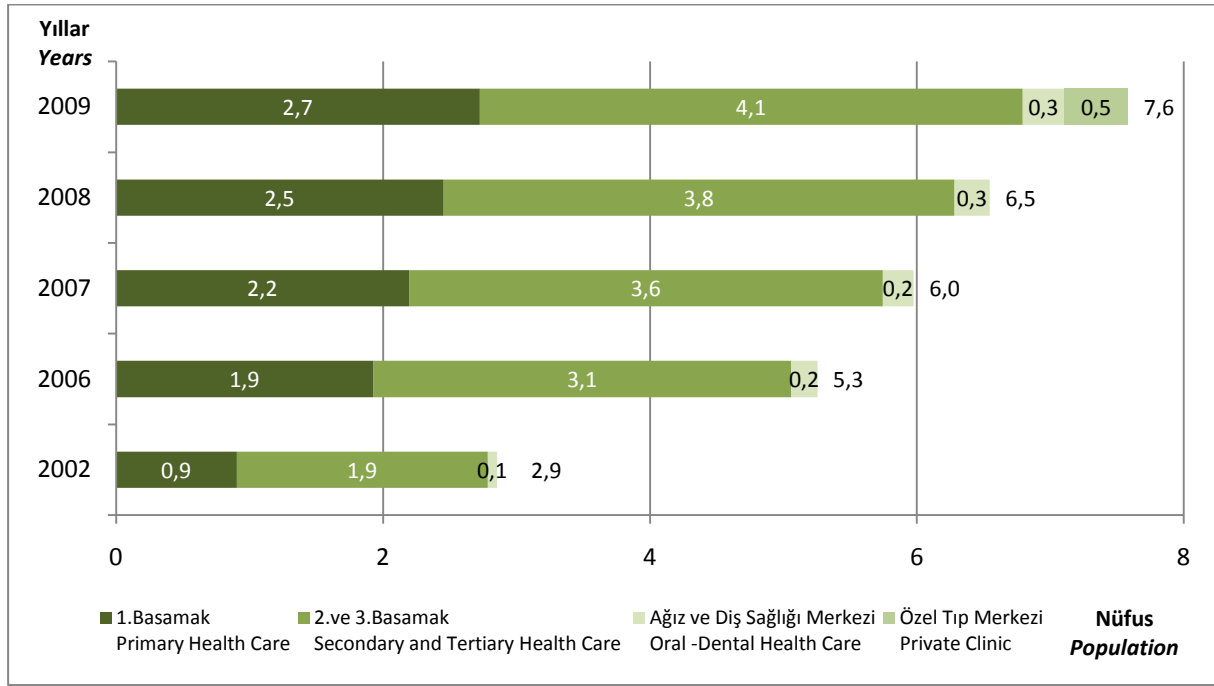
Kaynak: Sağlık Bakanlığı İlgili Birimleri, Nüfus: TÜİK  
Source: MoH Units, Population: TURKSTAT

Şekil 8.16. Yıllara Göre Sağlık Bakanlığı Birinci Basamak Kuruluşları Sevk Oranı, Türkiye  
Figure 8.16. Referrals from the MoH Primary Care Facilities by Years, Turkey



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 8.17. Yıllara Göre Kişi Başı Sağlık Kuruluşlarına Müracaat Sayısı, Türkiye  
Figure 8.17. Per Capita Visits to the MoH Primary Health Care Facilities by Years, Turkey



Kaynak: Sağlık Bakanlığı İlgili Birimleri, Nüfus: TÜİK

Source: MoH Units, Population: TURKSTAT

Not: Sağlık Bakanlığı birinci basamak kuruluşları ile tüm yataklı tedavi kurumlarına yapılan başvuruları kapsamaktadır.

Note: Covers the visits to the MoH primary health care facilities and all inpatient treatment facilities

Şekil 8.18. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Kurum ve Kuruluşlara Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2009  
Figure 8.18. Per Capita Visits to Health Care Facilities by NUTS-1, All Sectors, 2009



Kaynak: Sağlık Bakanlığı İlgili Birimleri, Nüfus: TÜİK

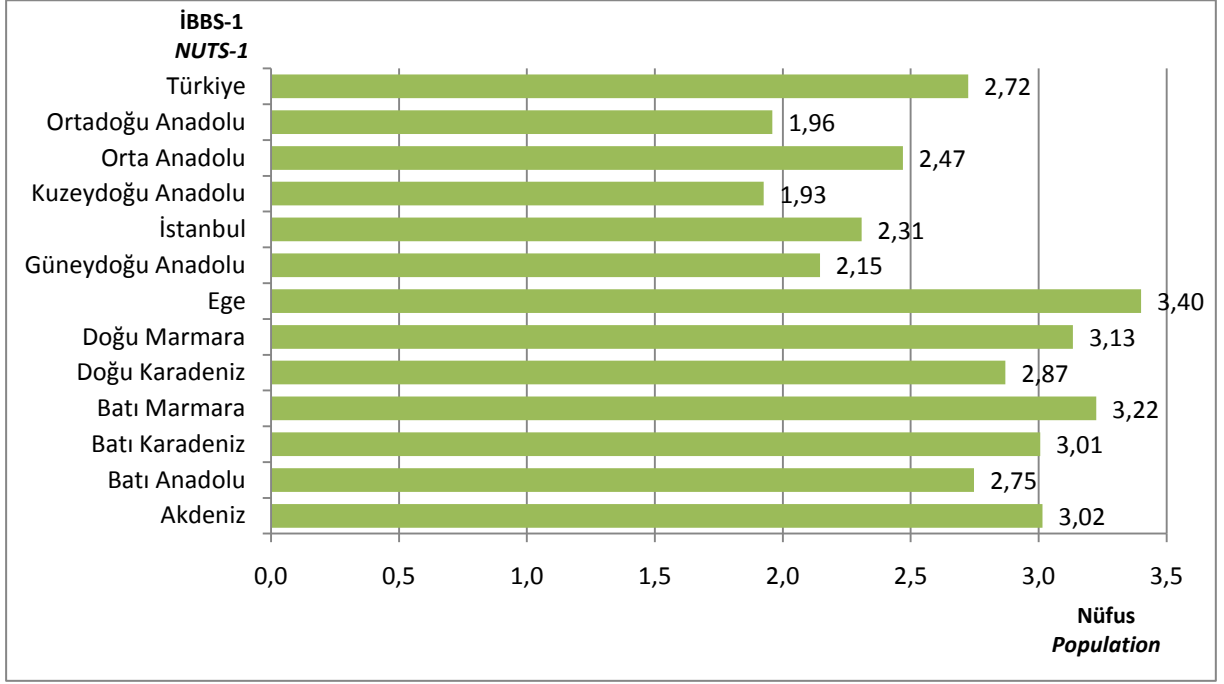
Source: MoH Units, Population: TURKSTAT

Not: Sağlık Bakanlığı birinci basamak kuruluşları ile tüm yataklı tedavi kurumlarına yapılan başvuruları kapsamaktadır.

Note: Covers the visits to the MoH primary health care facilities and all inpatient treatment facilities.

Şekil 8.19. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Birinci Basamak Kuruluşları Müracaat Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2009

Figure 8.19. Per Capita Visits to Primary Health Care Facilities by NUTS-1, Ministry of Health, 2009

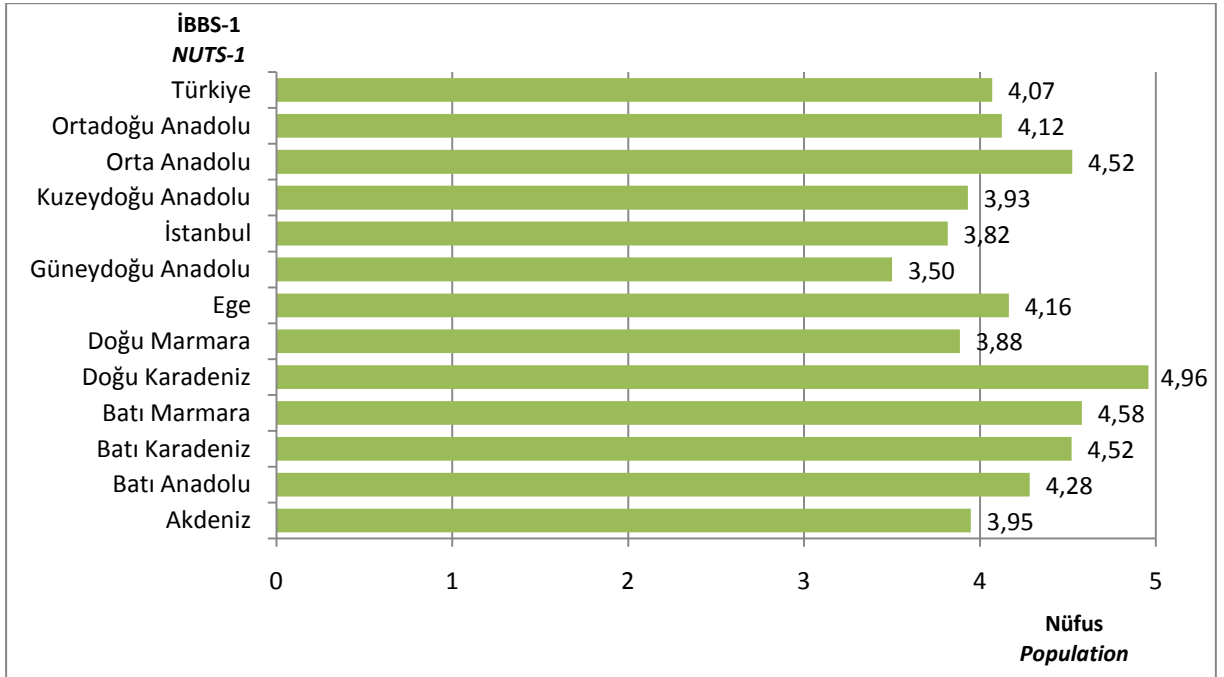


Kaynak: Sağlık Bakanlığı İlgili Birimleri, Nüfus: TÜİK

Source: MoH Units, Population: TURKSTAT

Şekil 8.20. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Tüm Yataklı Tedavi Kurumları Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2009

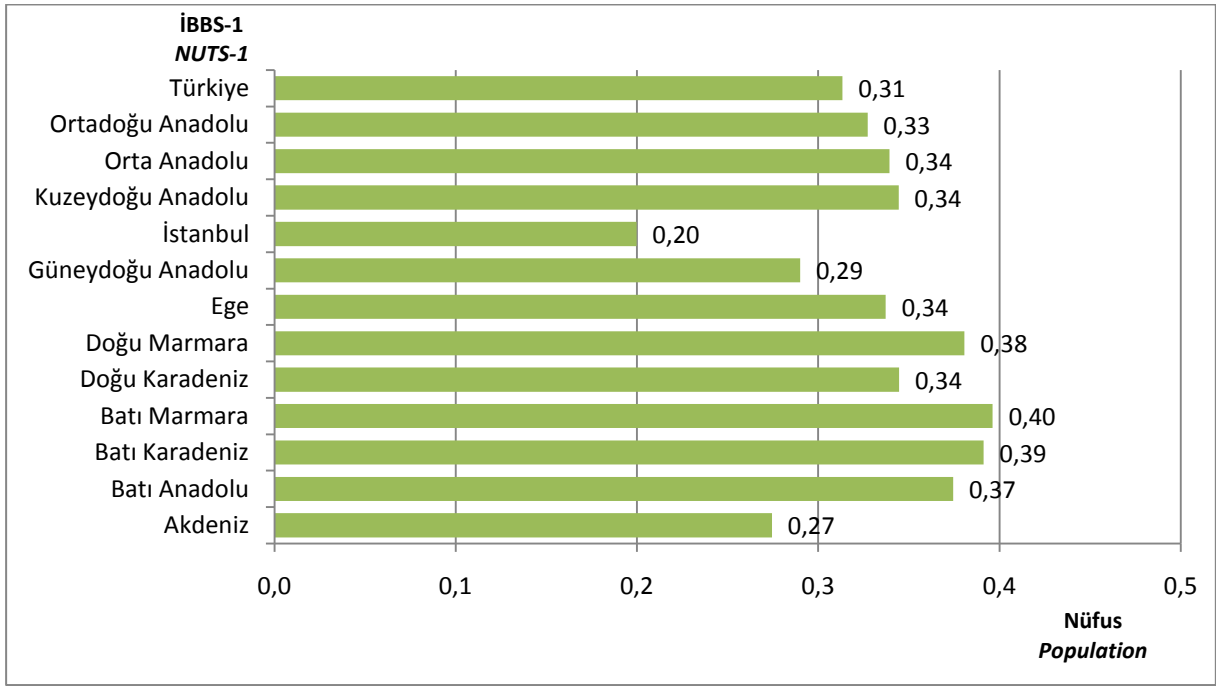
Figure 8.20. Per Capita Visits to All Inpatient Treatment Facilities by NUTS-1, All Sectors, 2009



Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK

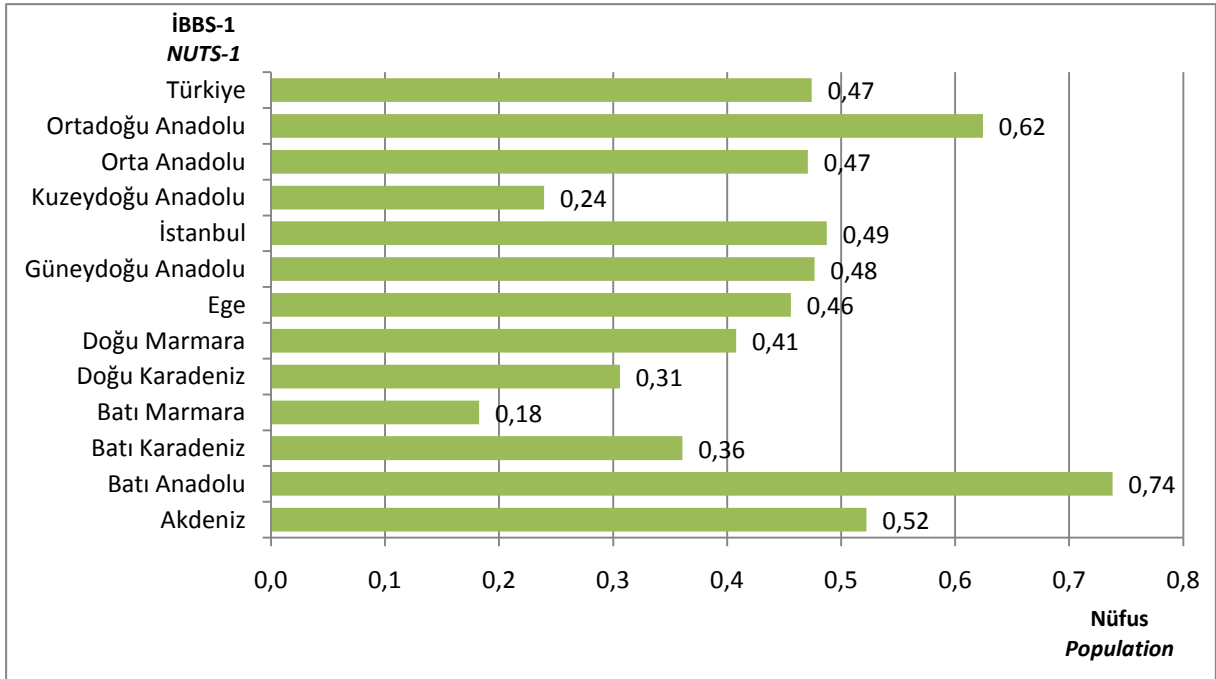
Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Şekil 8.21. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri Müracaat Sayısı, 2009  
 Figure 8.21. Number of Visits to Oral and Dental Health Care Centers by NUTS-1, 2009



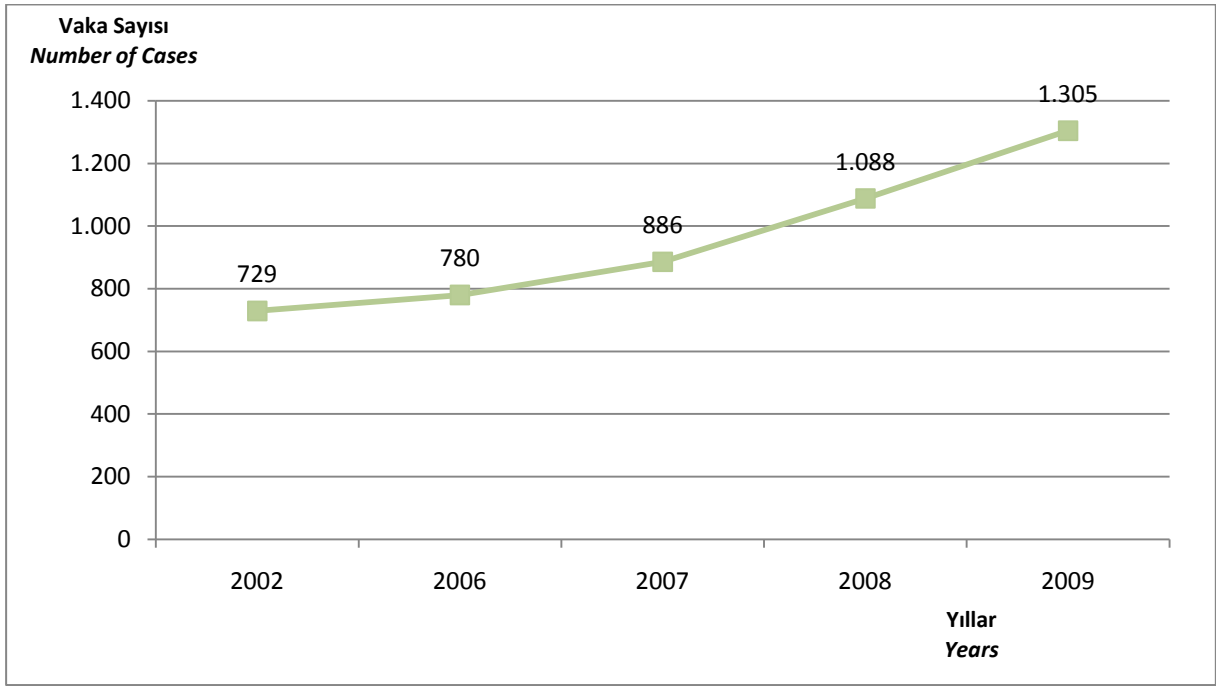
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
 Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Şekil 8.22. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Muayene Sayısı, 2009  
 Figure 8.22. Number of Private Clinics and Private Outpatient Examinations per Person by NUTS-1, 2009



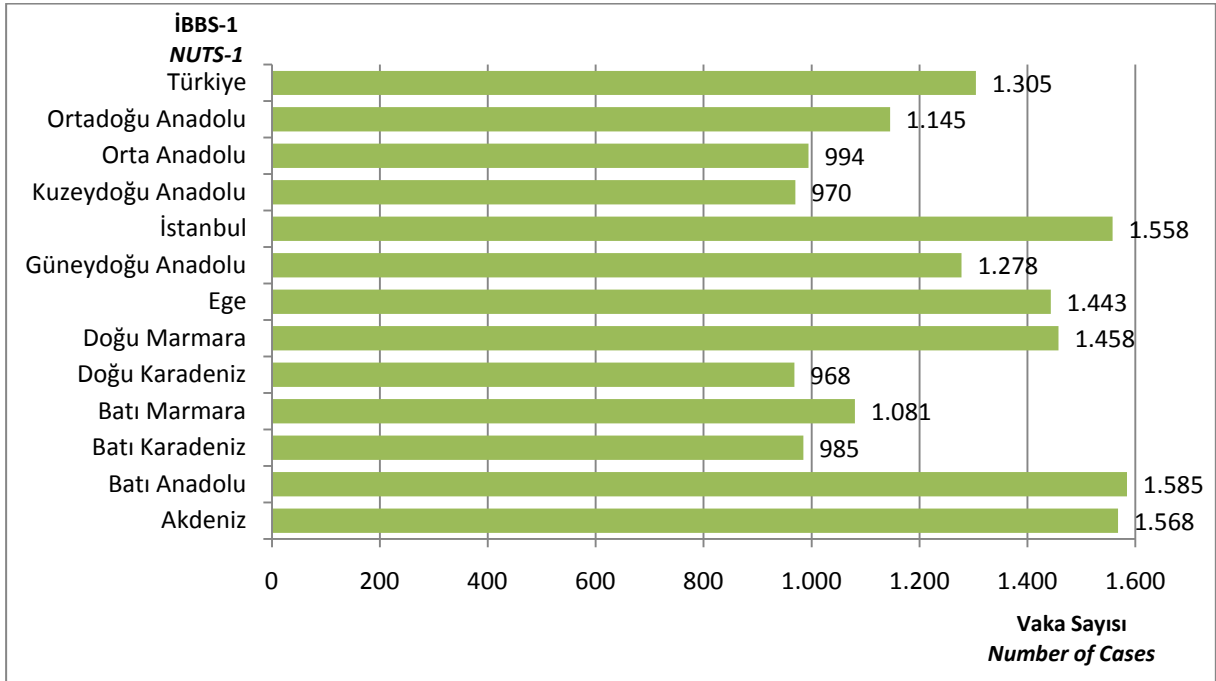
Kaynak: Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Nüfus: TÜİK  
 Source: General Directorate of Curative Services, Population: TURKSTAT

Şekil 8.23. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Türkiye  
Figure 8.23. Number of Cases per Emergency Care Stations 112 by Years, Turkey



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

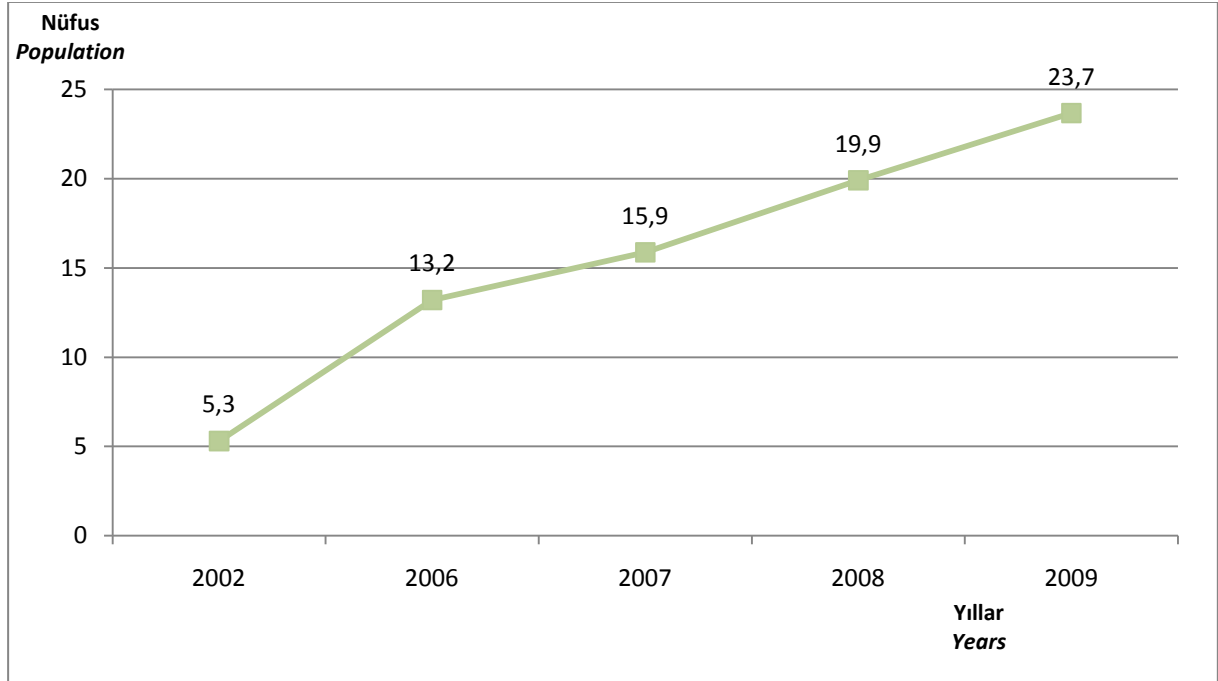
Şekil 8.24. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, 2009  
Figure 8.24. Number of Cases per Emergency Care Stations 112 by NUTS-1, 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Primary Health Care Services

Şekil 8.25. Yıllara Göre 1.000 Kişiye Düşen 112 Acil Yardım Ambulansı Toplam Vaka Sayısı, Türkiye

Figure 8.25. Number of Total Emergency Care Ambulance 112 Cases per 1.000 Population by Years, Turkey

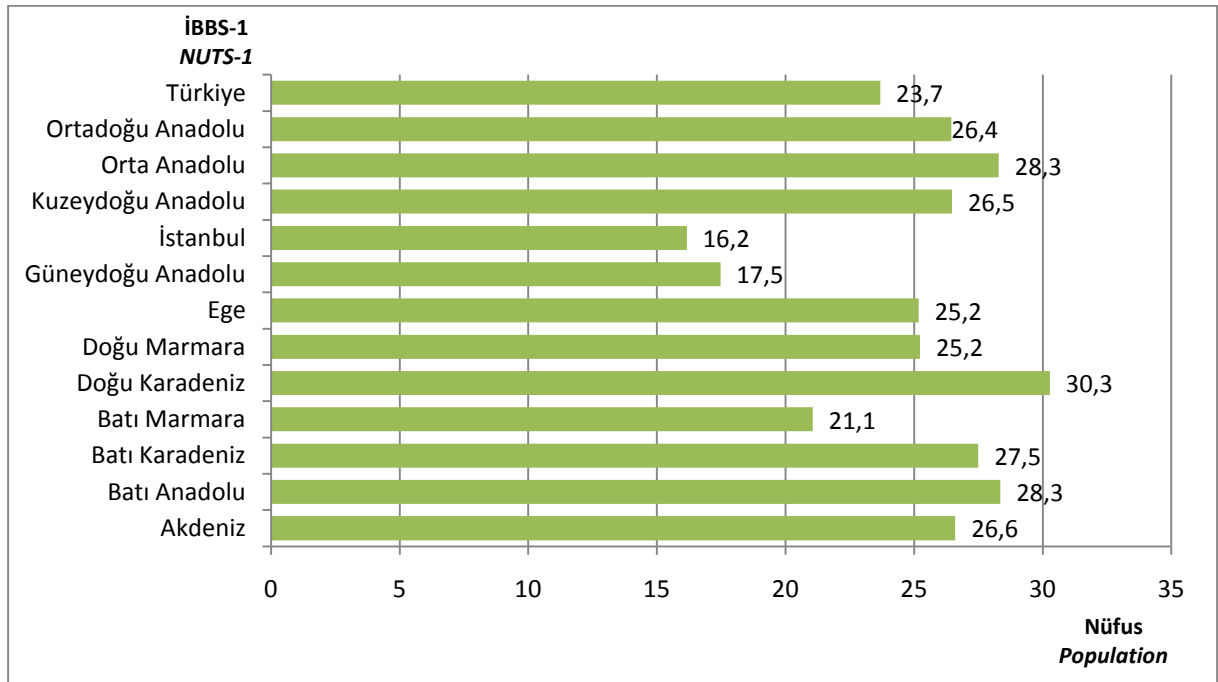


Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT

Şekil 8.26. İBBS-1'e Göre 1.000 Kişiye Düşen 112 Acil Yardım Ambulansı Toplam Vaka Sayısı, 2009

Figure 8.26. Number of Total Emergency Care Ambulance 112 Cases per 1.000 Population by NUTS-1, 2009



Kaynak: Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Nüfus: TÜİK

Source: General Directorate of Primary Health Care Services, Population: TURKSTAT



Tablo 8.17. Yıllara Göre Bazı İlaçların Tüketim Miktarları, (Milyon Kutu), Türkiye  
 Table 8.17. Consumption Amounts of Some Drugs by Years, (Million Boxes), Türkiye

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sistemik Antienfektifler <i>Systemic Anti-Infectives</i>	138,0	152,0	221,2	221,0	223,2	220,4	232,8
Gastrointestinal Kanal ve Metabolizma <i>Alimentary T. &amp; Metabolism</i>	117,1	129,9	182,2	196,0	208,9	218,9	215,8
Sinir Sistemi <i>Nervous System</i>	126,0	138,3	168,6	171,0	183,6	193	190,2
Solunum Sistemi <i>Respiratory System</i>	105,1	115,9	162,3	179,2	194,4	204,7	232,9
Kas ve İskelet Sistemi <i>Musculo-Skeletal System</i>	81,0	93,3	150,6	165	197,7	209,6	208,4
Kardiyovasküler Sistem <i>Cardiovascular System</i>	61,4	68,4	107,0	115,2	123,0	135,2	142,4
Dermatolojide Kullanılan İlaçlar <i>Dermatologicals</i>	38,9	43,3	59,9	66,0	73,8	81,2	79,3
Kan ve Kan Yapıcı Organlar <i>Blood &amp; B.Forming Organs</i>	19,7	25,0	35,9	43,4	48,0	54,8	59,6
Ürogenital Sistem ve Seks Hormonları <i>G.U. System &amp; Sex Hormones</i>	25,8	28,7	39,8	42,5	45,4	48,5	50,1
Duyu Organları <i>Sensory Organs</i>	18,7	20,9	29,1	32,3	36,4	41,2	41,9
Muhtelif <i>Various</i>	9,6	11,1	15,7	18,6	21,5	25,9	32,2
Sistemik Hormon Preparatları <i>Systemic Hormones</i>	12,2	13,0	18,2	19,6	20,1	21,1	22,3
Hastane Solüsyonları <i>Hospital Solutions</i>	7,9	8,1	10,3	10,2	10,3	7,5	7,6
Parazitoloji <i>Parasitology</i>	4,8	5,0	6,0	6,1	5,7	5,6	5,4
Antineoplastik ve İmmünomodülatör Ajanlar <i>Antineoplastic &amp; Immunomodul</i>	1,6	1,6	3,1	3,6	4,0	4,2	4,7
Teşhis Amaçlı Ajanlar <i>Diagnostic Agents</i>	1,1	1,1	1,9	2,2	2,9	4,8	5,9
Toplam İlaç Tüketimi <i>Total Pharmaceutical Consumption</i>	768,9	855,7	1.212,1	1.292,1	1.398,9	1.476,6	1.531,5

Kaynak: İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü

Source: Directorate General of Pharmaceuticals and Pharmacy



The cover features a large purple circle in the top right corner with the text 'Bölüm 9' inside. A smaller, darker purple circle is positioned below it. In the bottom right corner, there is a large, stylized purple circle with a white center, containing the text 'Chapter 9'. Two thin purple lines originate from the top left and extend towards the top right circle, and another two lines extend from the top right towards the bottom right circle, creating a frame-like effect.

**Bölüm 9**

**Sağlık Ekonomisi ve  
Finansmanı**

***Health Economics and  
Financing***

***Chapter 9***

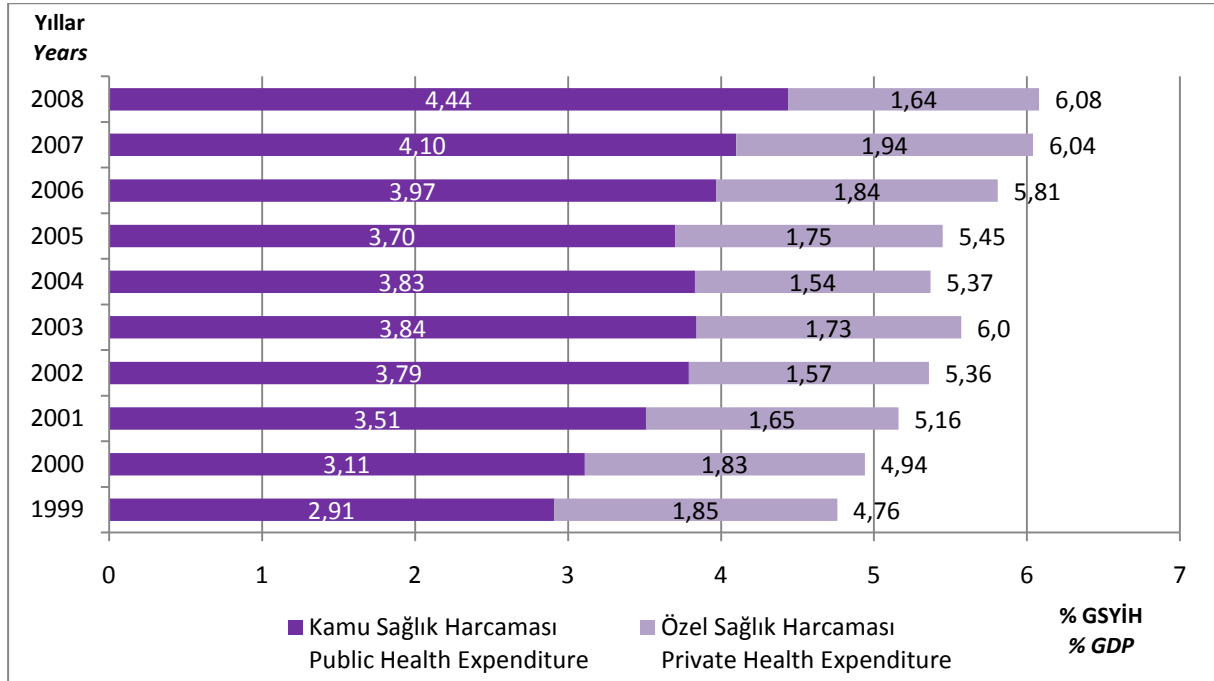


Tablo 9.1. Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Türkiye, 2008  
 Table 9.1. Public and Private Health Expenditure, Turkey, 2008

	Milyon TL Million TL	Milyon ABD \$ Million USD	Milyon SGP ABD \$ Million PPP USD
GSYİH GDP	950.354	730.199	989.952
Cari Sağlık Harcaması Current Health Expenditure	52.320	40.200	54.500
Yatırım Harcaması Investment Expenditure	5.420	4.164	5.646
Toplam Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım) Total Health Expenditure (Current+Investment)	57.740	44.364	60.146
Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'e Oranı (%) Proportion of the Current Health Expenditure to the GDP (%)	5,5		
Yatırım Harcamasının GSYİH'e Oranı (%) Proportion of Investment Expenditure to the GDP (%)	0,6		
Toplam Sağlık Harcamasının GSYİH'e Oranı (%) Proportion of Total Health Expenditure to the GDP (%)	6,1		

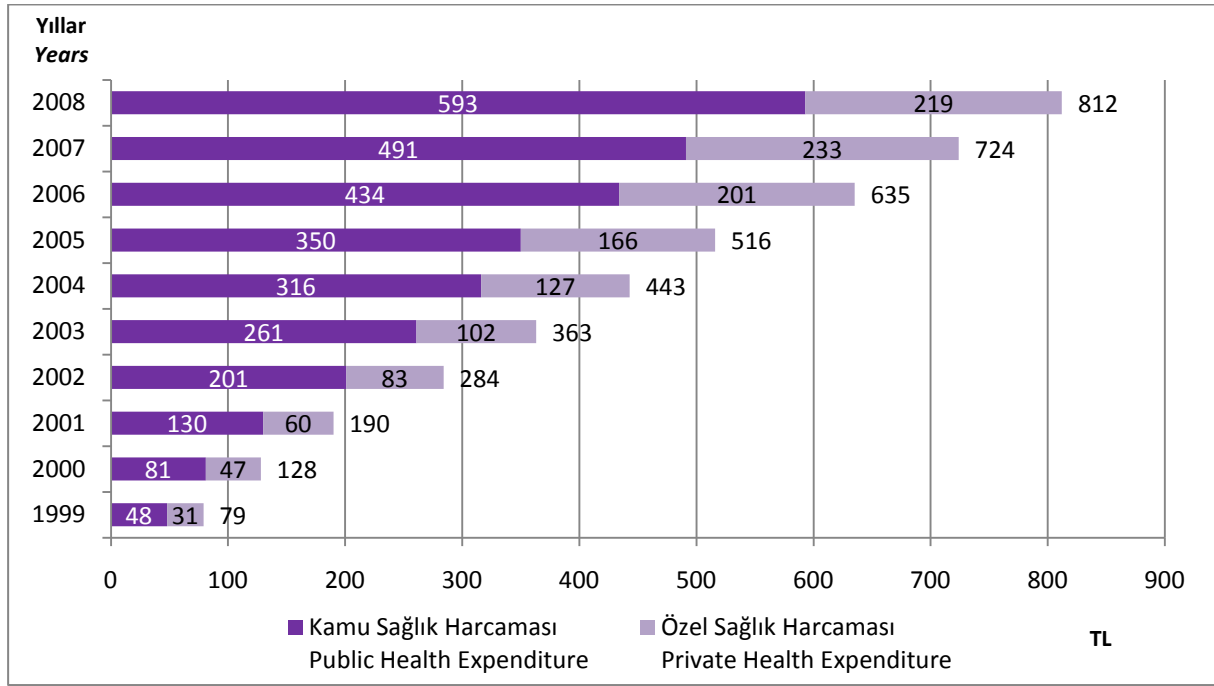
Kaynak: TÜİK  
 Source: TURKSTAT

Şekil 9.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%), Türkiye  
 Figure 9.1. Share of Public and Private Health Expenditure in GDP by Years, (%), Turkey



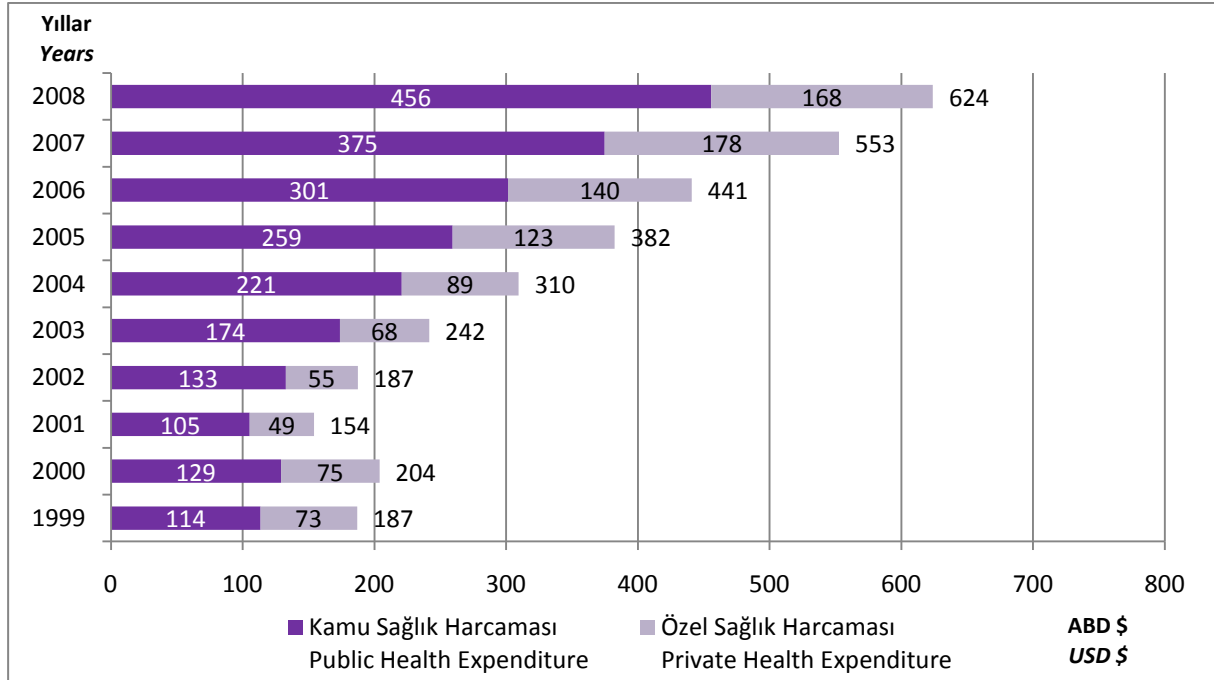
Kaynak: 1999-2000, OECD Sağlık Hesapları Sistemine Göre Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları, SB Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. 2001-2008, TÜİK  
 Source: 1999-2000, Turkey National Health Accounts by the OECD Health Accounts System, MoH School of Public Health. 2001-2008, TURKSTAT

Şekil 9.2. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, TL, Kamu-Özel, Türkiye  
 Figure 9.2. Per Capita Public and Private Health Expenditure by Years, in TL, Public-Private, Turkey



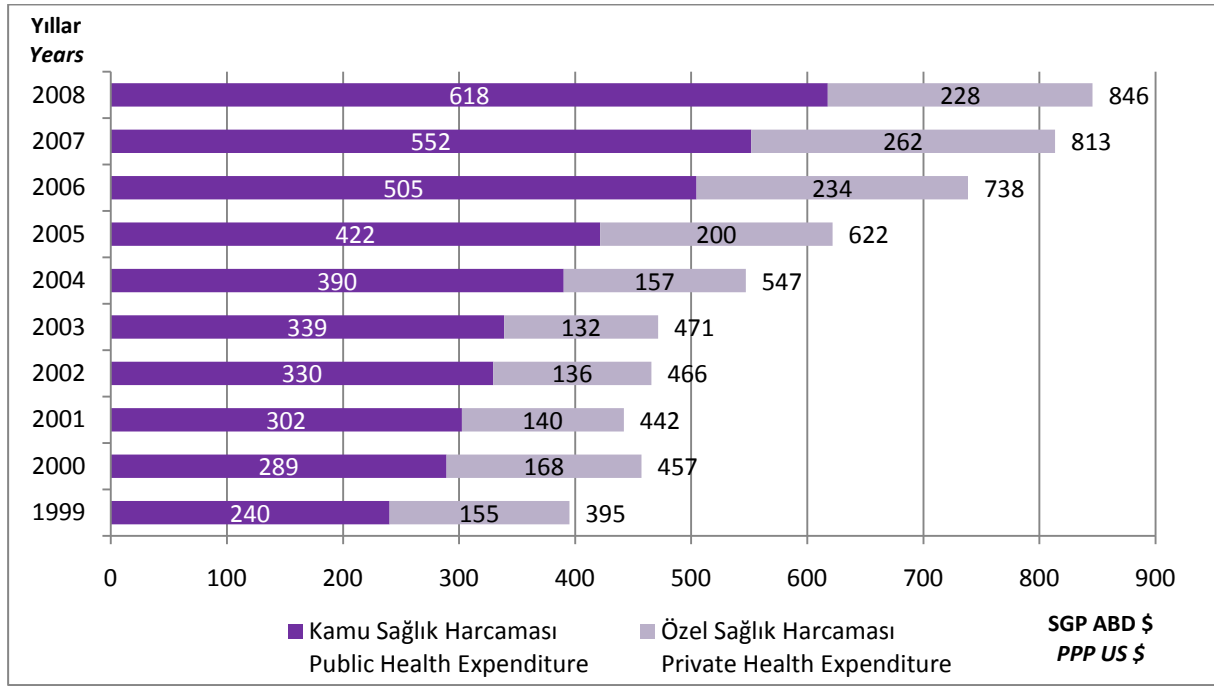
Kaynak: 1999-2000, OECD Sağlık Hesapları Sistemine Göre Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları, SB Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. 2001-2008, TÜİK  
 Source: 1999-2000, Turkey National Health Accounts by the OECD Health Accounts System, MoH School of Public Health. 2001-2008, TURKSTAT

Şekil 9.3. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$, Türkiye  
 Figure 9.3. Per Capita Public and Private Health Expenditure by Years, in US \$, Turkey



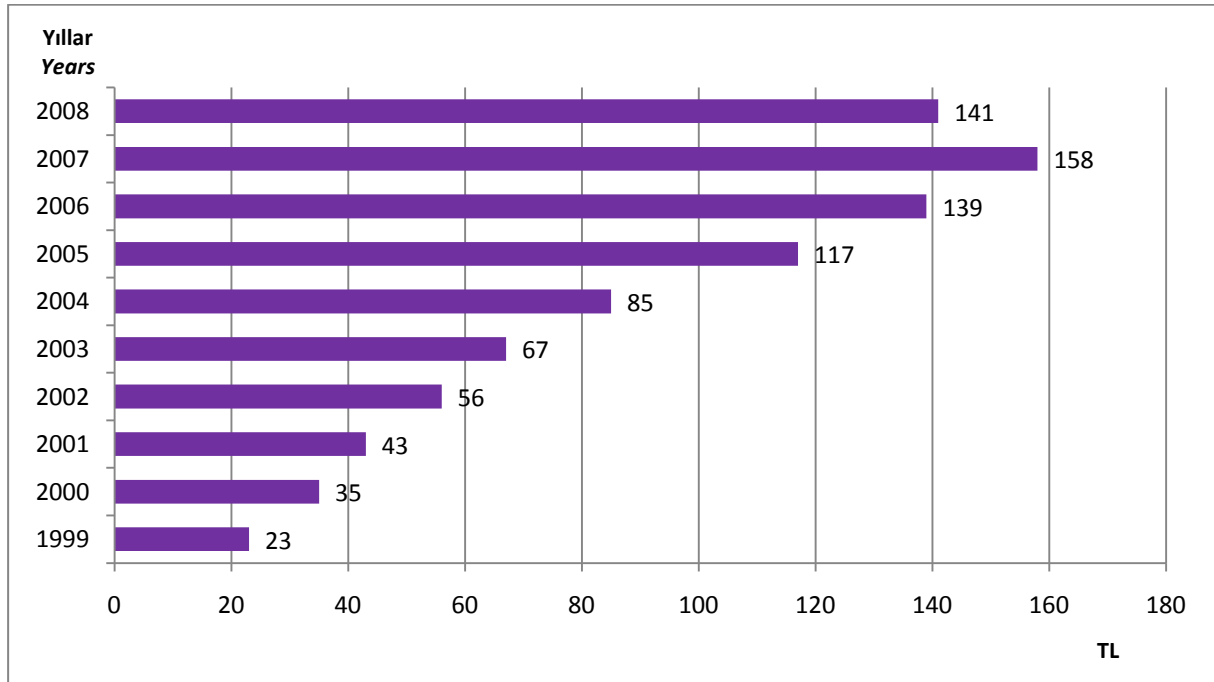
Kaynak: 1999-2000, OECD Sağlık Hesapları Sistemine Göre Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları, SB Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. 2001-2008, TÜİK  
 Source: 1999-2000, Turkey National Health Accounts by the OECD Health Accounts System, MoH School of Public Health. 2001-2008, TURKSTAT

Şekil 9.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP, ABD \$, Türkiye  
 Figure 9.4. Per Capita Public and Private Health Expenditure by Years, PPP, in US \$, Turkey



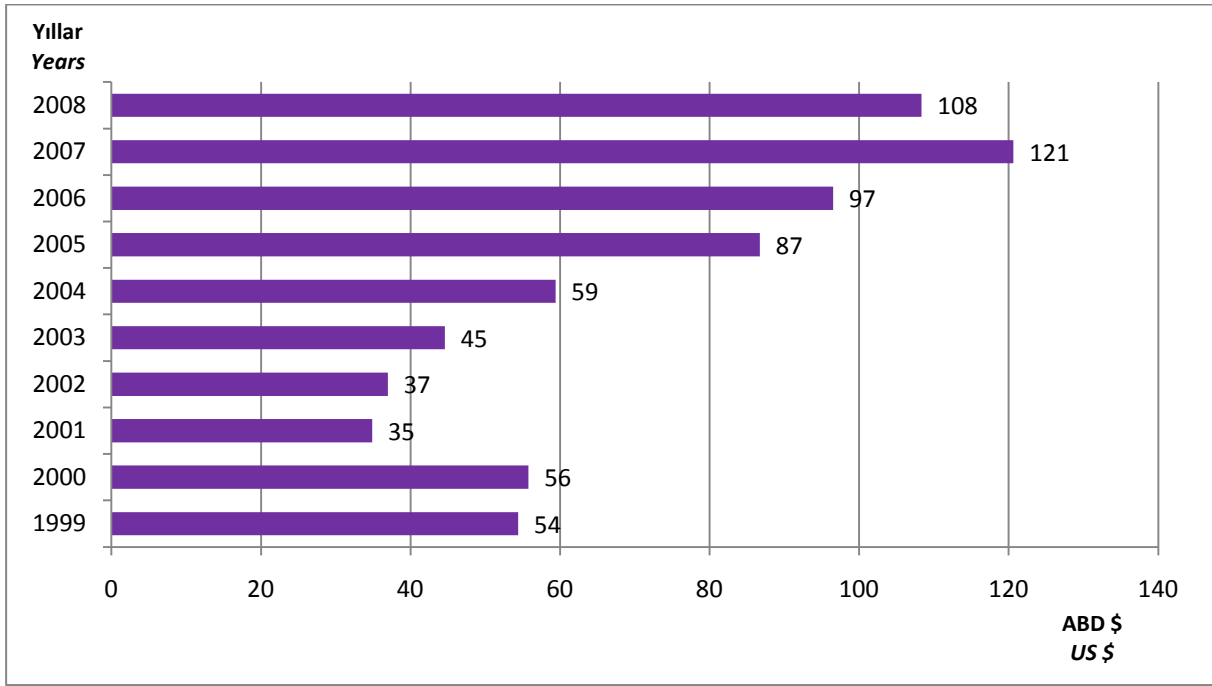
Kaynak: 1999-2000, OECD Sağlık Hesapları Sistemine Göre Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları, SB Hıfzısıssıha Mektebi Müdürlüğü. 2001-2008, TÜİK  
 Source: 1999-2000, Turkey National Health Accounts by the OECD Health Accounts System, MoH School of Public Health. 2001-2008, TURKSTAT

Şekil 9.5. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, TL, Türkiye  
 Figure 9.5. Per Capita Out-of-Pocket Health Expenditure by Years, in TL, Turkey



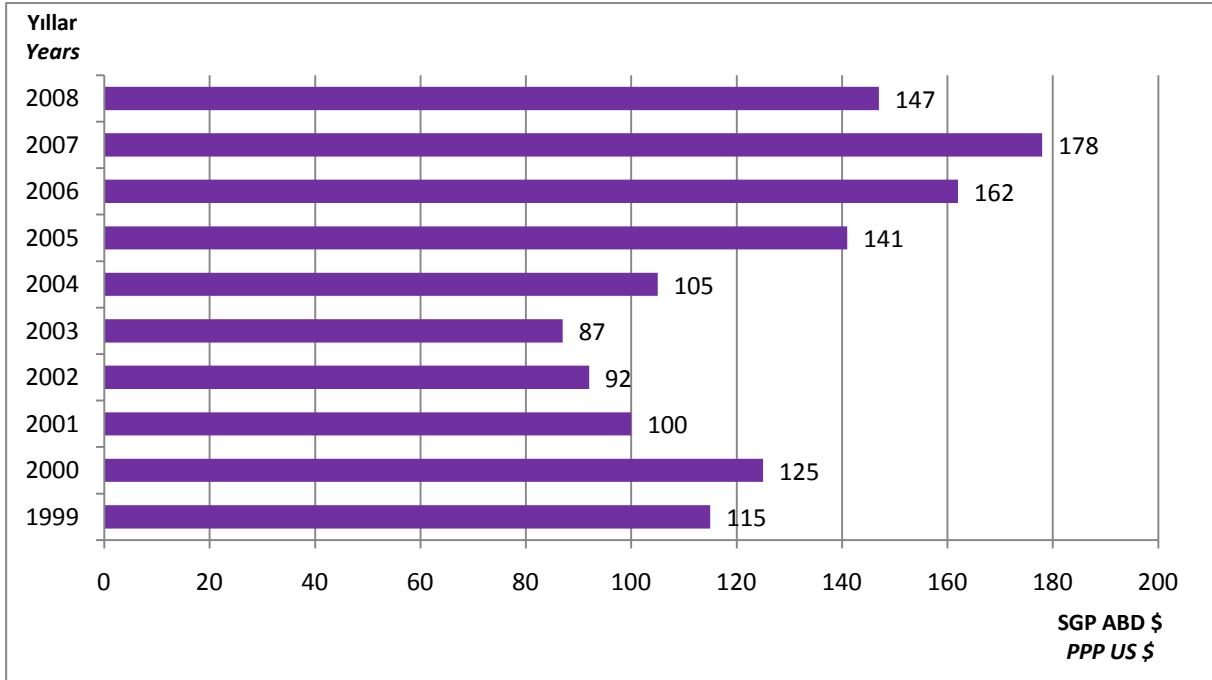
Kaynak: 1999-2000, OECD Sağlık Hesapları Sistemine Göre Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları, SB Hıfzısıssıha Mektebi Müdürlüğü. 2001-2008, TÜİK  
 Source: 1999-2000, Turkey National Health Accounts by the OECD Health Accounts System, MoH School of Public Health. 2001-2008, TURKSTAT

Şekil 9.6. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$, Türkiye  
Figure 9.6. Per Capita Out-of-Pocket Expenditure by Years, in US \$, Turkey



Kaynak: 1999-2000, OECD Sağlık Hesapları Sistemine Göre Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları, SB Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. 2001-2008, TÜİK  
Source: 1999-2000, Turkey National Health Accounts by the OECD Health Accounts System, MoH School of Public Health. 2001-2008, TURKSTAT

Şekil 9.7. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP, ABD \$, Türkiye  
Figure 9.7. Per Capita Out-of-Pocket Expenditure by Years, PPP, in US \$, Turkey

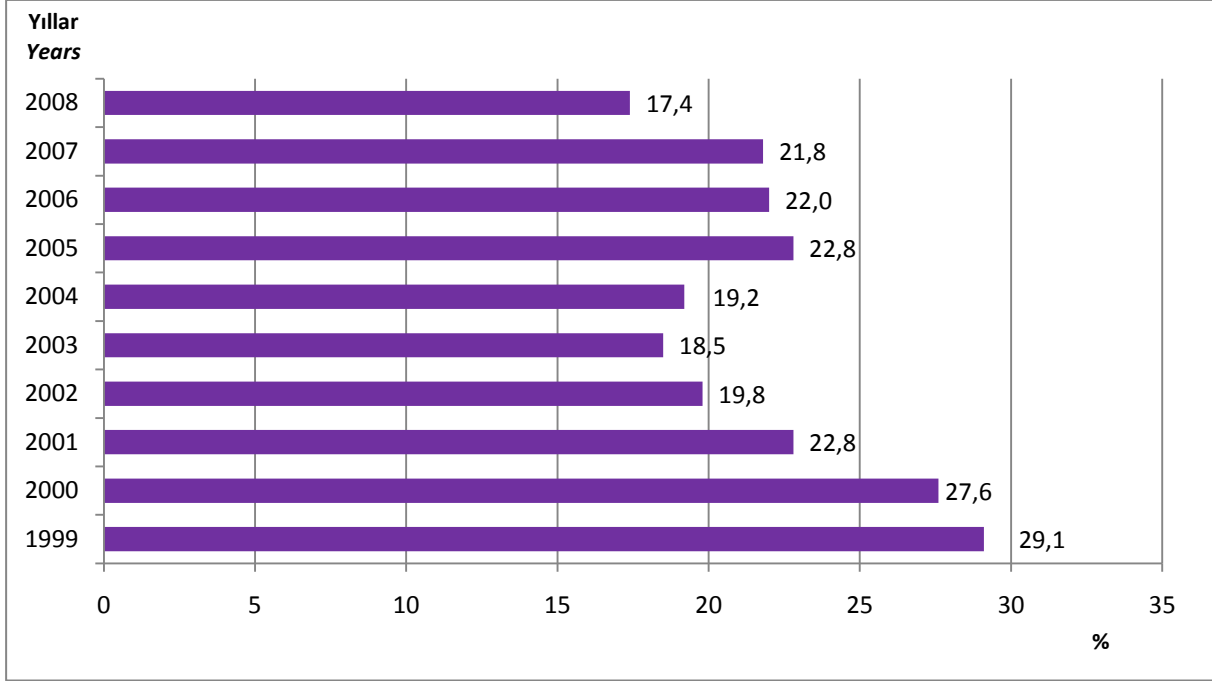


Kaynak: 1999-2000, OECD Sağlık Hesapları Sistemine Göre Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları, SB Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. 2001-2008, TÜİK  
Source: 1999-2000, Turkey National Health Accounts by the OECD Health Accounts System, MoH School of Public Health. 2001-2008, TURKSTAT



Şekil 9.8. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamalarının Toplam Sağlık Harcamaları İçindeki Oranı, (%) , Türkiye

Figure 9.8. Share of Out-of-Pocket Health Expenditures in Total Health Expenditures by Years, (%), Turkey

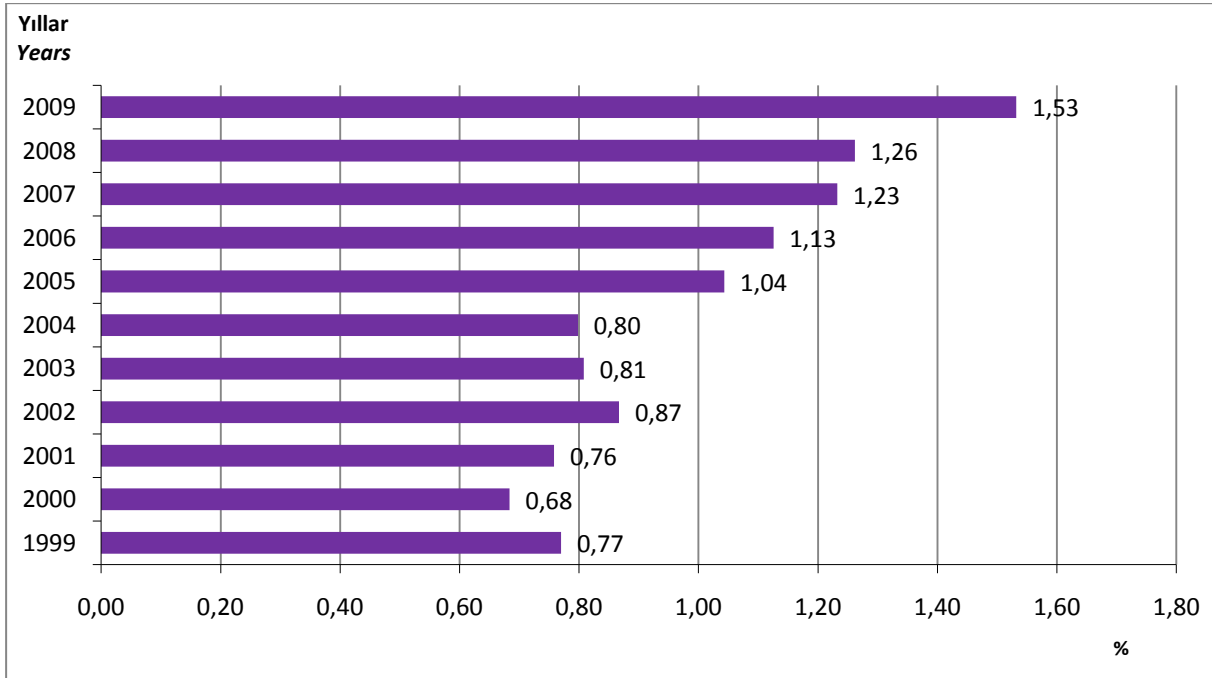


Kaynak: 1999-2000, OECD Sağlık Hesapları Sistemine Göre Türkiye Ulusal Sağlık Hesapları, SB Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. 2001-2008, TÜİK

Source: 1999-2000, Turkey National Health Accounts by the OECD Health Accounts System, MoH School of Public Health. 2001-2008, TURKSTAT

Şekil 9.9. Yıllara Göre Sağlık Bakanlığı Bütçesinin GSYİH İçindeki Oranı, Türkiye

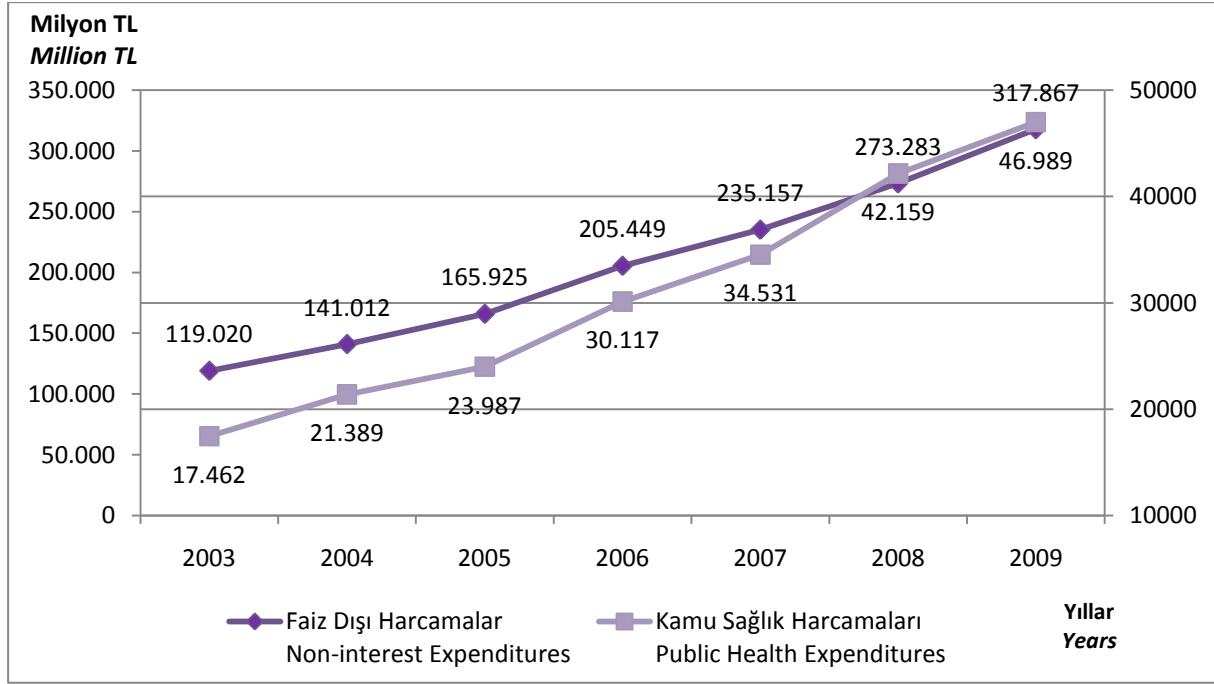
Figure 9.9. Share of the MoH Budget in the GDP by Years, Turkey



Kaynak: TÜİK, Sağlık Bakanlığı, Bütçe Kesin Hesap Cetvelleri

Source: TURKSTAT, Ministry of Health, Budget Calculation Chart

Şekil 9.10. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamaları, Milyon TL, Türkiye  
Figure 9.10. Non-Interest Expenditures and Public Health Expenditures by Years, in Million TL, Turkey



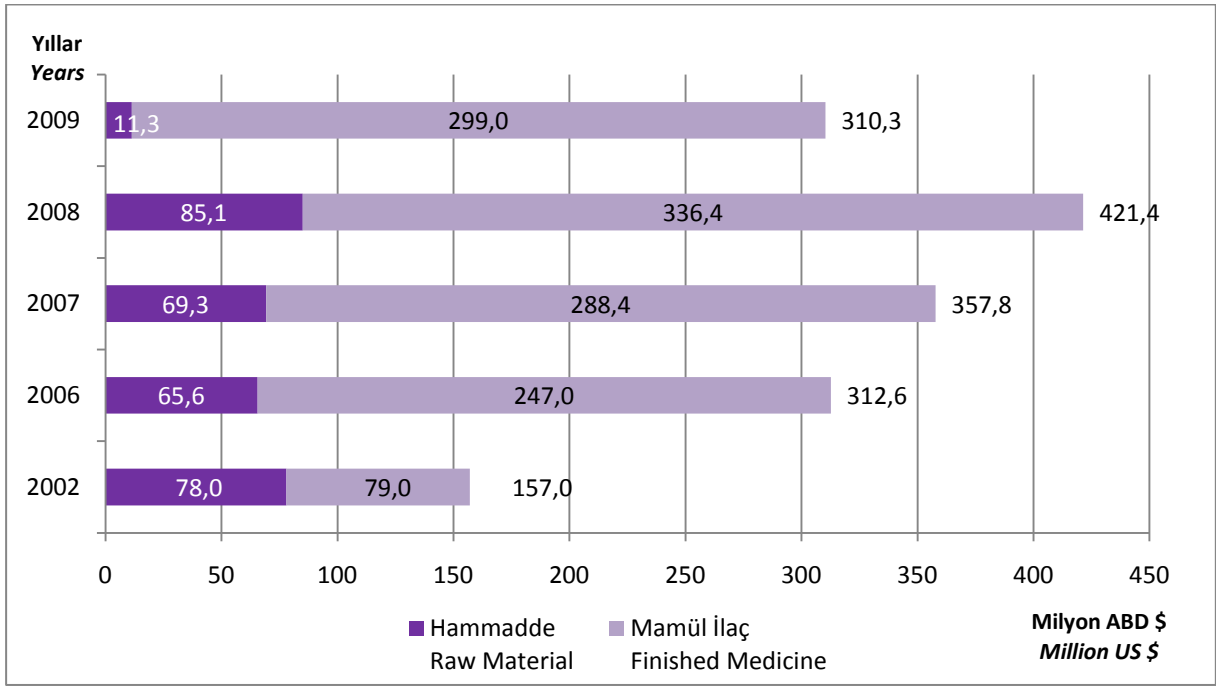
Kaynak: Faiz Dışı harcamalar, Maliye Bakanlığı; Kamu Sağlık Harcamaları, TÜİK  
Source: Non-Interest Expenditures, Ministry of Finance; Public Health Expenditures, TURKSTAT

Tablo 9.2. Yıllara Göre İlaç ve Hammadde İhracat ve İthalatı, Milyon ABD \$, Türkiye  
Table 9.2. Export and Import of Drugs and Raw Materials by Years, in Million US \$, Turkey

	İhracat Export			İthalat Import		
	Hammadde Raw Material	Mamül İlaç Finished Medicine	Toplam Total	Hammadde Raw Material	Mamül İlaç Finished Medicine	Toplam Total
1990	23,0	66,8	89,8	386,3	83,9	470,2
1995	47,7	46,6	94,3	565,8	163,8	729,6
2000	69,2	71,0	140,2	828,0	683,0	1.511,0
2001	72,0	77,0	149,0	836,0	698,0	1.534,0
2002	78,0	79,0	157,0	874,0	842,0	1.716,0
2003	77,1	169,1	246,2	1.230,8	1.188,2	2.419,0
2004	67,5	180,7	248,2	1.379,9	1.330,2	2.710,1
2005	64,8	216,9	281,7	1.408,7	1.436,4	2.845,2
2006	65,6	247,0	312,6	1.433,9	1.601,8	3.035,6
2007	69,3	288,5	357,8	1.660,5	1.863,1	3.523,7
2008	85,1	336,4	421,4	2.057,1	2.303,0	4.360,0
2009	11,3	299,0	310,3	1.300,0	3.233,0	4.533,0

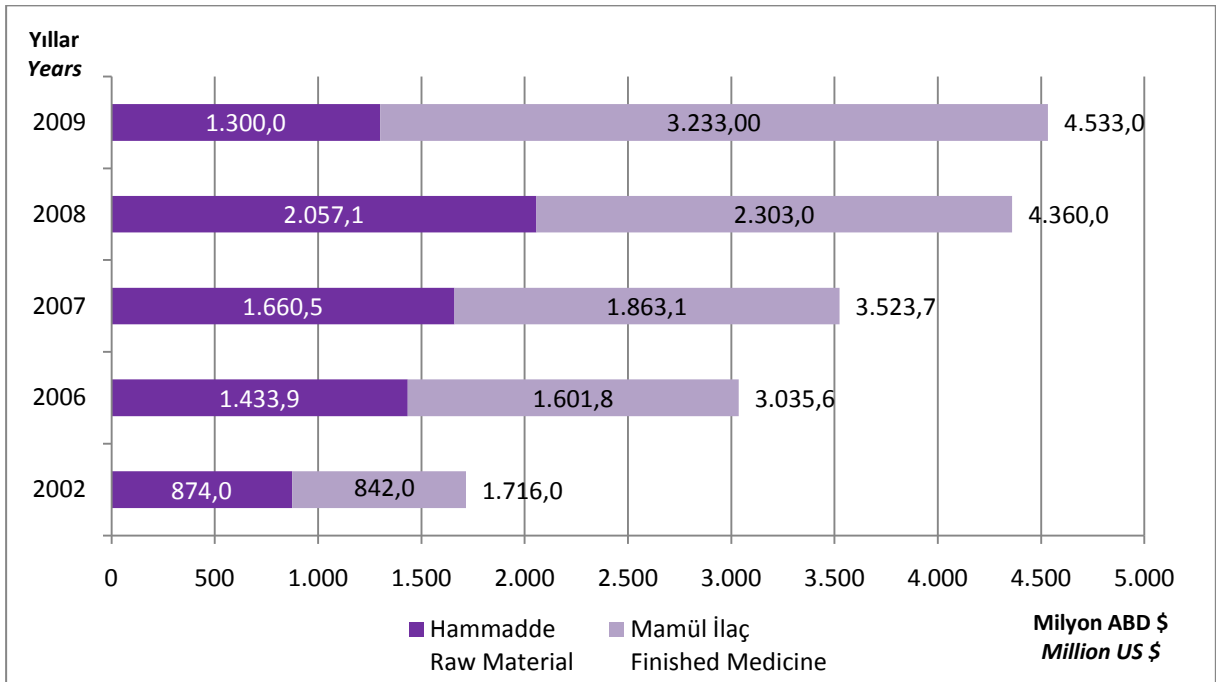
Kaynak: İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü  
Source: General Directorate of Pharmaceuticals and Pharmacy

Şekil 9.11. Yıllara Göre İlaç ve Hammadde İhracatı, Milyon ABD \$, Türkiye  
 Figure 9.11. Export of Drugs and Raw Materials by Years, in Million US \$, Turkey



Kaynak: İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Pharmaceuticals and Pharmacy

Şekil 9.12. Yıllara Göre İlaç ve Hammadde İthalatı, Milyon ABD \$, Türkiye  
 Figure 9.12. Import of Drugs and Raw Material by Years, in Million US \$, Turkey



Kaynak: İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü  
 Source: General Directorate of Pharmaceuticals and Pharmacy



**Bölüm 10**

**AÇIKLAMALAR**

***EXPLANATIONS***

***Chapter 10***



## **SSK HASTANELERİ**

2002 yılında SSK hastane sayısı 120 olup hastanelerin yatak sayısı 28.979'dur. Hastanelere toplam müracaat sayısı 43.561.287, yatan hasta sayısı 1.363.191'dir. Toplam ameliyat sayısı 553.839 olup bunlardan 265.252'si küçük ameliyat, 168.604'ü orta ameliyat, 119.983'ü ise büyük ameliyattır. Yatılan gün sayısı 7.736.937, ölen hasta sayısı 19.360'tır. 2005 yılında SSK'dan 146 hastane, 35.059 hastane yatağı devralınmıştır.

## **DIĞER HASTANELER**

Diğer hastanelere dahil edilen MSB hastanelerinin sayısı 42 olup yatak sayısı 15.900'dür. Yine diğer hastanelere dahil edilen yerel idarelere ait belediye hastaneleri ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastane sayısı 2002 yılında 19; 2006 yılında 7, 2007 yılında 6 ve 2008 ve 2009 yıllarında ise 4'tür. Bu 4 hastaneden yerel idarelere ait olan hastaneler Ankara ilinde Belediye Hastanesi, İstanbul ilinde Darülaceze Hastanesi, İzmir ilinde Eşrefpaşa Belediye Hastanesidir. Sonuncu hastane ise vakıf hastanesi olup İstanbul ilinde Bezm-i Alem Vakıf Gureba Hastanesidir.

## **SAĞLIK MEMURU**

Sağlık memuru sayısı sağlık memuru ve aşağıda belirtilen branşlarda çalışan tekniker ve teknisyenleri içermektedir. İlk Acil Yardım (Acil Tıp), Sağlık, Anestezi, Çevre Sağlığı, Diş Protez, Laboratuvar, Ortopedi, Röntgen, Diş, Fizik Tedavi, Kalp Akciğer Pompa, Patolojik Anatomi, Odyometri, Protez, Toplum Sağlığı.

## **AKTİF KANSER KAYIT SİSTEMİ**

Kanser kayıt elemanları tarafından tek tek hasta dosyaları ve elektronik veri tabanları araştırılan bilgiler, kanser kayıt formlarına aktarılır. Bu formların İl Sağlık Müdürlüğü Kanser Kayıt Merkezlerinde Canreg-4 bilgisayar programına girilmesinin ardından dublikasyon kontrolü ve diğer kalite kontrol çalışmaları yapıldıktan sonra veriler Başkanlığa elektronik ortamda gönderilir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de profesyonel kanser kayıtçılığı yapabilecek ve ülkenin en az % 20 nüfusunu yansıtacak bölgeler (iller) seçilir. Ülkemizde bu sistemde veri toplayan 11 Aktif Kanser Kayıt Merkezimiz bulunmaktadır. Bu iller Ankara, İzmir, Antalya, Samsun, Eskişehir, Erzurum, Edirne, Trabzon, Bursa, Gaziantep, Malatya illeridir.

## **YATAK TANIMI**

Hasta yatağı; hastaların 24 saatten fazla bakım ve tedavilerinin sağlanması amacıyla yatırıldığı, hasta odalarında ya da hastalara devamlı tıbbi bakım hizmeti verilen birimlere yerleştirilen yataklara verilen addır. Hasta yatak sayısına; yoğun bakım, prematüre ve yenidoğan ünitesindeki yataklar (kuvöz, açık bebek yatağı) ile yanık merkezi ve yanık odalarındaki yataklar ile nitelikli yataklar dahil edilmiştir. Yataklarla ilgili tüm hesaplamalarda kurumların fiili yatakları kullanılmıştır.

## AMELİYATLAR

Genel Sağlık Sigortası Kanunu çerçevesinde uygulamaya konulan Medula Sisteminde Bütçe Uygulama Talimatı EK-8'de 2009 yılı için ameliyat gruplarının kapsamı ile ilgili bir takım değişiklikler olmuştur. Daha önce büyük ameliyat kapsamında değerlendirilen bazı ameliyatlara orta ameliyat kapsamına alınırken, bazı cerrahi girişim ve işlemlere puan verilmiş daha önce ameliyat olarak sayılmayan birçok işlemler küçük ameliyat (D-E) grubuna dahil edildiğinden ameliyat sayılarında artış meydana gelmiştir. 2008 yılından sonraki ameliyatlara A, B, C, D ve E grubu olarak değerlendirilmiş olup büyük, orta ve küçük ameliyat ayrımı yapılmamaktadır. Gruplarda yer alan cerrahi girişim örnekleri aşağıdaki gibidir.

A 1 Grubu Ameliyatlara: Kalp transplantasyonu, kalp-akciğer transplantasyonu birlikte alıcıya kardiyektomi-pnömonektomi, böbrek transplantasyonu, ince barsak transplantasyonu, üç farklı dokuyu birden içeren serbest (free) flep, hematopoietik hücre nakli, allojeneik vb.

A 2 Grubu Ameliyatlara: Aort root genişletmesi ile birlikte aort replasmanı mitral kapak rekonstrüksiyonu, hipoplastik sol kalp sendromu onarımı, hepatektomi total.

A 3 Grubu Ameliyatlara: Faringolarinjektomi, mediasten kist/tümör eksizyonu, by-pass greft kompozit (greft + ven) vb.

B Grubu Ameliyatlara: Malign deri tümörlerinin eksizyonu, açık rinoplasti ile total septal rekonstrüksiyon, larinjektomi total, mandibula veya maksilla rekonstrüksiyonu, kemik grefti ile, kranial ansefalosel ameliyatlara, diğer tümör eksizyonu, intratorasik, ekstrapulmoner vb.

C Grubu Ameliyatlara: Kas flebi, damak yarığı onarımı-inkomplet-, lapa temporomandibuler eklem endoskopisi, cerrahirostomi, Caldwell-Luc ameliyatı, (iki taraflı), rinoplasti, komplike olmayan, greft kullanılmayan, endoskopik konka redüksiyonu, larinks papillomu vb.

D Grubu Ameliyatlara: Burundan yabancı cisim çıkarılması-cerrahi, sadece pil veya AICD takılması/tekrar yerleştirilmesi, yumuşak doku tümörü açık biyopsisi pelvis içi, burun eksternal cerrahisi, burun içi konka elektrokoterizasyonu, rinofima eksizyonu ve alın flebi ikinci seans vb.

E Grubu Ameliyatlara: Uzun bacak alçı (diz üstü), servikal polip çıkarılması, gastroskopik polipektomi, konjonktiva örtmesi, bumm küretajı, servikal biyopsi, tek taraflı testikuler venografi, diyaliz fistülogram, sünnet, kolposkopi, perikardiyosentez, parafimozis redüksiyonu vb.

## VÜCUT KİTLE İNDEKSİ (VKİ)

Vücut Kitle indeksi, vücut ağırlığının (kg), boy uzunluğunun metre cinsinden karesine bölünmesiyle hesaplanır.

Düşük Kilolu:  $VKİ < 18,50$

Normal Kilolu:  $18,50 \leq VKİ < 25,00$

Fazla Kilolu:  $25,00 \leq VKİ < 30,00$

Obez:  $VKİ \geq 30,00$



## **SSI HOSPITALS**

*There were 120 SSI hospitals with 28.979 beds in 2002. Total 43.561.287 visits were made to the hospitals and 1.363.191 patients were hospitalized. 553.839 surgical operations were performed; 265.252 of them were minor surgeries while 168.604 were intermediate and 119.983 were major surgeries. The number of days stayed in hospital was 7.736.937 and 19.360 patients died. In 2005,146 hospitals with 35.059 hospital beds were devolved to the MoH.*

## **OTHER HOSPITALS**

*42 MoD hospitals with 15.900 beds were devolved to other hospitals. Municipalitan hospitals owned by local administrations and hospitals owned by other public facilities, which are included in other hospitals, were reported 19 in 2002, 7 in 2006, 6 in 2007, and 4 in 2008 and 2009. Of these 4 hospitals, the Municipalitan Hospital in Ankara province, Darülaceze Hospital in İstanbul province and Eşrefpaşa-Municipalitan Hospital in İzmir province are owned by local administrations. The last one is Bezm-i Alem Vakıf Gureba Hospital in İstanbul province, which is a hospital owned by a foundation.*

## **HEALTH OFFICERS**

*Health Officers include health officers and technicians, who include in the following branches: Emergency Care, Health, Anesthesia, Environmental Health, Dental Prosthesis, Laboratory, Orthopedics, X-Ray, Dental Care, Physical Therapy, Hearth-Lung-Pump, Pathological Anatomy, Odiometry, Prosthesis and Population Health.*

## **ACTIVE CANCER REGISTRATION SYSTEM**

*Cancer registry personnel search for patient files and electronic data bases one by one and transfer the information to the cancer registry forms. Then, these forms are entered in to the Canreg-4 computer programs in the cancer registry centers of the provincial Health Directorates and controlled for duplication and other quality checks. Finally, data are electronically transmitted to the Presidency. As all over the world, regions (provinces) are selected in our country, which could register cancer data in professional terms and represent minimum 20 % of total population. In our country, there are 11 Active Cancer Registry Centers, which collect data through this system. These are Ankara, İzmir, Antalya, Samsun, Eskişehir, Erzurum, Edirne, Trabzon, Bursa, Gaziantep, Malatya.*

## **BED DESCRIPTION**

*A patient bed is a bed, in which a patient lies down for more than 24 hours for the For comparability of care and treatment, and which is located in a patient room or patient wards/units, where patients are provided with continuous medical care services. Patient beds include the beds in intensive care units, premature units and newborn units (incubator, open infant bed), in burn centers and burn rooms, also qualified beds. Active beds in health care facilities were used in all calculations relevant to beds.*

## **SURGICAL OPERATIONS**

*In the Annex-8 of the Budget Implementation Directive in scope of the Medula System implemented under the Universal Health Insurance Law, some amendements were made to the scope of surgical operationm groups in 2009. Some surgical operations, which had been considered as major surgeries, were re-classified as medium-scaled operations; some surgical procedures and operations were scored; and many small-scaled procedures, which had not been considered as surgical operations, were re-classified as minor surgeries (Group D and E) and so an increase was noted in the number of surgical operations. Surgical operations performed after 2008 were evaluated in groups A, B, C, D and E, and replaced the previous the classification that referred to major, medium-scaled and minor surgeries. Some examples of surgical invasive procedures are presented below.*

*A 1 Group Operations: Cardiac transplantation, craniectomy-pneumonectomy to receiver with heart-lung transplantation, kidney transplantation, small intestine transplantation, free flep containing three different tissues, hematopoietic cell transfer, allogeneic etc.*

*A 2 Group Operations: Aorta replacement with aortic root expansion, mitral valve reconstruction, hypoplastic left heart syndrome repair, hepatectomy total etc.*

*A 3 Group Operations: Pharyngolaryngectomy, mediasten cyst/tumor excision, by-pass graft composite (graft + vein) etc.*

*B Group Operations: Excision of malign skin tumors, open rhynoplasty with total septal reconstruction, laryngectomy total, mandibular or maxillar reconstruction, bone graft with cranial encephalocel surgeries, other tumor excision, intratorasic, extrapulmonary etc.*

*C Group Operations: Muscular flab, cleft palate repair-incomplete, lapa temporomandibular joint endoscopy, surgical rostomy, Caldwell-Luc operation, (bilateral), rhynoplasty, uncomplicated, non-graft endoscopic concha reduction, larynx papilloma etc.*

*D Group Operations: Foreign body extraction from nose – surgery, only pacemaker or AICD installation/placement, open biopsy for soft tissue tumor inside pelvis, external rhino-surgery, internal rhino-conca electrocooterization, rhinophima excision and forehead flab secondary séance etc.*

*E Group Operations: Long leg plaster (above knee), cervical polyp excision, gastroscopic polypectomy, conjonctiva cover, bumm abortion, cervical biopsy, unilateral testicular venography, dialysis fistulograph, circumcision, colposcopy, pericariodsynthesis, parafimozis reduction etc.*

## **BODY MASS INDEX ( BMI ) :**

*Body mass index is calculated by diving weight (kg) by the square of height in meters.*

*Underweight: BMI <18,50*

*Normal Weight: 18,50 ≤ BMI < 25,00*

*Overweight: 25,00 ≤ BMI <30,00*

*Obesze: BMI ≥30,00*